

Nacrt

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O MIROVINSKOM OSIGURANJU

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(1) Sustav mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj čine:

- 1) obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti,
- 2) obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje,
- 3) dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje.

(2) Ovim Zakonom uređuje se obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti.

(3) Ovim se Zakonom u pravni poredak Republike Hrvatske prenosi Direktiva Vijeća 97/81/EZ od 15. prosinca 1997. o Okvirnom sporazumu o radu s nepunim radnim vremenom koji su sklopili UNICE, CEEP i ETUC (SL L 014, 20.1.1998.).

Članak 2.

Osiguranicima se na načelima uzajamnosti i solidarnosti obvezno osiguravaju prava za slučaj starosti i smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, a članovima njihovih obitelji prava za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika mirovine.

Članak 3.

Obvezno se osiguravaju prava na:

- 1) starosnu mirovinu,
- 2) prijevremenu starosnu mirovinu,
- 3) invalidsku mirovinu,
- 4) privremenu invalidsku mirovinu,
- 5) obiteljsku mirovinu,
- 6) minimalnu mirovinu,
- 7) osnovnu mirovinu,
- 8) profesionalnu rehabilitaciju,
- 9) naknadu zbog tjelesnog oštećenja,
- 10) naknadu putnih troškova u vezi s ostvarivanjem osiguranih prava.

Članak 4.

(1) Prava iz mirovinskog osiguranja neotuđiva su osobna materijalna prava, ne mogu se prenijeti na drugoga niti se mogu naslijediti. Dospjela novčana primanja koja nisu isplaćena do smrti korisnika mogu se nasljeđivati, a novčana primanja nakon smrti korisnika koji nema nasljednika pripadaju Republici Hrvatskoj, odnosno državnom proračunu.

(2) Prava iz mirovinskog osiguranja ne mogu zastarjeti, osim dospelih a neisplaćenih mirovina i drugih novčanih davanja u slučajevima određenim zakonom.

(3) Primanja na osnovi mirovinskog osiguranja mogu biti predmet ovrhe i osiguranja u skladu sa zakonom.

Članak 5.

Ostvarivanje prava osiguranika na temelju generacijske solidarnosti provodi Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (u daljnjem tekstu: Zavod).

Članak 6.

(1) Sredstva za mirovinsko osiguranje osiguravaju osiguranici, poslodavci, drugi obveznici doprinosa određeni zakonom i Republika Hrvatska.

(2) Republika Hrvatska, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, poslodavci i Zavod stvaraju uvjete za provedbu prevencije smanjenja radne sposobnosti i djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti i osiguravaju zaštitu invalida rada, vojnih invalida i drugih osiguranih osoba glede njihova osposobljavanja za rad i zapošljavanje.

Članak 7.

(1) U postupku ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja osigurava se dvostupnost rješavanja u Zavodu, kao i sudska zaštita prava.

(2) U postupku rješavanja o pravima iz mirovinskog osiguranja primjenjuju se odredbe Zakona o općem upravnom postupku, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Članak 8.

Pojedini pojmovi u smislu ovoga Zakona imaju sljedeće značenje:

1. *Mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti* je dio sustava mirovinskog osiguranja u kojem se osiguranicima na načelima uzajamnosti i solidarnosti osiguravaju prava za slučaj nastanka rizika starosti, smanjenja radne sposobnosti, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti i tjelesnog oštećenja, a članovima njihovih obitelji prava za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika prava.
2. *Osiguranik* je fizička osoba koja je na osnovi radne aktivnosti (radni odnos, obavljanje djelatnosti i dr.) obvezno osigurana na mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti.
3. *Osigurana osoba* je fizička osoba osigurana na mirovinsko osiguranje generacijske solidarnosti u određenim okolnostima za rizik smanjenja radne sposobnosti, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti i tjelesnog oštećenja prouzročenog ozljedom na radu ili profesionalnom bolesti.
4. *Mirovinski staž* je skupni naziv za razdoblja provedena u obveznom mirovinskom osiguranju i produženom osiguranju (staž osiguranja) i razdoblja provedenih izvan osiguranja koja se pod određenim uvjetima priznaju u mirovinski staž (posebni staž).
5. *Stož osiguranja s povećanim trajanjem* je razdoblje provedeno u obveznom mirovinskom osiguranju koje se računa s povećanim trajanjem. Posebnim propisima su određena radna

- mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i osiguranici invalidne osobe kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem.
6. *Pridodani staž* je razdoblje koje se pridodaje stvarno ostvarenom mirovinskom stažu zajedno s kojim kao ukupni mirovinski staž služi samo za određivanje invalidske ili obiteljske mirovine ako osiguranik na dan nastanka smanjenja, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti) ili smrti nije navršio 60 godina života, ali ne i za ispunjenje uvjeta za ostvarivanje prava.
 7. *Mirovina* (starosna, prijevremena starosna, invalidska, privremena invalidska i obiteljska) je novčano davanje iz mirovinskog osiguranja.
 8. *Minimalna mirovina* je najniže novčano davanje iz mirovinskog osiguranja koje se određuje na temelju mirovinskog staža osiguranika i aktualne vrijednosti mirovine.
 9. *Osnovna mirovina* je novčano davanje iz mirovinskog osiguranja koje pod određenim uvjetima stječu osiguranici koji su od 1. siječnja 2002. osigurani i u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju individualne kapitalizirane štednje.
 10. *Korisnik mirovine* je osiguranik kojem je priznato pravo na mirovinu.
 11. *Naknada plaće zbog profesionalne rehabilitacije* je novčano davanje osiguraniku, odnosno osiguranoj osobi u vezi s profesionalnom rehabilitacijom.
 12. *Naknada zbog tjelesnog oštećenja* je novčano davanje iz mirovinskog osiguranja zbog tjelesnog oštećenja nastalog kao posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti.
 13. *Matična evidencija* je skup podataka o osiguranicima, obveznicima doprinosa i korisnicima mirovina koji se obvezno vode u Zavodu.
 14. *Uredbe Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti* su sekundarni izvori prava Europske unije koji se izravno primjenjuju u Republici Hrvatskoj, a obuhvaćaju Uredbu (EZ) br. 883/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti i Uredbu (EZ) br. 987/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o utvrđivanju postupka provedbe Uredbe (EZ) br. 883/2004 o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti, kako su posljednji put izmijenjene Uredbom br. 1224/2012. Radi provedbe navedenih uredbi donijet je Zakon o provedbi uredbi Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti.

II. VRSTE OSIGURANJA I OSIGURANE OSOBE

A. OSIGURANICI

1. Obvezno osiguranje

Članak 9.

(1) Obvezno su osigurani:

1. radnici, službenici i namještenici i s njima prema posebnim propisima izjednačene osobe zaposleni na državnom području Republike Hrvatske,
2. osobe izabrane ili imenovane na dužnosti u tijelima javne vlasti, jedinicama lokalne samouprave i jedinicama područne (regionalne) samouprave, ako za taj rad primaju plaću,
3. osobe koje se nakon završenog školovanja nalaze na obveznom stručnom osposobljavanju za rad,
4. osobe koje se stručno osposobljavaju za rad bez zasnivanja radnog odnosa, prema posebnim propisima,

5. osobe zaposlene kod inozemnih organizacija sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koji ne uživaju diplomatski imunitet (strano predstavništvo, međunarodna organizacija i ustanova), kod inozemnih fizičkih osoba s prebivalištem ili sjedištem u Republici Hrvatskoj, ili kod diplomatskih misija i konzularnih ureda strane države te međunarodnih organizacija ili predstavništva sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koji uživaju diplomatski imunitet, ili u osobnoj službi kod stranih državljana, ako uredbama Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti ili međunarodnim ugovorom o socijalnom osiguranju nije drukčije određeno,
6. državljani trećih zemalja i osobe bez državljanstva zaposleni na državnom području Republike Hrvatske, ako pravnim propisima Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti ili međunarodnim ugovorom o socijalnom osiguranju nije drukčije određeno,
7. izaslani radnici koji za poslodavca sa sjedištem u Republici Hrvatskoj obavljaju poslove u drugoj državi te osobe na radu u diplomatskoj misiji ili konzularnom uredu Republike Hrvatske u inozemstvu,
8. sezonski radnici u poljoprivredi, prema Zakona o poticanju zapošljavanja.

(2) Nezaposlene osobe obvezno su osigurane pod uvjetima i u trajanju utvrđenim propisima o zapošljavanju.

(3) Obvezno su osigurane osobe koje pružaju pomoć i njegu hrvatskim ratnim vojnim invalidima iz Domovinskog rata i koje za taj rad primaju naknadu prema posebnim propisima.

(4) Obvezno su osigurane osobe koje su zaposlene kod poslodavca sa sjedištem u inozemstvu, na koje se u skladu s pravnim propisima Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti primjenjuje zakonodavstvo Republike Hrvatske.

Članak 10.

Obvezno su osigurani:

1. obrtnici i trgovci pojedinci upisani u odgovarajući registar,
2. osobe koje u skladu s posebnim propisima samostalno obavljaju profesionalnu djelatnost, kao što su odvjetnici, privatni zdravstveni radnici, umjetnici, novinari, odgajatelji, lektori i prevoditelji, primalje, predstavnici obiteljskog doma, fizička osoba koja samostalno kao profesionalnu djelatnost obavlja poslove savjetovališta i usluga pomoći i njege u kući i drugi,
3. vrhunski sportaši, ako nisu obvezno osigurani po drugoj osnovi,
4. osobe koje su po osnovi obavljanja samostalne djelatnosti poljoprivrede i šumarstva obveznici poreza na dohodak ili poreza na dobit,
5. osobe koje obavljaju djelatnost za čije obavljanje nije propisano izdavanje odobrenja ili registracije, ali imaju obilježje samostalnosti, trajnosti i s namjerom stvaranja izvora dohotka ili dobiti i po osnovi obavljanja tih djelatnosti su obveznici poreza na dohodak ili poreza na dobit, ako nisu obvezno osigurane po drugoj osnovi i
6. osobe koje obavljaju domaću radinost ili sporedno zanimanje prema Zakonu o obrtu, ako nisu obvezno osigurane po drugoj osnovi, ili ako nisu korisnici mirovine, osim korisnika invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti iz članka 39. stavka 3. ovoga Zakona.

Članak 11.

(1) Obvezno su osigurane osobe koje obavljaju poljoprivrednu i šumarsku djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje, a upisane su u upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, odnosno u upisnik šumoposjednika u svojstvu nositelja ili člana obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, odnosno šumoposjednika i člana njegovog obiteljskog domaćinstva.

(2) U smislu ovoga Zakona smatra se da osobe iz stavka 1. ovoga članka ne obavljaju poljoprivrednu i šumarsku djelatnost kao jedino ili glavno zanimanje ako su obvezno osigurane po drugoj osnovi, ili ako su na redovitom školovanju, ako su starije od 65 godina života, ili ako su korisnici mirovine, osim korisnika invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti iz članka 39. stavka 3. ovoga Zakona, te korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti iz članka 175. stavka 4. i 5. ovoga Zakona.

Članak 12.

Obvezno su osigurani članovi uprave i izvršni direktori trgovačkih društava i upravitelji zadruge, ako nisu obvezno osigurani po drugoj osnovi.

Članak 13.

Obvezno su osigurani svećenici i drugi vjerski službenici vjerske zajednice, koja je upisana u evidenciju vjerskih zajednica koju vodi ministarstvo nadležno za poslove uprave, ako nisu obvezno osigurani po drugoj osnovi.

Članak 14.

(1) Na osobni zahtjev obvezno je osiguran roditelj koji obavlja roditeljske dužnosti u prvoj godini života djeteta, a nije obvezno osiguran po drugoj osnovi, ako je dijete hrvatski državljanin i ako roditelj i dijete imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj. Rođenjem sljedećeg djeteta, prije navršene prve godine života prethodnog djeteta, prestaje pravo na obvezno osiguranje po prethodno rođenom djetetu.

(2) Ako oba roditelja obavljaju roditeljske dužnosti prema djetetu, a nisu osigurani po drugoj osnovi, obvezno se osigurava majka djeteta, ako se roditelji drukčije ne dogovore.

(3) Obvezno je osiguran roditelj njegovatelj ili njegovatelj prema propisima o socijalnoj skrbi, za vrijeme trajanja toga statusa.

Članak 15.

(1) Na osobni zahtjev obvezno se osiguravaju osobe zaposlene u inozemstvu kod međunarodnih organizacija i stranih poslodavaca, ako nisu obvezno osigurane prema inozemnim propisima na koje se odnosi međunarodni ugovor o socijalnom osiguranju, ili ako nisu obvezno osigurani prema uredbama Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti.

(2) Na osobni zahtjev obvezno se osiguravaju osobe zaposlene u institucijama Europske unije, ako nisu obvezno osigurane prema propisima Europske unije.

(3) Pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka obvezno se osiguravaju i osobe zaposlene na državnom području Republike Hrvatske kod poslodavaca sa sjedištem u inozemstvu, koji nemaju registriranu podružnicu u Republici Hrvatskoj.

(4) Obvezno osiguranje iz stavaka 1. i 2. ovoga članka uspostavlja se od dana zaposlenja, a najranije od 1. siječnja kalendarske godine u kojoj je podnesena prijava na osiguranje.

Članak 16.

(1) Obvezno su osigurani članovi posade broda u međunarodnoj plovidbi čiji je poslodavac, brodar ili kompanija domaća ili strana pravna osoba, ako uredbama Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti ili međunarodnim ugovorom o socijalnom osiguranju nije drukčije određeno.

(2) Osobama iz stavka 1. ovoga članka svojstvo osiguranika priznaje se danom ukrcaja na brod, a prestaje danom iskrcaja s broda, na osnovi prijave/odjave koju podnosi poslodavac, brodar ili kompanija domaća pravna osoba, odnosno lučka kapetanija i podataka o ukrcaju i iskrcaju u pomorskoj knjižici osiguranika.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, članovi posade broda u međunarodnoj plovidbi čiji je poslodavac, brodar ili kompanija domaća ili strana pravna osoba koji s poslodavcem imaju sklopljen ugovor o radu na razdoblje duže od razdoblja ukrcaja na brod, svojstvo osiguranika priznaje im se za cijelo vrijeme trajanja ugovora.

Članak 17.

(1) Obvezno su osigurane osobe koje ostvaruju drugi dohodak prema propisima o porezu na dohodak na koji se plaća doprinos za mirovinsko osiguranje prema propisima o doprinosima za obvezna osiguranja (u daljnjem tekstu: drugi dohodak).

(2) Osobama iz stavka 1. ovoga članka ne osiguravaju se prava prema ovome Zakonu za slučaj ozljede na radu ili profesionalne bolesti u vezi s poslovima za koje ostvaruju druge dohotke iz stavka 1. ovoga članka.

2. Produženo osiguranje

Članak 18.

(1) Osobe kojima je prestalo obvezno mirovinsko osiguranje mogu se osigurati na produženo osiguranje ako od prestanka obveznog osiguranja nije proteklo više od dvanaest mjeseci i ako podnesu prijavu osiguranja u tom roku.

(2) Osoba iz stavka 1. ovoga članka može se osigurati na produženo osiguranje za vrijeme:

1. neplaćenog dopusta,
2. mirovanja radnog odnosa dok dijete ne navrši tri godine života,
3. stručnog usavršavanja ili specijalizacije nakon prestanka ugovora o radu, službe, odnosno obavljanja djelatnosti,
4. nezaposlenosti nakon prestanka osiguranja,
5. privremenog ili sezonskog prekida obavljanja djelatnosti,

6. zaposlenja u inozemstvu u međunarodnim i drugim organizacijama na osnovi međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju, odnosno kod stranog poslodavca, ako za to vrijeme nije obvezno osigurana u Republici Hrvatskoj, odnosno ako uredbama Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti ili međunarodnim ugovorom o socijalnom osiguranju nije drukčije određeno,
7. boravka u inozemstvu kao bračni drug osiguranika na radu u inozemstvu,
8. nezaposlenosti osiguranika-člana posade broda nakon prestanka ugovora o radu na određeno vrijeme.

(3) Na produženo osiguranje može se osigurati i osoba koja ima prebivalište na državnom području Republike Hrvatske za vrijeme nezaposlenosti nakon prestanka obveznog mirovinskog osiguranja u državi članici Europske unije ili u državi s kojom je sklopljen međunarodni ugovor o socijalnom osiguranju, neovisno o tome je li prije obveznog osiguranja u inozemstvu bila osigurana u Republici Hrvatskoj.

(4) Na produženo osiguranje osigurava se osoba nakon prestanka ugovora o radu na određeno vrijeme za stalne sezonske poslove.

(5) Na produženo osiguranje osigurava se bračni drug osiguranika-profesionalnog ugovornog diplomata za vrijeme boravka u inozemstvu.

(6) Pravo na produženo osiguranje prestaje i prije prestanka okolnosti iz stavka 2. i 3. ovoga članka, ako dospjeli doprinosi nisu uplaćeni u roku od tri mjeseca od dana dospijea.

B. OSOBE OSIGURANE U ODREĐENIM OKOLNOSTIMA

Članak 19.

(1) Za slučaj smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost te djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti i tjelesnog oštećenja nastalih zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti osigurani su:

1. učenici i studenti na preddiplomskom i diplomskom sveučilišnom studiju ili integriranom preddiplomskom i diplomskom sveučilišnom studiju ili specijalističkom diplomskom stručnom studiju, kao i studenti na preddiplomskom sveučilišnom studiju ili stručnom studiju za vrijeme praktične nastave, za vrijeme stručne prakse kod poslodavca, odnosno za vrijeme rada putem posrednika pri zapošljavanju učenika i redovitih studenata,
2. nezaposleni za vrijeme stručnog osposobljavanja ili profesionalne rehabilitacije, na koje ih je uputila nadležna služba zapošljavanja,
3. osobe koje obavljaju određene poslove za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, rada za opće dobro sukladno posebnom propisu, primjene sigurnosnih mjera obveznoga psihijatrijskog liječenja i obveznog liječenja od ovisnosti, kao i odgojnih mjera.

(2) Odredbe stavka 1. točke 1. ovoga članka primjenjuju se i na državljane država članica Europske unije koji se nalaze na školovanju u Republici Hrvatskoj, te na državljane trećih zemalja pod uvjetom uzajamnosti.

Članak 20.

(1) Za slučaj smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost te djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti i tjelesnog oštećenja nastalih zbog ozljede na radu osigurane su osobe koje su ozlijeđene na teritoriju Republike Hrvatske:

1. sudjelujući u spašavanju ili obrani od elementarnih nepogoda, kao što su požar, poplava, potres i ostale nepogode uzrokovane višom silom, ili u spašavanju života građana, ili radi otklanjanja materijalne štete koja prijeti imovini,
2. članovi dobrovoljnih vatrogasnih društava sudjelujući u gašenju požara, spašavanju ljudi i imovine ugrožene požarom i drugim elementarnim nepogodama, pri odlasku na vježbu i na povratku s vježbe, kao i za vrijeme obučavanja koje organizira vatrogasno društvo,
3. prigodom obavljanja dužnosti građana u obrani, u skladu s propisima o obrani.

(2) Ozljedom na radu smatra se i bolest koja nastane izravno i isključivo kao posljedica obavljanja poslova iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 21.

Za slučaj smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, te djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti i tjelesnog oštećenja nastalih zbog ozljede na radu, osigurane su osobe koje na zahtjev državnih tijela pruže pomoć tim tijelima i tom se prigodom ozlijede ili razbole.

C. ČLANOVI OBITELJI OSIGURANIKA

Članak 22.

(1) U slučaju smrti osiguranika ili korisnika starosne mirovine, prijevremene starosne mirovine, invalidske mirovine i privremene invalidske mirovine osigurani su članovi njegove obitelji, i to:

1. udovica, odnosno udovac,
2. razvedeni bračni drug s pravom na uzdržavanje,
3. djeca rođena u braku, izvan braka ili posvojena,
4. pastorčad koju je osiguranik uzdržavao,
5. unučad koju je osiguranik uzdržavao, ako su bez oba roditelja ili ako imaju jednog ili oba roditelja kod kojih postoji potpuni gubitak radne sposobnosti prema ovome Zakonu,
6. roditelji - otac, majka, očuh, maćeha i posvojitelj osiguranika koje je osiguranik uzdržavao,
7. djeca bez roditelja - braća, sestre i druga djeca koju je osiguranik uzeo na uzdržavanje, ako su bez oba roditelja ili ako imaju jednog ili oba roditelja kod kojih postoji potpuni gubitak radne sposobnosti prema ovome Zakonu.

(2) Članovi obitelji iz stavka 1. ovoga članka, osigurani su za slučaj smrti osoba iz članaka 19. do 21. ovoga Zakona, ako je smrt tih osoba nastala zbog ozljede na radu odnosno

profesionalne bolesti, dok su obavljale poslove pod okolnostima iz članka 19. do 21. ovoga Zakona.

(3) Pod članom obitelji iz stavka 1. točke 1. ovoga članka smatra se i izvanbračni drug koji je s osiguranikom ili s korisnikom mirovine do njegove smrti živio u zajedničkom kućanstvu najmanje 3 godine. Status izvanbračne zajednice utvrđuje se u izvanparničnome sudskom postupku.

Članak 23.

(1) Smatra se da je osiguranik, odnosno korisnik mirovine uzdržavao člana obitelji:

1. ako je član obitelji živio s njime u zajedničkom kućanstvu i nema vlastitih prihoda dovoljnih za uzdržavanje, jer nema dohodak od poljoprivrede i šumarstva ili ako mu drugi stalni prihod u trenutku smrti osiguranika ili korisnika mirovine nije bio veći od 66% svote minimalne mirovine određene za 15 godina mirovinskog staža prema ovome Zakonu ili
2. ako član obitelji nije živio s njime u zajedničkom kućanstvu i nema vlastitih prihoda dovoljnih za uzdržavanje prema točki 1. ovoga stavka, a umrli osiguranik odnosno korisnik mirovine redovito mu je osiguravao sredstva za uzdržavanje u prosječnoj svoti od najmanje 80% svote minimalne mirovine određene za 15 godina mirovinskog staža prema ovome Zakonu.

(2) Pravo na obiteljsku mirovinu ostvarenu prema stavku 1. ovoga članka prestaje kada prihodi korisnika mirovine premaše svotu iz stavka 1. ovoga članka.

III. MIROVINSKI STAŽ

Članak 24.

Mirovinski staž, prema ovome Zakonu, na temelju kojega se ostvaruju prava iz mirovinskog osiguranja obuhvaća razdoblje:

1. provedeno u osiguranju, prema odredbama ovoga Zakona,
2. navršeno do 31. prosinca 2013. godine koje se, prema zakonskim propisima koji su se primjenjivali do toga dana, računalo u mirovinski staž kao staž osiguranja, staž osiguranja s povećanim trajanjem i posebni staž.

1. Staž osiguranja

Članak 25.

U staž osiguranja računa se razdoblje koje je osiguranik proveo nakon navršene 15. godine života u obveznom mirovinskom osiguranju i produženom osiguranju.

Članak 26.

(1) Osiguranicima iz članka 10. do 13., članka 15., članka 16 i članka 18. stavaka 1. do 3. ovoga Zakona, staž osiguranja utvrđuje se na temelju plaćenih doprinosa, posebno po svakoj osnovi osiguranja, prema potvrdi tijela nadležnog za naplatu.

(2) Plaćene doprinose za mirovinsko osiguranje do 31. prosinca 2002. godine, utvrđuje Zavod u skladu s odredbama Općeg poreznog zakona.

(3) Način utvrđivanja staža osiguranja na temelju plaćenih doprinosa za mirovinsko osiguranje utvrđuje pravilnikom ministar nadležan za mirovinski sustav, uz prethodno pribavljeno mišljenje ministra nadležnog za financije.

Članak 27.

(1) U staž osiguranja računa se razdoblje provedeno u zaposlenju s punim radnim vremenom prema propisima o radu, odnosno posebnim propisima.

(2) Kao razdoblje provedeno u zaposlenju s punim radnim vremenom smatra se i razdoblje koje u zaposlenju sa skraćenim radnim vremenom provedu:

1. zaposleni roditelj koji radi s polovicom punoga radnog vremena nakon proteka obveznoga roditeljnog dopusta, kao i u slučaju rada sa skraćenim radnim vremenom zbog pojačane brige i njege djeteta prema posebnim propisima,
2. roditelj djeteta s težim smetnjama u razvoju koji radi s polovicom punoga radnog vremena,
3. radnici koji rade sa skraćenim radnim vremenom prema posebnim propisima.

(3) U staž osiguranja računa se i razdoblje provedeno u zaposlenju s nepunim radnim vremenom, u trajanju koje odgovara ukupnom broju sati takva rada ostvarenog za pojedine godine, obračunatih na puno radno vrijeme.

(4) Odredbe stavaka 1. do 3. ovoga članka primjenjuju se i kad je radno vrijeme ostvareno u zaposlenju kod dva ili više poslodavaca.

(5) Razdoblje provedeno u zaposlenju na sezonskim poslovima na kojima je ostvaren veći broj sati od punoga radnog vremena računa se u trajanju preračunatom na puno radno vrijeme.

(6) Korisnicima invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti iz članka 39. stavka 3. ovoga Zakona u staž osiguranja računa se razdoblje provedeno u zaposlenju s najmanje 70% radnog vremena na prilagođenim poslovima iste ili slične stručne spreme koji odgovaraju njegovim dosadašnjim poslovima, kao da su proveli na radu puno radno vrijeme.

(7) Staž osiguranja iz stavaka 1. do 6. ovoga članka priznaje se u staž osiguranja u trajanju najviše dvanaest mjeseci za pojedinu kalendarsku godinu.

Članak 28.

U staž osiguranja računa se i razdoblje koje je osoba, odnosno osiguranik proveo:

1. koristeći naknadu plaće zbog privremene nesposobnosti za rad prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju, nakon prestanka zaposlenja ili drugog rada na osnovi kojega je bio osiguran,
2. na profesionalnoj rehabilitaciji na koju je bio upućen kao invalid rada ili kao vojni invalid, kao slijepa osoba, osoba oboljela od distrofije i srodnih mišićnih i neuromišićnih bolesti, oboljeli od paraplegije, cerebralne i dječje paralize, multiple skleroze i srodnih bolesti, reumatoidnog artritisa, gluha osoba ili kao civilni invalid rata i osoba kod koje postoje funkcionalni poremećaji zbog kojih se ne može samostalno kretati bez uporabe invalidskih kolica, bez obzira je li prije toga bio osiguran,
3. koristeći se naknadom plaće u vezi s pravom na profesionalnu rehabilitaciju.

Članak 29.

U staž osiguranja računa se i razdoblje koje je osoba, odnosno osiguranik proveo izvan zaposlenja na osnovi kojega je bio osiguran, i to:

1. za koje je primao plaću, odnosno naknadu plaće prema posebnim propisima,
2. za koje je ostvario pravo na mirovinsko osiguranje, u skladu s propisima o zapošljavanju,
3. obavljanja roditeljske dužnosti iz članka 14. ovoga Zakona.

Članak 30.

(1) U staž osiguranja računa se i razdoblje u kojem su isplaćeni drugi dohoci za koje su plaćeni doprinosi prema članku 17. ovoga Zakona.

(2) U staž osiguranja računa se i razdoblje za koje je utvrđena godišnja osnovica po osnovi obavljanja druge djelatnosti na koji se plaća doprinos za mirovinsko osiguranje prema propisima o doprinosima za obvezna osiguranja.

(3) Staž osiguranja utvrđuje se za svaku kalendarsku godinu tako da se osnovica prema dohocima i/ili primicima iz stavaka 1. i 2. ovoga članka na koju su obračunati i uplaćeni doprinosi podijeli s prosječnom mjesečnom plaćom svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u istoj godini, prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

(4) Ako doprinosi nisu u cijelosti uplaćeni u godini u kojoj je ostvaren drugi dohodak i /ili primitak po osnovi obavljanja djelatnosti već kasnije, staž osiguranja utvrđuje se za kalendarsku godinu u kojoj je ostvaren drugi dohodak u odnosu na prosječnu mjesečnu plaću iz te godine.

Članak 31.

(1) Staž osiguranja ostvaren po svim osnovama osiguranja prema ovom Zakonu računa se najviše dvanaest mjeseci u jednoj kalendarskoj godini.

(2) Pri izračunu ukupnog mirovinskog staža pojedina razdoblja navršena u mjesecima i danima zbrajaju se tako da dvanaest mjeseci čini jednu godinu, a 30 dana čini jedan mjesec.

2. Pridodani staž

Članak 32.

(1) Pridodani staž je razdoblje koje se pridodaje prigodom određivanja invalidske mirovine i obiteljske mirovine ako osiguranik nije navršio 60 godina života.

(2) Pridodani staž počinje:

1. kod invalidske mirovine - na dan nastanka smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti,
2. kod obiteljske mirovine - na dan smrti osiguranika.

(3) Trajanje pridodanoga staža računa se tako da se za razdoblja u kojima osiguranik nije ostvario staž osiguranja pribroje razdoblja do navršene 55. godine života osiguranika u trajanju od dvije trećine, a nakon 55. do navršene 60. godine života osiguranika u trajanju od jedne polovine.

(4) Ako je osiguranik bio osiguran u državi članici Europske unije ili državi s kojom je sklopljen međunarodni ugovor o socijalnom osiguranju, pridodani se staž određuje razmjerno udjelu mirovinskog staža koji se računa prema ovome Zakonu i ukupnoga mirovinskog staža obračunatog pribrajanjem staža iz odnosne države, a u skladu s uredbama Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti ili međunarodnim ugovorom o socijalnom osiguranju s tom državom.

IV. PRAVA IZ MIROVINSKOG OSIGURANJA

1. Starosna mirovina

Članak 33.

(1) Pravo na starosnu mirovinu u razdoblju od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2030. godine ima osiguranik kada navrši 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža.

(2) Pravo na starosnu mirovinu osiguranik ima s navršenih 15 godina mirovinskog staža i

- u 2031. godini - 65 godina i 3 mjeseca života,
- u 2032. godini - 65 godina i 6 mjeseci života,
- u 2033. godini - 65 godina i 9 mjeseci života,
- u 2034. godini - 66 godina,
- u 2035. godini - 66 godina i 3 mjeseca života,
- u 2036. godini - 66 godina i 6 mjeseci života,
- u 2037. godini - 66 godina i 9 mjeseci života.

(3) Pravo na starosnu mirovinu od 1. siječnja 2038. godine ima osiguranik kada navrši 67 godina života i 15 godina mirovinskog staža.

2. Prijevremena starosna mirovina

Članak 34.

(1) Pravo na prijevremenu starosnu mirovinu u razdoblju od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2030. ima osiguranik kada navrši 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža.

(2) Pravo na prijevremenu starosnu mirovinu osiguranik ima s navršenih 35 godina mirovinskog staža i

- u 2031. godini – 60 godina i 3 mjeseca života,
- u 2032. godini – 60 godina i 6 mjeseci života,
- u 2033. godini – 60 godina i 9 mjeseci života,
- u 2034. godini – 61 godina,
- u 2035. godini – 61 godina i 3 mjeseca života,
- u 2036. godini – 61 godina i 6 mjeseci života,
- u 2037. godini – 61 godina i 9 mjeseci života.

(3) Pravo na prijevremenu starosnu mirovinu od 1. siječnja 2038. ima osiguranik kada navrši 62 godina života i 35 godina mirovinskog staža.

Članak 35.

(1) Pravo na prijevremenu starosnu mirovinu zbog dugogodišnjeg osiguranja ima osiguranik kada navrši 60 godina života i 41 godinu staža osiguranja.

(2) Prijevremena starosna mirovina iz stavka 1. ovoga članka određuje se bez primjene polaznog faktora iz članka 85. stavka 2. ovoga Zakona.

Članak 36.

(1) Pravo na prijevremenu starosnu mirovinu prema uvjetima iz članka 34. ovoga Zakona ima osiguranik koji je nakon prestanka osiguranja prouzročenog stečajem, neposredno prije ispunjenja uvjeta za ostvarivanje prava na mirovinu iz članka 34. ovoga Zakona proveo u neprekidnom trajanju najmanje 2 godine kao nezaposlena osoba prijavljena službi nadležnoj za zapošljavanje.

(2) Pravo iz stavka 1. ovoga članka pripada najranije s danom ispunjenja uvjeta ako se osiguranik s tim danom odjavi iz evidencije nadležne službe za zapošljavanje.

(3) Zahtjev za prijevremenu starosnu mirovinu iz ovoga članka podnosi se od dana ispunjenja prvih uvjeta iz članka 34. ovoga Zakona.

(4) Prijevremena starosna mirovina iz stavka 1. ovoga članka određuje se bez primjene članka 85. stavka 2. i članka 183. ovoga Zakona.

3. Zajedničke odredbe

Članak 37.

- (1) Pravo na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu osiguranik može steći kada ispuni uvjete za mirovinu, a nakon prestanka osiguranja ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.
- (2) Osiguranik kojemu nije prestalo osiguranje može podnijeti zahtjev za priznanje prava na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu najranije jedan mjesec prije prestanka osiguranja uz pružanje dokaza o datumu prestanka osiguranja.
- (3) Pravo na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu priznaje se osiguraniku od dana navedenog u zahtjevu, ali najranije od prvog sljedećeg dana nakon prestanka osiguranja.
- (4) Kada se pravo na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu ostvaruje na zahtjev osiguranika nakon prestanka osiguranja, a u zahtjevu nije naveden datum od kojega osiguranik traži priznanje prava na mirovinu, osiguranik ima pravo na mirovinu od prvoga idućeg dana nakon prestanka osiguranja, ako je zahtjev podnesen u roku od šest mjeseci od prestanka osiguranja. Ako je zahtjev podnesen nakon isteka navedenoga roka, osiguranik ima pravo na mirovinu od prvoga dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag.
- (5) Kada je osiguranik zahtjev podnio unutar roka od šest mjeseci od dana prestanka osiguranja, a u zahtjevu traži da mu se pravo na starosnu mirovinu ili prijevremenu starosnu mirovinu prizna s kasnijim datumom od prvog sljedećeg dana nakon prestanka osiguranja, pravo će mu se priznati s izabranim datumom, ali samo onda ako je unutar roka od šest mjeseci od prestanka osiguranja.
- (6) Iznimno od stavaka 1. do 5. ovoga članka osiguranik koji je nakon ispunjenja uvjeta za starosnu mirovinu prema ovome Zakonu, nastavio raditi ali ne više s punim radnim vremenom, nego do polovice punog radnog vremena koje je radio prije ispunjenja uvjeta za starosnu mirovinu, može i bez prestanka radnog odnosa steći pravo na starosnu mirovinu od dana s kojim je nakon ispunjenja uvjeta nastavio raditi do polovice punog radnog vremena.
- (7) Osiguranik iz članka 26. ovoga Zakona, koji nije uplatio u cijelosti dužne doprinose za mirovinsko osiguranje za čitavo razdoblje provedeno u osiguranju, može ostvariti pravo na starosnu mirovinu ili prijevremenu starosnu mirovinu ako ispunjava uvjete za stjecanje prava na mirovinu na temelju staža osiguranja za koji je uplaćen doprinos. Ostvarivanjem prava na mirovinu ne prestaje obveza plaćanja dospjelih doprinosa za razdoblje provedeno u osiguranju za koje doprinos nije uplaćen.
- (8) Osiguranik može dvanaest mjeseci prije podnošenja zahtjeva obavijestiti Zavod o svojoj namjeri za podnošenje zahtjeva za priznanje prava na starosnu mirovinu ili prijevremenu starosnu mirovinu, u svrhu kompletiranja i kontrole podataka o stažu osiguranja i plaći, odnosno osnovici. Obavijest osiguranika ne smatra se zahtjevom za priznanje prava na mirovinu prema stavicima 2. i 5. ovoga članka.

Članak 38.

Osiguranici koji rade na osobito teškim i za zdravlje i radnu sposobnost štetnim radnim mjestima i osiguranici kojima nakon određenih godina života, zbog naravi i težine posla, fiziološke funkcije organizma opadaju u toj mjeri da onemogućavaju daljnje uspješno obavljanje tog posla, kao i osiguranici slijepe osobe, osobe oboljele od distrofije i srodnih mišićnih i neuromišićnih bolesti, oboljeli od paraplegije, cerebralne i dječje paralize, multiple skleroze i srodnih bolesti, reumatoidnog artritisa, gluhe osobe te osobe kod kojih postoje funkcionalni poremećaji zbog kojih se ne mogu samostalno kretati bez uporabe invalidskih kolica, osim prava propisanih ovim Zakonom ostvaruju prava i prema posebnom zakonu.

4. Prava na osnovi smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, djelomičnog gubitka radne sposobnosti i potpunog gubitka radne sposobnosti

Članak 39.

(1) Smanjenje radne sposobnosti prema ovome Zakonu postoji kada se kod osiguranika, zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem, radna sposobnost smanji za više od polovice u odnosu na zdravog osiguranika iste ili slične razine obrazovanja. Poslovi prema kojima se ocjenjuje sposobnost za rad obuhvaćaju sve poslove koji odgovaraju njegovim tjelesnim i psihičkim sposobnostima, a smatraju se odgovarajućim njegovim dosadašnjim poslovima.

(2) Preostala radna sposobnost postoji kada je kod osiguranika nastalo smanjenje radne sposobnosti iz stavka 1. ovoga članka, ali se s obzirom na zdravstveno stanje, životnu dob, naobrazbu i sposobnost može profesionalnom rehabilitacijom osposobiti za rad s punim radnim vremenom na drugim poslovima.

(3) Djelomični gubitak radne sposobnosti postoji kada kod osiguranika postoji smanjenje radne sposobnosti iz stavka 1. ovoga članka, a s obzirom na zdravstveno stanje, životnu dob, naobrazbu i sposobnost ne može se profesionalnom rehabilitacijom osposobiti za rad s punim radnim vremenom na drugim poslovima, ali može raditi najmanje 70% radnog vremena na prilagođenim poslovima iste ili slične razine obrazovanja koji odgovaraju njegovim dosadašnjim poslovima.

(4) Potpuni gubitak radne sposobnosti postoji kada kod osiguranika u odnosu na zdravog osiguranika iste ili slične razine obrazovanja, zbog promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem, nastane trajni gubitak radne sposobnosti bez preostale radne sposobnosti.

(5) Uzroci smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost te djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti su bolest, ozljeda izvan rada, ozljeda na radu ili profesionalna bolest.

Članak 40.

Invalid rada prema ovome Zakonu je osiguranik koji je na osnovi smanjenja uz preostalu radnu sposobnost ili djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti iz članka 39. ovoga Zakona, ostvario pravo na invalidsku mirovinu ili pravo na profesionalnu rehabilitaciju.

Članak 41.

Neposredna opasnost od nastanka smanjenja radne sposobnosti postoji kada pri obavljanju određenih poslova uvjeti rada, bez obzira na mjere zaštite na radu koje se primjenjuju ili se mogu primijeniti, utječu na zdravstveno stanje i radnu sposobnost osiguranika iz članka 9. stavka 1. točke 1. ovoga Zakona toliko da je prijeko potrebno, radi sprječavanja nastanka smanjenja ili gubitka radne sposobnosti, premjestiti ga na drugi posao primjeren njegovoj razini obrazovanja na kojemu može raditi s radnim naporom koji ne pogoršava njegovo zdravstveno stanje.

Članak 42.

Ozljedom na radu prema ovome Zakonu smatra se svaka:

1. ozljeda osiguranika izazvana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizikalnim ili kemijskim djelovanjem te ozljeda uzrokovana naglim promjenama položaja tijela, iznenadnim opterećenjem tijela ili drugim promjenama fiziološkog stanja organizma, ako je takva ozljeda uzročno vezana uz obavljanje poslova na kojima radi, odnosno djelatnosti na osnovi koje ozlijeđena osoba ima svojstvo osiguranika prema ovome Zakonu,
2. bolest osiguranika koja je nastala izravno i isključivo kao posljedica nekog nesretnog slučaja ili sile za vrijeme rada, odnosno za vrijeme obavljanja djelatnosti ili u vezi s obavljanjem te djelatnosti na osnovi koje oboljela osoba ima svojstvo osiguranika prema ovome Zakonu,
3. ozljeda nanescena na način naveden u točki 1. ovoga članka koju osiguranik pretrpi na redovitom putu od mjesta stanovanja do mjesta rada i obratno, te na putu poduzetom radi stupanja na posao koji mu je osiguran, odnosno na posao na osnovi kojega je osiguran,
4. ozljeda nanescena na način naveden u točki 1. ovoga članka koju osiguranik pretrpi u vezi s korištenjem prava na zdravstvenu zaštitu prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju i prava na profesionalnu rehabilitaciju prema odredbama ovoga Zakona,
5. ozljeda, odnosno bolest iz točaka 1. i 2. ovoga članka koju pretrpi osigurana osoba iz članaka 19. do 21. ovoga Zakona,
6. ozljeda nastala na način naveden u točki 1. ovoga članka koju osoba pretrpi u vezi s prethodnim utvrđivanjem zdravstvene sposobnosti kada je to prema zakonu obvezno prigodom zasnivanja radnog odnosa.

Članak 43.

(1) Profesionalne bolesti su određene bolesti izazvane dužim neposrednim utjecajem procesa rada i uvjeta rada na određenim poslovima na osnovi kojih oboljela osoba ima svojstvo osiguranika prema ovome Zakonu.

(2) Lista profesionalnih bolesti i poslova na kojima se te bolesti javljaju i uvjete pod kojima se smatraju profesionalnim bolestima utvrđuje se posebnim zakonom.

a) Profesionalna rehabilitacija

Članak 44.

(1) Profesionalna rehabilitacija prema ovome Zakonu je skup aktivnosti (praktično stjecanje i primjena znanja, vještina i navika) radi osposobljavanja invalida rada za rad uz očuvanje njegove preostale radne sposobnosti.

(2) Profesionalna rehabilitacija obuhvaća postupke:

1. prekvalifikacije - osposobljavanja/školovanja za poslove drukčije od onih koje je osiguranik obavljao, ili
2. dokvalifikacije - dopunsko osposobljavanje za obavljanje poslova prema preostaloj radnoj sposobnosti.

Članak 45.

(1) Pravo na profesionalnu rehabilitaciju prema ovome Zakonu ima osiguranik iz članka 9. stavka 1., članka 10. i 12. i osigurana osoba iz članka 19. do 21. ovoga Zakona kod koje je nastalo smanjenje radne sposobnosti iz članka 39. stavka 1. ovoga Zakona i kod koje postoji preostala radna sposobnost iz članka 39. stavka 2. ovoga Zakona.

(2) Pravo na profesionalnu rehabilitaciju može se steći ako je kod osiguranika ili osigurane osobe smanjenje radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost nastalo prije navršene 53. godine života.

(3) Ako je smanjenje radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost nastalo zbog ozljede izvan rada ili bolesti, osiguranik ima pravo na profesionalnu rehabilitaciju ako ispunjava uvjete mirovinskog staža za stjecanje prava na invalidsku mirovinu.

(4) Ako je smanjenje radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost nastalo zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti, osiguranik ima pravo na profesionalnu rehabilitaciju bez obzira na dužinu mirovinskog staža.

Članak 46.

(1) Profesionalnu rehabilitaciju osiguranika kojemu je priznato to pravo prema ovome Zakonu, provodi centar za profesionalnu rehabilitaciju.

(2) Na postupak provedbe profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osiguranika koji se profesionalnom rehabilitacijom osposobljavaju za rad ili su se osposobili za rad, na odgovarajući način primjenjuju se propisi kojima je uređena profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje osoba s invaliditetom, ako ovim Zakonom nije drukčije propisano.

(3) Troškove profesionalne rehabilitacije za osiguranike iz članka 9. stavka 1., članka 10. i 12., članka 19. stavka 1. točaka 2. i 3. i stavka 2., članka 20. i 21. ovoga Zakona snosi i isplaćuje Zavod, a za osigurane osobe iz članka 19. stavka 1. točke 1. ovoga Zakona troškove profesionalne rehabilitacije isplaćuje Zavod na teret državnog proračuna.

Članak 47.

(1) Invalid rada koji je stekao pravo na profesionalnu rehabilitaciju, a ima razinu obrazovanja za posao na kojemu je radio prije nastanka smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost prema članku 39. stavku 2. ovoga Zakona, osposobljava se za rad na drugom poslu za koji se traži ista razina obrazovanja. Ako takva mogućnost ne postoji, invalid rada može se osposobljavati i za poslove za koje se traži neposredno niža razina obrazovanja.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, invalid rada koji je stekao pravo na profesionalnu rehabilitaciju može se osposobljavati i za rad na drugom poslu za koji se traži viši stupanj stručne spreme od stručne spreme koja se tražila za posao na kojemu je radio prije nastanka smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, ako je takvo osposobljavanje korisno s obzirom na stručnost i godine života osiguranika i ako postoji mogućnost zaposlenja nakon završene profesionalne rehabilitacije.

Članak 48.

Osigurana osoba iz članka 19. stavka 1. točaka 1. i 2. ovoga Zakona, koja stekne pravo na profesionalnu rehabilitaciju, osposobljava se za rad na poslovima za koje se traži razina obrazovanja koji odgovara razini obrazovanja koju bi stekla ili je školovanjem stekla prije nastanka smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost.

Članak 49.

(1) Uvjeti i način provedbe profesionalne rehabilitacije invalida rada uređuju se ugovorom koji Zavod sklapa s centrom za profesionalnu rehabilitaciju.

(2) Zavod ima pravo i dužnost provjeravati provodi li se profesionalna rehabilitacija invalida rada u skladu s ovim Zakonom i sklopljenim ugovorom.

Članak 50.

(1) Invalida rada s pravom na profesionalnu rehabilitaciju, koji nije u roku od šest mjeseci od dana izvršnosti rješenja o priznanju prava upućen na profesionalnu rehabilitaciju, Zavod upućuje na pregled ovlaštenom vještaku, odnosno tijelu vještačenja radi ponovne ocjene preostale radne sposobnosti.

(2) Na pregled radi ponovne ocjene preostale radne sposobnosti uputit će se i korisnik prava na profesionalnu rehabilitaciju, kada Zavod putem ovlaštenog vještaka, odnosno tijela vještačenja ocijeni da se invalid rada s pravom na profesionalnu rehabilitaciju neće moći osposobiti za rad na određenom poslu.

(3) Zahtjev za ponovnu ocjenu preostale radne sposobnosti može podnijeti invalid rada i centar za profesionalnu rehabilitaciju.

Članak 51.

(1) Invalid rada koji je stekao pravo na profesionalnu rehabilitaciju zbog ozljede izvan rada ili bolesti, ima od dana nastanka smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost do dana početka profesionalne rehabilitacije i od dana završetka profesionalne rehabilitacije do

zaposlenja na odgovarajućem radnom mjestu, pravo na naknadu plaće zbog profesionalne rehabilitacije u visini invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti.

(2) Invalid rada iz stavka 1. ovoga članka za vrijeme profesionalne rehabilitacije ima pravo na naknadu plaće zbog profesionalne rehabilitacije u visini invalidske mirovine zbog potpunog gubitka radne sposobnosti.

(3) Naknada plaće zbog profesionalne rehabilitacije iz stavka 1. ovoga članka pripada invalidu rada do zaposlenja, odnosno stjecanja svojstva osiguranika, a najduže dvanaest mjeseci od dana završetka profesionalne rehabilitacije pod uvjetom da se u roku od 30 dana od dana završetka profesionalne rehabilitacije prijavio nadležnoj službi zapošljavanja kao nezaposlen. Ako je invalid rada nakon završene rehabilitacije povremeno radio ili obavljao djelatnost, tada naknada plaće zbog profesionalne rehabilitacije pripada u razdobljima nezaposlenosti, ali najduže dvanaest mjeseci računajući od dana završetka profesionalne rehabilitacije.

(4) Invalidu rada s danom stupanja na profesionalnu rehabilitaciju radni odnos počinje mirovati, a do završetka profesionalne rehabilitacije ostvaruje staž osiguranja i naknadu plaće u vezi s profesionalnom rehabilitacijom te je i osiguran po toj osnovi.

Članak 52.

(1) Invalid rada koji je stekao pravo na profesionalnu rehabilitaciju zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti ima, od dana nastanka smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost do dana početka profesionalne rehabilitacije, za vrijeme profesionalne rehabilitacije i od dana završetka profesionalne rehabilitacije do zaposlenja na odgovarajućem radnom mjestu, pravo na naknadu plaće zbog profesionalne rehabilitacije u visini invalidske mirovine zbog potpunog gubitka radne sposobnosti za 40 godina mirovinskog staža.

(2) Naknada plaće zbog profesionalne rehabilitacije iz stavka 1. ovoga članka pripada invalidu rada najduže dvadeset i četiri mjeseca od dana završetka profesionalne rehabilitacije pod uvjetom da se u roku od 30 dana od dana završetka profesionalne rehabilitacije prijavio nadležnoj službi zapošljavanja u skladu s propisima o zapošljavanju. Ako je invalid rada nakon završene rehabilitacije povremeno radio ili obavljao djelatnost, tada naknada plaće zbog profesionalne rehabilitacije pripada u razdobljima nezaposlenosti, ali najduže dvadeset i četiri mjeseca računajući od dana završetka profesionalne rehabilitacije.

Članak 53.

(1) Invalid rada ima pravo na naknadu plaće zbog profesionalne rehabilitacije iz članaka 51. i 52. ovoga Zakona i za vrijeme naknadnog liječenja, odnosno medicinske rehabilitacije na koju je upućen tijekom korištenja prava na profesionalnu rehabilitaciju zbog bolesti i drugih uzroka, zbog kojih je privremeno spriječen za rad prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju, kao i za vrijeme prilagođavanja za rad.

(2) Korisniku prava na profesionalnu rehabilitaciju koji se tijekom korištenja prava na profesionalnu rehabilitaciju razbolio i zbog bolesti bio privremeno spriječen za rad prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju, trajanje profesionalne rehabilitacije može se produžiti za razdoblje trajanja privremene spriječenosti za rad, a najduže dvostruko od predviđenog razdoblja trajanja rehabilitacije ako ovlašteni vještak, odnosno tijelo vještačenja ocijeni da je to potrebno.

(3) O trajanju profesionalne rehabilitacije iz stavka 2. ovoga članka na zahtjev invalida rada ili centra za profesionalnu rehabilitaciju, Zavod donosi rješenje.

Članak 54.

Kada se profesionalna rehabilitacija obavlja izvan mjesta prebivališta invalida rada, a ne može se osigurati stalni prijevoz od mjesta stanovanja do mjesta gdje se obavlja profesionalna rehabilitacija, invalidu rada se osigurava smještaj i prehrana ili naknada troškova smještaja i prehrane za vrijeme profesionalne rehabilitacije u drugom mjestu u svoti koju odredi Zavod općim aktom.

Članak 55.

Invalid rada koji je stekao pravo na profesionalnu rehabilitaciju gubi to pravo ako se njime ne koristi u određenom roku, a nije u tome spriječen razlozima koji su protiv njegove volje, i to:

1. ako ne stupi na profesionalnu rehabilitaciju u roku od mjesec dana od dana upućivanja na profesionalnu rehabilitaciju,
2. ako tijekom trajanja profesionalne rehabilitacije bez opravdanog razloga prekine započetu profesionalnu rehabilitaciju ili ako ne obavlja dužnosti u vezi s profesionalnom rehabilitacijom.

b) Invalidska mirovina

Članak 56.

(1) Pravo na invalidsku mirovinu ima osiguranik iz članka 9., članka 10. i članaka 12. do 18. ovoga Zakona na temelju djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti iz članka 39. stavaka 3. i 4. ovoga Zakona, a osiguranik iz članka 11. ovoga Zakona na temelju potpunog gubitka radne sposobnosti iz članka 39. stavka 4. ovoga Zakona, ako je djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti nastao zbog bolesti ili ozljede izvan rada prije navršenih 65 godina života i ako mu navršeni mirovinski staž pokriva najmanje jednu trećinu radnog vijeka.

(2) Iznimno od odredbi stavka 1. ovoga članka pravo na invalidsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti stječe osiguranik i to:

1. kod kojeg je nastao potpuni gubitak radne sposobnosti prije 35. godine života, a ima završen preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij (viša stručna sprema stečena prema ranijim propisima), ako je do dana nastanka potpunoga gubitka radne sposobnosti navršio staž osiguranja od najmanje dvije godine, a osiguranik koji ima završen preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij (visoka stručna sprema stečena prema ranijim propisima), ako je do dana nastanka potpunog gubitka radne sposobnosti navršio jednu godinu staža osiguranja i ako je potpuni gubitak radne sposobnosti nastao za vrijeme osiguranja ili u roku od jedne godine nakon prestanka osiguranja,
2. kod kojeg je nastao potpuni gubitak radne sposobnosti prije 30. godine života, ako je navršio najmanje jednu godinu staža osiguranja i ako je taj potpuni gubitak

radne sposobnosti nastao za vrijeme osiguranja ili u roku od jedne godine nakon prestanka osiguranja.

(3) Kao radni vijek, u smislu stavka 1. ovoga članka, uzima se broj punih godina od dana kada je osiguranik navršio 20 godina života do dana nastanka djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti. Osiguraniku, koji je nakon navršene 20. godine života završio preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij (viša stručna sprema stečena prema ranijim propisima), radni vijek računa se od navršene 23. godine života, a osiguraniku koji je završio preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij (visoka stručna sprema stečena prema ranijim propisima) - od navršene 26. godine života.

(4) Razdoblje radnog vijeka iz stavka 3. ovoga članka skraćuje se za stvarno razdoblje koje je osiguranik:

1. proveo na dragovoljnom vojnom osposobljavanju ili obveznom služenju vojnog roka,
2. u razdobljima nakon prestanka pojedinog osiguranja do novoga osiguranja bio prijavljen kao nezaposlena osoba nadležnoj službi za zapošljavanje.

(5) Ako je djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti osiguranika nastao zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti, pravo na invalidsku mirovinu osiguranik stječe bez obzira na dužinu mirovinskog staža.

Privremena invalidska mirovina

Članak 57.

(1) Invalid rada koji se profesionalnom rehabilitacijom osposobio za druge poslove, a nakon završene rehabilitacije je dugotrajno ostao nezaposlen, ako mu nije osiguran odgovarajući posao za koji se rehabilitacijom osposobio, ima pravo na privremenu invalidsku mirovinu pod uvjetima da je u neprekidnom trajanju od najmanje 5 godina nakon završetka rehabilitacije bio nezaposlen i da je nezaposlenost trajala do navršene 58. godine života.

(2) Invalid rada koji je završio profesionalnu rehabilitaciju i koji je nakon završene rehabilitacije nastavio raditi pa naknadno ostao nezaposlen ima pravo na privremenu invalidsku mirovinu pod uvjetima iz stavka 1. ovoga članka ako je na poziv nadležne službe za zapošljavanje bez odgađanja prihvatio ponudu o radu, odnosno ako nije odbio ponuđeni posao. Razdoblje povremenog rada u ukupnom trajanju od šest mjeseci ne smatra se prekidom nezaposlenosti prema stavku 1. ovoga članka.

(3) Privremena invalidska mirovina iz stavka 1. ovoga članka, ako je uzrok smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost ozljeda izvan rada ili bolest, određuje se u visini naknade plaće zbog profesionalne rehabilitacije koja je bila određena ili bi bila određena za vrijeme čekanja na zaposlenje nakon završene rehabilitacije prema članku 51. stavku 1. ovoga Zakona, a određena u osobnim bodovima i usklađena prema članku 88. ovoga Zakona.

(4) Privremena invalidska mirovina iz stavka 1. ovoga članka, ako je uzrok smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost ozljeda na radu ili profesionalna bolest, određuje se u visini naknade plaće zbog profesionalne rehabilitacije koja je bila određena ili bi bila

određena za vrijeme čekanja na zaposlenje, nakon završene rehabilitacije prema članku 52. stavku 1. ovoga Zakona za slučaj potpunog gubitka radne sposobnosti, a određena u osobnim bodovima i usklađena prema članku 88. ovoga Zakona.

Članak 58.

Korisnicima prava na invalidsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti, prevodi se to pravo u istoj svoti, s danom navršene starosne dobi iz članka 33. odnosno iz članka 180. ovoga Zakona, po službenoj dužnosti, na starosnu mirovinu.

c) Zajedničke odredbe

Članak 59.

(1) Pravo na invalidsku mirovinu ima osiguranik od dana nastanka djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(2) Osiguraniku kod kojega je na temelju nalaza i mišljenja ovlaštenog vještaka, odnosno tijela vještačenja u prvome stupnju odnosno nalaza i mišljenja nadležnog drugostupanjskog tijela vještačenja Zavoda utvrđen djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti iz članka 39. stavaka 3. ili 4. ovoga Zakona na temelju koje ima pravo na invalidsku mirovinu prema članku 56. ovoga Zakona, a koji je u radnom odnosu ili obavlja djelatnost na temelju koje je obvezno osiguran, Zavod donosi rješenje o priznanju prava na invalidsku mirovinu na osnovi utvrđenog djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti. Nakon pravomoćnosti tog rješenja donijet će se rješenje o određivanju iznosa mirovine i početku isplate.

(3) Kada se pravo na invalidsku mirovinu ostvaruje na zahtjev osiguranika nakon prestanka osiguranja, a djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti je postojao prije podnošenja zahtjeva, osiguranik ima pravo na invalidsku mirovinu od dana nastanka djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, ako je zahtjev za ostvarivanje prava podnesen u roku od šest mjeseci od dana nastanka djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti. Ako je zahtjev podnesen nakon isteka navedenoga roka, osiguranik ima pravo na invalidsku mirovinu od prvoga dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag.

(4) Osiguraniku kod kojega je utvrđen djelomični gubitak radne sposobnosti prema članku 39. stavku 3. ovoga Zakona, a od podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava na temelju djelomičnog gubitka radne sposobnosti do donošenja rješenja o priznanju prava na invalidsku mirovinu iz stavka 2. ovoga članka, primao naknadu plaće zbog privremene nesposobnosti za rad prema propisima iz obveznog zdravstvenog osiguranja, isplata invalidske mirovine pripada od dana početka rada na drugim poslovima prema promijenjenoj preostaloj radnoj sposobnosti osiguranika odnosno invalida rada.

(5) Osiguraniku kojemu je rješenjem iz stavka 2. ovoga članka priznato pravo na invalidsku mirovinu na temelju djelomičnog gubitka radne sposobnosti iz članka 39. stavka 3. ovoga Zakona, a koji je nakon utvrđenog djelomičnog gubitka radne sposobnosti nastavio raditi i nije primao naknadu plaće zbog privremene nesposobnosti za rad prema propisima iz obveznog zdravstvenog osiguranja, invalidska mirovina isplaćuje se, uz primjenu članka 87. stavka 1. točke 7. ovoga Zakona, od dana utvrđenog djelomičnog gubitka radne sposobnosti.

(6) Osiguraniku koji ima pravo na invalidsku mirovinu na temelju potpunog gubitka radne sposobnosti iz članka 39. stavka 4. ovoga Zakona, a kojem je nakon utvrđenog potpunog gubitka radne sposobnosti prestao radni odnos, odnosno osiguranje, invalidska mirovina se isplaćuje, uz primjenu članka 87. stavka 1. točke 5. ovoga Zakona, od prvoga idućeg dana nakon prestanka radnog odnosa, odnosno osiguranja.

(7) Osiguraniku kod kojega je utvrđen potpuni gubitak radne sposobnosti prema članku 39. stavku 4. ovoga Zakona, a od podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava na temelju potpunog gubitka radne sposobnosti do donošenja rješenja o priznanju prava na invalidsku mirovinu iz stavka 2. ovoga članka, primao naknadu plaće zbog privremene nesposobnosti za rad prema propisima iz obveznog zdravstvenog osiguranja, mirovina se isplaćuje od prvog idućeg dana nakon pravomoćnosti rješenja iz stavka 2. ovoga članka.

(8) Osiguraniku kojemu je rješenjem priznato pravo na invalidsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti iz članka 39. stavka 4. ovoga Zakona, a koji nije primao naknadu plaće za vrijeme privremene nesposobnosti za rad prema propisima iz obveznog zdravstvenog osiguranja, mirovina se isplaćuje od prvoga idućeg dana od dana do kojega je nakon utvrđenog potpunog gubitka radne sposobnosti ostvario plaću.

(9) Osiguranik iz članka 26. ovoga Zakona, koji nije uplatio doprinose za mirovinsko osiguranje za čitavo razdoblje provedeno u osiguranju, može ostvariti pravo na invalidsku mirovinu ako ispunjava uvjete za stjecanje prava na invalidsku mirovinu na temelju staža osiguranja za koji je uplaćen doprinos. Ostvarivanjem prava na mirovinu ne prestaje obveza plaćanja dospjelih doprinosa za razdoblje provedeno u osiguranju za koje doprinos nije uplaćen.

(10) Osiguranik kod kojega je djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti nastao kao posljedica radnje za koju je pravomoćnom presudom osuđen za kaznena djela protiv Republike Hrvatske, kaznena djela protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja i kaznena djela protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva prema Kaznenom zakonu (Narodne novine, br. 125/2011 i 144/2012), kao i za kaznena djela protiv Republike Hrvatske i kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom prema Kaznenom zakonu (Narodne novine, br. 110/97, 27/98, 50/2000 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 129/2000, 51/2001, 111/2003, 190/2003 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 105/2004, 84/2005, 71/2006, 110/2007, 152/2008, 57/2011 i 77/2011 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske) ne stječe, odnosno gubi pravo na invalidsku mirovinu ostvarenu na temelju tog djelomičnog odnosno potpunog gubitka radne sposobnosti s prvim danom idućega mjeseca od mjeseca u kojem je presuda donesena u kaznenom postupku postala pravomoćnom.

(11) Ako u slučaju iz stavka 10. ovoga članka postoji pravo članova obitelji osiguranika na uzdržavanje od osiguranika, njegova će se invalidska mirovina isplaćivati tim članovima obitelji u visini obiteljske mirovine.

(12) Osiguranik ostvaruje pravo na privremenu invalidsku mirovinu na osobni zahtjev od dana podnošenja zahtjeva, ako je zahtjev za ostvarivanje prava podnesen u roku od šest mjeseci od dana ispunjenja uvjeta iz članka 57. ovoga Zakona. Ako je zahtjev podnesen nakon isteka navedenoga roka, osiguranik ima pravo na privremenu invalidsku mirovinu od prvoga dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag, ali najranije od dana ispunjenja uvjeta.

(13) Ako je činjenica postojanja djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti utvrđena putem ovlaštenog višeg vještaka u Zavodu u povodu žalbe, rješenje o pravu i isplati mirovine donijet će se na temelju nalaza i mišljenja ovlaštenog višeg vještaka Zavoda.

Članak 60.

(1) Prava stečena na osnovi smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost te djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti traju dok postoji takvo stanje radne sposobnosti prema kojem je pravo određeno.

(2) Ako u stanju radne sposobnosti odnosno preostale radne sposobnosti nastanu promjene zbog kojih se prema ovome Zakonu utvrđeno pravo mijenja ili zbog kojih nastanu uvjeti za stjecanje nekog drugog prava na osnovi preostale radne sposobnosti, odnosno djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, pravo se mijenja, odnosno stječe se novo pravo od dana nastanka promjena u stanju radne sposobnosti.

(3) Ako u stanju smanjene radne sposobnosti i preostale radne sposobnosti nastanu promjene zbog kojih se prema ovome Zakonu utvrđeno pravo gubi, pravo se gubi od prvoga dana idućega mjeseca nakon donošenja rješenja o prestanku prava.

5. Naknada zbog tjelesnog oštećenja

Članak 61.

(1) Tjelesno oštećenje postoji kada kod osiguranika nastane gubitak, značajnije oštećenje ili znatnija onesposobljenost pojedinog organa ili dijelova tijela što otežava normalnu aktivnost organizma i zahtijeva veće napore u obavljanju životnih potreba, bez obzira na to uzrokuje li ono ili ne uzrokuje smanjenje ili gubitak radne sposobnosti osiguranika.

(2) Pravo na naknadu zbog tjelesnog oštećenja stječe osiguranik kod kojega tjelesno oštećenje od najmanje 30% nastane kao posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti.

(3) Vrste tjelesnih oštećenja i postoci tih oštećenja, na osnovi kojih se stječe pravo na naknadu zbog tjelesnog oštećenja, utvrđuju se posebnim zakonom.

Članak 62.

Ako osiguranik, za isti slučaj tjelesnog oštećenja stekne pravo na naknadu prema ovome Zakonu i pravo na naknadu prema drugim propisima, može koristiti samo jedno od tih prava, prema vlastitom izboru.

Članak 63.

(1) Naknada zbog tjelesnog oštećenja se određuje ovisno o postotku tjelesnog oštećenja u odgovarajućem postotku od osnovice i iznosi:

Zbog tjelesnog oštećenja od	Stupanj	Naknada iznosi u postotku od osnovice
100%	1	40%
90%	2	36%

80%	3	32%
70%	4	28%
60%	5	24%
50%	6	20%
40%	7	16%
30%	8	12%

(2) Osnovicu za određivanje naknade iz stavka 1. ovoga članka utvrđuje Zavod općim aktom.

(3) Naknada zbog tjelesnog oštećenja usklađuje se na isti način kao i mirovine.

Članak 64.

Osiguranik ima pravo na naknadu od dana nastanka tjelesnog oštećenja ako je zahtjev za ostvarivanje prava podnesen u roku od šest mjeseci od dana nastanka tjelesnog oštećenja. Ako je zahtjev podnesen nakon isteka navedenog roka, osiguranik ima pravo na naknadu od prvoga dana idućega mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag.

6. Obiteljska mirovina

Članak 65.

(1) Članovi obitelji umrlog osiguranika iz članka 22. ovoga Zakona imaju pravo na obiteljsku mirovinu:

1. ako je osiguranik navršio najmanje 5 godina staža osiguranja ili najmanje 10 godina mirovinskog staža ili
2. ako je osiguranik ispunjavao uvjete dužine mirovinskog staža za stjecanje prava na invalidsku mirovinu ili
3. ako je osiguranik bio korisnik starosne mirovine, prijevremene starosne mirovine ili invalidske mirovine ili
4. ako je osiguranik bio korisnik prava na profesionalnu rehabilitaciju.

(2) Ako je smrt osiguranika ili osigurane osobe iz članaka 19. do 21. ovoga Zakona nastala zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti, članovi obitelji imaju pravo na obiteljsku mirovinu bez obzira na dužinu mirovinskog staža osiguranika.

Članak 66.

(1) Pravo na obiteljsku mirovinu ne može ostvariti član obitelji koji je namjerno uzrokovao smrt osiguranika ili korisnika mirovine i za takvo kazneno djelo je osuđen pravomoćnom presudom na kaznu zatvora.

(2) Član obitelji umrlog osiguranika, osigurane osobe ili korisnika mirovine, koji se namjerno onеспособio za rad, radi ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu, ne može po toj osnovi steći pravo na obiteljsku mirovinu.

Članak 67.

(1) Udovica ima pravo na obiteljsku mirovinu:

1. ako je do smrti bračnog druga, po kojemu joj to pravo pripada, navršila 50 godina života ili
2. ako je mlađa od 50 godina života i ako je do smrti bračnog druga nastupio potpuni gubitak radne sposobnosti ili je potpuni gubitak radne sposobnosti nastao u roku od jedne godine nakon smrti bračnog druga ili
3. ako je nakon smrti bračnog druga ostalo jedno ili više djece koja imaju pravo na obiteljsku mirovinu po ocu, a udovica obavlja roditeljske dužnosti prema toj djeci. Udovica kod koje tijekom trajanja prava na toj osnovi nastupi potpuni gubitak radne sposobnosti zadržava pravo na obiteljsku mirovinu dok postoji takva nesposobnost.

(2) Udovica koja do smrti bračnog druga nije navršila 50, ali je imala navršenih 45 godina života, ima pravo na obiteljsku mirovinu kada navrši 50 godina života.

(3) Udovica koja je tijekom trajanja prava na obiteljsku mirovinu, stečenog prema stavku 1. točki 3. ovoga članka navršila 50 godina života, zadržava pravo na obiteljsku mirovinu trajno, a ako udovici to pravo prestane prije navršene 50. godine, ali nakon navršene 45. godine života, može pravo ponovno ostvariti kada navrši 50 godina života.

(4) Udovica koja je do smrti bračnog druga ili prestanka prava na obiteljsku mirovinu navršila 45 godina života, stječe pravo na obiteljsku mirovinu i prije navršenih 50 godina života ako kod nje nastupi potpuni gubitak radne sposobnosti.

(5) Udovac ima pravo na obiteljsku mirovinu pod uvjetima iz stavaka 1. do 4. ovoga članka.

(6) Udovica ima pravo na obiteljsku mirovinu i kada je dijete osiguranika rođeno nakon njegove smrti (stavak 1. točka 3. ovoga članka) i to joj pravo pripada od dana smrti osiguranika.

Članak 68.

(1) Pravo na obiteljsku mirovinu, uz uvjete iz članka 67. ovoga Zakona, ima i razvedeni bračni drug ako mu je sudskom odlukom dosuđeno pravo na uzdržavanje.

(2) Ako pravo na obiteljsku mirovinu imaju udovica, odnosno udovac i bivši bračni drug osiguranika iz stavka 1. ovoga članka, obiteljska se mirovina određuje u visini koja pripada za jednog člana obitelji.

Članak 69.

(1) Dijete ima pravo na obiteljsku mirovinu nakon smrti roditelja i može se tim pravom koristiti i nakon navršene 15. godine života u razdobljima kada nije zaposlen, ali najduže do 18. godine života.

(2) Dijete kod kojega nastupi potpuni gubitak radne sposobnosti prema članku 39. stavku 4. ovoga Zakona, do dobi iz stavka 1. ovoga članka, ima pravo na obiteljsku mirovinu za vrijeme dok traje potpuni gubitak radne sposobnosti.

(3) Dijete kod kojega nastupi potpuni gubitak radne sposobnosti nakon dobi do koje se djeci osigurava pravo na obiteljsku mirovinu iz stavka 1. ovoga članka, a prije smrti osiguranika ili korisnika prava, ima pravo na obiteljsku mirovinu ako ga je osiguranik ili korisnik prava uzdržavao do svoje smrti.

(4) Dijete kod kojega tijekom trajanja prava na obiteljsku mirovinu nastupi potpuni gubitak radne sposobnosti, zadržava pravo na obiteljsku mirovinu dok postoji potpuni gubitak radne sposobnosti.

(5) Iznimno od odredbi stavaka 1. do 4. ovoga članka, pravo na obiteljsku mirovinu nakon smrti roditelja ima i dijete sa statusom osobe s invaliditetom s preostalom radnom sposobnosti utvrđenom prema propisima o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, neovisno o tome je li ga osiguranik ili korisnik prava uzdržavao do svoje smrti.

(6) Korisniku prava na obiteljsku mirovinu iz stavka 5. ovoga članka, koji stupi u radni odnos ili počne obavljati djelatnost kao osoba s invaliditetom s preostalom radnom sposobnosti po osnovi koje postoji obveza na mirovinsko osiguranje prema ovome Zakonu, isplata obiteljske mirovine se obustavlja. Nakon prestanka obaveznog osiguranja ponovno se uspostavlja isplata obiteljske mirovine.

(7) Dijete sa statusom osobe s invaliditetom s preostalom radnom sposobnosti utvrđenom prema propisima o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom iz stavka 5. ovoga članka, koje prije smrti roditelja stupi u radni odnos ili počne obavljati djelatnost po osnovi koje postoji obveza osiguranja prema ovome Zakonu, nakon smrti roditelja ima pravo na obiteljsku mirovinu.

(8) Dijete iz stavaka 2. i 3. ovoga članka koje je ostvarilo obiteljsku mirovinu na temelju potpunog gubitka radne sposobnosti prema članku 39. stavku 4. ovoga Zakona ne gubi pravo na obiteljsku mirovinu, ako se zaposli ili počne obavljati djelatnost po osnovi koje postoji obveza osiguranja prema ovome Zakonu, ali mu se obustavlja isplata mirovine za vrijeme trajanja osiguranja, kao i djetetu iz stavka 6. ovoga članka.

Članak 70.

(1) Dijete ima pravo na obiteljsku mirovinu i koristiti se tim pravom nakon navršene 15. godine života ako je u trenutku smrti osiguranika na redovitom školovanju ili započne takvo školovanje nakon smrti osiguranika. To pravo pripada djeci do kraja redovitog školovanja, ali najduže do navršene 26. godine života.

(2) Ako je redovito školovanje prekinuto zbog bolesti, dijete ima pravo na obiteljsku mirovinu i koristi se tim pravom za vrijeme bolesti - do navršene 26. godine života, kao i nakon tih godina - ali najviše onoliko vremena koliko je zbog bolesti izgubljeno za redovito školovanje, ako je ono nastavljeno prije navršenih 26 godina života.

Članak 71.

(1) Roditelj kojega je osiguranik ili korisnik prava uzdržavao do svoje smrti ima pravo na obiteljsku mirovinu:

1. ako je do smrti osiguranika ili korisnika prava navršio 60 godina života, ili
2. ako je mlađi od 60 godina života, ali je do smrti osiguranika ili korisnika prava nastao potpuni gubitak radne sposobnosti, sve dok takva nesposobnost traje.

(2) Ako roditelj iz stavka 1. točke 2. ovoga članka tijekom trajanja prava na obiteljsku mirovinu navrši godine života iz stavka 1. točke 1. ovoga članka, trajno zadržava pravo na mirovinu.

Članak 72.

(1) Član obitelji ima pravo na obiteljsku mirovinu od dana kada su ispunjeni uvjeti propisani za stjecanje prava na mirovinu, ako je zahtjev za ostvarivanje prava podnesen u roku od šest mjeseci od dana ispunjenja uvjeta. Ako je zahtjev podnesen nakon isteka roka od šest mjeseci od dana ispunjenja uvjeta, član obitelji ima pravo na obiteljsku mirovinu od prvoga dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, u slučaju smrti korisnika mirovine, pravo na obiteljsku mirovinu može se steći najranije od prvoga dana sljedećeg mjeseca od mjeseca u kojem je korisnik mirovine umro.

(3) Članu obitelji koji je u trenutku podnošenja zahtjeva i ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu zaposlen ili obavlja djelatnost na osnovi koje je osiguran, obiteljska mirovina se isplaćuje od prvoga idućeg dana nakon prestanka zaposlenja, odnosno obavljanja djelatnosti.

(4) Članu obitelji koji zahtjev za obiteljsku mirovinu podnese nakon prestanka zaposlenja ili obavljanja djelatnosti na temelju koje je bio osiguran, obiteljska mirovina koja mu pripada unatrag, prema stavku 1. ovoga članka, ne isplaćuje se za ono razdoblje u kojem je bio zaposlen ili obavljao djelatnost na temelju koje je bio osiguran.

(5) Kada netko od članova obitelji podnese zahtjev za ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu poslije drugih članova obitelji koji su već ranije ostvarili pravo na mirovinu, određuje se nova obiteljska mirovina i isplaćuje od prvoga dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva.

Članak 73.

(1) Ako obiteljsku mirovinu koriste dva ili više članova obitelji pa nekom od njih prestane pravo na mirovinu, ostalim članovima koji imaju pravo na obiteljsku mirovinu ponovno se određuje visina mirovine. Tako određena mirovina pripada od dana od kojega nekom od korisnika prestane pravo na mirovinu, a ponovno određena mirovina isplaćuje se počevši od prvoga dana idućeg mjeseca nakon nastale promjene.

(2) Ako se isplaćivanje dijela obiteljske mirovine obustavi, obiteljska se mirovina ponovno ne određuje za razdoblje dok te okolnosti traju.

(3) Kada se udovici ili udovcu, zbog zaposlenja, odnosno obavljanja djelatnosti ili korištenja starosne mirovine, prijevremene starosne mirovine ili invalidske mirovine ne isplaćuje obiteljska mirovina koja mu pripada, ostalim se članovima obiteljska mirovina ponovno određuje kao da udovica, odnosno udovac nema pravo na obiteljsku mirovinu i tako određena mirovina isplaćuje se dok traje obustava isplate dijela mirovine koji pripada udovici, odnosno udovcu.

(4) Odredba stavka 3. ovoga članka primjenjuje se i u slučaju kada obiteljska mirovina pripada i udovici ili udovcu i razvedenom bračnom drugu, ako se samo jednom od njih obustavlja isplata pripadajućeg dijela mirovina.

Članak 74.

(1) Ako pravo na obiteljsku mirovinu ima samo udovica ili udovac i djeca osiguranika, ili samo roditelji osiguranika ili samo druga djeca bez roditelja, a neki od njih žive odvojeno, ukupna se svota obiteljske mirovine dijeli na jednake dijelove, pa se svakom članu obitelji isplaćuje pripadajući dio mirovine.

(2) Ako pravo na obiteljsku mirovinu ima udovica, odnosno udovac, djeca i roditelji osiguranika, a neki od njih žive odvojeno, ukupna se svota obiteljske mirovine prethodno podijeli na dio koji pripada udovici, odnosno udovcu i djeci osiguranika i na dio koji pripada roditeljima osiguranika, a onda se svaki od tih dijelova dijeli na jednake dijelove, pa se svakom članu obitelji isplaćuje pripadajući dio mirovine.

(3) Ako pravo na obiteljsku mirovinu ima udovica, odnosno udovac, djeca ili roditelji osiguranika i druga djeca bez roditelja, a neki od njih žive odvojeno, ukupna se svota obiteljske mirovine prethodno podijeli na dio koji pripada udovici, odnosno udovcu, djeci ili roditeljima osiguranika i na dio koji pripada drugoj djeci bez roditelja, a onda se svaki od tih dijelova dijeli na jednake dijelove, pa se svakom članu obitelji isplaćuje pripadajući dio mirovine.

(4) Obiteljska se mirovina dijeli, prema stavicima 1. do 3. ovoga članka i u slučaju kada se nekome od korisnika privremeno obustavi isplata obiteljske mirovine koja mu pripada, ako se obiteljska mirovina ponovno ne određuje prema članku 73. ovoga Zakona.

(5) Kada pravo na obiteljsku mirovinu ima samo dijete, odnosno samo djeca, nakon smrti oba roditelja, iznimno od članka 98. ovoga Zakona, djetetu, odnosno djeci, određuje se i isplaćuje obiteljska mirovina po svakome od roditelja.

Članak 75.

(1) Stupanjem u brak odnosno postojanjem izvanbračne zajednice pravo na obiteljsku mirovinu gube:

1. udovica, odnosno udovac mlađi od 50 godina, osim ako to pravo imaju zbog potpunog gubitka radne sposobnosti,
2. djeca osiguranika, braća, sestre i druga djeca bez roditelja, osim djece koja to pravo imaju zbog potpunog gubitka radne sposobnosti i djece koja se nalaze na redovitom školovanju te djece sa statusom osobe s invaliditetom s preostalom

radnom sposobnosti utvrđenom prema propisima o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom iz članka 69. stavka 5. ovoga Zakona.

(2) Udovici, odnosno udovcu koji je stupanjem u novi brak ili postojanjem nove izvanbračne zajednice izgubio pravo na obiteljsku mirovinu, a po bračnom, odnosno izvanbračnom drugu iz novoga braka ili nove izvanbračne zajednice nije ostvario obiteljsku mirovinu, uspostavlja se pravo na prijašnju obiteljsku mirovinu uz uvjet da u trenutku prestanka novog braka ili nove izvanbračne zajednice ima dijete iz prijašnjeg braka ili izvanbračne zajednice koje se koristi obiteljskom mirovinom i da prema tome djetetu obavlja roditeljske dužnosti.

(3) Odredbe ovoga Zakona o stjecanju, određivanju, korištenju, ponovnom određivanju i gubitku prava na obiteljsku mirovinu udovice, odnosno udovca odgovarajuće se primjenjuju na izvanbračnog druga i razvedenog bračnog druga koji je ostvario pravo na uzdržavanje.

7. Naknada putnih troškova

Članak 76.

(1) Osiguranik, odnosno osigurana osoba ima pravo na naknadu putnih troškova u vezi s ostvarivanjem, odnosno korištenjem prava kada ju Zavod:

1. uputi ili pozove u drugo mjesto radi davanja nalaza i mišljenja ovlaštenog vještaka ili drugostupajnskog tijela vještačenja Zavoda,
2. uputi u drugo mjesto radi profesionalne rehabilitacije.

(2) Osiguranik, odnosno osigurana osoba ima pravo na naknadu putnih troškova u vezi s ostvarivanjem, odnosno korištenjem prava kada osobno podnese zahtjev za ostvarivanje prava samo ako je u tom postupku utvrđena smanjena radna sposobnost uz preostalu radnu sposobnost, odnosno djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti.

(3) Pravo na naknadu putnih troškova ima i osoba određena kao pratitelj osiguranika, odnosno osigurane osobe iz stavka 1. ovoga članka.

(4) Naknada putnih troškova obuhvaća:

1. naknadu za troškove prijevoza,
2. naknadu za troškove prehrane i smještaja za vrijeme putovanja i boravka u drugom mjestu.

Članak 77.

Invalid rada kojemu je priznato pravo na profesionalnu rehabilitaciju ima pravo na naknadu za troškove prijevoza ako mu je zbog korištenja priznatog prava prema stanju smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost i s obzirom na udaljenost mjesta određenog za profesionalnu rehabilitaciju potreban stalni prijevoz.

Članak 78.

(1) Zavod općim aktom utvrđuje vrstu i način uporabe prijevoznog sredstva, uzimajući u obzir zdravstveno stanje osiguranika i dužinu puta, potanje uvjete i način ostvarivanja naknade za

troškove prijevoza i svotu naknade za troškove prehrane i smještaja za vrijeme putovanja i boravka u drugom mjestu.

(2) Naknada putnih troškova i naknada za troškove prehrane i smještaja za vrijeme putovanja i boravka u drugom mjestu iz stavka 1. ovoga članka određuju se i usklađuju prema odlukama Vlade Republike Hrvatske za korisnike državnog proračuna.

8. Određivanje mirovine

Članak 79.

(1) Svota mirovine računa se tako da se osobni bodovi pomnože s mirovinskim faktorom i aktualnom vrijednošću mirovine iz članka 88. ovoga Zakona.

(2) U svotu mirovine određenu prema stavku 1. ovoga članka uračunava se dodatak na mirovinu određen na način i pod uvjetima propisanim Zakonom o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju.

(3) Svota mirovine koja se određuje, odnosno ostvaruje prema posebnom propisu pod povoljnijim uvjetima računa se tako da se osobni bodovi cijele ili dijela te mirovine pomnože s mirovinskim faktorom i aktualnom vrijednošću mirovine iz članka 89. ovoga Zakona.

Članak 80.

(1) Starosna mirovina, prijevremena starosna mirovina, invalidska mirovina i obiteljska mirovina koja se ostvaruje prema posebnom propisu pod povoljnijim uvjetima ili se određuje na povoljniji način od načina određivanja mirovine prema ovom Zakonu, a u cijelosti ili dijelu se određuje na temelju staža osiguranja iz članka 25. ovoga Zakona, razdvaja se na dio mirovine ostvaren prema posebnom propisu i dio mirovine ostvaren na temelju staža osiguranja iz članka 25. ovoga Zakona.

(2) Dio mirovine ostvaren prema posebnom propisu utvrđuje se tako da se svota mirovine određena prema ukupnom mirovinskom stažu umanjí za dio mirovine za staž osiguranja iz članka 25. ovoga Zakona.

(3) Dio mirovine za staž osiguranja iz članka 25. ovoga Zakona izračunava se tako da se cijela mirovina podijeli s ukupnim mirovinskim stažem i tako dobivena vrijednost mirovine po godini mirovinskog staža pomnoži s faktorom preračuna iz stavka 4. ovoga članka, i s ukupnim stažem osiguranja iz članka 25. ovoga Zakona, i preračunava u osobne bodove primjenom aktualne vrijednosti mirovine iz članka 88. stavka 1. ovoga Zakona.

(4) Pri određivanju dijela mirovine prema stavku 3. ovoga Zakona koji se odnose na staž osiguranja iz članka 25. ovoga Zakona faktor preračuna iznosi za:

1) mirovinu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata od 30. svibnja 1990. do 30. lipnja 1996. i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih hrvatskih branitelja:

a) starosnu, prijevremenu starosnu, invalidsku i obiteljsku mirovinu prema općem propisu koje su povećane prema posebnom propisu 0,85

b) invalidsku i obiteljsku mirovinu ostvarenu prema posebnom propisu, kao i obiteljsku mirovinu ostvarenu prema općem propisu nakon smrti korisnika invalidske mirovine ostvarene prema posebnom propisu 0,40

- c) invalidsku mirovinu određenu razmjerno utjecaju pojedinih uzroka na invalidnost ostvarenu prema posebnom propisu 0,45
- 2) mirovinu pripadnika Hrvatske domovinske vojske mobilizirane od 17. travnja 1941. godine do 15. svibnja 1945. godine i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih pripadnika 0,85
- 3) mirovinu sudionika Narodnooslobodilačkog rata i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih sudionika:
- a) sudionika Narodnooslobodilačkog rata prije 9. rujna 1943. godine, odnosno 13. listopada 1943. godine 0,70
 - b) sudionika Narodnooslobodilačkog rata od 9. rujna 1943. godine, odnosno 13. listopada 1943. godine do 15. svibnja 1945. godine 0,85
- 4) mirovinu bivših političkih zatvorenika i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih osiguranika 0,55
- 5) mirovinu članova Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih osiguranika 1,0
- 6) mirovinu zastupnika u Hrvatskom saboru, bivših članova Vlade Republike Hrvatske, sudaca Ustavnog suda Republike Hrvatske i glavnog državnog revizora i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih osiguranika 0,45
- 7) mirovinu ovlaštenih službenih osoba unutarnjih poslova i pravosuđa i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih djelatnika 0,60
- 8) mirovine bivših članova Izvršnog vijeća Sabora i administrativno umirovljenih saveznih javnih službenika i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih osiguranika 0,75
- 9) mirovine ostvarene prema Zakonu o posebnim pravima iz mirovinskog osiguranja i pravima po osnovi nezaposlenosti zaposlenika u Istarskim ugljenokopima "Tupljak" d.d. Labin i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih korisnika 0,75
- 10) mirovine radnika profesionalno izloženih azbestu i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih korisnika 0,90
- 11) mirovine djelatnih vojnih osoba koje su ostvarene i određene na temelju Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika koji je 8. listopada 1991. preuzet u Republici Hrvatskoj kao republički zakon 0,65
- 12) mirovine djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba, te radnika na poslovima razminiranja, koje se ostvaruju i određuju na temelju Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba, Zakona o humanitarnom razminiranju i Zakona o posebnim pravima iz mirovinskog osiguranja zaposlenika na poslovima razminiranja i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih osiguranika 0,65
- 13) mirovine osiguranika članova posade broda u međunarodnoj i nacionalnoj plovidbi i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih osiguranika 0,90 i
- 14) mirovine osiguranika kojem je u ukupan mirovinski staž uračunat i staž osiguranja navršen do 8. listopada 1991. godine prema Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika, i plaće (osobni dohodak i posebni dodaci) ostvarene u bivšoj JNA u iznosu od 63,22%, i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih osiguranika iznosi 0,90.
- (5) Osobni bodovi za dio mirovine ostvaren prema posebnom propisu iz stavka 2. ovoga članka određuju se tako da se ukupni osobni bodovi umanje za osobne bodove za dio mirovine izračunate prema stavku 3. ovoga članka.
- (6) Za izračun dijelova mirovine prema ovome članku pod stažem osiguranja iz članka 25. ovoga Zakona smatra se uz efektivno razdoblje provedeno po osnovi rada u obveznom mirovinskom osiguranju i vrijeme staža osiguranja koje se osiguraniku koji je radio na osobito

teškim i za zdravlje štetnim radnim mjestima ili zanimanjima računalo s povećanim trajanjem prema propisima koji su bili ili su na snazi u razdoblju u kojemu je staž osiguranja ostvaren.

(7) Na mirovine pripadnika bivše JNA, preuzete sukcesijom bivše SFRJ, čije je korištenje osigurano na temelju općeg propisa koji je bio na snazi do stupanja na snagu ovog Zakona, mirovine pripadnika Hrvatskog vijeća obrane koje se ostvaruju na temelju Ugovora između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o suradnji na području prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini i mirovine bivših službenika u saveznim tijelima bivše SFRJ preuzetih člankom 38. Zakona o mirovinskom osiguranju ne primjenjuju se stavci 1. i 2. ovoga članka.

Članak 81.

(1) Vrijednosni bodovi utvrđuju se na temelju plaća i osnovica osiguranja ostvarenih od 1. siječnja 1970. godine, tako da se plaća, odnosno osnovica osiguranja utvrđena za svaku kalendarsku godinu podijeli s prosječnom godišnjom plaćom svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj za istu kalendarsku godinu. Plaće ili osnovice koje su u bruto svoti dijele se s prosječnom bruto plaćom, a ako su u neto svoti s prosječnom neto plaćom.

(2) Za utvrđivanje vrijednosnih bodova za kalendarske godine, počevši od 1. siječnja 2003. godine, u kojima je osiguranik ostvario plaću, odnosno osnovicu veću od najviše godišnje osnovice za obračunavanje doprinosa prema propisima o doprinosima za obvezna osiguranja, uzima se najviša godišnja osnovica za godinu za koju se utvrđuju vrijednosni bodovi razmjerno stažu osiguranja ostvarenom u toj godini.

(3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, za kalendarske godine počevši od 1. siječnja 2009. godine za koje je osiguranik uz plaću, odnosno osnovicu, ostvario i ostale primitke uz plaću prema kojima se utvrđuje obveza doprinosa, za utvrđivanje vrijednosnih bodova uzima se osnovica prema kojoj su obračunati doprinosi za mirovinsko osiguranje, ali najviše do iznosa najviše godišnje osnovice propisane za tu godinu, bez obzira na ostvoreni staž osiguranja u toj godini.

(4) Za utvrđivanje vrijednosnih bodova za staž osiguranja navršen prema članku 175. stavku 5. ovoga Zakona, uz plaću ostvarenu u odnosnoj kalendarskoj godini, uzima se i osnovica za obračun i plaćanje doprinosa za mirovinsko osiguranje razmjerno stažu osiguranja ostvarenom prema toj odredbi, a za utvrđivanje vrijednosnih bodova za staž osiguranja korisnika iz članka 27. stavka 6. ovoga Zakona za razdoblje do punog radnog vremena za te korisnike uzima se osnovica za obračun i plaćanje doprinosa za mirovinsko osiguranje razmjerno stažu osiguranja ostvarenom za te korisnike prema toj odredbi.

(5) Vrijednosni bodovi iz stavka 1. ovoga članka utvrđuju se i na temelju drugih dohodaka na koje su plaćeni doprinosi za obvezno mirovinsko osiguranje.

(6) Za razdoblja mirovinskog staža navršenog do 31. prosinca 1969. godine uzimaju se prosječni vrijednosni bodovi. Prosječni vrijednosni bodovi uzimaju se i za razdoblja mirovinskog staža navršenog od 1. siječnja 1970. godine u kojima nije ostvarena plaća, odnosno osnovica osiguranja ili ne postoje podaci o plaći, odnosno osnovici osiguranja, kao i za razdoblja u kojima su osiguranici dok su imali status prognanika imali pravo na minimalnu plaću.

(7) Za utvrđivanje vrijednosnih bodova hrvatskom državljaninu za razdoblja staža osiguranja navršenog do 8. listopada 1991. godine prema prijašnjim propisima kojima su bila uređena prava vojnih osiguranika uzimaju se plaće (osobni dohodak i posebni dodaci) ostvarene u bivšoj JNA u iznosu od 63,22%.

(8) Prosječni vrijednosni bodovi utvrđuju se tako da se zbroj vrijednosnih bodova iz stavaka 1. do 5. i stavka 7. ovoga članka i članaka 82., 83. i 84. ovoga Zakona podijeli s razdobljem za koje su obračunati.

(9) Osiguraniku kojem se ne mogu utvrditi vrijednosni bodovi ni za jednu kalendarsku godinu od 1. siječnja 1970. godine zbog toga što osiguranik nakon toga dana nije bio osiguran ili za razdoblja nakon toga dana nema podataka o plaći, odnosno osnovici osiguranja, vrijednosni bodovi će se utvrditi tako da će se za svaku godinu mirovinskog staža uzeti jedan vrijednosni bod.

(10) Plaća ostvarena za godinu u kojoj se ostvaruje pravo na mirovinu ne uzima se za utvrđivanje vrijednosnih bodova, već se za tu godinu uzimaju prosječni vrijednosni bodovi iz stavka 8. ovoga članka razmjerno stažu osiguranja u toj godini.

(11) Kada je ukupni mirovinski staž navršen u godinama, mjesecima i danima, tada se ukupni mirovinski staž računa tako da se za svaki dodatni mjesec navršenoga staža punim godinama dodaje po 0,0834, a za svaki dodatni dan po 0,00274.

(12) Jedan vrijednosni bod u smislu stavka 1. ovoga članka predstavlja plaću u visini prosječne plaće u Republici Hrvatskoj u jednoj kalendarskoj godini.

Članak 82.

(1) Osiguraniku, odnosno korisniku mirovine koji je pravomoćnom sudskom presudom, sudskom nagodbom ili izvansudskom nagodbom potvrđenom kod javnog bilježnika, ostvario pravo na plaću, vrijednosni bodovi utvrđuju se na temelju plaća koje bi pripadale na osnovi zakona, ugovora o radu, kolektivnog ugovora ili pravilnika o radu u odgovarajućem razdoblju, bez kamata po toj osnovi.

(2) Odredba stavka 1. ovoga članka primjenjuje se za razdoblje na koje se odnosi pravomoćna sudska presuda, odnosno sudska ili izvansudska nagodba.

Članak 83.

(1) Za razdoblja staža osiguranja navršenog od 1. siječnja 1970. godine do 31. prosinca 1998. godine u kojima su ostvarene naknade plaće prema propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju, za izračun vrijednosnih bodova uzimaju se osnovice od kojih su određene te naknade plaće, a u slučaju naknade plaće zbog manje plaće na drugom poslu za izračun se uzima ostvarena naknada.

(2) Za razdoblja staža osiguranja od 1. siječnja 1999. godine u kojima je ostvarena naknada plaće u svezi s pravom na profesionalnu rehabilitaciju, za izračun vrijednosnih bodova uzima se ostvarena naknada plaće.

Članak 84.

(1) Kada je osiguranik tijekom kalendarske godine ostvario naknadu plaće prema kojoj je propisana obveza obračunavanja doprinosa prema propisima o doprinosima za obvezna osiguranja, za izračun vrijednosnih bodova uzima se iznos naknade, odnosno osnovice prema kojoj su obračunati doprinosi.

(2) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka, kada je osiguranik ostvario naknadu plaće zbog privremene nesposobnosti za rad prema propisima o zdravstvenom osiguranju u razdoblju do 31. prosinca 1998., za to razdoblje uzimaju se prosječni vrijednosni bodovi iz razdoblja u kojem je osiguranik ostvario plaću, odnosno osnovicu osiguranja.

Članak 85.

(1) Polazni faktor ovisi o dobi osiguranika na dan stjecanja prava na mirovinu. Polazni faktor određuje u kojem se opsegu uzimaju vrijednosni bodovi pri određivanju mirovine. Vrijednosni bodovi uzimaju se u punom opsegu (polazni faktor 1,0):

1. za invalidsku mirovinu,
2. za privremenu invalidsku mirovinu,
3. za obiteljsku mirovinu nakon smrti osiguranika,
4. za starosnu mirovinu,
5. za prijevremenu starosnu mirovinu iz članka 35. i 36. ovoga Zakona.

(2) Polazni faktor za određivanje prijevremene starosne mirovine određuje se tako da se polazni faktor iz stavka 1. ovoga članka smanjuje za svaki mjesec prije navršenih godina života osiguranika propisanih za stjecanje prava na starosnu mirovinu, i to za:

- s navršenih 35 godina mirovinskog staža - za 0,34% po mjesecu,
- s navršenih 37 godina mirovinskog staža - za 0,30% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina mirovinskog staža - za 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 39 godina mirovinskog staža - za 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 40 godina mirovinskog staža - za 0,10% po mjesecu,

(3) Polazni faktor za određivanje starosne mirovine osiguranika, koji prvi put stječe mirovinu nakon navršene 65. godine života i ima 35 godina mirovinskog staža, utvrđuje se tako da se polazni faktor iz stavka 1. ovoga članka povećava za 0,15% po mjesecu za svaki mjesec nakon navršenih godina života osiguranika propisanih za stjecanje prava na starosnu mirovinu, a najviše za 5 godina.

(4) Za određivanje obiteljske mirovine iza osiguranika koji je umro nakon navršene 65. godine života i nije stekao mirovinu, primjenjuje se polazni faktor iz stavka 3. ovoga članka.

Članak 86.

(1) Osobni bodovi za određivanje mirovine dobivaju se tako da se prosječni vrijednosni bodovi iz članka 81. stavka 8. ovoga Zakona pomnože s ukupnim mirovinskim stažem i polaznim faktorom.

(2) Osnovica za utvrđivanje osobnih bodova su vrijednosni bodovi:

1. osiguranika - za određivanje starosne mirovine, prijevremene starosne mirovine, invalidske mirovine i privremene invalidske mirovine,
2. umrlog osiguranika - za određivanje obiteljske mirovine.

(3) Pri određivanju osobnih bodova osiguranika za određivanje invalidske mirovine, ako je djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti uzrokovan ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću, uzimaju se vrijednosni bodovi najmanje za 40 godina mirovinskog staža.

(4) Ako je smanjenje radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti, na osnovi kojeg osiguranik stječe pravo na invalidsku mirovinu, uzrokovano djelomično ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću, a djelomično bolešću ili ozljedom izvan rada, invalidska mirovina odredit će se kao jedna mirovina od zbroja osobnih bodova obračunatih u razmjernom dijelu za slučaj ozljede na radu ili profesionalne bolesti prema stavku 3. ovoga članka i u razmjernom dijelu za slučaj bolesti ili ozljede izvan rada prema stavku 1. ovoga članka.

(5) Pri određivanju osobnih bodova umrlog osiguranika, za određivanje obiteljske mirovine uzimaju se vrijednosni bodovi najmanje za 21 godinu mirovinskog staža.

(6) Pri određivanju osobnih bodova umrlog osiguranika, čija smrt je uzrokovana ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću, za određivanje obiteljske mirovine uzimaju se vrijednosni bodovi najmanje za 40 godina mirovinskog staža.

(7) Ako je osiguranik umro kao korisnik invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad ostvarene do stupanja na snagu ovog Zakona, odnosno kao korisnik invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti ostvarene prema ovom Zakonu, koja mu je za vrijeme zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti isplaćivana prema članku 87. stavku 1. točki 7. odnosno 8. ovoga Zakona, osobni bodovi umrlog osiguranika odredit će se tako da će se uzeti u obzir i vrijednosni bodovi za staž osiguranja nakon nastanka njegove profesionalne nesposobnosti za rad utvrđene do stupanja na snagu ovoga Zakona odnosno djelomičnog gubitka radne sposobnosti prema ovome Zakonu.

(8) Nakon smrti korisnika starosne mirovine, prijevremene starosne mirovine, invalidske mirovine zbog trajnog gubitka radne sposobnosti (opće nesposobnosti za rad) i invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad ostvarene do stupanja na snagu ovog Zakona, kao i invalidske mirovine zbog djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti ostvarene prema ovome Zakonu, koji nije bio zaposlen odnosno obavljao samostalnu djelatnost, obiteljska mirovina odredit će se na temelju osobnih bodova korisnika mirovine u trenutku smrti, uz primjenu mirovinskog faktora iz članka 87. stavka 1. točke 9. ovoga Zakona.

Članak 87.

(1) Mirovinski faktor iznosi za:

1) starosnu mirovinu	1,0
2) starosnu mirovinu koja se isplaćuje osiguraniku za vrijeme zaposlenja do polovice punog radnog vremena	1,0

3) prijevremenu starosnu mirovinu	1,0
4) privremenu invalidsku mirovinu koja se isplaćuje za vrijeme nezaposlenosti	0,8
5) invalidsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti	1,0
6) invalidsku mirovinu zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti koja se isplaćuje za vrijeme nezaposlenosti	0,8
7) invalidsku mirovinu zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti koja se isplaćuje osiguraniku za vrijeme zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti	0,5
8) invalidsku mirovinu ostvarenu zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti uzrokovane ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću koja se isplaćuje osiguraniku za vrijeme zaposlenja ili obavljanja samostalne djelatnosti	0,6667
9) obiteljsku mirovinu u slučaju ako mirovina pripada samo udovici, odnosno udovcu i djeci osiguranika, ili samo roditeljima, ili braći, sestrama i drugoj djeci bez roditelja uzetoj na uzdržavanje, i to ako mirovinu koristi:	
- jedan član obitelji	0,7
- dva člana obitelji	0,8
- tri člana obitelji	0,9
- četiri i više članova obitelji	1,0

(2) Ako pravo na obiteljsku mirovinu ima udovica, odnosno udovac, djeca i roditelji osiguranika, mirovinski se faktor određuje tako da se udovici, odnosno udovcu i djeci odredi prema stavku 1. točki 9. ovoga članka, a roditeljima ostatak do 1,0. Ako bi udovici, odnosno udovcu i djeci s obzirom na njihov broj, mirovinski faktor iznosio 1,0, mirovinski faktor za udovicu, odnosno udovca i djecu iznosi 0,9, a za roditelje 0,1.

(3) Ako pravo na obiteljsku mirovinu ima udovica, odnosno udovac, djeca ili roditelji i drugi članovi obitelji (brat, sestra i drugo dijete bez roditelja uzeto na uzdržavanje), mirovinski se faktor određuje tako da se udovici, odnosno udovcu, djeci ili roditeljima odredi prema stavku 1. točki 8. ovoga članka, a drugim članovima obitelji - ostatak do 1,0.

(4) Ako pravo na obiteljsku mirovinu ima udovica, odnosno udovac i bivši bračni drug osiguranika, odnosno korisnika mirovine, oboje se, radi određivanja obiteljske mirovine prema ovome Zakonu, smatraju jednim članom obitelji pa im se mirovinski faktor određuje za jednog člana obitelji.

Članak 88.

(1) Aktualna vrijednost mirovine je utvrđena svota mirovine za jedan osobni bod.

(2) Aktualna vrijednost mirovine utvrđuje se za svako polugodište tako da se aktualna vrijednost mirovine uskladi po stopi iz stavka 3., odnosno stavka 4. ovoga članka.

(3) Stopa usklađivanja aktualne vrijednosti mirovine koja se primjenjuje 1. siječnja 2014. godine i 1. srpnja svake kalendarske godine određuje se tako da se aktualna vrijednost mirovine uskladi po stopi koja se dobije kao polovica zbroja stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u prethodnom polugodištu i stope promjene prosječne bruto plaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u prethodnom polugodištu u odnosu na polugodište koje mu prethodi.

(4) Stopa usklađivanja aktualne vrijednosti mirovine koja se primjenjuje 1. siječnja svake kalendarske godine počevši od 1. siječnja 2015. godine određuje se u visini razlike između stope godišnjeg rasta mirovina određene prema stavku 5. ovoga članka i stope usklađivanja aktualne vrijednosti mirovine utvrđene šest mjeseci prije toga dana prema stavku 3. ovoga članka.

(5) Stopa godišnjeg rasta mirovina određuje se tako da se zbroji stopa promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u prethodnoj kalendarskoj godini i stopa promjene prosječne bruto plaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u prethodnoj kalendarskoj godini u odnosu na godinu koja joj prethodi i to:

- ako je udio stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u zbroju stopa iz stavka 5. ovoga članka manji od 45%, stopa godišnjeg rasta mirovina određuje se tako da se zbroji 30% stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i 70% stope promjene prosječne plaće, ili
- ako je udio stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u zbroju stopa iz stavka 5. ovoga članka u rasponu od 45 do 55%, stopa godišnjeg rasta mirovina određuje se tako da se zbroji 50% stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i 50% stope promjene prosječne plaće, ili
- ako je udio stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u zbroju stopa iz stavka 5. ovoga članka veći od 55%, stopa godišnjeg rasta mirovina određuje se tako da se zbroji 70% stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i 30% stope promjene prosječne plaće.

(6) Za izračun udjela stope promjene potrošačkih cijena u zbroju stopa iz stavka 5. ovoga članka uzimaju se apsolutni brojevi tih stopa.

(7) Aktualna vrijednost mirovine se ne usklađuje ako je stopa usklađivanja iz stavka 3., odnosno 4. ovoga članka jednaka ili manja od nule.

(8) Aktualnu vrijednost mirovine utvrđuje upravno vijeće Zavoda na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku najkasnije tri mjeseca nakon isteka svakog polugodišta.

Članak 89.

(1) Za mirovine ili dio mirovine određene, odnosno ostvarene prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima, aktualnu vrijednost mirovine utvrđuje odlukom Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra nadležnog za mirovinski sustav, uz prethodno pribavljeno mišljenje ministra nadležnog za financije.

(2) Vlada Republike Hrvatske utvrđuje aktualnu vrijednost mirovine na način da aktualnu vrijednost mirovine iz stavka 1. ovoga članka može uskladiti najviše do stope usklađivanja aktualne vrijednosti mirovine iz članka 88. stavaka 3. i 4. ovoga Zakona.

9. Minimalna mirovina

Članak 90.

- (1) Osiguraniku koji ostvaruje mirovinu samo prema odredbama ovoga Zakona, a kojem je mirovina određena prema članku 79. stavcima 1. i 2. i člancima 81. do 88. ovoga Zakona manja od minimalne mirovine, odredit će se minimalna mirovina.
- (2) Minimalna mirovina određuje se za svaku godinu mirovinskog staža u visini od 100% od aktualne vrijednosti mirovine na dan određivanja mirovine.
- (3) Minimalna mirovina korisnika invalidske mirovine, čiji je djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, određuje se prema stavku 2. ovoga članka, za 40 godina mirovinskog staža.
- (4) Minimalna mirovina korisnika invalidske mirovine, čiji je djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti djelomično posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, a djelomično posljedica bolesti ili ozljede izvan rada, određuje se od zbroja minimalnih mirovina obračunatih u razmjernom dijelu za slučaj djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti uzrokovanog ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću, prema stavku 3. ovoga članka, i razmjernom dijelu za slučaj bolesti ili ozljede izvan rada, prema stavku 2. ovoga članka.
- (5) Minimalna mirovina korisnika obiteljske mirovine nakon smrti osiguranika, čija je smrt posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, određuje se, prema stavku 2. ovoga članka, za 40 godina mirovinskog staža.
- (6) Minimalna mirovina određuje se uz primjenu polaznog faktora i mirovinskog faktora prema ovom Zakonu.
- (7) Korisniku starosne i invalidske mirovine ostvarene zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti iz članka 56. ovoga Zakona, kao i korisniku invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad ostvarene do stupanja na snagu ovoga Zakona, minimalna mirovina ne pripada za vrijeme zaposlenja ili obavljanja samostalne djelatnosti.
- (8) Korisniku invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad iz stavka 7. ovoga članka nakon prestanka zaposlenja odnosno obavljanja samostalne djelatnosti, minimalna mirovina određuje se odgovarajućom primjenom stavaka 2., 3., 4. i 6. ovoga članka.

10. Osnovna mirovina

Članak 91.

- (1) Osiguraniku osiguranom u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju individualne kapitalizirane štednje koji je ostvario staž osiguranja u razdoblju do početka primjene obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje, starosna mirovina i prijevremena starosna mirovina određuju se na način da se dio mirovine koji mu pripada za mirovinski staž navršen do tog dana određuje se kao da je osiguranik bio osiguran samo u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti, a dio mirovine koji mu pripada za mirovinski staž od toga dana određuje se kao osnovna mirovina.

(2) Osiguraniku osiguranom u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju individualne kapitalizirane štednje koji nije ostvario staž osiguranja u razdoblju do početka primjene obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje, starosna mirovina i prijevremena starosna mirovina određuju se kao osnovna mirovina.

(3) Članu obitelji osiguranika osiguranog u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju individualne kapitalizirane štednje čija su sredstva s osobnog računa naslijeđena, obiteljska mirovina na koju ima pravo iz obveznog mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti određuje se tako da se dio mirovine koji mu pripada za mirovinski staž ostvaren od početka primjene obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje određuje kao osnovna mirovina.

Članak 92.

(1) Osiguraniku mlađem od 55 godina života ili osiguranom kraće od 10 godina u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju individualne kapitalizirane štednje kod kojeg je nastao potpuni gubitak radne sposobnosti, određuje se invalidska mirovina kao da je osiguranik bio osiguran samo u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti.

(2) Osiguraniku osiguranom u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju individualne kapitalizirane štednje starosna mirovina i prijevremena starosna mirovina ostvarena pod povoljnijim uvjetima od uvjeta utvrđenih ovim Zakonom, određuje se kao da je osiguranik bio osiguran samo u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti.

(3) Članovima obitelji umrlog osiguranika mlađeg od 55 godina života ili osiguranog kraće od 10 godina u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju individualne kapitalizirane štednje određuje se obiteljska mirovina za ukupni mirovinski staž umrlog osiguranika, kao da je osiguranik bio osiguran samo u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti.

(4) U slučajevima ostvarivanja prava na mirovinu prema stavcima 1., 2. i 3. ovoga članka, nositelj provedbe obveznoga mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje, prenijet će u državni proračun ukupnu kapitaliziranu svotu doprinosa osiguranika iz tog osiguranja s osobnog računa osiguranika.

Članak 93.

(1) Osobni bodovi za osnovnu mirovinu određuju se tako da se osobni bodovi određeni na temelju mirovinskog staža navršenog od početka osiguranja u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju individualne kapitalizirane štednje pomnože s faktorom osnovne mirovine određenim za kalendarsku godinu u kojoj osiguranik stječe pravo na mirovinu.

(2) Faktor osnovne mirovine iz stavka 1. ovoga članka određuje se 1. siječnja svake godine u visini prosjeka udjela stope doprinosa za obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti propisane za osiguranike osigurane u oba obvezna mirovinska osiguranja u ukupnoj stopi doprinosa za mirovinsko osiguranje u razdoblju od 1. siječnja 2002. godine do tekuće godine.

(3) Faktor osnovne mirovine primjenjuje se i na minimalnu mirovinu i najvišu mirovinu određenu na temelju mirovinskog staža navršenog od početka osiguranja u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju individualne kapitalizirane štednje, a na temelju mirovinskog staža ostvarenog do toga dana, minimalna mirovina i najviša mirovina prema Zakonu o najvišoj mirovini (Narodne novine, br. 162/98 i 82/2001) određuju se kao da je osiguranik bio osiguran samo u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti.

(4) Faktor osnovne mirovine iz stavka 2. ovoga članka utvrđuje upravno vijeće Zavoda.

11. Usklađivanje mirovina

Članak 94.

(1) Mirovine se usklađuju od 1. siječnja i od 1. srpnja svake kalendarske godine prema novoj aktualnoj vrijednosti mirovine utvrđene prema članku 88. ovoga Zakona.

(2) Mirovine ili dio mirovine ostvarene, odnosno određene prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima usklađuju se od 1. siječnja i od 1. srpnja svake kalendarske godine prema aktualnoj vrijednosti mirovine iz članka 89. ovoga Zakona ako je realni rast bruto društvenog proizvoda prema podacima Državnog zavoda za statistiku u svakom od tri prethodna uzastopna tromjesečja najmanje 2,0% u odnosu na isto tromjesečje prethodne kalendarske godine i ako je deficit Državnog proračuna u istom razdoblju manji od 3%.

12. Zajedničke odredbe o korištenju, gubitku i ponovnom određivanju prava

Članak 95.

(1) Mirovine i druga primanja iz mirovinskog osiguranja utvrđuju se u mjesečnoj svoti i isplaćuju unatrag.

(2) Za isplatu mirovine i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja obavezan je osobni identifikacijski broj (OIB) korisnika primanja.

(3) U slučaju smrti korisnika mirovine, dospjela mirovina i druga primanja pripadaju do zadnjeg dana u mjesecu u kojem je korisnik umro.

(4) Zavod može obustaviti isplatu mirovine i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja u okolnostima koje je izazvao korisnik primanja, ako korisnik primanja ne dostavi osobni identifikacijski broj (OIB), ne dostavi potvrdu o životu, ne obnovi punomoć, ne dostavi obavijest o promjeni adrese, odnosno ne dostavi bilo koji drugi podatak ili dokument koji Zavod zatraži, a koji Zavod ne može pribaviti službenim putem, ili ako korisnik primanja ne obavi radnju ili ne izvijesti Zavod o činjenicama važnim za daljnju isplatu mirovine ili drugog primanja.

(5) Rok za dostavu podatka ili isprave koju Zavod zatraži ne može biti kraći od 30 dana.

(6) Isplata obustavljenog primanja iz stavka 1. ovog članka ponovo će se uspostaviti od prvog dana sljedećeg mjeseca nakon dostave Zavodu traženog podatka, isprave ili obavijesti, odnosno nakon poduzimanja potrebne radnje važne za daljnju isplatu primanja.

(7) Dospjela primanja iz stavka 4. ovoga članka, koja nisu isplaćena zbog okolnosti koje je izazvao korisnik primanja, mogu se naknadno isplatiti najviše za dvanaest mjeseci unatrag računajući od dana kada su Zavodu dostavljeni traženi podaci, isprave ili obavijesti.

Članak 96.

(1) Mirovine i druga primanja iz mirovinskog osiguranja koja su ostvarena i isplaćivana do 31. prosinca 2013., isplaćuju se u Republici Hrvatskoj ili u inozemstvo putem banaka, odnosno putem pošte na adresu korisnika u Republici Hrvatskoj.

(2) Za mirovine i druga primanja iz mirovinskog osiguranja koja su ostvarena i isplaćivana do 31. prosinca 2013. putem pošte na adresu korisnika u Republici Hrvatskoj i nakon 1. siječnja 2014., troškovi isplate terete sredstva državnog proračuna.

(3) Mirovine i druga primanja iz mirovinskog osiguranja koja su ostvarena i isplaćuju se od 1. siječnja 2014. isplaćuju se u Republici Hrvatskoj ili u inozemstvo putem banaka.

(4) Isplata mirovina i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja u inozemstvo obavlja se primjenom uredbi Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti, međunarodnog ugovora o socijalnom osiguranju ili primjenom uzajamnosti, odnosno na temelju rješenja Zavoda o odobravanju isplate u državu s kojom nije sklopljen ugovor ili nema uzajamnosti.

Članak 97.

(1) Radi uređivanja međusobnih odnosa u vezi s načinom, uvjetima isplate i povratom mirovina i drugih primanja iz članka 96. stavaka 1. do 3. ovoga Zakona, Zavod zaključuje ugovor s bankama i poštom.

(2) Mirovine i druga primanja koja su isplaćena prema članku 96. stavcima 1. do 3. ovoga Zakona i stavku 1. ovoga članka Zakona nakon smrti korisnika primanja, pripadaju državnom proračunu Republike Hrvatske, a na zahtjev Zavoda banka i pošta su obvezne vratiti ih.

(3) Odmah po saznanju činjenice smrti korisnika mirovine ili drugog primanja banka i pošta su obavezne onemogućiti raspolaganje sredstvima iz stavka 2. ovoga članka.

(4) Iz sredstava uplaćenih nakon smrti korisnika mirovine ili drugog primanja ne mogu se naplaćivati potraživanja banaka i drugih vjerovnika koja imaju od tih osoba kao dužnika.

(5) Ako banka ili pošta ne vrati sredstva isplaćena prema stavku 2. ovoga članka, zato što je njima raspolagala druga osoba, obavezne su na zahtjev Zavoda u roku 8 dana dostaviti podatke o osobi koja je raspolagala tim sredstvima, a i ostale podatke koje Zavod još zatraži o obavljenom raspolaganju, ako ih imaju.

(6) Banka i pošta su odgovorne Zavodu za nastalu štetu ako protivno ugovoru ili ovom Zakonu isplate mirovinu ili druga primanja iz mirovinskog osiguranja.

Članak 98.

Ako osiguranik, odnosno korisnik mirovine stekne pravo na dvije ili više mirovina prema ovom Zakonu ili nekom drugom zakonu Republike Hrvatske u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti, može koristiti samo jednu mirovinu, prema vlastitom izboru.

Članak 99.

(1) Korisniku mirovine koji se zaposli ili počne obavljati djelatnost na temelju koje postoji obveza na osiguranje isplata mirovine se obustavlja.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, mirovina se ne obustavlja:

1. korisniku starosne mirovine koji je ostvario starosnu mirovinu prema člancima 33. i 180. ovoga Zakona i nastavi raditi do polovice punog radnog vremena uz izmijenjeni ugovor o radu,
2. korisniku starosne mirovine koji je ostvario starosnu mirovinu prema člancima 33. i 180. ovoga Zakona i korisniku starosne mirovine koji je tu mirovinu ostvario do stupanja na snagu ovoga Zakona koji se tijekom korištenja prava zaposli do polovice punog radnog vremena,
3. korisniku invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad, ostvarene do stupanja na snagu ovoga Zakona,
4. korisniku invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti ostvarene prema ovome Zakonu,
5. korisniku koji obavlja sezonske poslove u poljoprivredi prema propisima o poticanju zapošljavanja i drugim propisima kojima je ovo pitanje uređeno na drugačiji način, odnosno izričito propisano da se ne obustavlja isplata mirovine,
6. korisniku koji ostvaruje drugi dohodak, odnosno obavlja drugu djelatnost (članak 17. ovoga Zakona).

Članak 100.

(1) Korisnik prijevremene starosne mirovine koji je nakon stjecanja prava na mirovinu navršio najmanje jednu godinu staža osiguranja, može nakon prestanka zaposlenja odnosno obavljanja djelatnosti po osnovi koje je obvezno osiguran na mirovinsko osiguranje ostvariti pravo na novu starosnu mirovinu, odnosno prijevremenu starosnu mirovinu, ako su ispunjeni uvjeti godina života i mirovinskog staža iz članaka 33., 34., 35., 180. i 182. ovoga Zakona. Nova mirovina odredit će se prema članku 79. stavcima 1. i 2. i člancima 81. do 88. ovoga Zakona, prema ukupnom navršenom mirovinskom stažu i ostvarenim vrijednosnim bodovima prije i poslije ostvarivanja prava na prijevremenu starosnu mirovinu.

(2) Pri određivanju mirovine prema stavku 1. ovoga članka, polazni faktor se određuje tako da se polazni faktor na temelju kojeg je bila određena prijašnja prijevremena starosna mirovina, poveća za 0,15% za svaki mjesec za koji je bila obustavljena isplata mirovine zbog zaposlenja odnosno obavljanja samostalne djelatnosti, a može iznositi najviše 1,0.

(3) Korisniku starosne mirovine može se nakon prestanka zaposlenja odnosno obavljanja djelatnosti po osnovi koje je obvezno osiguran na mirovinsko osiguranje odrediti nova mirovina, ako je navršio najmanje jednu godinu staža osiguranja nakon stjecanja prava na

starosnu mirovinu i ispunjava uvjete starosti i mirovinskog staža za starosnu mirovinu. Nova mirovina odredit će se prema članku 79. stavcima 1. i 2. i člancima 81. do 88. ovoga Zakona prema ukupno navršenom mirovinskom stažu i ostvarenim vrijednosnim bodovima prije i poslije ostvarivanja prava na starosnu mirovinu.

(4) Ako je korisniku iz stavka 3. ovoga članka za vrijeme zaposlenja bila isplaćivana starosna mirovina, polazni faktor se određuje u visini polaznog faktora na temelju kojeg je bila određena prijašnja starosna mirovina.

(5) Korisniku starosne mirovine iz članaka 33. i 175. ovoga Zakona kojemu je bila obustavljena isplata starosne mirovine za vrijeme zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti, a koji ima 35 godina mirovinskog staža, polazni faktor se određuje tako da se polazni faktor na temelju kojeg je bila određena prijašnja starosna mirovina, poveća za 0,15% za svaki mjesec za koji je bila obustavljena isplata mirovine, a može iznositi najviše 1,09.

(6) Korisniku prijevremene starosne mirovine koji je ostvario pravo na mirovinu prema članku 35. ovoga Zakona navršenjem uvjeta za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu prema člancima 33. i 180. ovoga Zakona, ne povećava se polazni faktor za određivanje starosne mirovine prema članku 85. stavku 3. ovoga Zakona.

(7) Korisniku invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad ostvarene do stupanja na snagu ovoga Zakona, kao i korisniku invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti iz članka 39. stavka 3. ovoga Zakona ako ostvari invalidsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti, starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu, nova mirovina odredit će se na temelju mirovinskog staža i ostvarenih vrijednosnih bodova do dana stjecanja prava na invalidsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti, prava na starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu, a polazni faktor može iznositi najviše 1,0.

Članak 101.

(1) Korisnik mirovine može ovlastiti opunomoćenika da u njegovo ime prima mirovinu, odnosno naknadu zbog tjelesnog oštećenja.

(2) Punomoć iz stavka 1. ovoga članka koja je dostavljena Zavodu vrijedi jednu godinu.

(3) Kada je korisnik mirovine stavljen pod skrbništvo, kao osoba potpuno lišena poslovne sposobnosti ili lišena poslovne sposobnosti glede raspolaganja prihodima, Zavod njegovu mirovinu isplaćuje u skladu s odlukom nadležnog centra za socijalnu skrb.

(4) Korisnik mirovine smješten u ustanovu za zbrinjavanje starijih i nemoćnih osoba, može ovlastiti Zavod da njegovu mirovinu isplaćuje na račun odnosno ustanove, u svrhu pokrića troškova smještaja u toj ustanovi.

Članak 102.

Korisnik prava, opunomoćenik, centar za socijalnu skrb, odnosno ustanova za zbrinjavanje starijih i nemoćnih osoba iz članka 101. ovoga Zakona dužni su u roku od 15 dana prijaviti Zavodu svaku promjenu nastalu u osobnim ili u stvarnim okolnostima koja utječe na pravo ili na opseg korištenja toga prava.

Članak 103.

(1) Središnja ustrojstvena jedinica Zavoda po službenoj dužnosti provodi nadzor i kontrolu postupanja ili rješavanja u upravnim stvarima u kojima je doneseno rješenje protiv kojeg se ne može podnijeti žalba, odnosno protiv kojega se ne može podnijeti žalba niti pokrenuti upravni spor.

(2) Središnja ustrojstvena jedinica Zavoda u postupku nadzora i kontrole iz stavka 1. ovoga članka provodi provjeru svih činjenica koje utječu na ostvarivanje, korištenje, gubitak i ponovno određivanje prava na mirovinsko osiguranje i iz mirovinskog osiguranja.

V. MATIČNA EVIDENCIJA**Članak 104.**

(1) Zavod obvezno vodi matičnu evidenciju o osiguranicima, poslovima iz članka 38. ovoga Zakona, korisnicima prava iz mirovinskog osiguranja, te obveznicima doprinosa na način i u skladu s odredbama ovoga Zakona.

(2) Podaci iz stavka 1. ovoga članka evidentiraju se u matičnoj evidenciji na način i u postupku koji utvrđuje Zavod općim aktom.

(3) Evidenciju o vremenu koje su osiguranici proveli na određenim poslovima u Ministarstvu obrane, Ministarstvu unutarnjih poslova i Ministarstvu pravosuđa vode ta tijela.

Članak 105.

(1) U matičnu evidenciju unose se i podaci o:

1. osiguranicima i osobama koje nisu osigurane, a kojima je mirovinski staž utvrđen rješenjem,
2. osobama kojima je razdoblje provedeno u osiguranju do dana pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji upisano u radnu knjižicu,
3. osobama koje su ostvarile pravo iz mirovinskog osiguranja (korisnici prava),
4. obveznicima doprinosa za mirovinsko osiguranje.

(2) Zavod utvrđuje metodološka načela i kodeks šifara za vođenje matične evidencije nakon što pribavi mišljenje Državnog zavoda za statistiku.

Članak 106.

(1) Zavod je obavezan utvrditi točnost i potpunost podataka koji se unose u matičnu evidenciju i koji služe za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja.

(2) Podaci uneseni u matičnu evidenciju, na način propisan ovim Zakonom, mogu se naknadno mijenjati samo ako se utvrdi da su netočni.

(3) Zavod osigurava tajnost podataka unesениh u matičnu evidenciju na način propisan zakonom i općim aktom Zavoda.

Članak 107.

- (1) Podaci sadržani u matičnoj evidenciji koriste se za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja, provedbu tog osiguranja i za druge potrebe određene zakonom i općim aktom Zavoda.
- (2) Zavod je dužan osiguraniku, na njegov zahtjev, izdati potvrdu o podacima unesenim u matičnu evidenciju. Potvrda je javna isprava.
- (3) Osiguranik koji smatra da podaci iz potvrde nisu točni i potpuni, ima pravo zahtijevati u roku od 15 dana od dana primitka potvrde da mu Zavod pribavi nedostajuće podatke, odnosno ispravi netočne podatke, te izda novu potvrdu.

Članak 108.

- (1) Obveznici doprinosa dužni su Zavodu dostavljati podatke propisane ovim Zakonom i općim aktom Zavoda na propisanim prijavama.
- (2) Središnji registar osiguranika, Porezna uprava i druge nadležne institucije dužne su Zavodu dostavljati podatke propisane posebnim propisima.
- (3) Obveznici doprinosa dužni su omogućiti Zavodu provjeru dostavljenih podataka.
- (4) Ako poslodavac ili sam obveznik doprinosa ne dostavi podatke u roku, Zavod će poduzeti mjere prema odredbama ovoga Zakona.
- (5) U postupku kontrole podataka osiguranika, odnosno ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja, obveznik doprinosa obavezan je na zahtjev Zavoda dostaviti podatke o stažu osiguranja i osnovici na propisanoj prijavi.
- (6) Za točnost podataka za osiguranike zaposlene kod pravnih i fizičkih osoba, a koji su dostavljeni i preuzeti od tijela iz stavka 2. ovoga članka, odgovaraju obveznici doprinosa iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 109.

- (1) Radi utvrđivanja točnosti podataka i činjenica o kojima ovisi pravo iz mirovinskog osiguranja osiguranika poslodavac, odnosno obveznik doprinosa dužan je Zavodu omogućiti provjeru poslovnih knjiga, financijske dokumentacije i drugih evidencija.
- (2) Ako Zavod u postupku iz stavka 1. ovoga članka utvrdi nepravilnosti, o tome sastavlja zapisnik koji dostavlja Poreznoj upravi.
- (3) Postupak i način kontrole iz stavka 1. ovoga članka utvrđuje Zavod općim aktom.

Članak 110.

Svojstvo osiguranika, mirovinski staž, plaće, osnovice osiguranja, naknade plaće i drugo utvrđuju se na osnovi isprava izdanih u skladu sa zakonom, odnosno potvrdama izdanim na temelju propisanih evidencija.

Članak 111.

Za vođenje matične evidencije mjesno je nadležna područna ustrojstvena jedinica Zavoda, i to:

1. za osiguranike zaposlene kod poslodavca - prema sjedištu poslodavca, odnosno prema sjedištu njegove podružnice,
2. za osiguranike samostalnih djelatnosti, osiguranike obrtnike i osiguranike trgovce pojedince upisane u odgovarajući registar - prema mjestu registracije, odnosno obavljanja djelatnosti,
3. za osiguranike zaposlene u inozemstvu - prema prebivalištu osiguranika, odnosno prema prebivalištu koje je osiguranik imao prije odlaska u inozemstvo,
4. za nezaposlene - prema sjedištu nadležne službe zapošljavanja,
5. za poljoprivrednike - prema prebivalištu osiguranika,
6. za članove posade broda u međunarodnoj plovidbi - prema sjedištu poslodavca, odnosno njegove podružnice, a za članove posade broda čiji je poslodavac strana osoba - prema mjestu prebivališta,
7. za osiguranike u produženom osiguranju - prema prebivalištu osiguranika,
8. za osiguranike članove uprave trgovačkih društava, izvršne direktore i upravitelje zadruga - prema sjedištu trgovačkog društva, odnosno sjedištu zadruga,
9. za sezonske radnike u poljoprivredi - prema sjedištu poslodavca, odnosno sjedištu njegove podružnice, prema prebivalištu poslodavca ili prebivalištu sezonskog radnika u poljoprivredi,
10. za korisnike prava - ustrojstvena jedinica Zavoda u kojoj je osiguranik ostvario pravo iz mirovinskog osiguranja, odnosno ustrojstvena jedinica Zavoda koja obavlja isplatu mirovinskog primanja,
11. za radnika zaposlenog kod stranog poslodavca koji rad obavlja u Republici Hrvatskoj - prema adresi prebivališta.

Članak 112.

(1) Podatke za vođenje matične evidencije obveznici dostavljaju u sljedećim rokovima:

1. podatke o početku poslovanja, prestanku poslovanja i promjenama u poslovanju obveznika doprinosa - u roku od 24 sata od početka ili prestanka poslovanja, odnosno na dan izvršnosti rješenja o upisu ili brisanju u odgovarajući registar, u roku od 24 sata od nastale promjene u poslovanju obveznika doprinosa,
2. podatke o početku osiguranja, prestanku osiguranja i promjenama tijekom osiguranja, kao i promjene podataka - u roku od 24 sata od početka zaposlenja ili osiguranja ili pravomoćnosti rješenja o svojstvu osiguranika i osnovici osiguranja, u roku od 24 sata od prestanka zaposlenja ili osiguranja, odnosno promjene tijekom osiguranja,
3. podatke o invalidima rada s pravom na profesionalnu rehabilitaciju - na dan kada je rješenje o priznanju tog prava, odnosno o prestanku tog prava postalo izvršno.

(2) Zavod je dužan primiti prijavu iz stavka 1. ovoga članka i potvrditi primitak prijave.

(3) Podatke na prijavi Zavod je dužan provjeriti i unijeti u matičnu evidenciju u roku od 3 radna dana od primitka prijave.

(4) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga članka, kada se sjedište poslodavca nalazi izvan Republike Hrvatske u državi članici Europske unije, rok za radnje određene stavkom 1. točkama 1. i 2. ovoga članka je 60 dana.

Članak 113.

(1) Podaci dostavljeni na prijavama unose se u matičnu evidenciju na informatički medij radi čuvanja i pohranjivanja.

(2) Umjesto izvornih čuvaju se prijave snimljene na informatičkom mediju koji osigurava istovjetnost reprodukcije s izvornom prijavom.

(3) Prijave iz stavka 1. ovoga članka i ovjerene preslike prijave iz stavka 2. ovoga članka javne su isprave.

Članak 114.

(1) Dokumentacija koja služi za ustanovljavanje i vođenje matične evidencije čuva se najmanje trideset godina, računajući od dana stjecanja prava utvrđenih na osnovi te dokumentacije, ali ne manje od deset godina od dana smrti korisnika prava, odnosno prestanka ili gubitka tih prava.

(2) Podaci za osobe o kojima se vode podaci u matičnoj evidenciji, a koje nisu stekle pravo iz mirovinskog osiguranja, čuvaju se najmanje četrdeset godina, računajući od posljednjeg unosa podataka u matičnu evidenciju.

(3) Dokumentacijom iz stavaka 1. i 2. ovoga članka smatraju se i podaci pohranjeni na informatičkim medijima u Zavodu.

Članak 115.

Nakon isteka rokova iz članka 114. ovoga Zakona, stručno povjerenstvo Zavoda odabire i izlučuje registraturnu građu u skladu s propisima o zaštiti arhivske i registraturne građe.

VI. POSTUPAK ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA MIROVINSKO OSIGURANJE I IZ MIROVINSKOG OSIGURANJA

1. Nadležnost

Članak 116.

(1) Prava iz mirovinskog osiguranja ostvaruju se u Zavodu prema ovome Zakonu.

(2) O pravima iz mirovinskog osiguranja u prvome stupnju rješava područna ustrojstvena jedinica Zavoda.

(3) O pravu iz mirovinskog osiguranja u drugom stupnju rješava središnja ustrojstvena jedinica Zavoda.

2. Utvrđivanje prava na osiguranje

Članak 117.

- (1) Pravo na mirovinsko osiguranje utvrđuje se priznanjem svojstva osiguranika.
- (2) Svojstvo osiguranika utvrđuje Zavod na osnovi prijave osiguranja koju podnosi obveznik doprinosa, odnosno osiguranik kada je sam obveznik plaćanja doprinosa.
- (3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, prijavu na osiguranje prema članku 14. stavku 1. ovoga Zakona podnosi roditelj koji obavlja roditeljske dužnosti, a prema članku 14. stavku 3. ovoga Zakona nadležni centar za socijalnu skrb.
- (4) Za osobe koje nemaju svojstvo osiguranika, a osigurane su u određenim okolnostima prema člancima 19. do 21. ovoga Zakona, pravo na osiguranje utvrđuje se kad nastane osigurani slučaj koji daje pravo iz mirovinskog osiguranja.

Članak 118.

- (1) Osobe iz članka 17. ovoga Zakona stječu svojstvo osiguranika u godini u kojoj je ostvaren drugi dohodak, nakon što je u cijelosti uplaćen doprinos za mirovinsko osiguranje.
- (2) Svojstvo osiguranika i staž osiguranja iz stavka 1. ovoga članka utvrđuje se na način propisan člancima 30. i 31. ovoga Zakona, na temelju podataka o osnovicama prema kojima su obračunati i uplaćeni doprinosi, a koje Zavodu dostavlja Središnji registar osiguranika i Porezna uprava Ministarstva financija.

Članak 119.

- (1) Osoba za koju obveznik doprinosa ne podnese prijavu, odnosno odjavu osiguranja može zahtijevati da Zavod donese rješenje o priznanju, odnosno prestanku svojstva osiguranika.
- (2) Ako osiguranik iz članaka 10., 11., 12. i 13. ovoga Zakona u roku od 30 dana od dana nastanka obveze na osiguranje ne podnese prijavu na osiguranje, Zavod će po službenoj dužnosti donijeti rješenje o priznanju svojstva osiguranika.

Članak 120.

Ako Zavod na temelju prijave na osiguranje ne prizna svojstvo osiguranika ili to svojstvo prizna po drugoj osnovi, donosi o tome rješenje.

Članak 121.

Osiguraniku prestaje svojstvo osiguranika prestankom okolnosti na temelju kojih je stekao svojstvo osiguranika, a osiguraniku iz članaka 11. i 13. ovoga Zakona i u slučaju stjecanja prava na mirovinu.

3. Utvrđivanje prava iz osiguranja

Članak 122.

(1) Postupak za ostvarivanje prava vodi Zavod na zahtjev osigurane osobe, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(2) Mirovinski staž, plaća, osnovice te druge činjenice koje utječu na stjecanje i utvrđivanje prava, uzimaju se pri ostvarivanju prava na mirovinu na osnovi podataka utvrđenih u matičnoj evidenciji.

(3) Za utvrđivanje činjenica iz stavka 2. ovoga članka ne mogu se kao jedino dokazno sredstvo koristiti izjave svjedoka.

Članak 123.

(1) Postupak za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja pokreće se na zahtjev osiguranika, odnosno osigurane osobe, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(2) Za vrijeme zaposlenja ili drugog svojstva koje je osnova osiguranja prema ovome Zakonu, postupak za ostvarivanje prava na temelju smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost ili djelomičnog odnosno potpunog gubitka radne sposobnosti može se pokrenuti i na prijedlog izabranog doktora medicine primarne zdravstvene zaštite (u daljnjem tekstu: doktor medicine) ili samog osiguranika, po završetku liječenja odnosno po završenoj zdravstvenoj rehabilitaciji.

(3) Odredbe iz stavaka 1. i 2. ovoga članka primjenjuju se i u slučaju kada se prava iz mirovinskog osiguranja ponovno određuju zbog nastalih promjena u stanju preostale radne sposobnosti.

(4) Postupak radi kontrolnog pregleda iz članka 126. stavaka 1. i 2. ovoga Zakona obvezno pokreće Zavod po službenoj dužnosti, a vještačenje provodi ovlašteni vještak kada se vještači u prvom stupnju, odnosno u povodu žalbe na rješenje toga tijela vještačenje provodi ovlašteni viši vještak Zavoda.

(5) Tijekom postupka za ostvarivanja prava na starosnu mirovinu, ako osiguranik nastavlja raditi do polovice punog radnog vremena, poslodavac je dužan dostaviti prijavu o promjeni nastaloj tijekom osiguranja.

Članak 124.

(1) Zahtjev za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja primjenom uredbi Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti ili međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju smatra se urednim kada Zavod od nadležnog inozemnog nositelja osiguranja zaprimi kompletirane podatke potrebne za ostvarivanje prava.

(2) Iznimno od odredbi Zakona o općem upravnom postupku, kada se osoba koja je pokrenula postupak ili vodi upravni spor radi ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja nalazi u inozemstvu, ta osoba nije obvezna odrediti opunomoćenika za primanje pismena s prebivalištem u Republici Hrvatskoj.

Članak 125.

(1) Kada doktor medicine koji je liječio osiguranika smatra da je liječenje i medicinska rehabilitacija završena i da je nastalo smanjenje radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost ili djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti, dužan je prethodno pripremiti cjelokupnu medicinsku dokumentaciju i zajedno sa svojim nalazom i mišljenjem dostaviti je Zavodu.

(2) Vještačenje u prvom stupnju u postupku utvrđivanja smanjenja radne sposobnosti odnosno preostale radne sposobnosti, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti i tjelesnog oštećenja osiguranika te potpuni gubitak radne sposobnosti člana obitelji, obavlja na temelju medicinske dokumentacije iz stavka 1. ovoga članka ovlašteni vještak Centra za medicinsko vještačenje Zavoda o čemu donosi nalaz i mišljenje.

(3) Zavod na temelju nalaza i mišljenja ovlaštenog vještaka donosi rješenje o činjenici postojanja ili nepostojanja smanjenja radne sposobnosti i preostale radne sposobnosti, te djelomičnog i potpunog gubitka radne sposobnosti te drugim činjenicama o kojima ovisi pravo prema ovome Zakonu.

(4) Kada osiguranik žalbom pobija rješenje iz stavka 3. ovoga članka, koje je doneseno na osnovi nalaza i mišljenja ovlaštenog vještaka vještačenje provodi ovlašteni viši vještak Centra za medicinsko vještačenje Zavoda.

(5) Nalaz i mišljenje ovlaštenog vještaka, odnosno višeg vještaka iz stavka 4. ovoga članka kojim je utvrđena činjenica iz stavka 2. ovoga Zakona podliježe obveznoj reviziji prije donošenja rješenja o pravu.

(6) U slučaju potrebe, ovlašteni vještak prije donošenja nalaza i mišljenja mogu zatražiti od Centra za medicinsko vještačenje Zavoda ili od izabranog doktora medicine provođenje odgovarajuće dodatne medicinske obrade, kao i provjeru medicinske dokumentacije priložene uz zahtjev.

(7) Centar za medicinsko vještačenje Zavoda provodi provjeru medicinske dokumentacije i u slučaju pravomoćnom presudom utvrđenog postojanja kaznenog djela učinjenog pri vještačenju ili obavljanju revizije nalaza i mišljenja o smanjenju ili potpunom gubitku radne sposobnosti na temelju koje je ostvareno pravo prema ovome Zakonu, kao i u slučaju ako je nastupila zastara kaznenog progona, ako je počinitelj umro ili je nepoznat, a ta okolnost je ustanovljena putem Državnog odvjetništva ili drugog nadležnog tijela kaznenog progona.

Članak 126.

(1) Nalazom i mišljenjem ovlaštenog vještaka u slučaju utvrđivanja smanjene radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost ili djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti iz članka 39. stavaka 1. do 4. ovoga Zakona obvezno se utvrđuje da se kontrolni pregled mora obaviti najkasnije u roku od 3 godine od dana utvrđene smanjene radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost ili djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti. Na kontrolnom pregledu može se odrediti novi kontrolni pregled i rok u kojem će se on obaviti.

(2) Korisnik invalidske mirovine zbog potpunog gubitka radne sposobnosti koji stekne svojstvo osiguranika prema ovom Zakonu, osim osiguranika iz članka 17. ovoga Zakona, podliježe obveznom kontrolnom pregledu.

(3) U postupku nadzora i kontrole ministarstvo nadležno za mirovinski sustav i Centar za medicinsko vještačenje Zavoda mogu obavljati kontrolni pregled po službenoj dužnosti za prava utvrđena na temelju smanjene radne sposobnosti ili djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, tjelesnog oštećenja ili potpunog gubitka radne sposobnosti članova obitelji tijekom korištenja tih prava, a o tome donosi nalaz i mišljenje.

(4) Na temelju nalaza i mišljenja iz stavka 3. ovoga članka Zakona Zavod donosi rješenje.

(5) Ako se korisnik prava ne odazove na kontrolni pregled iz stavka 1. odnosno 3. ovoga članka na koji je uredno pozvan, a za to nema opravdane razloge (bolest, smrt člana obitelji, neodgodivo putovanje i drugi opravdan razlog), obustavlja se isplata mirovine, odnosno novčanog primanja iz mirovinskog osiguranja s prvim danom sljedećeg mjeseca nakon donošenja rješenja o obustavi isplate.

(6) Isplata obustavljenog mirovinskog primanja iz stavka 5. ovoga članka ponovo će se uspostaviti prvog dana idućeg mjeseca nakon mjeseca u kojem je obavljen kontrolni pregled, a najviše za dvanaest mjeseci unatrag.

(7) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, a u slučaju utvrđivanja potpunog gubitka radne sposobnosti na temelju medicinske dokumentacije dostavljene od inozemnog nositelja mirovinskog osiguranja koji nije utvrdio i obvezu kontrolnog pregleda korisnika invalidske mirovine, može se odrediti da navedeni korisnik ne podliježe kontrolnom pregledu.

Članak 127.

Vlada Republike Hrvatske uredbom uređuje način i postupak vještačenja u mirovinskom osiguranju prema ovome Zakonu.

Članak 128.

(1) Kada se rješava o pravu osiguranika, odnosno osigurane osobe, kao dan nastanka smanjene radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost ili djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, odnosno tjelesnog oštećenja uzima se dan kada je na temelju pregleda ovlaštenog vještaka dano mišljenje u smislu članka 125. stavka 2. ovoga Zakona ili mišljenje ovlaštenog višeg vještaka iz članka 125. stavka 4. ovoga Zakona. Iznimno, nastanak smanjene radne sposobnosti, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, odnosno tjelesnog oštećenja prije obavljenog pregleda može se utvrditi na temelju medicinske dokumentacije iz ranijeg razdoblja.

(2) Kada se rješava o pravu člana obitelji osiguranika na temelju potpunog gubitka radne sposobnosti, pri utvrđivanju dana nastanka potpunog gubitka radne sposobnosti ili statusa djeteta s invaliditetom s preostalom radnom sposobnošću uzima se u obzir dan od kojega pripada pravo na obiteljsku mirovinu.

Članak 129.

(1) Nalaz i mišljenje ovlaštenog vještaka o utvrđenoj smanjenoj radnoj sposobnosti, djelomičnom ili potpunom gubitku radne sposobnosti na temelju koje se stječe pravo prema ovome Zakonu, prije donošenja rješenja o pravu osiguranika, odnosno osigurane osobe, obvezno podliježe reviziji.

(2) Revizija nalaza i mišljenja ovlaštenog vještaka iz članka 1. ovoga članka obavlja se u ministarstvu nadležnom za mirovinski sustav.

(3) Pri obavljanju revizije može se zahtijevati dodatna medicinska obrada u nezavisnom dijagnostičkom centru, odnosno Centru za medicinsko vještačenje Zavoda, kao i obaviti pregled osiguranika.

(4) Nalaz i mišljenje ovlaštenog vještaka koji treba mijenjati u povodu revizije, dužan je donijeti novi nalaz i mišljenje prema uputama danim u postupku revizije.

(5) Revizija nalaza i mišljenja ovlaštenog vještaka iz stavka 1. ovoga članka mora biti obavljena u roku od 10 dana od dana davanja nalaza i mišljenja, a iznimno u roku od 20 dana, računajući od istoga dana, ako je prije davanja mišljenja iz stavka 1. ovoga članka potreban pregled osiguranika te dodatna medicinska obrada.

Članak 130.

(1) Rješenje o priznatom pravu na profesionalnu rehabilitaciju, kada postane izvršno prema Zakonu o općem upravnom postupku, izvršava Zavod, rješenjem o upućivanju na profesionalnu rehabilitaciju.

(2) U izreci rješenja iz stavka 1. ovoga članka određuju se poslovi za koje se korisnik prava može profesionalnom rehabilitacijom osposobiti, trajanje profesionalne rehabilitacije i poslodavca odnosno ustanovu u kojoj će se profesionalna rehabilitacija provoditi.

Članak 131.

(1) Kada je u postupku za priznanje prava iz mirovinskog osiguranja utvrđeno da su ispunjeni uvjeti za mirovinu, a pripadajuća svota mirovine ne može se odmah odrediti, Zavod će obvezno donijeti rješenje o priznanju prava na mirovinu i isplati predujma mirovine.

(2) Nakon prikupljenih svih podataka potrebnih za određivanje svote mirovine, po službenoj dužnosti, donijet će se rješenje kojim će se odrediti pripadajuća svota mirovine.

Članak 132.

(1) Rješenje o priznanju prava iz mirovinskog osiguranja izvršava se odmah nakon donošenja, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, rješenje kojim je priznato pravo na profesionalnu rehabilitaciju izvršava se upućivanjem na profesionalnu rehabilitaciju kada postane izvršno prema Zakonu o općem upravnom postupku.

(3) Rješenje o pravima iz mirovinskog osiguranja izvršava Zavod.

4. Zajedničke odredbe

Članak 133.

(1) Protiv rješenja o pravima i obvezama iz mirovinskog osiguranja donesenog u prvom stupnju može se izjaviti žalba središnjoj ustrojstvenoj jedinici Zavoda.

(2) Žalba ne odgađa izvršenje rješenja, osim u slučajevima u kojima je to ovim Zakonom određeno.

(3) Ako se žalbom pobija rješenje iz članka 125. stavka 3. ovoga Zakona koje je doneseno na temelju nalaza i mišljenja ovlaštenog vještaka središnja ustrojstvena jedinica Zavoda dužna je prije donošenja rješenja o žalbi pribaviti mišljenje ovlaštenog višeg vještaka.

Članak 134.

(1) Ako se nakon donošenja rješenja protiv kojega nema redovitoga pravnog lijeka u upravnom postupku, sazna za nove činjenice ili se nađe, odnosno stekne mogućnost da se upotrijebe novi dokazi koji bi sami ili u vezi s već izvedenim ili upotrijebljenim dokazima mogli dovesti do drugačijeg rješenja da su te činjenice, odnosno dokazi bili izneseni ili upotrijebljeni u prijašnjem postupku, može se iznimno od uvjeta i rokova iz Zakona o općem upravnom postupku, obnoviti postupak iz mirovinskog osiguranja. Postupak će se obnoviti na zahtjev stranke ili po službenoj dužnosti.

(2) Prava utvrđena rješenjem donesenim u obnovljenom postupku, prema stavku 1. ovoga članka, pripadaju od prvoga dana idućega mjeseca nakon podnošenja zahtjeva za obnovu postupka, odnosno od prvoga dana idućega mjeseca nakon donošenja rješenja u obnovljenom postupku pokrenutom po službenoj dužnosti.

Članak 135.

(1) Kada je mirovina određena prema članku 37. stavku 7. ili prema članku 59. stavku 9. ovoga Zakona, nakon što je u cijelosti plaćen dug doprinosa, na zahtjev osiguranika donijet će se novo rješenje na način da će se mirovina odrediti i na temelju staža osiguranja za koji je u cijelosti uplaćen dug doprinosa.

(2) Mirovina određena prema stavku 1. ovoga članka pripada osiguraniku od prvoga dana idućega mjeseca nakon podnošenja zahtjeva za ponovno određivanje mirovine.

Članak 136.

(1) Rješenje kojim je utvrđeno svojstvo osiguranika i mirovinski staž, podliježe reviziji.

(2) Reviziju obavlja središnja ustrojstvena jedinica Zavoda.

(3) Revizija rješenja iz stavka 1. ovoga članka odgađa njihovo izvršenje.

Članak 137.

(1) Ako je protiv rješenja u prvom stupnju izjavljena žalba, o reviziji i žalbi rješava se istim rješenjem.

(2) Ako se revizija rješenja, protiv kojega nije izjavljena žalba, ne obavi u roku od tri mjeseca od dana proteka roka za žalbu, smatra se da je revizija obavljena i da je na rješenje dana suglasnost.

Članak 138.

(1) U reviziji se može na rješenje dati suglasnost, izmijeniti ga ili poništiti.

(2) Područna ustrojstvena jedinica Zavoda, čije je rješenje u reviziji poništeno, donosi novo rješenje, držeći se pravnog shvaćanja i primjedbi iznesenih u rješenju kojim je to rješenje poništeno.

(3) Novo rješenje iz stavka 2. ovoga članka podliježe reviziji u kojoj se ispituje je li ono u skladu s razlozima zbog kojih je prijašnje rješenje poništeno.

(4) Rješenje kojim je u reviziji izmijenjeno rješenje područne ustrojstvene jedinice Zavoda, ima svojstvo upravnog akta protiv kojega se može voditi upravni spor.

(5) Upravni spor ne može se voditi protiv rješenja donesenog u reviziji, odnosno u povodu žalbe, ako je s tim rješenjem rješenje doneseno u prvom stupnju poništeno i predmet vraćen na ponovni postupak.

Članak 139.

(1) Pravomoćno rješenje o pravu na mirovinsko osiguranje ili iz mirovinskog osiguranja može se izmijeniti novim rješenjem ako je prvim rješenjem povrijeđen zakon, uredbe Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti, međunarodni ugovor o socijalnom osiguranju ili opći akt Zavoda na štetu osiguranika, osigurane osobe ili korisnika mirovine.

(2) Novo rješenje donijet će se i kada se sazna nove činjenice koje utječu na pravo osiguranika, osigurane osobe, odnosno korisnika mirovine koje su nastale nakon donošenja pravomoćnog rješenja ili u slučaju kada je upravni sud zauzeo za stranke povoljnije pravno stajalište.

(3) Prava utvrđena novim rješenjem donesenim prema stavcima 1. i 2. ovoga članka pripadaju od prvoga dana idućega mjeseca nakon donošenja rješenja ako je postupak pokrenut po službenoj dužnosti, odnosno od prvoga dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva osiguranika, osigurane osobe ili korisnika mirovine.

Članak 140.

(1) Zahtjevi i ostali podnesci, rješenja, potvrde i druge isprave u postupku ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja, kao i tužbe te sudske odluke u postupku u upravnim sporovima oslobođeni su od plaćanja upravnih i sudskih pristojbi.

(2) Na zahtjev pravnih ili fizičkih osoba Zavod može, u skladu s propisima o zaštiti podataka, dati podatke iz evidencija koje vodi uz naplatu troškova vezanih za davanje tih podataka. Visina troškova utvrđuje se općim aktom Zavoda.

VII. USTROJSTVO ZAVODA

Članak 141.

(1) Zavod je javna ustanova, na koju se primjenjuju propisi o ustanovama, ako ovim Zakonom nije drukčije uređeno.

(2) Zavod ima svojstvo pravne osobe s pravima, obvezama te odgovornošću utvrđenom ovim Zakonom i Statutom.

(3) Sjedište Zavoda je u Zagrebu.

Članak 142.

(1) Rad Zavoda je javan.

(2) Zavod o svom radu najmanje jedanput godišnje izvješćuje Hrvatski sabor.

Članak 143.

(1) Zavod obavlja poslove iz svoje djelatnosti u sljedećim ustrojstvenim jedinicama:

- središnjoj ustrojstvenoj jedinici,
- područnim ustrojstvenim jedinicama.

(2) Središnja ustrojstvena jedinica Zavoda je Središnja služba, sa sjedištem u Zagrebu.

Članak 144.

(1) Statut Zavoda donosi upravno vijeće, a potvrđuje ga Vlada Republike Hrvatske.

(2) Statutom Zavoda uređuje se naročito:

- djelokrug i naziv ustrojstvenih jedinica,
- prava, obveze i odgovornosti tijela upravljanja,
- obavljanje stručno - administrativnih, pravnih i njima sličnih poslova,
- i druga pitanja propisana zakonom značajna za rad Zavoda.

(3) Statut i drugi opći akti Zavoda kojima se uređuju prava i obveze osiguranika i korisnika prava objavljuju se u Narodnim novinama.

Članak 145.

(1) Zavod ima javne ovlasti u rješavanju o pravima i obvezama iz mirovinskog osiguranja.

(2) Zavod obavlja sljedeće poslove:

1. poslove u vezi s ostvarivanjem prava osiguranih osoba iz mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti,
2. osigurava provedbu uredbi Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti i međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju,
3. osigurava zakonitost ostvarivanja prava osiguranih osoba, te im pruža stručnu pomoć pri ostvarivanju prava,
4. provodi politiku razvitka i unapređivanja mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti,
5. obavlja i druge poslove u vezi s provedbom i ostvarivanjem prava iz mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti.

(3) Zavod može ugovoriti s tijelom državne uprave, jedinicom lokalne i područne (regionalne) samouprave te Hrvatskom poštom da za Zavod obavlja poslove savjetovanja i informiranja stranaka, zaprimanja, izdavanja i kompletiranja dokumentacije u vezi s rješavanjem o pravima iz mirovinskog osiguranja.

Članak 146.

(1) Zavodom upravlja upravno vijeće u skladu s odredbama ovoga Zakona, Statuta i drugih općih akata Zavoda.

(2) Upravno vijeće čini devet članova koje imenuje Vlada Republike Hrvatske, i to:

1. četiri člana na prijedlog ministra nadležnog za mirovinski sustav,
2. dva člana na prijedlog udruga umirovljenika,
3. jednog člana na prijedlog Gospodarsko-socijalnog vijeća iz redova sindikata,
4. jednog člana na prijedlog Gospodarsko-socijalnog vijeća iz redova poslodavaca,
5. jednog člana predstavnika radnika Zavoda.

(3) Predsjednika upravnog vijeća biraju članovi upravnog vijeća iz redova članova upravnog vijeća iz stavka 2. točke 1. ovoga članka.

(4) Mandat članova upravnog vijeća traje 4 godine.

(5) Djelokrug rada, ovlaštenja i odgovornost upravnog vijeća utvrđuje se Statutom Zavoda.

Članak 147.

(1) Zavod ima ravnatelja.

(2) Ravnatelj Zavoda ima zamjenike ravnatelja i pomoćnike ravnatelja.

(3) Ravnatelja Zavoda imenuje Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra nadležnog za mirovinski sustav na vrijeme od četiri godine, a na temelju provedenog javnog natječaja.

(4) Zamjenike ravnatelja i pomoćnike ravnatelja Zavoda imenuje Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra nadležnog za mirovinski sustav.

(5) Djelokrug rada, ovlaštenja i odgovornost ravnatelja, zamjenika ravnatelja i pomoćnika ravnatelja Zavoda utvrđuju se Statutom.

Članak 148.

(1) Zavod može imati nadzorna, stručna i savjetodavna tijela.

(2) Sastav, osnivanje i poslovi tijela iz stavka 1. ovoga članka utvrđuju se Statutom.

Članak 149.

(1) Radi obavljanja stručnih, administrativnih, pravnih, ekonomskih i drugih poslova Zavod ima jedinstvenu stručnu službu.

(2) Stručna služba Zavoda ustrojava se na način koji osigurava nesmetano, racionalno i uspješno obavljanje djelatnosti Zavoda, kao i ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja na način dostupan svim osiguranim osobama u Zavodu.

(3) Zavod općim aktom utvrđuje radna mjesta (položaje) koji se popunjavaju putem natječaja, vrijeme na koje se imenuje radnik na položaj, način oglašavanja, razloge za razrješenje prije isteka vremena imenovanja na položaj i druga pitanja u vezi s obavljanjem poslova na tim položajima.

Članak 150.

Upravni nadzor nad Zavodom provodi ministarstvo nadležno za mirovinski sustav.

VIII. FINANCIRANJE

1. Prihodi i rashodi mirovinskog osiguranja

Članak 151.

Prihodi mirovinskog osiguranja su:

1. doprinosi za obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti čiji su obveznici osiguranici, poslodavci, Republika Hrvatska i drugi obveznici prema propisima koje uređuju doprinose,
2. kapitalizirani doprinosi članova obveznih mirovinskih fondova koji su ostvarili mirovinu isključivo u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti,
3. prihodi iz državnog proračuna,
4. vlastiti prihodi,
5. ostali prihodi i primici.

Članak 152.

Rashodi mirovinskog osiguranja su:

1. mirovine, novčane naknade i druga primanja iz mirovinskoga osiguranja na temelju stečenih prava,
2. troškovi profesionalne rehabilitacije,
3. troškovi vezani uz ocjenjivanje potpunog gubitka radne sposobnosti, djelomičnog gubitka radne sposobnosti, smanjenja radne sposobnosti i preostale radne sposobnosti,
4. troškovi u vezi s isplatom mirovina i drugih primanja iz mirovinskoga osiguranja,
5. naknade za putne troškove u vezi s ostvarivanjem prava,
6. troškovi provedbe osiguranja i troškovi tijela upravljanja Zavodom,
7. doprinosi za određene kategorije osiguranika za koje je obveznik Republika Hrvatska,
8. drugi troškovi.

Izješćivanje o poslovanju

Članak 153.

(1) Zavod podnosi Hrvatskom saboru izvješće o godišnjem poslovanju do 30. lipnja za prethodnu godinu.

(2) Godišnje izvješće iz stavka 1. ovoga članka obvezno sadrži podatke o:

1. osiguranim osobama i korisnicima prava,
2. financijskom poslovanju za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca prethodne kalendarske godine.

2. Doprinosi

Članak 154.

(1) Doprinosi za mirovinsko osiguranje, obveznici doprinosa, osnovice i stope za obračun, način obračuna, rokovi plaćanja te druga pitanja u vezi s plaćanjem doprinosa za mirovinsko osiguranje uređuju se posebnim zakonom.

(2) Stopa doprinosa za mirovinsko osiguranje utvrđuje se tako da se planiranim prihodima od doprinosa i drugim prihodima pokriju planirani rashodi.

3. Prihodi iz državnog proračuna

Članak 155.

(1) Republika Hrvatska osigurava sredstva u državnom proračunu:

- 1) za pokrivanje dijela obveza mirovinskog osiguranja koje nastaju priznavanjem i određivanjem mirovine pod povoljnijim uvjetima prema posebnim propisima, i to za:
 - 1.1. mirovinu ili dio mirovine hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata od 30. svibnja 1990. do 30. lipnja 1996. i za obiteljsku mirovinu ili dio obiteljske mirovine ostvarene nakon smrti tih hrvatskih branitelja,

- 1.2. mirovinu ili dio mirovine pripadnika Hrvatske domovinske vojske mobilizirane od 17. travnja 1941. do 15. svibnja 1945. i za obiteljsku mirovinu ili dio obiteljske mirovine ostvarene nakon smrti tih pripadnika,
 - 1.3. mirovinu ili dio mirovine sudionika Narodnooslobodilačkog rata od 6. travnja 1941. do 15. svibnja 1945. i za obiteljsku mirovinu ili dio obiteljske mirovine ostvarene nakon smrti tih sudionika,
 - 1.4. mirovinu ili dio mirovine bivših političkih zatvorenika i za obiteljsku mirovinu ili dio obiteljske mirovine ostvarene nakon smrti tih osiguranika,
 - 1.5. mirovinu ili dio mirovine članova Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i za obiteljsku mirovinu ili dio obiteljske mirovine ostvarene nakon smrti tih osiguranika,
 - 1.6. mirovinu ili dio mirovine zastupnika u Hrvatskome saboru i za obiteljsku mirovinu ili dio obiteljske mirovine ostvarene nakon smrti tih osiguranika,
 - 1.7. mirovinu ili dio mirovine djelatnika unutarnjih poslova i pravosuđa i za obiteljsku ili dio obiteljske mirovine ostvarene nakon smrti tih djelatnika,
 - 1.8. mirovinu ili dio mirovine koju su ostvarili pripadnici bivše JNA i za obiteljsku ili dio obiteljske mirovine ostvarene nakon smrti tih pripadnika,
 - 1.9. druge slučajeve određene zakonom.
- 2) za dodatke odnosno povećanje mirovine prema posebnim zakonima koji uređuju ta prava,
 - 3) za pokrivanje nedostatka prihoda koji je posljedica uvođenja obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje,
 - 4) za pokrivanje nedostatka prihoda po osnovi smanjene stope doprinosa za poljoprivrednike i
 - 5) za doprinose za osiguranike iz članka 14. i članka 27. stavka 6. ovoga Zakona.

(2) Republika Hrvatska osigurava sredstva u državnom proračunu za prava iz mirovinskog osiguranja učenika i studenata iz članka 19. stavka 1. točke 1. ovoga Zakona.

4. Financijsko poslovanje

Članak 156.

- (1) Sredstva za obavljanje djelatnosti Zavoda osiguravaju se prema odredbama ovoga Zakona i drugih zakona.
- (2) Sredstva za financiranje rashoda iz članaka 152. i 155. ovoga Zakona i njihov raspored utvrđuju se financijskim planom Zavoda koji je sastavni dio državnog proračuna Republike Hrvatske.
- (3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka, prihodi ostvareni prema članku 160. ovoga Zakona mogu se koristiti za posebne namjene prema naknadno utvrđenim aktivnostima i/ili projektima uz prethodnu suglasnost Ministarstva financija.
- (4) U slučaju da se planiranim prihodima iz doprinosa iz članka 154. ovoga Zakona ne mogu pokriti planirani rashodi koji se financiraju iz doprinosa, Republika Hrvatska iz državnog proračuna osigurava Zavodu sredstava u svoti koja nedostaje.

Članak 157.

(1) Financijsko poslovanje Zavoda obavlja se preko računa državnog proračuna Republike Hrvatske.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, Zavod može za isplatu mirovina i drugih primanja iz mirovinskoga osiguranja korisnicima u inozemstvu koristiti račun u poslovnoj banci u Republici Hrvatskoj otvoren uz suglasnost Ministarstva financija.

IX. IMOVINA ZAVODA**Članak 158.**

Imovinu Zavoda čine nekretnine, pokretnine, dionice, poslovni udjeli, vrijednosni papiri, potraživanja, novac i ostala imovina na kojoj su republički fondovi mirovinskog i invalidskog osiguranja i njihovi pravni prednici imali pravo raspolaganja, odnosno pravo vlasništva.

Članak 159.

(1) Zavod u pravnom prometu ima neograničenu pravnu i poslovnu sposobnost, te može u pravnom prometu stjecati prava i preuzimati obveze.

(2) Za obveze preuzete u pravnom prometu Zavod odgovara cjelokupnom svojom imovinom.

Članak 160.

(1) Radi povećanja imovine Zavod ima pravo osnivati trgovačka društva, društva za upravljanje fondovima, odnosno investicijska društva, kreditne i financijske institucije i ustanove.

(2) Novčana sredstva (dobit) ostvarena poslovanjem pravnih osoba iz stavka 1. ovoga članka, mogu se koristiti za poboljšanje materijalnog položaja umirovljenika.

X. NAKNADA ŠTETE I STJECANJE BEZ OSNOVE**Članak 161.**

(1) Zavod ima pravo zahtijevati naknadu štete za novčana davanja koja se isplaćuju na teret mirovinskog osiguranja sve dok traje isplata tih davanja i iako su ta davanja osigurana u mirovinskom osiguranju.

(2) Naknada stvarne štete, koju Zavod ima pravo zahtijevati u slučajevima iz ovoga Zakona, obuhvaća ukupne svote davanja i troškove koji se isplaćuju iz mirovinskog osiguranja:

1. novčana davanja isplaćena na osnovi priznatog prava na mirovinu u punom iznosu,
2. novčana davanja isplaćena na osnovi priznatog prava na naknadu zbog tjelesnog oštećenja,

3. troškove profesionalne rehabilitacije, kao i novčane naknade u vezi s korištenjem tog prava.

(3) Zahtjevom za naknadu štete Zavod može obuhvatiti ukupnu svotu štete (kapitaliziranu štetu) ili svotu stvarne štete prema isplatama (pojedinih davanja) koja se odnosi na određeno razdoblje (npr. kalendarska godina).

(4) Kada se šteta sastoji u obvezi Zavoda na trajna novčana davanja, taj se iznos štete može zahtijevati i u ukupnom iznosu (kapitalizirana šteta), a izračunava se prema visini priznate mirovine i tablicama aktuarske matematike koje donosi Zavod po prethodno pribavljenom mišljenju ministarstva nadležnog za financije. Zavod može zahtijevati plaćanje naknade štete u ukupnom iznosu i neposredno od društva za osiguranje.

Članak 162.

(1) Zavod ima pravo na naknadu šteta od osobe koja je prouzročila smanjenje radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, djelomičan ili potpuni gubitak radne sposobnosti, tjelesno oštećenje ili smrt osigurane osobe.

(2) Ako je štetu iz stavka 1. ovoga članka uzrokovao radnik na radu ili u vezi s radom, odgovaraju poslodavac i radnik solidarno.

(3) Za štetu iz stavka 1. ovoga članka odgovara poslodavac, ako je šteta nastala zbog toga što nisu provedene mjere zaštite na radu, odnosno mjere za zaštitu građana.

(4) Korisnik mirovine dužan je na zahtjev Zavoda dostaviti podatke o okolnostima nastanka ozljede koja je uzrokovala smanjenje radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti i tjelesno oštećenje ili smrt osiguranika na kojima se temelje davanja Zavoda.

Članak 163.

Zavod ima pravo na naknadu štete od poslodavca ili centra za profesionalnu rehabilitaciju, ako je šteta nastala zbog neizvršenja njihove zakonske ili ugovorne obveze u vezi s profesionalnom rehabilitacijom invalida.

Članak 164.

(1) Zavod ima pravo zahtijevati naknadu štete u slučajevima iz članka 161. ovoga Zakona i izravno od društva za osiguranje kod kojega su vlasnici, odnosno korisnici motornog vozila osigurani od odgovornosti za štetu (izvorno pravo na naknadu štete).

(2) Ako je šteta nastala uporabom vozila čiji se vlasnik, odnosno korisnik nije osigurao od automobilske odgovornosti, Zavod ima pravo zahtijevati naknadu štete izravno od vlasnika, odnosno korisnika motornog vozila.

(3) Zavod ima pravo zahtijevati naknadu štete izravno od Hrvatskog ureda za osiguranje ako je šteta:

1. nastala uporabom nepoznatoga motornog vozila,

2. nanescna vozilom inozemne registracije na teritoriju Republike Hrvatske koje ima valjanu međunarodnu ispravu o osiguranju od automobilske odgovornosti,
3. nanescna uporabom neosiguranog vozila inozemne registracije.

(4) Zavod ima pravo zahtijevati naknadu štete i kada je šteta nastala u inozemstvu, u skladu s odredbama zakona, pravnih propisa Europske unije i međunarodnih ugovora.

(5) Za utvrđivanje visine stvarne štete u slučajevima iz stavaka 1. do 3. ovoga članka mjerodavne su odredbe ovoga Zakona.

Članak 165.

(1) Potraživanja naknade štete zastarijevaju istekom rokova određenih Zakonom o obveznim odnosima.

(2) Rokovi zastare potraživanja naknade štete prema ovom Zakonu počinju teći od dana pravomoćnosti rješenja kojim je osiguraniku odnosno korisniku priznato pravo iz mirovinskog osiguranja.

(3) Na svotu potraživanja naknade štete, Zavod ima pravo na zateznu kamatu u visini određenoj zakonom koja teče od prvog idućeg dana nakon isteka roka 15 dana od dana dostave poziva odgovornoj osobi da naknadi štetu.

Članak 166.

(1) Osoba koja primi mirovinu ili neko drugo primanje iz mirovinskog osiguranja koje joj ne pripada dužna ga je vratiti Zavodu zbog stjecanja bez osnove.

(2) Obveza vraćanja davanja stečenog bez osnove (nepripadna isplata) postoji:

1. kada je pravo iz mirovinskog osiguranja ostvareno protivno ovom Zakonu,
2. kada je mirovina ili drugo primanje isplaćeno u većoj svoti od pripadajuće,
3. kada je mirovina ili drugo primanje isplaćeno pravnoj ili fizičkoj osobi kojoj ne pripada.

(3) Zavod rješenjem u upravnom postupku po službenoj dužnosti utvrđuje visinu nepripadno isplaćenih sredstava stečenih bez osnove prema ovome članku.

(4) Zavod može potraživanje s osnove nepripadne isplate iz stavaka 1. i 2. ovoga članka namiriti prijebojem iz mirovinskih primanja korisnika.

Članak 167.

(1) Nepripadno isplaćenu mirovinu ili drugo primanje dužan je Zavodu vratiti poslodavac ako je osiguranik ostvario neko pravo iz mirovinskog osiguranja, a poslodavac nije dao ili je dao neistinite ili netočne podatke o činjenicama o kojima ovisi stjecanje ili gubitak prava.

(2) Obveza iz stavka 1. ovoga članka postoji i za osiguranika koji je obvezan sam podnositi prijave ili davati podatke za svoje osiguranje.

Članak 168.

- (1) Pravo Zavoda na utvrđivanje nepripadne isplate (stjecanja bez osnove) i prava na povrat nepripadne isplate zastarijeva za pet godina računajući od dana kada je zastara počela teći.
- (2) Zastara prava na utvrđivanje nepripadne isplate počinje teći nakon isteka godine u kojoj je Zavod saznao za nepripadnu isplatu, odnosno za osobu primatelja nepripadne isplate.
- (3) Zastara prava na povrat nepripadne isplate počinje teći od pravomoćnosti rješenja kojim je utvrđena nepripadna isplata.

Članak 169.

- (1) Ako se radi povrata nepripadne isplate, kamata ili troškova naplate vodi postupak pred sudom ili drugim nadležnim tijelom, za vrijeme trajanja tog postupka zastara ne teče.
- (2) Tijek zastare prava na utvrđivanje, odnosno prava na povrat nepripadne isplate, kamata i troškova naplate prekida se svakom službenom radnjom Zavoda usmjerenom na utvrđivanje ili povrat nepripadne isplate, kamata i troškova naplate, koja je dostavljena obvezniku povrata na znanje.
- (3) Nakon poduzetih radnji iz stavka 2. ovoga članka zastarni rok počinje ponovno teći.

Članak 170.

Na naknadu štete i nepripadne isplate, odnosno stjecanja bez osnove primjenjuju se odgovarajuće odredbe Zakona o obveznim odnosima, ako nisu u suprotnosti s odredbama ovoga Zakona.

XI. INSPEKCIJSKI NADZOR

Članak 171.

- (1) U provedbi inspekcijskog nadzora inspektor rada će usmenim rješenjem u zapisniku, na određeno vrijeme dok ne otkloni nedostatke u poslovanju, a najkraće u trajanju od petnaest dana, ako su nedostaci utvrđeni prvi put, odnosno u trajanju od trideset dana, ako su istovjetni nedostaci utvrđeni drugi i svaki sljedeći put računajući od dana donošenja prvog usmenog rješenja, zabraniti poslodavcu obavljanje djelatnosti u nadziranom poslovnom objektu, odnosno prostoru, ako utvrdi da je tijekom nadzora za poslodavca radio radnik, kojeg poslodavac nije prijavio na obvezno mirovinsko osiguranje s prvim danom početka rada ili na odgovarajuće radno vrijeme.
- (2) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka izvršava se pečaćenjem poslovnih prostorija, postrojenja, uređaja i druge opreme za rad ili na drugi pogodan način, bez donošenja posebnog akta o dozvoli izvršenja rješenja, u roku od pet dana od dana donošenja usmenog rješenja u zapisniku.
- (3) Iznimno, mjera zabrane obavljanja djelatnosti iz stavka 1. ovoga članka neće se izvršiti, a usmeno izrečeno rješenje će se ukinuti ako poslodavac kome je mjera izrečena u roku od pet dana od dana izricanja mjere, nadležnom inspektoru rada dostavi dokaz da je otklonio

nedostatke u poslovanju i izvršio uplatu iznosa od 30.000,00 kuna, za svakog radnika iz stavka 1. ovoga članka, u korist državnog proračuna.

(4) Poslodavac na koga se odnosi usmeno rješenje iz stavka 1. ovoga članka može pisanim putem, u roku od 24 sata od dana pečačenja prostorija, zatražiti da se zapečaćene prostorije privremeno otpečate i u prisutnosti inspektora rada odmah izuzeti pokvarljive namirnice i poduzeti druge sigurnosne mjere radi sprječavanja štete.

(5) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka neće se provesti pečačenjem prostorija, objekata, postrojenja, uređaja i druge opreme za rad u djelatnostima opskrbe električnom i toplinskom energijom, plinom, parom i klimatizacijom; opskrbom vode; skupljanjem i zbrinjavanjem otpada; u obrazovnim ustanovama; ustanovama u kulturi; zdravstvenim ustanovama; ustanovama socijalne skrbi; ustanovama obveznog osiguranja; prijevoza pokojnika; biljnoj i stočarskoj proizvodnji.

(6) Izvršenje rješenja iz stavka 5. ovoga članka može se provesti samo na drugi pogodan način.

(7) Žalba izjavljena protiv rješenja iz stavka 1. ovoga Zakona ne odgađa izvršenje rješenja.

XII. PREKRŠAJNE ODREDBE

Članak 172.

(1) Poslodavac, odnosno obveznik doprinosa kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u svoti od 5.000,00 do 50.000,00 kuna:

1. ako ne prijavi početak ili prestanak poslovanja ili promjene u poslovanju ili to učini nakon proteka propisanog roka (članak 112. stavak 1. točka 1.),
2. ako radi utvrđivanja točnosti podataka i činjenica o kojima ovisi pravo iz mirovinskog osiguranja osiguranika onemogućiti provjeru poslovnih knjiga, financijske dokumentacije i drugih evidencija (članak 109. stavak 1.),
3. ako ne prijavi ili odjavi osiguranje ili promjenu tijekom osiguranja ili to učini nakon proteka propisanog roka (članak 112. stavak 1. točka 2.),
4. ako unese netočne podatke u dokumentaciju dostavljenu u matičnu evidenciju (članak 108. stavak 6.).

(2) Za postupke iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se za prekršaj i odgovorna osoba novčanom kaznom u svoti od 1.000,00 do 10.000,00 kuna.

Članak 173.

Poslovna banka ili druga osoba koja obavlja platni promet u Republici Hrvatskoj i pošta kaznit će se za prekršaj kaznom u svoti od 10.000,00 do 100.000,00 kuna ako na zahtjev Zavoda ne postupi prema članku 97. stavku 5. ovoga Zakona.

Članak 174.

Osiguranik koji je sam obveznik plaćanja doprinosa za mirovinsko osiguranje kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u svoti od 1.000,00 do 10.000,00 kuna:

1. ako ne dostavi podatke o početku poslovanja, prestanku poslovanja i promjenama u poslovanju obveznika doprinosa ili to učini nakon proteka propisanog roka (članak 112. stavak 1. točka 1.),
2. ako ne dostavi podatke o početku osiguranja, prestanku osiguranja i promjenama tijekom osiguranja ili to učini nakon proteka propisanog roka (članak 112. stavak 1. točka 2.).

XIII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 175.

(1) Osobe iz članka 10. stavka 1. točaka 4. do 6. i članka 11. ovoga Zakona nisu obvezno osigurane ako su korisnici mirovine, osim korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad, ostvarene do stupanja na snagu ovoga Zakona i korisnika invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti ostvarene prema ovome Zakonu.

(2) Korisnicima prava na starosnu mirovinu, prijevremenu starosnu mirovinu, invalidsku mirovinu, obiteljsku mirovinu, minimalnu mirovinu, zaštitni dodatak uz mirovinu, doplatak za pomoć i njegu kao i na novčanu naknadu zbog tjelesnog oštećenja, najnižu mirovinu, koji su ta prava ostvarili prema propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju koji su važili do stupanja na snagu ovoga Zakona, osiguravaju se ta prava i nakon toga dana u istom opsegu i usklađuju se prema ovome Zakonu.

(3) Korisnicima mirovine iz stavka 2. ovoga članka za vrijeme zaposlenja ili obavljanja djelatnosti na osnovi koje su obvezni na mirovinsko osiguranje ne isplaćuje se najniža mirovina.

(4) Korisnicima prava na invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad na temelju invalidnosti iz članka 34. stavka 1. Zakona o mirovinskom osiguranju (Narodne novine, br. 102/98, 127/2000, 59/2001, 109/2001, 147/2002, 117/2003, 30/2004, 177/2004, 92/2005, 43/2007 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 79/2007, 35/2008, 40/2010 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 121/2010, 61/2011, 114/2011, 76/2012 i 133/2013), koji su ta prava ostvarili prema propisima o mirovinskom osiguranju koji su važili do stupanja na snagu ovoga Zakona, osiguravaju se prava po toj osnovi i nakon stupanja na snagu ovoga Zakona u istom opsegu, uz primjenu mirovinskog faktora iz članka 80. stavka 1. točaka 4., 5. i 6. navedenoga Zakona.

(5) Korisnicima prava na invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad određene prema odredbi članka 174. stavaka 1. do 3. Zakona o mirovinskom osiguranju (Narodne novine, br. 102/98, 127/2000, 59/2001, 109/2001, 147/2002, 117/2003, 30/2004, 177/2004, 92/2005, 43/2007 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 79/2007, 35/2008, 40/2010 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 121/2010, 61/2011, 114/2011, 76/2012 i 133/2013), osiguravaju se prava po toj osnovi i nakon stupanja na snagu ovoga Zakona u istom opsegu, uz primjenu mirovinskog faktora iz članka 174. stavka 3. navedenoga Zakona.

(6) Korisnicima invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad koji su tu mirovinu ostvarili prema odredbi članka 174. stavka 3. točaka 3. i 4. Zakona o mirovinskom osiguranju (Narodne novine, br. 102/98, 127/2000, 59/2001, 109/2001, 147/2002, 117/2003, 30/2004, 177/2004, 92/2005, 43/2007 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 79/2007, 35/2008, 40/2010 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 121/2010, 61/2011, 114/2011, 76/2012 i 133/2013), u staž osiguranja računa se razdoblje provedeno u zaposlenju s nepunim radnim vremenom nakon ostvarenog prava na tu mirovinu, u trajanju koje odgovara dvostrukom vremenu provedenom u zaposlenju, ali najduže u trajanju do punoga radnog vremena i najviše dvanaest mjeseci za pojedinu kalendarsku godinu.

(7) Korisnicima prava na invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad, koji su mirovinu ostvarili prema općim propisima prije stupanja na snagu ovoga Zakona, s danom navršene starosne dobi iz članka 33. odnosno 180. ovoga Zakona, prevodi se to pravo u istoj svoti po službenoj dužnosti na starosnu mirovinu.

(8) Prevođenje invalidskih mirovina zbog opće nesposobnosti za rad iz stavka 7. ovoga članka i korisnika prava iz članka 58. ovoga Zakona za korisnike koji će starosnu dob iz članka 33. odnosno iz članka 180. ovoga Zakona navršiti do 31. prosinca 2014. obaviti će se u roku od godine dana računajući od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 176.

(1) Radi primjene članaka 88. ovoga Zakona, za određivanje i usklađivanje mirovina prema članku 79. stavcima 1. i 2. i člancima 81. do 87. ovoga Zakona primjenjuje se aktualna vrijednost mirovine važeća na dan 31. prosinca 2013. godine.

(2) Radi primjene članaka 89. ovoga Zakona, za određivanje i usklađivanje mirovina ili dijela mirovina određenih, odnosno ostvarenih prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima, primjenjuje se aktualna vrijednost mirovine važeća na dan 31. prosinca 2013. godine.

(3) Za određivanje i usklađivanje mirovina određenih, odnosno ostvarenih prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima, u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2014. godine aktualna vrijednost mirovine iz članka 89. ovoga Zakona primjenjuje se na cijelu mirovinu.

(4) Za određivanje i usklađivanje mirovina određenih, odnosno ostvarenih prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima iz stavka 3. ovoga članka, na dio mirovine određen prema članku 80. stavku 3. ovoga Zakona od 1. siječnja 2015. godine primjenjuje se aktualna vrijednost mirovine iz članka 88. ovoga Zakona.

Članak 177.

Visinu obveza iz državnog proračuna iz članka 155. stavka 1. ovoga Zakona, odnosno dio mirovine koju su korisnici mirovine ostvarili prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima Zavod će utvrditi prema članku 80. ovoga Zakona do 31. prosinca 2014. godine.

Članak 178.

Korisnicima kojima je dio mirovine određen, odnosno ostvaren prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima Zavod će, u roku od godinu dana od stupanja na snagu ovoga

Zakona, donijeti rješenje o dijelovima mirovine koji im pripadaju na dan 31. prosinca 2014. godine.

Članak 179.

Na mirovine ostvarene prema Zakonu o posebnim pravima iz mirovinskog osiguranja i prava po osnovi nezaposlenosti zaposlenika u Istarskim ugljenokopima "Tupljak" d.d. Labin (Narodne novine, broj 19/99) i Zakonu o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu (Narodne novine, br. 79/2007, 149/2009 i 139/2010), za određivanje i usklađivanje mirovine primjenjuje se aktualna vrijednost mirovine iz članka 88. ovoga Zakona.

Članak 180.

(1) Iznimno od članka 33. stavka 1. ovoga Zakona, pravo na starosnu mirovinu stječe osiguranik (žena) kada navršši 15 godina mirovinskog staža i

- u 2014. godini - 61 godinu života,
- u 2015. godini - 61 godinu i 3 mjeseca života,
- u 2016. godini - 61 godinu i 6 mjeseci života,
- u 2017. godini - 61 godinu i 9 mjeseci života,
- u 2018. godini - 62 godine života,
- u 2019. godini - 62 godine i 3 mjeseca života,
- u 2020. godini - 62 godine i 6 mjeseci života,
- u 2021. godini - 62 godine i 9 mjeseci života,
- u 2022. godini - 63 godine života,
- u 2023. godini - 63 godine i 3 mjeseca života,
- u 2024. godini - 63 godine i 6 mjeseci života,
- u 2025. godini - 63 godine i 9 mjeseci života,
- u 2026. godini - 64 godine života,
- u 2027. godini - 64 godine i 3 mjeseca života,
- u 2028. godini - 64 godina i 6 mjeseci života,
- u 2029. godini - 64 godina i 9 mjeseci života.

(2) U razdoblju od stupanja na snagu ovoga Zakona do 31. prosinca 2029. iznimno od članka 85. stavka 3. ovoga Zakona osiguraniku ženi koja prvi put stječe pravo na mirovinu, polazni faktor za određivanje starosne mirovine nakon navršene starosne dobi iz stavka 1. ovoga članka povećava se za postotak iz članka 85. stavka 3. ovoga Zakona za svaki mjesec koji je protekao od navedene navršene starosne dobi do dana ostvarivanja prava, a najviše za 5 godina, uz uvjet navršenog mirovinskog staža iz članka 85. stavka 3. ovoga Zakona.

Članak 181.

(1) Iznimno od odredbe članka 33. ovoga Zakona, osiguranicima kojima se do 15. srpnja 1999. godine staž osiguranja računao s povećanim trajanjem prema propisima koji su bili na snazi do toga dana, dobna granica propisana za stjecanje starosne mirovine snižava se ovisno o stupnju povećanja staža i to:

1. po jednu godinu za svakih 6 godina staža osiguranja koji se za efektivno navršenih 12 mjeseci računa kao 14 mjeseci staža osiguranja,

2. po jednu godinu za svakih 5 godina staža osiguranja koji se za efektivno navršenih 12 mjeseci računa kao 15 mjeseci staža osiguranja,
3. po jednu godinu za svake 4 godine staža osiguranja koji se za efektivno navršenih 12 mjeseci računa kao 16 mjeseci staža osiguranja,
4. po jednu godinu za svake 3 godine staža osiguranja koji se za efektivno navršenih 12 mjeseci računa kao 18 mjeseci staža osiguranja.

(2) Osiguranicima kojima se staž osiguranja računao s povećanim trajanjem u razdoblju od 16. srpnja 1999. godine dobna granica propisana za stjecanje prava na starosnu mirovinu prema članku 33. ovoga Zakona, snižava se ovisno o stupnju povećanja staža ostvarenog od 16. srpnja 1999. godine do stupanja na snagu ovoga Zakona, i to prema člancima 8. i 14. Zakona o stažu osiguranja s povećanim trajanjem (Narodne novine, br. 71/99, 46/2007 i 41/2008).

(3) U razdoblju od stupanja na snagu ovoga Zakona do 31. prosinca 2029. godine, osiguraniku-ženi za stjecanje prava na starosnu mirovinu, snižava se dobna granica za tu mirovinu na temelju staža osiguranja s povećanim trajanjem prema dobnoj granici određenoj člankom 180. ovoga Zakona.

(4) Osiguranicima iz članka 16. stavaka 2. i 3. ovoga Zakona, staž osiguranja s povećanim trajanjem računa se samo u razdoblju od ukrcaja na brod do iskrcaja s broda na osnovi podataka o ukrcaju i iskrcaju upisanih u pomorskoj knjižici osiguranika.

Članak 182.

Iznimno od članka 34. stavka 1. ovoga Zakona, pravo na prijevremenu starosnu mirovinu stječe osiguranik (žena) kada navrši:

- u 2014. godini - 56 godina života i 31 godinu mirovinskog staža,
- u 2015. godini - 56 godina i 3 mjeseca života i 31 godinu i 3 mjeseca mirovinskog staža,
- u 2016. godini - 56 godina i 6 mjeseci života i 31 godinu i 6 mjeseci mirovinskog staža,
- u 2017. godini - 56 godina i 9 mjeseci života i 31 godinu i 9 mjeseci mirovinskog staža,
- u 2018. godini - 57 godina života i 32 godine mirovinskog staža,
- u 2019. godini - 57 godina i 3 mjeseca života i 32 godine i 3 mjeseca mirovinskog staža,
- u 2020. godini - 57 godina i 6 mjeseci života i 32 godine i 6 mjeseci mirovinskog staža,
- u 2021. godini - 57 godina i 9 mjeseci života i 32 godine i 9 mjeseci mirovinskog staža,
- u 2022. godini - 58 godina života i 33 godine mirovinskog staža,
- u 2023. godini - 58 godina i 3 mjeseca života i 33 godine i 3 mjeseca mirovinskog staža,
- u 2024. godini - 58 godina i 6 mjeseci života i 33 godine i 6 mjeseci mirovinskog staža,
- u 2025. godini - 58 godina i 9 mjeseci života i 33 godine i 9 mjeseci mirovinskog staža,
- u 2026. godini - 59 godina života i 34 godine mirovinskog staža,
- u 2027. godini - 59 godina i 3 mjeseca života i 34 godine i 3 mjeseca mirovinskog staža,
- u 2028. godini - 59 godina i 6 mjeseci života i 34 godine i 6 mjeseci mirovinskog staža,
- u 2029. godini - 59 godina i 9 mjeseci života i 34 godine i 9 mjeseci mirovinskog staža.

Članak 183.

U razdoblju od stupanja na snagu ovoga Zakona do 31. prosinca 2030. godine, iznimno od članka 85. stavka 2. ovoga Zakona osiguraniku (ženi), koja stječe pravo na prijevremenu starosnu mirovinu, polazni faktor za određivanje te mirovine iznosi:

u 2014. godini:

- s navršene do i 32 godine mirovinskog staža: 0,34% po mjesecu,
- s navršene 34 godine mirovinskog staža: 0,30% po mjesecu,
- s navršenih 36 godina mirovinskog staža: 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 37 godina mirovinskog staža: 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina mirovinskog staža: 0,10% po mjesecu,

u 2015. godini:

- s navršene do i 32 godine i 3 mjeseca mirovinskog staža: 0,34% po mjesecu,
- s navršene 34 godine i 3 mjeseca mirovinskog staža: 0,30% po mjesecu,
- s navršenih 36 godina i 3 mjeseca mirovinskog staža: 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 37 godina i 3 mjeseca mirovinskog staža: 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina i 3 mjeseca mirovinskog staža: 0,10% po mjesecu,

u 2016. godini:

- s navršene do i 32 godine i 6 mjeseci mirovinskog staža: 0,34% po mjesecu,
- s navršene 34 godine i 6 mjeseci mirovinskog staža: 0,30% po mjesecu,
- s navršenih 36 godina i 6 mjeseci mirovinskog staža: 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 37 godina i 6 mjeseci mirovinskog staža: 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina i 6 mjeseci mirovinskog staža: 0,10% po mjesecu,

u 2017. godini:

- s navršene do i 32 godine i 9 mjeseci mirovinskog staža: 0,34% po mjesecu,
- s navršene 34 godine i 9 mjeseci mirovinskog staža: 0,30% po mjesecu,
- s navršenih 36 godina i 9 mjeseci mirovinskog staža: 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 37 godina i 9 mjeseci mirovinskog staža: 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina i 9 mjeseci mirovinskog staža: 0,10% po mjesecu,

u 2018. godini:

- s navršenih do i 33 godine mirovinskog staža: 0,34% po mjesecu,
- s navršenih 35 godine mirovinskog staža: 0,30 % po mjesecu,
- s navršenih 37 godina mirovinskog staža: 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina mirovinskog staža: 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 39 godina mirovinskog staža: 0,10% po mjesecu,

u 2019. godini:

- s navršenih do i 33 godine i 3 mjeseca mirovinskog staža: 0,34% po mjesecu,
- s navršene 35 godine i 3 mjeseca mirovinskog staža: 0,30% po mjesecu,
- s navršenih 37 godina mirovinskog staža: 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina mirovinskog staža: 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 39 godina mirovinskog staža: 0,10% po mjesecu,

u 2020. godini:

- s navršenih do i 33 godine i 6 mjeseci mirovinskog staža: 0,34% po mjesecu,
- s navršenih 35 godina mirovinskog staža: 0,30% po mjesecu,
- s navršenih 37 godina mirovinskog staža: 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina mirovinskog staža: 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 39 godina mirovinskog staža: 0,10% po mjesecu,

u 2021. godini:

- s navršenih do i 33 godine i 9 mjeseci mirovinskog staža: 0,34% po mjesecu,
- s navršenih 35 godina mirovinskog staža: 0,30% po mjesecu,
- s navršenih 37 godina mirovinskog staža: 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina mirovinskog staža: 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 39 godina mirovinskog staža: 0,10% po mjesecu,

u 2022. godini:

- s navršene do i 34 godine mirovinskog staža: 0,34% po mjesecu,
- s navršenih 36 godina mirovinskog staža: 0,30% po mjesecu,
- s navršenih 37 godina mirovinskog staža: 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina mirovinskog staža: 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 39 godina mirovinskog staža: 0,10% po mjesecu,

u 2023. godini:

- s navršene do i 34 godine i 3 mjeseca mirovinskog staža: 0,34% po mjesecu,
- s navršenih 36 godina mirovinskog staža: 0,30% po mjesecu,
- s navršenih 37 godina mirovinskog staža: 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina mirovinskog staža: 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 39 godina mirovinskog staža: 0,10% po mjesecu,

u 2024. godini:

- s navršene do i 34 godine i 6 mjeseci mirovinskog staža: 0,34% po mjesecu,
- s navršenih 36 godina mirovinskog staža: 0,30% po mjesecu,
- s navršenih 37 godina mirovinskog staža: 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina mirovinskog staža: 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 39 godina mirovinskog staža: 0,10% po mjesecu,

u 2025. godini:

- s navršene do i 34 godine i 9 mjeseci mirovinskog staža: 0,34% po mjesecu,
- s navršenih 36 godina mirovinskog staža: 0,30% po mjesecu,
- s navršenih 37 godina mirovinskog staža: 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina mirovinskog staža: 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 39 godina mirovinskog staža: 0,10% po mjesecu,

u 2026. godini:

- s navršenih do i 35 godina mirovinskog staža: 0,34% po mjesecu,
- s navršenih 36 godina mirovinskog staža: 0,30% po mjesecu,
- s navršenih 37 godina mirovinskog staža: 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina mirovinskog staža: 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 39 godina mirovinskog staža: 0,10% po mjesecu,

u 2027. godini:

- s navršenih do i 35 godina i 3 mjeseca mirovinskog staža: 0,34% po mjesecu,
- s navršenih 36 godina i 3 mjeseca mirovinskog staža: 0,30% po mjesecu,
- s navršenih 37 godina i 3 mjeseca mirovinskog staža: 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina i 3 mjeseca mirovinskog staža: 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 39 godina i 3 mjeseca mirovinskog staža: 0,10% po mjesecu,

u 2028. godini:

- s navršenih do i 35 godina i 6 mjeseca mirovinskog staža: 0,34% po mjesecu,
- s navršenih 36 godina i 6 mjeseca mirovinskog staža: 0,30% po mjesecu,
- s navršenih 37 godina i 6 mjeseca mirovinskog staža: 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina i 6 mjeseca mirovinskog staža: 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 39 godina i 6 mjeseca mirovinskog staža: 0,10% po mjesecu,

u 2029. godini:

- s navršenih do i 35 godina i 9 mjeseca mirovinskog staža: 0,34% po mjesecu,
- s navršenih 36 godina i 9 mjeseca mirovinskog staža: 0,30% po mjesecu,
- s navršenih 37 godina i 9 mjeseca mirovinskog staža: 0,25% po mjesecu,
- s navršenih 38 godina i 9 mjeseca mirovinskog staža: 0,15% po mjesecu,
- s navršenih 39 godina i 9 mjeseca mirovinskog staža: 0,10% po mjesecu.

Članak 184.

(1) Osobe koje nakon 1. siječnja 2014. godine nemaju svojstvo osiguranika prema ovome Zakonu, ali su svojstvo osiguranika imale prema prijašnjim propisima, mogu ostvariti prava iz mirovinskog osiguranja pod uvjetima utvrđenim ovim Zakonom.

(2) Kao osobe koje su imale svojstvo osiguranika prema odredbi stavka 1. ovoga članka, smatraju se i osobe na koje se primjenjuju uredbe Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti, odnosno koje su bile osigurane kod inozemnog nositelja socijalnog osiguranja u zemlji s kojom je sklopljen međudržavni ugovor o socijalnom osiguranju.

(3) Pravo na obiteljsku mirovinu, pod uvjetima utvrđenim ovim Zakonom, mogu ostvariti članovi obitelji osobe iz stavaka 1. i 2. ovoga članka, kao i članovi obitelji korisnika mirovine ostvarene prema prijašnjim propisima, ako ispunjavaju uvjete propisane ovim Zakonom za članove obitelji.

Članak 185.

(1) Na zahtjev korisnika mirovine hrvatskog državljanina, kojemu je priznato pravo na mirovinu od 1. siječnja 1992. godine do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, prema općim propisima iz mirovinskog osiguranja Republike Hrvatske, a kojemu je u ukupan mirovinski staž uračunat i staž osiguranja navršen do 8. listopada 1991. godine prema prijašnjim propisima kojima su bila uređena prava vojnih osiguranika, ponovo će se odrediti mirovina na način da će se za razdoblja toga staža osiguranja plaće (osobni dohodak i posebni dodaci) ostvarene u bivšoj JNA uračunati u visini od 63,22%.

(2) Mirovina iz stavka 1. ovoga članka pripada od prvog dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva.

(3) Odredba stavaka 1. i 2. ovoga članka se ne primjenjuje ako je osoba na temelju staža osiguranja navršenog u bivšoj JNA ostvarila pravo na mirovinu izvan hrvatskoga mirovinskog osiguranja ili ako je ukupni mirovinski staž navršen u Republici Hrvatskoj kraći od dvanaest mjeseci.

Članak 186.

(1) Osobe kojima je svojstvo osiguranika-poljoprivrednika priznato na temelju propisa koji su uređivali mirovinsko osiguranje poljoprivrednika od 1. siječnja 1980. godine do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, mogu Zavodu podnijeti zahtjev za istup iz tog osiguranja s danom s kojim su navršili 65 godina života.

(2) Šumoposjednici i članovi njihovog domaćinstva koji su upisani u upisnik šumoposjednika prije stupanja na snagu ovoga Zakona mogu se osigurati na temelju članka 11. ovoga Zakona na osobni zahtjev najranije od 1. siječnja 2014.

Članak 187.

(1) Postupak za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja koji se ostvaruju do 31. prosinca 2013. godine, kao i postupak za utvrđivanje mirovinskog staža pokrenut do 31. prosinca 2013. godine, završit će se prema propisima koji su važili do toga dana.

(2) Upravni sporovi u vezi sa stavkom 1. ovoga članka dovršit će se prema propisima koji su važili do 31. prosinca 2013. godine.

Članak 188.

Iznimno od odredbe članka 104. stavka 1. točke 5. Zakona o radu (Narodne novine, br. 149/2009, 61/2011, 82/2012 i 73/2013) ugovor o radu ne prestaje dostavom izvršnog rješenja o invalidskoj mirovini zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti.

Članak 189.

(1) Uredbu iz članka 127. ovoga Zakona donijet će Vlada Republike Hrvatske u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Statut Zavoda donijet će Upravno vijeće u roku od dva mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(3) Pravilnik iz članka 26. stavka 3. ovoga Zakona donijet će ministar nadležan za mirovinski sustav u roku od mjesec dana, a opće akte iz članka 54., članka 78. stavka 1., članka 104. stavka 2., članka 105. stavka 2., članka 106. stavka 3., članka 107. stavka 1., članka 108. stavka 1., članka 109. stavka 3., članka 140. stavka 2., i članka 149. stavka 3. ovoga Zakona, donijet će Upravno vijeće Zavoda u roku od dva mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(4) Do donošenja novih akata primjenjuju se akti doneseni na temelju Zakona o mirovinskom osiguranju (Narodne novine, br. 102/98, 127/2000, 59/2001, 109/2001, 147/2002, 117/2003, 30/2004, 177/2004, 92/2005, 43/2007 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 79/2007, 35/2008, 40/2010 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 121/2010, 61/2011, 114/2011, 76/2012 i 133/2013), koji je bio na snazi do stupanja na snagu ovoga Zakona, ako nisu u suprotnosti s ovim Zakonom.

Članak 190.

(1) U razdoblju od stupanja na snagu ovoga Zakona do osnivanja centara za profesionalnu rehabilitaciju, profesionalnu rehabilitaciju iz članaka 44. do 55. ovoga Zakona dužan je osigurati poslodavac kod kojega je osiguranik bio posljednji puta zaposlen prije nastanka smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost.

(2) Ako se profesionalna rehabilitacija ne može obaviti kod poslodavca iz stavka 1. ovoga članka, Zavod je dužan osigurati profesionalnu rehabilitaciju u ustanovi za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida.

Članak 191.

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o mirovinskom osiguranju (Narodne novine, br. 102/98, 127/2000, 59/2001, 109/2001, 147/2002, 117/2003, 30/2004, 177/2004, 92/2005, 43/2007 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 79/2007, 35/2008, 40/2010 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 121/2010, 61/2011, 114/2011, 76/2012 i 133/2013).

Članak 192.

Ovaj Zakon objavit će se u Narodnim novinama, a stupa na snagu 1. siječnja 2014. godine.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE ZAKON DONOSI I PITANJA KOJA SE NJIME RJEŠAVAJU

Odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju (Narodne novine, br. 102/98, 127/2000, 59/2001, 109/2001, 147/2002, 117/2003, 30/2004, 177/2004, 92/2005, 43/2007 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 79/2007, 35/2008, 40/2010 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 121/2010, 61/2011, 114/2011, 76/2012 i 133/2013 – u daljnjem tekstu: ZOMO), osiguranicima se na načelima uzajamnosti (ovisnost visine mirovine o dužini staža i visini plaća) i solidarnosti (socijalna preraspodjela u korist određenih skupina) obvezno osiguravaju prava za slučaj starosti i invalidnosti, a članovima njihovih obitelji prava za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika mirovine, profesionalna rehabilitacija, naknada zbog tjelesnog oštećenja i naknada putnih troškova u vezi s ostvarivanjem osiguranih prava.

Nakon provedene analize stanja mirovinskog sustava, razvidno je da se mirovinski sustav nalazi u teškoćama, kao što je to slučaj i u većini europskih zemalja, kako zbog gospodarske krize, tako i zbog problema nezaposlenosti. Rashodi za mirovine i mirovinska primanja iznosili su u 2012. godini 35,197 mlrd. kuna (10,8% BDP-a), s tim da su prihodi od doprinosa iznosili 19,3% mlrd. kuna (54% rashoda za mirovine), a ostalih 46% rashoda za mirovine financirano je iz državnog proračuna. Pritom je važno istaknuti da su rashodi za usklađivanje mirovina u 2012. godini iznosili približno 500 mil. kuna.

Uzimajući u obzir navedeno, kao i činjenicu da je važeći ZOMO u proteklom razdoblju izmijenjen i dopunjen šesnaest puta, te polazeći od potrebe usklađivanja sustava s aktualnim i očekivanim demografskim i ekonomskim kretanjima, potrebno je novim normativnim rješenjem urediti obvezno mirovinsko osiguranje generacijske solidarnosti.

Prema predloženom zakonu, u razdoblju od 2014. do 2030. godine zadržali bi se isti uvjeti starosne dobi za stjecanje starosne i prijevremene starosne mirovine za žene koji su propisani važećim Zakonom o mirovinskom osiguranju. Također, i za muškarce bi sve do 2030. godine ostali sadašnji uvjeti starosne dobi od 65 godina života. Od 1. siječnja 2031. godine nadalje, postupno bi se povećavala starosna dob za stjecanje prava na prijevremenu starosnu i starosnu mirovinu po 3 mjeseca svake godine zaključno do 2037. godine. Stoga bi se tek počevši od 1. siječnja 2038. godine pravo na starosnu mirovinu stjecalo sa 67 godina života i 15 godina mirovinskog staža, a pravo na prijevremenu starosnu mirovinu sa 62 godine života i 35 godina mirovinskog staža. Pritom je važno naglasiti da i većina država Europske unije prilagođava svoj mirovinski sustav očekivanom povećanju trajanja života, tako što postupno povećavaju dob za starosnu mirovinu i/ili povezuju visinu buduće mirovine uz promjene očekivanog trajanja života (primjerice Norveška, Finska, Francuska, Poljska, Njemačka, Italija, Velika Britanija, Irska, Island).

Uočeno je da važeće smanjenje, odnosno penalizacija prijevremene starosne mirovine nije razmjerna pogodnosti ranijeg umirovljenja, a djeluje destimulativno na kasniji odlazak u mirovinu. Stoga se predlaže određivanje postotka smanjenja polaznog faktora razmjerno mirovinskom stažu s tim da se, više nego do sada, stimulira odlazak u mirovinu u starijoj životnoj dobi i s dužim mirovinskim stažem. Pritom je važno istaknuti da se korisnicima s mirovinskim stažem od 41 i više godina mirovina ne bi umanjivala, dok se prema važećem ZOMO-u umanjuje do 9%.

Također, da bi se stimuliralo osiguranike na duži ostanak u svijetu rada i ostvarivanje mirovine u starijoj životnoj dobi, predlaže se određivanje postotka povećanja polaznog faktora za starosnu mirovinu ovisno o navršenom mirovinskom stažu. Tako bi se osiguranicima koji nakon navršene 65. godine života (za žene vrijedi niža dob za starosnu mirovinu propisana u prijelaznom razdoblju) prvi put ostvaruju pravo na mirovinu, a koji imaju 35 i više godina mirovinskog staža, mirovina povećavala po 0,15% po mjesecu kasnijeg odlaska u mirovinu. Ukupno povećanje ograničeno je na najviše pet godina i iznosilo bi do 9%.

Zbog aktualnih gospodarskih prilika i nezaposlenosti uvodi se novo pravo na prijevremenu starosnu mirovinu za osiguranika koji je nakon prestanka osiguranja zbog stečaja neposredno prije ispunjenja uvjeta za ostvarivanje prava na prijevremenu starosnu mirovinu, proveo u neprekidnom trajanju najmanje dvije godine kao nezaposlena osoba prijavljena tijelu nadležnom za zapošljavanje. Visina ove prijevremene starosne mirovine određuje se bez primjene odredbi o umanjenju.

Također se predlaže ostvarivanje prava na prijevremenu starosnu mirovinu zbog dugogodišnjeg osiguranja za osiguranika koji ima 41 godinu staža osiguranja i 60 godina života, s time da se mirovina ne umanjuje.

Omogućuje se korištenje starosne mirovine u punoj svoti i mogućnost rada do polovice punog radnog vremena.

Propisuje se primjereniji način ponovnog određivanja visine mirovine korisniku prijevremene starosne mirovine koji se zaposli i kojemu u vrijeme zaposlenja miruje isplata mirovine, a u radnom odnosu, odnosno obavljanju djelatnosti nakon umirovljenja ostvari najmanje jednu godinu staža osiguranja.

Na području ocjene radne sposobnosti uvode se nove mogućnosti ocjene radne sposobnosti - smanjenje radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost na temelju koje se stječe pravo na profesionalnu rehabilitaciju, te djelomični i potpuni gubitak radne sposobnosti, kao rizika koji se osiguravaju mirovinskim osiguranjem na temelju trajnih promjena u zdravstvenom stanju, a koje utječu na promjenu radne sposobnosti osiguranika. Uz pravo na invalidsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti, uvodi se pravo na privremenu invalidsku mirovinu, koju može steći osiguranik koji se osposobio profesionalnom rehabilitacijom i nakon toga bio prijavljen kao nezaposlena osoba najmanje pet godina kod nadležne službe za zapošljavanje (do 58. godine života) bez mogućnosti zaposlenja na poslovima za koje se profesionalnom rehabilitacijom osposobio. Smanjenje radne sposobnosti postoji kada osiguranik zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju nije više sposoban raditi na poslovima svojeg zanimanja niti 3,5 sata dnevno. U slučaju utvrđivanja smanjene radne sposobnosti ocjenjuje se postoji li kod osiguranika preostala radna sposobnost, odnosno može li se s obzirom na starosnu dob, zdravstveno stanje te naobrazbu i sposobnost, profesionalnom rehabilitacijom osposobiti za druge poslove s punim radnim vremenom. Djelomični gubitak radne sposobnosti postoji kod osiguranika koji s obzirom na svoju starosnu dob te zdravstveno stanje, naobrazbu i sposobnost može raditi na "prilagođenim poslovima", u odnosu na poslove koje je radio prije smanjenja radne sposobnosti. Uvodi se obveza kontrolnog pregleda u svim slučajevima ocjene radne sposobnosti, tjelesnog oštećenja ili potpunog gubitka radne sposobnosti člana obitelji tijekom korištenja tih prava, bez vremenskog ograničenja.

Omogućuje se djeci s invaliditetom koja se osposobe i rade prema Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, a koja nisu stekla svoju mirovinu ili im je mirovina manja od obiteljske, da ostvare obiteljsku mirovinu nakon smrti roditelja, neovisno o činjenici uzdržavanja, s tim da im se za vrijeme trajanja radnog odnosa ili obavljanja djelatnosti isplata obiteljske mirovine obustavlja, a nakon prestanka zaposlenja ponovo uspostavlja. Također se predlaže da niti dijete koje je pravo na obiteljsku mirovinu steklo po osnovi potpunog gubitka radne sposobnosti, ako se zaposli ili počne obavljati djelatnost, ne gubi pravo na obiteljsku mirovinu, ali se i u tom slučaju za vrijeme rada, odnosno obavljanja djelatnosti isplata mirovine obustavlja.

Radi bolje zaštite, odnosno poboljšanja životnog standarda umirovljenika predlaže se novi model usklađivanja mirovina, koji bi također uzimao u obzir rast prosječne plaće i potrošačkih cijena, ali na način koji će biti povoljniji za umirovljenike od važećeg modela usklađivanja mirovina, kako u uvjetima gospodarskog rasta, kada plaće rastu brže od potrošačkih cijena, tako i u uvjetima gospodarske krize kada je obratno.

Naime, predlaže se da aktualna vrijednost mirovine (u daljnjem tekstu: AVM), koja se primjenjuje od 1. siječnja 2014. godine i 1. srpnja svake kalendarske godine određuje tako da se AVM uskladi po stopi koja se dobije kao polovica zbroja stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u prethodnom polugodištu i stope promjene prosječne bruto plaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u prethodnom polugodištu u odnosu na polugodište koje mu prethodi (fiksna formula $50\% : 50\%$), a da se konačna stopa usklađivanja AVM koja se primjenjuje od 1. siječnja svake kalendarske godine, počevši od 1. siječnja 2015. godine, određuje prema promjenjivom omjeru stope indeksa potrošačkih cijena i bruto plaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u prethodnoj godini, u odnosu na godinu koja joj prethodi (70:30, 50:50 ili 30:70, ovisno što je povoljnije) te uskladi s usklađenom AVM utvrđenom 6 mjeseci prije toga dana.

Ujedno se predlažu mogući promjenljivi omjeri stope usklađivanja AVM svote AVM na godišnjoj razini. Ako je udio stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u zbroju stopa manji od 45%, stopa usklađivanja AVM određuje se tako da se zbroji 30% stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i 70% stope promjene prosječne plaće. Ako je udio stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u zbroju navedenih stopa u rasponu od 45% do 55%, stopa usklađivanja AVM određuje se tako da se zbroji 50% stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i 50% stope promjene prosječne plaće. Ako je udio stope promjene potrošačkih cijena u zbroju stopa veći od 55%, stopa usklađivanja AVM određuje se tako da se zbroji 70% stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i 30% stope promjene prosječne plaće.

U slučaju kada je stopa usklađivanja jednaka ili manja od nule, mirovine se neće usklađivati. To znači da se u uvjetima kada padaju potrošačke cijene i/ili plaće u promatranom polugodištu mirovine neće usklađivati u odnosu na prethodno polugodište.

Uvodi se poseban način usklađivanja cijele ili dijela mirovine za korisnike mirovina koji ostvaruju prava iz mirovinskog osiguranja na temelju posebnih propisa koji propisuju blaže uvjete za stjecanje prava i/ili povoljniji način određivanja mirovina od uvjeta propisanih ZOMO-om. Te mirovine usklađivat će se prema AVM koju utvrđuje Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra nadležnog za mirovinski sustav, uz prethodno pribavljeno mišljenje ministra nadležnog za financije.

Radi uvođenja različitog načina usklađivanja mirovina, predlaže se način razdvajanja mirovine za te korisnike na dio mirovine ostvaren prema posebnom propisu i dio mirovine ostvaren prema općem propisu. Osnovni kriterij za razdvajanje je navršen staž osiguranja (radni staž) i faktor preračuna. Propisuje se odgovarajući faktor preračuna koji je utvrđen na osnovi prosječnog broja korisnika, prosječne mirovine, prosječnih rashoda za mirovine, prosječnog staža na osnovi kojeg je ostvarena mirovina, prosječnog staža osiguranja i njegovog udjela u mirovini, rashoda za mirovine ostvarene prema povoljnijim uvjetima i njihov udio u ukupnim rashodima za mirovine te činjenice da se ove mirovine ostvaruju u prosjeku u mlađoj životnoj dobi nego mirovine ostvarene prema općim propisima te se u prosjeku duže koriste.

Najniža mirovina zamjenjuje se institutom minimalne mirovine za korisnike koji ostvaruju mirovinu od stupanja na snagu ovoga Zakona, koja se određuje povoljnije u odnosu na najnižu mirovinu, odnosno određuje se za svaku godinu mirovinskog staža u visini od 100% AVM.

Nadalje, predlaže se da se osnovna mirovina određuje tako da se osobni bodovi određeni na temelju staža navršenog od početka primjene obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje pomnože s faktorom osnovne mirovine. Faktor osnovne mirovine određuje se kao prosjek udjela stope doprinosa za mirovinsko osiguranje generacijske solidarnosti za osiguranike osigurane u oba obvezna osiguranja u ukupnoj stopi doprinosa za mirovinsko osiguranje u razdoblju od 1. siječnja 2002. godine do godine u kojoj osiguranik stječe pravo na mirovinu.

Predloženim zakonom propisuje se način isplate mirovina i drugih mirovinskih primanja tako da će se mirovine ostvarene do 31. prosinca 2013. godine isplaćivati putem banaka u Republici Hrvatskoj ili inozemstvu, odnosno putem Hrvatske pošte u Republici Hrvatskoj na adresu korisnika, a troškove isplate putem Hrvatske pošte za te korisnike snosit će državni proračun. Mirovine ostvarene nakon 1. siječnja 2014. godine, isplaćivat će se samo putem banaka.

Propisuje se skraćivanje roka za prijavu/odjavu na mirovinsko osiguranje s osam dana na 24 sata od početka/prestanka poslovanja ili zaposlenja/osiguranja radi omogućavanja bolje kontrole poslodavaca, zaštite radnika i njihovih prava i učinkovitog rada inspektora rada u suzbijanju sive ekonomije i rada na crno, te propisivanje inspekcijskog nadzora.

Predlaže se da se pripadnicima bivše JNA, hrvatskim državljanima, za razdoblja staža osiguranja navršenog do 8. listopada 1991. godine prema Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika uzmu plaće (osobni dohodak i posebni dodaci) ostvarene u bivšoj JNA u iznosu od 63,22%, osim ako su na temelju tog staža ostvarili pravo na mirovinu izvan hrvatskog mirovinskog osiguranja ili ako je ukupni mirovinski staž navršen u Republici Hrvatskoj kraći od 12 mjeseci.

Određenim skupinama osiguranika razdoblja staža osiguranja provedena u zaposlenju s nepunim radnim vremenom računaju se kao razdoblja provedena u zaposlenju s punim radnim vremenom, i to: a) zaposlenom roditelju koji radi s polovicom punoga radnog vremena nakon proteka obveznoga rodiljnog dopusta zbog pojačane brige i njege djeteta, b) roditelju djeteta s težim smetnjama u razvoju, te radnicima koji rade sa skraćenim radnim vremenom prema posebnim propisima, korisnicima invalidske mirovine zbog profesionalne

nesposobnosti za rad ostvarene do stupanja na snagu ovoga Zakona, pa se predlaže to pravo i za korisnike invalidske mirovine ostvarene prema ovome Zakonu zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti.

Slijedom navedenoga, donošenjem predloženog zakona će se s jedne strane nastojati postići fiskalna konsolidacija, a s druge osigurati umirovljenicima primjerenija zaštita od rizika siromaštva i primjereniji uvjeti za ostvarivanje prava te određivanje i usklađivanje mirovina.

II. OBRAZLOŽENJE ODREDBI PREDLOŽENOG ZAKONA

Uz članke 1. do 5.

Ovim odredbama uspostavlja se sustav mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj, koji je dio općeg sustava socijalne sigurnosti. Mirovinski sustav čine obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti i obvezno i dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje. Obveznim mirovinskim osiguranjem na temelju generacijske solidarnosti tzv. prvi stup, osiguravaju se rizici smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost te djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, starosti osiguranika i rizik smrti osiguranika za koji su osigurani članovi obitelji osiguranika na načelima uzajamnosti i solidarnosti. Načelo uzajamnosti znači da davanja iz mirovinskog osiguranja trebaju odgovarati ulaganjima osiguranika u to osiguranje, a načelo solidarnosti je korektiv načela uzajamnosti i znači da teret davanja u određenim slučajevima snose svi osiguranici radi zaštite socijalno najugroženijih korisnika. Prvi stup je uređen ovim Zakonom, a provodi ga Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (u daljnjem tekstu: Zavod). Obvezno i dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje uređeni su posebnim zakonima.

Ovim Zakonom u pravni poredak Republike Hrvatske prenosi se Direktiva Vijeća 97/81/EZ od 15. prosinca 1997. o Okvirnom sporazumu o radu s nepunim radnim vremenom koji su sklopili UNICE (Unija industrijskih saveza europskih poslodavaca), CEEP (Europski centar poduzeća s javnim sudjelovanjem) i ETUC (Europska konfederacija sindikata).

U mirovinskom osiguranju generacijske solidarnosti se ostvaruje pravo na mirovinu ovisno o nastalom riziku - u slučaju rizika starosti ostvaruje se pravo na starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu, u slučaju rizika smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost te djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti ostvaruje se pravo na invalidsku mirovinu ili profesionalnu rehabilitaciju, a u slučaju smrti člana obitelji ostvaruje se pravo na obiteljsku mirovinu. Minimalna mirovina ostvaruje se u slučaju kada je mirovina određena na temelju plaća i osnovica osiguranja manja od minimalne mirovine, a ovisi o broju godina mirovinskog staža osiguranika i vrsti mirovine umjesto koje se određuje. Osnovnu mirovinu ostvaruju osiguranici osigurani u obveznom mirovinskom osiguranju individualne kapitalizirane štednje.

Prava iz mirovinskog osiguranja neotuđiva su osobna materijalna prava, što znači da se ne mogu prenijeti na druge osobe niti naslijediti, osim dospjelih novčanih primanja koja nisu isplaćena do smrti korisnika. Propisano je i da prava iz mirovinskog osiguranja ne mogu zastarjeti, što znači da se mogu ostvariti neovisno o proteku vremena. Međutim, isplata

dospjelih, a neisplaćenih davanja može zastarjeti u slučajevima propisanim zakonom, a primanja iz mirovinskog osiguranja mogu biti predmet ovrhe u skladu sa zakonom.

Uz članak 6.

Ovim se člankom propisuje da sredstva za mirovinsko osiguranje osiguravaju osiguranici, poslodavci, drugi obveznici doprinosa određeni zakonom i Republika Hrvatska. Obveznici doprinosa, osnovice, način obračunavanja i plaćanja doprinosa za mirovinsko osiguranje uređeni su Zakonom o doprinosima (Narodne novine, br. 84/2008, 152/2008, 94/2009, 18/2011, 22/2012 i 144/2012). Budući da je mirovinsko osiguranje dio sustava socijalne sigurnosti, propisuje se obveza države, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, poslodavaca i Zavoda u stvaranju uvjeta za provedbu prevencije smanjenja radne sposobnosti, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti i osiguranja zaštite invalida rada, vojnih invalida i drugih osiguranih osoba. Ta obaveza proizlazi iz članka 57. stavka 2. Ustava Republike Hrvatske, prema kojoj posebnu skrb država posvećuje zaštiti osoba s invaliditetom i njihovu uključivanju u društveni život.

Uz članak 7.

Ovom odredbom propisana je dvostupnost u rješavanju o pravima iz mirovinskog osiguranja, u skladu s člankom 18. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske i člankom 12. Zakona o općem upravnom postupku (Narodne novine, br. 47/2009 - u daljnjem tekstu: ZUP), te sudska zaštita prava u skladu s odredbom članka 19. stavka 2. Ustava Republike Hrvatske, članka 12. ZUP-a kao i odredbama Zakona o upravnim sporovima (Narodne novine, br. 20/2010 i 143/2012). Stavkom 2. ovoga članka propisuje se da se na postupak za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja primjenjuju odredbe ZUP-a, ako ZOMO-om nije drugačije propisano. Postupanje po odredbama ZUP-a je temeljno pravilo, ali je zbog specifičnosti prava iz mirovinskog osiguranja pojedina pitanja postupka potrebno urediti drugačije.

Uz članak 8.

Ovim člankom dani su osnovni pojmovi koji se koriste u ovome Zakonu radi lakšeg praćenja instituta određenih ovim Zakonom.

Uz članak 9.

Propisuje se obveza na mirovinsko osiguranje i uvjeti pod kojima su osigurane osobe koje odgovarajućim aktom (ugovor o radu ili rješenje) s poslodavcem imaju definiran radno-pravni status. To su radnici, službenici i namještenici i s njima prema posebnim propisima izjednačene osobe.

Također, propisuje se obveza na mirovinsko osiguranje nezaposlenih osoba pod uvjetima i u trajanju utvrđenim propisima o zapošljavanju. Člankom 50. Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (Narodne novine, br. 80/2008, 94/2009, 121/2010, 25/2012 i 118/2012) propisano je da pravo na mirovinsko osiguranje ima nezaposlena osoba koja je ostvarila pravo na novčanu naknadu prema odredbama tog Zakona i koja ispunjava uvjet godina života za stjecanje prava na starosnu mirovinu dok ne stekne prvi uvjet mirovinskog staža za starosnu mirovinu, ali najduže u trajanju od 5 godina.

Propisana je i obveza na osiguranje osoba koje pružaju pomoć i njegu hrvatskim ratnim vojnim invalidima iz Domovinskog rata koje za taj rad primaju naknadu prema posebnim propisima. Za te osiguranike prema članku 85. Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (Narodne novine, br. 174/2004, 92/2005, 2/2007, 107/2007, 65/2009, 137/2009, 146/2010, 55/2011, 140/2012 i 18/2013) doprinose plaća ministarstvo nadležno za prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata.

Uz članak 10.

Ovom odredbom propisuje se obvezno osiguranje osoba koje obavljaju različite djelatnosti i po toj osnovi su upisane u odgovarajući registar ili evidenciju (obrti registar, sudski registar, registar obveznika poreza na dohodak ili poreza na dobit po osnovi obavljanja samostalne djelatnosti poljoprivrede i šumarstva i ostalih samostalnih djelatnosti, evidencija odobrenja za obavljanje domaće radinosti i sporednog zanimanja, evidencija centra za socijalnu skrb, imenik odvjetnika i dr.), a od obveze na mirovinsko osiguranje izuzete su osobe koje obavljaju djelatnost za čije obavljanje nije propisano izdavanje odobrenja ili registracije, ali imaju obilježje samostalnosti, trajnosti i s namjerom stvaranja izvora dohotka ili dobiti i po osnovi obavljanja tih djelatnosti su obveznici poreza na dohodak ili poreza na dobit, ako nisu obvezno osigurane po drugoj osnovi i osobe koje obavljaju domaću radinost ili sporedno zanimanje, ako su obvezno osigurane po drugoj osnovi ili ako nisu korisnici mirovine, osim zaposlenih korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad. Od obveze na osiguranje izuzete su i osobe koje su po osnovi obavljanja samostalne djelatnosti poljoprivrede i šumarstva obveznici poreza na dohodak ili poreza na dobit, kao i korisnici mirovine osim zaposlenih korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad odnosno djelomičnog gubitka radne sposobnosti.

Uz članak 11.

Ovom odredbom propisano je obvezno mirovinsko osiguranje osoba koje su, na temelju članka 23. Zakona o poljoprivredi (Narodne novine, br. 149/2009, 127/2010, 50/2012, 120/2012) i Pravilnika o upisu poljoprivrednih gospodarstava (Narodne novine, br. 76/2011), rješenjem Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju upisane u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kao nositelji ili članovi obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, osim ako su obvezno osigurane na mirovinsko osiguranje po nekoj od drugih obveznih osnova osiguranja ili su na redovitom školovanju, odnosno ako su korisnici mirovine, uz iznimku zaposlenih korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad odnosno djelomičnog gubitka radne sposobnosti. Također, ova odredba odnosi se i na šumoposjednike i članove njihovog obiteljskog domaćinstva, koji su upisani u Upisnik šumoposjednika sukladno Zakonu o šumama (Narodne novine, br. 140/2005, 82/2006, 129/2008, 80/2010, 124/2010 i 25/2012) i Pravilniku od upisniku šumoposjednika (Narodne novine, br. 69/2006 i 84/2008) na temelju rješenja Ministarstva poljoprivrede.

Uz članak 12.

Članovi uprave trgovačkih društava, izvršni direktori dioničkih društava i upravitelji zadruga, koji vode poslove i zastupaju tijela društva, odnosno predstavljaju i zastupaju zadrugu i upisani su u sudski registar na osnovi odredbe Zakona o sudskom registru (Narodne novine, br. 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/2005, 40/2007, 91/2010 i 90/2011), Zakona o trgovačkim društvima (Narodne novine, br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/2000, 118/2003,

107/2007, 146/2008, 137/09, 152/2011, 111/2012, 144/2012 i 68/2013) i Zakona o zadrugama (Narodne novine, br. 34/2011), pa se ovom odredbom propisuje obveza tih osoba na mirovinsko osiguranje ako nisu osigurani po drugoj osnovi.

Uz članak 13.

Ovom odredbom propisano je da su obvezno osigurani na mirovinsko osiguranje svećenici i drugi vjerski službenici vjerske zajednice koja je upisana u evidenciju vjerskih zajednica, ako nisu osigurani po drugoj osnovi.

Uz članak 14.

Propisano je da je obvezno osiguran na mirovinsko osiguranje roditelj koji obavlja roditeljske dužnosti u prvoj godini života djeteta pod uvjetom da nije obvezno osiguran po nekoj od drugih obveznih osnova osiguranja, pod uvjetom da je dijete hrvatski državljanin i da roditelj kojem se priznaje svojstvo osiguranika u skladu s ovim člankom i dijete imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj. Ako oba roditelja obavljaju roditeljske dužnosti prema djetetu i nisu obvezno osigurani na mirovinsko osiguranje po nekoj od obveznih osnova osiguranja, obvezno se osigurava na mirovinsko osiguranje majka djeteta, ako se bračni drugovi drugačije ne dogovore. Doprinosi za mirovinsko osiguranje ovih osiguranika plaća državni proračun.

Također, propisana je obveza na mirovinsko osiguranje roditelja njegovatelja ili njegovateljica (koji ne mora biti roditelj) prema propisima o socijalnoj skrbi. Naime, člankom 74. stavkom 1. Zakona o socijalnoj skrbi (Narodne novine, br. 33/2012, 46/2013 i 49/2013) propisano je da pravo na status roditelja njegovatelja priznaje centar za socijalnu skrb jednom od roditelja djeteta s teškoćama u razvoju, odnosno osobe s invaliditetom, koje je potpuno ovisno o pomoći i njezi druge osobe, tako da mu je zbog održavanja života potrebno pružanje specifične njege izvođenjem medicinsko-tehničkih zahvata za koju je, prema preporuci doktora medicine, roditelj osposobljen.

Propisano je da, iznimno, kada dijete s teškoćama u razvoju nema roditelja ili kada niti jedan od roditelja ne živi s djetetom i o njemu ne brine ili živi s djetetom, ali nije u mogućnosti pružiti mu potrebnu njegu zbog svojeg psihofizičkog stanja, jednom od članova obitelji može se na njegov zahtjev priznati status njegovatelja. Također je propisano da roditelj njegovatelj ili njegovatelj imaju pravo na naknadu i prava iz mirovinskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja i prava za vrijeme nezaposlenosti kao zaposlene osobe prema posebnim propisima.

Uz članak 15.

Ovom odredbom propisano je obvezno mirovinsko osiguranje osoba zaposlenih u inozemstvu kod međunarodnih organizacija i stranih poslodavaca pod uvjetom da nisu obvezno osigurani prema uredbama Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti ili prema inozemnim propisima na koje se odnosi međunarodni ugovor o socijalnom osiguranju.

Pristupanjem Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije, ugovori o socijalnom osiguranju koje Republika Hrvatska primjenjuje s 18 država koje na području koordinacije sustava socijalne sigurnosti primjenjuju propise Europske unije, zamijenjeni su uredbama Europske unije, pa je zbog toga obveza na osiguranje propisana samo ako ne postoji prema spomenutim propisima. Međutim, primjena pojedinih odredaba ugovora o socijalnom osiguranju bit će i nadalje moguća, ako je to povoljnije za podnositelja zahtjeva.

Propisuje se i obvezno osiguranje osoba zaposlenih na državnom području RH kod poslodavca sa sjedištem u inozemstvu koji nemaju registriranu podružnicu na teritoriju RH, koji se obvezno osiguravaju na mirovinsko osiguranje prema ovom članku pod uvjetom da nisu obvezno osigurani prema pravnim propisima EU o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti ili prema inozemnim propisima na koje se odnosi međunarodni ugovor o socijalnom osiguranju. Obvezno osiguranje uspostavlja se s danom zaposlenja u inozemstvu, a najranije od 1. siječnja godine u kojoj je podnesena prijava na osiguranje.

Uz članak 16.

Člankom 129. Pomorskog zakonika (Narodne novine, br. 181/2004, 76/2007, 146/2008, 61/2011 i 56/2013 - u daljnjem tekstu: PZ) propisano je da se obvezno osiguravaju na mirovinsko osiguranje članovi posade broda u međunarodnoj plovidbi, ako u Republici Hrvatskoj imaju prebivalište, odnosno uobičajeno boravište (rezident), ako međunarodnim ugovorom o socijalnom osiguranju nije drugačije uređeno.

Spomenutim osobama svojstvo osiguranika u Zavodu priznaje se danom ukrcaja na brod, a prestaje danom iskrcaja s broda na osnovi ovjerenih podataka o ukrcaju i iskrcaju u pomorskoj knjižici osiguranika, a prijavno-odjavne podatke Zavodu za članove posade u međunarodnoj plovidbi podnosi poslodavac brodar ili kompanija domaća pravna osoba, odnosno lučka kapetanija ako je poslodavac brodar ili kompanija strana pravna osoba, a u skladu s odredbama članka 129. stavaka 2. i 3. PZ-a i članaka 24. i 25. Pravilnika o pomorskim knjižicama i odobrenjima za ukrcavanje te postupcima i načinu prijave i odjave pomoraca na obvezno mirovinsko i obvezno zdravstveno osiguranje (Narodne novine, br. 54/2013).

Člankom 43. Zakona o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika, u članku 129. Pomorskog zakonika dodaje se novi stavak 7. koji propisuje da se „iznimno od odredbe stavka 6. ovoga članka, član posade broda iz stavka 1. ovoga članka koji lučkoj kapetaniji podnese dokaz da je njegov ugovor o radu sklopljen na razdoblje duže od razdoblja ukrcaja na brodu, ostaje osiguran do dana prestanka njegovog ugovora o radu“.

Člankom 26. stavkom 2. Pravilnika o pomorskim knjižicama i odobrenjima za ukrcavanje, te postupcima i načinu prijave i odjave pomoraca na obvezno mirovinsko i obvezno zdravstveno osiguranje propisano je da nadležna lučka kapetanija za pomorce koji dostave dokaz da je njihov ugovor o radu sklopljen na razdoblje duže od razdoblja ukrcaja na brodu, dostavlja odjavu s obveznog mirovinskog osiguranja nadležnim službama s danom prestanka njihovog ugovora o radu.

Člankom 27. stavkom 2. Pravilnika propisano je da će lučka kapetanija za pomorce koji dostave dokaz da je njihov ugovor o radu sklopljen na razdoblje duže od razdoblja ukrcaja na brod, dostaviti odjavu osiguranja s povećanim trajanjem s danom iskrcaja s broda.

Spomenutim osobama Zavod je dodijelio i novu šifru osnove osiguranja 27 ("pomorci iz članka 129. stavka 7. PZ-a - trajan ugovor o radu").

Ovom odredbom usklađuju se odredbe ovoga Zakona s navedenim propisima.

Uz članak 17.

Ovom odredbom propisano je obvezno mirovinsko osiguranje osoba koje ostvaruju drugi dohodak prema propisima o porezu na dohodak na koji se plaća doprinos za mirovinsko osiguranje.

Drugim dohotkom prema propisima o porezu na dohodak smatra se i primitak po osnovi kojeg se utvrđuje dohodak od nesamostalnog rada kada ga poslodavac isplaćuje ili daje u naravi bivšem radniku ili drugoj osobi umjesto bivšeg radnika, a taj se primitak ne odnosi na naknadu za rad za trajanje radnog odnosa, niti je primitak stečen unutar vremena u kojem je postojao radni odnos. Obveznik doprinosa po osnovi drugog dohotka je isplatitelj primitka na propisanu osnovicu.

Osobe koje ostvaruju drugi dohodak nisu osigurane za rizik smanjenja radne sposobnosti, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, smrti i tjelesnog oštećenja zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti koji su u vezi s poslovima za koje ostvaruju drugi dohodak, jer nije moguće utvrditi uzročnu vezu između ozljede ili bolesti i rada koji te osobe obavljaju pri ostvarivanju drugog dohotka.

Uz članak 18.

Ovom odredbom propisano je da se osobe kojima je prestalo obvezno mirovinsko osiguranje mogu osigurati na produženo osiguranje nastupom okolnosti propisanih stavkom 2. (npr. prestanak radnog odnosa, brisanje obrta iz obrtnog registra, brisanje nositelja i/ili člana obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva (OPG) iz Upisnika OPG-a i dr.) i stavkom 3. (prestanak obveznog mirovinskog osiguranja u državi EU ili u državi s kojom RH primjenjuje ugovor o socijalnom osiguranju), ako od prestanka obveznog osiguranja do dana podnošenja Zavodu prijave na produženo osiguranje nije proteklo više od 12 mjeseci.

Također je propisano da pravo na produženo osiguranje prestaje i prije prestanka okolnosti zbog kojih je osoba osigurana po toj osnovi ako doprinosi nisu uplaćeni u roku od tri mjeseca.

Uz članke 19. do 21.

Ovim odredbama navedene su osobe koje su osigurane za rizike smanjenja radne sposobnosti, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti i tjelesnog oštećenja zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti u određenim okolnostima ili pri obavljanju određenih aktivnosti.

Osigurani su: učenici i studenti na dodiplomskom studiju za vrijeme praktične nastave, nezaposleni za vrijeme stručnog osposobljavanja ili profesionalne rehabilitacije, osobe koje obavljaju određene poslove za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, rada za opće dobro, osobe koje su ozlijeđene na teritoriju Republike Hrvatske sudjelujući u spašavanju ili obrani od elementarnih nepogoda kao što su požar, poplava, potres i ostale nepogode uzrokovane višom silom, ili u spašavanju života građana, ili radi otklanjanja materijalne štete koja prijeti imovini, članovi dobrovoljnih vatrogasnih društava sudjelujući u gašenju požara, spašavanju ljudi i imovine ugrožene požarom i drugim elementarnim nepogodama, pri odlasku na vježbu i na povratku s vježbe, kao i za vrijeme obučavanja koje organizira vatrogasno društvo i drugi. Odredbe se odnose i na državljane država članica koji se nalaze na školovanju u Republici Hrvatskoj te na državljane trećih zemalja pod uvjetom uzajamnosti.

Za osobe iz članaka 19. do 21. ovoga Zakona svojstvo osiguranika se utvrđuje nakon što nastane osigurani slučaj (smanjenja radne sposobnosti, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti i tjelesno oštećenje zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti).

Uz članak 22.

Ovim člankom navode se osobe-članovi njegove obitelji koji su osigurani za rizik smrti osiguranika ili korisnika starosne, prijevremene starosne, invalidske mirovine ili privremene invalidske mirovine, a koji mogu ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu. Za slučaj smrti, neovisno o činjenici je li pokojni osiguranik uzdržavao člana obitelji osigurani su: udovica, odnosno udovac, djeca rođena u braku ili izvan braka ili posvojena i izvanbračni drug koji je s osiguranikom ili s korisnikom mirovine do njegove smrti živio u zajedničkom kućanstvu najmanje tri godine. Obvezno su osigurani pod uvjetom da ih je osiguranik uzdržavao: pastorčad, unučad ako su bez oba roditelja ili ako imaju jednog ili oba roditelja kod kojih postoji potpuni gubitak sposobnosti za rad, razvedeni bračni drug s pravom na uzdržavanje, roditelji - otac, majka, očuh, maćeha i posvojitelj osiguranika, djeca bez roditelja - braća, sestre i druga djeca koju je osiguranik uzeo na uzdržavanje, ako su bez oba roditelja ili ako imaju jednog ili oba roditelja kod kojih postoji potpuni gubitak radne sposobnosti.

Za slučaj smrti osigurani su i članovi obitelji osoba iz članaka 19. do 21. ovoga Zakona, ako je smrt tih osoba nastala zbog ozljede na radu ili bolesti, dok su obavljale poslove pod okolnostima iz članaka 19. do 21. ovoga Zakona.

Uz članak 23.

Ovim člankom propisuje se cenzus za uzdržavanje člana obitelji. Propisuje se da se smatra da je osiguranik, odnosno korisnik mirovine uzdržavao člana obitelji: ako je član obitelji živio s njime u zajedničkom kućanstvu i nema vlastitih prihoda dovoljnih za uzdržavanje, jer nema dohodak od poljoprivrede i šumarstva ili ako mu drugi stalni prihod u trenutku smrti osiguranika ili korisnika mirovine nije bio veći od 66% svote minimalne mirovine određene za 15 godina mirovinskog staža, ili ako član obitelji nije živio s njime u zajedničkom kućanstvu i nema vlastitih prihoda dovoljnih za uzdržavanje prema točki 1. ovoga stavka, a umrli osiguranik odnosno korisnik mirovine redovito mu je osigurao sredstva za uzdržavanje u prosječnoj svoti od najmanje 80% svote minimalne mirovine određene za 15 godina mirovinskog staža. Član obitelji čiji prihodi ne prelaze navedeni cenzus mogu ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu, ali im to pravo prestaje kada prihodi premaše navedeni cenzus.

Uz članak 24.

Ovom odredbom propisuje se da mirovinski staž, na temelju kojega se ostvaruju prava iz mirovinskog osiguranja obuhvaća razdoblje: provedeno u osiguranju prema odredbama ovoga Zakona i razdoblja navršena do 31. prosinca 2013. godine koja su se, prema zakonskim propisima koji su se primjenjivali do toga dana, računala u mirovinski staž kao staž osiguranja, staž osiguranja s povećanim trajanjem i posebni staž.

Uz članak 25.

Stož osiguranja definira se kao razdoblje koje je osiguranik proveo nakon navršene 15. godine života u obveznom mirovinskom osiguranju i produženom osiguranju.

Uz članak 26.

Ovom odredbom propisuje se način računanja staža osiguranja za osiguranike koji su sami obveznici doprinosa (osiguranici iz članaka 10. do 13., članaka 15., 16. i članka 18. stavka 1. do 3. ovoga Zakona). Propisuje se da se staž osiguranja računa na temelju plaćenih doprinosa za mirovinsko osiguranje, posebno po svakoj osnovi osiguranja (npr. u slučaju kada je osiguranik u određenom razdoblju bio osiguran na mirovinsko osiguranje kao obrtnik, a zatim kao nositelj ili član poljoprivrednog gospodarstva), prema potvrdi tijela nadležnog za naplatu odnosno prema potvrdi porezne uprave koja je od 1. siječnja 2003. godine nadležna za poslove prikupljanja doprinosa na način propisan Općim poreznim zakonom (Narodne novine, br. 147/2008, 18/2011, 78/2012, 136/2012 i 73/2013).

Uz članak 27.

Ovom odredbom, u svrhu računanja staža osiguranja, navode se razdoblja provedena u zaposlenju sa skraćenim radnim vremenom koja se izjednačavaju s razdobljima provedenim na radu s punim radnim vremenom. Kao razdoblje provedeno u zaposlenju s punim radnim vremenom smatra se i razdoblje u kojem zaposleni roditelj radi s polovicom punoga radnog vremena nakon proteka obveznoga roditeljnog dopusta, zbog pojačane brige i njege djeteta, roditelj djeteta s težim smetnjama u razvoju te radnici koji rade sa skraćenim radnim vremenom prema posebnim propisima.

Propisuje se i način preračuna staža osiguranja po osnovi zaposlenja s nepunim radnim vremenom i to tako da se ukupan broj sati rada s nepunim radnim vremenom preračuna na puno radno vrijeme. Na isti način preračunava se i radno vrijeme ostvareno u zaposlenju kod dva ili više poslodavaca i rad na sezonskim poslovima.

Korisnicima invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad ostvarene do stupanja na snagu ovoga Zakona, u staž osiguranja računa se i dalje kao stečeno pravo razdoblje provedeno u zaposlenju s nepunim radnim vremenom u trajanju koje odgovara dvostrukom vremenu provedenom u zaposlenju, ali najduže u trajanju do punoga radnog vremena, kao i korisnicima invalidske mirovine ostvarene prema ovome Zakonu zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti, koji s obzirom na svoju starosnu dob (preko 53 godine) zdravstveno stanje, naobrazbu i sposobnost mogu raditi najviše 70% radnog vremena na prilagođenim poslovima u odnosu na poslove koje su radili do utvrđenog gubitka radne sposobnosti.

Stož osiguranja po svim osnovama iz ovoga članka priznaje se najviše u trajanju od dvanaest mjeseci za pojedinu kalendarsku godinu.

Uz članak 28.

Ovom odredbom propisuje se da se u staž osiguranja računa se i razdoblje koje je osoba, odnosno osiguranik proveo koristeći se naknadom plaće zbog privremene nesposobnosti za rad prema propisima iz obveznog zdravstvenog osiguranja nakon prestanka zaposlenja ili drugog rada na osnovi kojega je bio osiguran, a za to je razdoblje primao naknadu plaće, na profesionalnoj rehabilitaciji na koju je bio upućen kao invalid rada ili kao vojni invalid, kao slijepa osoba, osoba oboljela od distrofije i srodnih mišićnih i neuromišićnih bolesti, oboljeli od paraplegije, cerebralne i dječje paralize, multiple skleroze i srodnih bolesti, gluha osoba,

reumatoidnog artritisa ili kao civilni invalid rata i osoba kod koje postoje funkcionalni poremećaji zbog kojih se ne može samostalno kretati bez uporabe invalidskih kolica, bez obzira je li prije toga bio osiguran, te koristeći se naknadom plaće u vezi s pravom na profesionalnu rehabilitaciju.

Uz članak 29.

U staž osiguranja računa se i razdoblje koje je osoba, odnosno osiguranik proveo izvan zaposlenja na osnovi kojega je bio osiguran, i to razdoblje za koje je primao plaću, odnosno naknadu plaće prema posebnim propisima, za koje je ostvario pravo na mirovinsko osiguranje, u skladu s propisima o zapošljavanju, kao i razdoblje obavljanja roditeljske dužnosti iz članka 14. ovoga Zakona.

Uz članak 30.

Ovom odredbom uređuje se način izračuna staža osiguranja za razdoblje u kojem su isplaćeni drugi dohoci za koje su plaćeni doprinosi prema članku 17. ovoga Zakona. Staž osiguranja utvrđuje se za svaku kalendarsku godinu tako da se osnovica odnosno ostvareni dohoci na koje su obračunati i uplaćeni doprinosi podijeli s prosječnom mjesečnom plaćom svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u istoj godini, prema podacima Državnog zavoda za statistiku. Ako doprinosi nisu u cijelosti uplaćeni u godini u kojoj je ostvaren drugi dohodak već kasnije, staž osiguranja utvrđuje se za godinu u kojima je ostvaren drugi dohodak u odnosu na plaću iz te godine.

Uz članak 31.

Ovom odredbom propisuje se da staž osiguranja ostvaren po svim osnovama osiguranja može iznositi najviše dvanaest mjeseci u jednoj kalendarskoj godini, a da se pri izračunu ukupnog mirovinskog staža pojedina razdoblja navršena u mjesecima i danima zbrajaju tako da dvanaest mjeseci čini jednu godinu, a 30 dana čini jedan mjesec. U provedbi ove odredbe to znači da i u slučaju ako osiguranje završava sa 28. ili 29. veljače da se za taj mjesec smatra da je ostvareno 30 dana staža.

Uz članak 32.

Ovom odredbom uređuje se staž koji se pridodaje prigodom određivanja invalidske i obiteljske mirovine ako osiguranik nije navršio 60 godina života. Propisuje se da taj staž počinje kod invalidske mirovine - na dan nastanka smanjenja radne sposobnosti, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, kod obiteljske mirovine - na dan smrti osiguranika. Trajanje pridodanoga staža računa se tako da se za razdoblja u kojima osiguranik nije ostvario staž osiguranja pribroje razdoblja do navršene 55. godine života u trajanju od dvije trećine, a nakon 55. do navršene 60. godine života u trajanju od jedne polovine.

Propisuje se da se za osiguranika koji je bio osiguran u državi članici Europske unije ili državi s kojom je sklopljen ugovor o socijalnom osiguranju, pridodani staž određuje razmjerno udjelu mirovinskog staža koji se računa prema ovome Zakonu i ukupnoga mirovinskog staža obračunatog pribrajanjem staža iz odnosne države, a u skladu s uredbama Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti ili međunarodnim ugovorom o socijalnom osiguranju s tom državom. Pridodani staž ne računa se za ispunjenje uvjeta za ostvarivanje prava na mirovinu.

Uz članak 33.

Ovom odredbom propisuju se novi uvjeti starosne dobi za stjecanje prava na starosnu mirovinu. Pravo na starosnu mirovinu može steći osiguranik kada navršši 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža u razdoblju od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2030. godine. Od 1. siječnja 2031. godine uvjet starosne dobi povećava se za tri mjeseca svake godine sve do 31. prosinca 2037. godine. Od 1. siječnja 2038. godine pravo na starosnu mirovinu stječe osiguranik s navršenih 67 godina života, bez obzira na spol. U razdoblju od 2014. do 2029. godine žene će moći ostvarivati pravo na starosnu mirovinu s nižom dobnom granicom, što je propisano prijelaznim odredbama članka 179. ovoga Zakona.

Uz članak 34.

Ovom odredbom propisuju se novi uvjeti starosne dobi za stjecanje prava na prijevremenu starosnu mirovinu. Pravo na prijevremenu starosnu mirovinu može steći osiguranik kada navršši 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža u razdoblju od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2030. godine. Od 1. siječnja 2031. uvjet starosne dobi povećava se za tri mjeseca svake godine sve do 31. prosinca 2037. godine. Nakon 1. siječnja 2038. pravo na prijevremenu starosnu mirovinu stječe osiguranik s navršenih 62 godine života, bez obzira na spol. U razdoblju od 2014. do 2029. godine žene će moći ostvarivati pravo na prijevremenu starosnu mirovinu s nižom dobnom granicom, što je propisano prijelaznim odredbama članka 181. ovoga Zakona.

Uz članak 35.

Ovom odredbom uvodi se prijevremena starosna mirovina za dugogodišnje osiguranje s navršenih 60 godina života i 41 godinu staža osiguranja, s time da se ta mirovina ne umanjuje.

Uz članak 36.

Navedenim člankom propisuje se ostvarivanje prava na prijevremenu starosnu mirovinu bez umanjenja iz članka 85. i članka 183. ovoga Zakona i to za osiguranika koji ispunjava uvjete iz članka 34. ovoga Zakona a koji je, nakon prestanka osiguranja prouzročnog stečajem, neposredno prije ispunjenja uvjeta za prijevremenu starosnu mirovinu iz članka 34. ovoga Zakona proveo najmanje dvije godine kao nezaposlena osoba prijavljena službi nadležnoj za zapošljavanje.

Uz članak 37.

Ovom odredbom propisuje se od kada se priznaje pravo na starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu u odnosu na ispunjenje uvjeta i podneseni zahtjev. Osiguranik može steći pravo na starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu kada ispuni uvjete (dobi i mirovinskog staža iz članaka 33. do 35. ovoga Zakona) za mirovinu, a nakon prestanka osiguranja. Kao iznimka, osiguranik može steći pravo na starosnu mirovinu i prije prestanka osiguranja.

U odnosu na podneseni zahtjev propisuje se da se pravo na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu priznaje osiguraniku od dana navedenog u zahtjevu odnosno od podnošenja zahtjeva za mirovinu. Kada je osiguranik zahtjev podnio unutar roka od 6 mjeseci od dana prestanka osiguranja, a u zahtjevu traži da mu se pravo na starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu prizna s kasnijim datumom od prvog slijedećeg dana nakon prestanka osiguranja,

pravo će mu se priznati s izabranim datumom, ali samo onda ako je unutar roka od šest mjeseci od prestanka osiguranja.

Iznimno od pravila iz stavaka 1. do 5. ovoga članka osiguranik koji je nakon ispunjenja uvjeta za starosnu mirovinu prema ovome Zakonu, na temelju izmijenjenog ugovora o radu nastavio raditi ali ne više s punim radnim vremenom, nego s polovicom punog radnog vremena koje je radio prije ispunjenja uvjeta, može i bez prestanka radnog odnosa steći pravo na starosnu mirovinu od dana s kojim je nakon ispunjenja uvjeta nastavio raditi prema izmjeni ugovora o radu s nepunim radnim vremenom. Kada se pravo na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu ostvaruje na zahtjev osiguranika nakon prestanka osiguranja, a zahtjev je podnesen u roku od šest mjeseci od prestanka osiguranja, osiguranik ima pravo na mirovinu od prvoga idućeg dana nakon prestanka osiguranja. Ako je zahtjev podnesen nakon isteka navedenoga roka, osiguranik ima pravo na mirovinu od prvoga dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag.

Ujedno je također određena mogućnost za osiguranika koji je zahtjev podnio unutar roka od šest mjeseci od dana prestanka osiguranja, da pravo ostvari s izabranim datumom koji je unutar šest mjeseci, a ne isključivo s prvim slijedećim danom nakon prestanka osiguranja.

Za osiguranike koji su sami obveznici doprinosa (osiguranici iz članka 26. ovoga Zakona), koji nisu u cijelosti uplatili doprinose za mirovinsko osiguranje, propisuje se da pravo na starosnu mirovinu ili prijevremenu starosnu mirovinu mogu ostvariti ako ispunjavaju uvjete za stjecanje prava na mirovinu na temelju staža osiguranja za koji je uplaćen doprinos za mirovinsko osiguranje. Međutim, ostvarivanjem prava na mirovinu ne prestaje obveza uplate dospjelih doprinosa za razdoblja za koja doprinos nije u cijelosti uplaćen.

Također se omogućuje osiguranicima da dvanaest mjeseci prije podnošenja zahtjeva obavijeste Zavod o svojoj namjeri za podnošenje zahtjeva za priznanje prava na starosnu mirovinu ili prijevremenu starosnu mirovinu, u svrhu kompletiranja i kontrole podataka o stažu osiguranja i plaći, odnosno osnovici osiguranika.

Uz članak 38.

Ovom odredbom propisuje se da osiguranici koji rade na osobito teškim i za zdravlje i radnu sposobnost štetnim radnim mjestima i osiguranici kojima nakon određenih godina života, zbog naravi i težine posla, fiziološke funkcije organizma opadaju u toj mjeri da onemogućavaju daljnje uspješno obavljanje tog posla, kao i osiguranici slijepe osobe, osobe oboljele od distrofije i srodnih mišićnih i neuromišićnih bolesti, oboljeli od paraplegije, cerebralne i dječje paralize, multiple skleroze i srodnih bolesti, reumatoidnog artritisa, gluhe osobe te osobe kod kojih postoje funkcionalni poremećaji zbog kojih se ne mogu samostalno kretati bez uporabe invalidskih kolica, osim prava propisanih ovim Zakonom ostvaruju prava i prema posebnom zakonu, odnosno ovom se odredbom obvezuje zakonodavca da propiše posebna prava iz mirovinskog osiguranja za spomenute osiguranike.

Uz članak 39.

Odredbom ovoga članka definiran je institut smanjenja radne sposobnosti te preostale radne sposobnosti na temelju koje se stječe pravo na profesionalnu rehabilitaciju, te djelomičnog i potpunog gubitka radne sposobnosti, kao rizika koji su pokriveni mirovinskim osiguranjem na temelju trajnih promjena u zdravstvenom stanju koje utječu na promjenu u radnoj sposobnosti osiguranika u odnosu na zdravog radnika.

Smanjenje radne sposobnosti postoji kada osiguranik zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju nije više sposoban raditi na poslovima svojeg zanimanja niti 3,5 sati dnevno. U slučaju kada se utvrdi smanjenje radne sposobnosti „za više od polovice“ prema zdravom radniku iste sprema ocjenjuje se da li kod osiguranika postoji preostala radna sposobnost, odnosno može li se s obzirom na starosnu dob (mlađi od 53 godine života), zdravstveno stanje te naobrazbu i sposobnost profesionalnom rehabilitacijom osposobiti za druge poslove s punim radnim vremenom.

Uvodi se institut djelomičnog gubitka radne sposobnosti, kada kod osiguranika ne postoji potpuni gubitak radne sposobnosti, za one osiguranike koji s obzirom na svoju starosnu dob te zdravstveno stanje, naobrazbu i sposobnost mogu raditi „na prilagođenim poslovima“ u odnosu na poslove koje su radili do smanjenja radne sposobnosti i za koje se ocjenjuje promjena u preostaloj radnoj sposobnosti, jer mogu raditi najmanje 70% radnog vremena na prilagođenim poslovima iste ili slične stručne sprema koji odgovaraju dosadašnjim poslovima.

Potpuni gubitak radne sposobnosti definiran je kao trajni gubitak sposobnosti za svaki rad i kod kojega nema preostale radne sposobnosti.

Kao mogući uzroci smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, te djelomičnog i trajnog gubitka radne sposobnosti određeni su: bolest, ozljeda izvan rada, ozljeda na radu ili profesionalna bolest.

Uz članak 40.

Invalid rada, definiran je kao osiguranik koji je na osnovi smanjenja radne sposobnosti, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, ostvario pravo na invalidsku mirovinu ili pravo na profesionalnu rehabilitaciju.

Uz članak 41.

U propisanom postupku ocjene radne sposobnosti, može se utvrditi da kod osiguranika ne postoji smanjenje radne sposobnosti ali da postoji neposredna opasnost od nastanka smanjenja radne sposobnosti prema ovome Zakonu. Neposredna opasnost od nastanka smanjenja radne sposobnosti postoji kada pri obavljanju određenih poslova uvjeti rada, bez obzira na mjere zaštite na radu koje se primjenjuju ili se mogu primijeniti, utječu na zdravstveno stanje i radnu sposobnost osiguranika iz članka 9. stavka 1. točke 1. ovoga Zakona toliko da je prijeko potrebno, radi sprječavanja nastanka smanjenja radne sposobnosti, premjestiti ga na drugi posao primjeren njegovoj naobrazbi i sposobnostima na kojemu može raditi s radnim naporom koji ne pogoršava njegovo zdravstveno stanje. Kada se donese takva ocjena poslodavac je u skladu s propisima o radu dužan radnika rasporediti na druge poslove primjerene njegovoj naobrazbi i sposobnostima (članak 78. Zakona o radu).

Uz članak 42.

Ovim člankom definira se što se smatra ozljedom na radu. Ozljedom na radu, smatra se svaka ozljeda osiguranika izazvana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizikalnim ili kemijskim djelovanjem te ozljeda uzrokovana naglim promjenama položaja tijela, iznenadnim opterećenjem tijela ili drugim promjenama fiziološkog stanja organizma, ako je takva ozljeda uzročno vezana uz obavljanje poslova na kojima radi, odnosno djelatnosti na osnovi koje ozlijeđena osoba ima svojstvo osiguranika prema ovome Zakonu, bolest osiguranika koja je

nastala izravno i isključivo kao posljedica nekog nesretnog slučaja ili više sile za vrijeme rada, odnosno obavljanja djelatnosti ili u vezi s obavljanjem te djelatnosti na osnovi koje oboljela osoba ima svojstvo osiguranika prema ovome Zakonu, ozljeda koju osiguranik pretrpi na redovitom putu od stanovanja do mjesta rada i obratno te na putu poduzetom radi stupanja na posao koji mu je osiguran, odnosno na posao na osnovi kojega je osiguran, ozljeda koju osiguranik pretrpi u vezi s korištenjem prava na zdravstvenu zaštitu prema propisima o zdravstvenom osiguranju i prava na profesionalnu rehabilitaciju prema odredbama ovoga Zakona.

Uz članak 43.

Odredbom su definirane profesionalne bolesti kao bolesti izazvane dužim neposrednim utjecajem procesa rada i uvjeta rada na određenim poslovima na osnovi kojih oboljela osoba ima svojstvo osiguranika prema ovome Zakonu, a Lista profesionalnih bolesti i poslova na kojima se te bolesti javljaju i uvjete pod kojima se smatraju profesionalnim bolestima utvrđuje se posebnim zakonom.

Uz članak 44.

Odredbama članaka 44. do 55. ovoga Zakona uspostavljen je novi sustav profesionalne rehabilitacije u mirovinskom osiguranju. Dosadašnje su norme pokazale znatne nedostatke koji su rezultirali malim brojem invalida rada koji su se odlučili koristiti ovo pravo iz mirovinskog osiguranja, kao i malim brojem poslodavaca koji su pokazali interes zapošljavati rehabilitirane invalide rada. Novi sustav profesionalne rehabilitacije trebao bi potaknuti interes kako invalida rada tako i poslodavaca na veće korištenje ovoga prava, a sve u cilju većeg uključivanja invalida rada u svijet rada.

Odredbom ovoga članka profesionalna rehabilitacija je, za potrebe mirovinskog osiguranja, definirana kao skup aktivnosti, odnosno praktično stjecanje i primjena znanja, vještina i navika kojima je cilj osposobljavanje invalida rada za rad. Profesionalna rehabilitacija obuhvaća postupke prekvalifikacije - osposobljavanja/školovanja za drugačije poslove od onih koje je osiguranik obavljao, ili dokvalifikacije - dopunsko osposobljavanje za obavljanje poslova prema preostaloj radnoj sposobnosti.

Uz članak 45.

U ovome članku određen je krug korisnika profesionalne rehabilitacije te uvjeti pod kojim se to pravo može ostvariti. Ostvarivanje prava na profesionalnu rehabilitaciju ovisi o: dobi osiguranika (pravo mogu ostvariti osiguranici mlađi od 53 godine života, jer s obzirom da smanjenje radne sposobnosti prema statističkim pokazateljima nastaje najčešće nakon 51 godine života, a radni vijek se produljuje, ovom normom se određuje produljenje starosne dobi do koje se može steći pravo na profesionalnu rehabilitaciju kao pravo iz mirovinskog osiguranja do 53 godine života), te mirovinskom stažu ostvarenom do dana nastanka smanjene radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost. Osiguranici kod kojih je uzrok smanjene radne sposobnosti, odnosno preostale radne sposobnosti ozljeda na radu ili profesionalna bolest, pravo na profesionalnu rehabilitaciju ostvaruju neovisno o mirovinskom stažu.

Uz članak 46.

Centar za profesionalnu rehabilitaciju je specijalizirana javna ustanova koja provodi profesionalnu rehabilitaciju osoba s invaliditetom, a Hrvatski zavod za zapošljavanje nakon provedene rehabilitacije posreduje pri zapošljavanju tih osoba. Budući da je važećim propisima ustanovljeno više pogodnosti (kvote zapošljavanja, olakšice za doprinose i dr.) za zapošljavanje osoba s preostalom radnom sposobnošću propisano je da se i osiguranici s preostalom radnom sposobnošću odnosno s priznatim pravom na profesionalnu rehabilitaciju osposobljavaju i zapošljavaju prema propisima po kojima se ti postupci provode za osobe s invaliditetom. Ocijenjeno je da će se na taj način ostvariti temeljni cilj toga instituta, da se osiguranici što duže zadrže u radnom odnosu odnosno u osiguranju.

Troškove profesionalne rehabilitacije za osiguranike će u cijelosti financirati Zavod, a za učenike i studente na dodiplomskom studiju za vrijeme praktične nastave, za vrijeme stručne prakse kod poslodavca odnosno za vrijeme rada putem posrednika pri zapošljavanju učenika i redovitih studenata, financirat će se iz državnog proračuna. Troškovi profesionalne rehabilitacije obuhvaćaju troškove: osposobljavanja odnosno školovanja, prijevoza, smještaja, prehrane (u određenim slučajevima) i naknade plaće.

Uz članak 47.

U stavku 1. ovoga članka ustanovljena je mogućnost osposobljavanja invalida rada za poslove za koje se traži isti ili niži stupanj stručne spreme u odnosu na posao na kojemu je radio prije nastanka smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, budući da osposobljavanje za rad na drugome poslu ima za svrhu očuvanje radne sposobnosti u okviru naobrazbe osiguranika prije nastanka smanjenja radne sposobnosti. Kao iznimka, u stavku 2. ovoga članka, omogućeno je osposobljavanje za rad na drugom poslu za koji se traži viši stupanj stručne spreme u odnosu na stručnu spremu koja se tražila za posao na kojemu je osiguranik radio prije nastanka smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost.

Cilj ove odredbe je motiviranje osiguranika za korištenje prava na profesionalnu rehabilitaciju i proširivanje kruga poslova na koje se može zaposliti nakon provedene rehabilitacije te poticanje interesa poslodavaca na zapošljavanje rehabilitiranih invalida rada.

Uz članak 48.

Odredba ovoga članka uređuje profesionalnu rehabilitaciju učenika i studenata na preddiplomskom i diplomskom sveučilišnom i ostalim stručnim studijima iz članka 19. ovoga Zakona kod kojih je nastao osigurani rizik smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti za vrijeme praktične nastave, za vrijeme stručne prakse kod poslodavca, odnosno za vrijeme rada putem posrednika pri zapošljavanju učenika i redovitih studenata, nezaposlenih za vrijeme stručnog osposobljavanja ili profesionalne rehabilitacije, na koje ih je uputila nadležna služba zapošljavanja. Ovom se krugu osiguranika omogućava osposobljavanje za rad na razini posla za koji bi se osposobili da nije došlo do smanjenja radne sposobnosti.

Uz članak 49.

Ovom se odredbom uređuju način i uvjeti provedbe profesionalne rehabilitacije, tako što Zavod sklapa odgovarajući ugovor sa centrom za profesionalnu rehabilitaciju. Ugovorom se

primjerice utvrđuje: za koje se poslove obavlja profesionalna rehabilitacija, trajanje profesionalne rehabilitacije i drugo. Budući da Zavod financira profesionalnu rehabilitaciju, propisano je pravo i dužnost Zavoda provjeravati provođenje profesionalne rehabilitacije.

Uz članak 50.

Prilikom ostvarivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju jedan od ciljeva je i osposobljavanje invalida rada za rad u što kraćem roku, pa je stavkom 1. ovoga članka predviđena mogućnost ponovne ocjene preostale radne sposobnosti ako u roku od šest mjeseci nije realizirano pravo na profesionalnu rehabilitaciju. Kada Zavod tijekom ostvarivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju ocijeni da određena profesionalna rehabilitacija neće uspjeti, invalid rada se upućuje na pregled radi ponovne ocjene preostale radne sposobnosti (stavak 2.). Razlozi za ponovnu ocjenu preostale radne sposobnosti mogu biti promjene u zdravstvenom stanju korisnika prava, teškoće u provedbi priznatoga prava i dr. Odredbom stavka 3. ovoga članka dana je mogućnost i ostalim sudionicima u procesu profesionalne rehabilitacije da iniciraju ponovnu ocjenu radne sposobnosti.

Uz članke 51. i 52.

Odredbama ovih članaka regulirano je pravo invalida rada na naknadu plaće za vrijeme od dana nastanka smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost do dana početka profesionalne rehabilitacije, za vrijeme trajanja profesionalne rehabilitacije, te od dana završetka profesionalne rehabilitacije do zaposlenja za odgovarajućem radnom mjestu, te se određuje u visini invalidske mirovine za slučaj djelomičnog gubitka radne sposobnosti ili potpunog gubitka radne sposobnosti, ovisno o uzroku smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost.

Za vrijeme trajanja rehabilitacije naknada plaće isplaćuje se u visini kao za slučaj invalidske mirovine zbog potpunog gubitka radne sposobnosti, a za vrijeme od utvrđenog datuma smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost do početka rehabilitacije i nakon završetka rehabilitacije isplaćuje se ovisno o uzroku smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost u visini za slučaj invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti ako je uzrok ozljeda izvan rada ili bolest, odnosno u visini kao za slučaj invalidske mirovine zbog potpunog gubitka radne sposobnosti ako je uzrok smanjenja ozljeda na radu ili profesionalna bolest (članak 52. stavak 1.).

Trajanje prava na naknadu plaće do zaposlenja također ovisi o uzroku nastanka smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost i iznosi dvanaest odnosno dvadeset i četiri mjeseca od dana završetka profesionalne rehabilitacije (ovisno o tome radi li se o profesionalnim uzrocima smanjenja i preostale radne sposobnosti ili drugim uzrocima) s time da je precizno određeno pravo na naknadu plaće za razdoblje nezaposlenosti do zaposlenja odnosno i za slučaj kraćih zaposlenja nakon završene rehabilitacije do isteka ovoga roka od dvanaest odnosno dvadeset i četiri mjeseca.

Uz članak 53.

Odredbom stavka 1. ovoga članka regulirano je pravo korisnika profesionalne rehabilitacije na naknadu plaće tijekom privremene spriječenosti za rad zbog kojih bi mu prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju pripadala naknada plaće. Stavkom 2. ovoga članka propisana je mogućnost produljenja trajanja profesionalne rehabilitacije za razdoblje trajanja

privremene spriječenosti za rad, ako ovlašteno tijelo vještačenja ocijeni da je to potrebno, kako bi se korisniku omogućilo nastavno korištenje prava na profesionalnu rehabilitaciju, ali s time da se pravo može zbog ovoga razloga produžiti najviše dvostruko od predviđenog razdoblja što ocjenjuje ovlašteno tijelo vještačenja. O produljenju trajanja profesionalne rehabilitacije Zavod donosi rješenje, na zahtjev osiguranika ili centra za profesionalnu rehabilitaciju.

Uz članak 54.

Ova odredba uređuje troškove smještaja za vrijeme profesionalne rehabilitacije u drugom mjestu u svoti koju odredi Zavod općim aktom.

Uz članak 55.

Ovom odredbom se uređuju razlozi za gubitak prava na profesionalnu rehabilitaciju invalida rada ako se njome ne koristi u određenom roku a u tome nije spriječen razlozima koji su neovisni o njegovoj volji.

Uz članak 56.

Odredba stavka 1. ovoga članka uređuje opće uvjete za stjecanje prava na invalidsku mirovinu zbog djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, a u slučaju kada je uzrok djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti ozljeda izvan rada ili bolest, te ovisno o kategoriji osiguranika. Osiguranik poljoprivrednik iz članka 11. ovoga Zakona kao i prema dosadašnjem Zakonu stječe samo pravo na temelju potpunog gubitka radne sposobnosti, a ne i na temelju djelomičnog gubitka, dok ostale kategorije osiguranika iz ovoga Zakona stječu to pravo ovisno o stupnju gubitka radne sposobnosti sukladno članku 39. stavku 3., odnosno 4. ovoga Zakona. Invalidsku mirovinu može steći osiguranik kod kojega je djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti nastao prije 65. godine života ako mu mirovinski staž pokriva najmanje jednu trećinu radnog vijeka. Iznimno, od stavka 1. za osiguranike kod kojih je potpuni gubitak radne sposobnosti nastao prije navršene 35. odnosno 30. godine života, propisuju se blaži uvjeti mirovinskog staža. Stavkom 3. ovoga članka definiran je način utvrđivanja radnog vijeka, koji ovisi o stručnoj spremi osiguranika.

Kao radni vijek uzima se broj punih godina od dana kada je osiguranik navršio 20 godina života do dana nastanka djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti.

Ako osiguranik ima završen preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili stručni studij (višu stručnu spremu prema ranijim propisima), radni vijek se računa od navršene 23. godine života, odnosno od navršene 26. godine života ako ima završen preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij (visoka stručna sprema stečena prema ranijim propisima). Radni vijek se skraćuje za stvarno razdoblje u kojem je osiguranik bio na dragovoljnom vojnom osposobljavanju ili obveznom služenju vojnog roka ili za stvarno razdoblje u kojem je bio prijavljen kao nezaposlena osoba službi za zapošljavanje nakon prestanka zaposlenja do novih zaposlenja, do dana nastanka gubitka radne sposobnosti. Osiguranik stječe pravo na invalidsku mirovinu bez obzira na dužinu mirovinskog staža ako je djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti nastao zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti.

Uz članak 57.

Ovom normom uvodi se tzv. privremena invalidska mirovina koju može steći invalid rada koji se osposobio profesionalnom rehabilitacijom, ako se nalazi na Hrvatskom zavodu za zapošljavanje (u daljnjem tekstu: HZZ), nakon završene rehabilitacije, kao dugotrajno nezaposlen, bez mogućnosti zaposlenja u novome zanimanju. Dakle, radi se o završenom rehabilitantu kojemu poslodavac (kod kojega mu je radni odnos do završene rehabilitacije mirovao) nije u mogućnosti ponuditi izmjenu ugovora o radu, u novome zanimanju, te je radniku zbog toga prestao radni odnos osobno uvjetovanim otkazom i prijavljen je HZZ-u u propisanom roku. Ako se kao takav nalazi prijavljen kod HZZ-a kao nezaposlen najmanje 5 godina nakon završene profesionalne rehabilitacije i ima dob od 58 godina života stječe pravo na ovu privremenu mirovinu, pod uvjetom da na poziv nadležnog tijela za zapošljavanje, nije odbio ponuđeni posao. Pod ovim uvjetima starosti i razdoblja nezaposlenosti nakon završene rehabilitacije, ovo pravo pripada i invalidu rada koji je završio profesionalnu rehabilitaciju, i koji je nakon završene rehabilitacije nastavio raditi, pa naknadno ostao nezaposlen, ako je na poziv nadležnog tijela za zapošljavanje, bez odgađanja prihvatio ponudu o radu, odnosno ako nije odbijao ponuđeni posao.

Visina ove mirovine predlaže se odrediti u visini naknade plaće zbog profesionalne rehabilitacije koju je koristio u visini invalidske mirovine zbog djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, ovisno radi li se o profesionalnim ili ostalim uzrocima smanjene radne sposobnosti i preostale radne sposobnosti. Ujedno je određeno da pod istim uvjetima to pravo ima i invalid rada koji je nakon rehabilitacije nastavio raditi kod istog poslodavca, ili se odmah zaposlio, ali mu je naknadno prestao radni odnos ili je samo kraće ili povremeno radio, a razdoblje povremenog rada ne prelazi ukupno trajanje od šest mjeseci.

Uz članak 58.

Ovom normom predlaže se da se sa navršenom starosnom dobi iz članka 33., odnosno 179. ovoga Zakona svi korisnici invalidske mirovine ostvarene zbog djelomičnog i potpunog gubitka radne sposobnosti i privremene invalidske mirovine po službenoj dužnosti prevedu u starosnu mirovinu i da se dalje ta mirovina određuje u istoj dosadašnjoj svoti te usklađuje prema ovome Zakonu.

Uz članak 59.

Odredbom se uređuje od kada pripada invalidska mirovina odnosno od kada se isplaćuje s obzirom na vrstu invalidske mirovine koja se ostvaruje i pravomoćnost rješenja o priznanju prava na invalidsku mirovinu, u odnosu na korištenje naknade plaće zbog privremene nesposobnosti za rad prema propisima iz obveznog zdravstvenog osiguranja, isplatu plaće i zaposlenost osiguranika odnosno obavljanje djelatnosti na osnovi koje postoji obveza osiguranja. Osnovno pravilo je da osiguranik ima pravo na invalidsku mirovinu od dana nastanka djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, ali je s obzirom na navedene kriterije Zakonom određeno i pravo, i od kasnijeg datuma nego što je datum nastanka djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti ovisno o tome kada je podnesen zahtjev u odnosu na datum nastanka gubitka radne sposobnosti. Isplatu mirovine predlaže se odrediti ovisno o vrsti mirovine te činjenici nalazi li se osiguranik kod kojega je nastao djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti na naknadi plaće zbog privremene nesposobnosti za rad do donošenja rješenja o priznanju prava na mirovinu ili ne.

Nakon što se nalazom i mišljenjem ovlaštenog vještaka odnosno tijela vještačenja u prvome stupnju kojim je utvrđena činjenica djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti ili je ta činjenica u povodu žalbe na to rješenje utvrđena nalazom i mišljenjem drugostupanjskog tijela vještačenja u Zavodu, donosi se rješenje o priznanju prava na invalidsku mirovinu na osnovi utvrđenog djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, ako su ispunjeni ostali uvjeti za stjecanje toga prava propisani ovim Zakonom. Nakon pravomoćnosti toga rješenja donosi se drugo rješenje o određivanju iznosa mirovine i početku isplate.

Kada se pravo na invalidsku mirovinu ostvaruje nakon prestanka osiguranja, a djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti je postojao prije podnošenja zahtjeva, osiguranik ima pravo na invalidsku mirovinu od dana nastanka gubitka radne sposobnosti, ako je zahtjev za ostvarivanje prava podnesen u roku od šest mjeseci od dana nastanka djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, a ako je zahtjev podnesen nakon isteka navedenoga roka, pravo na invalidsku mirovinu pripada od prvoga dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag.

Osiguraniku kod kojega je utvrđen djelomični gubitak radne sposobnosti, a od podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava na temelju djelomičnog gubitka radne sposobnosti do donošenja prvog rješenja o priznanju prava na invalidsku mirovinu, koristio naknadu plaće zbog privremene nesposobnosti za rad prema propisima iz obveznog zdravstvenog osiguranja, budući da ovim korisnicima te mirovine ne prestaje radni odnos, isplata invalidske mirovine pripada od dana rasporeda na poslove prema preostaloj radnoj sposobnosti. Ova odredba je usklađena sa važećim Zakonom o obveznom zdravstvenom osiguranju, koji određuje da osiguranika s profesionalnom nesposobnošću za rad poslodavac mora rasporediti idući dan nakon nastanka te nesposobnosti, o čemu je tijelo vještačenja dužno dostaviti obavijest.

Korisniku invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti koji je nakon utvrđene invalidnosti nastavio raditi i nije primao naknadu plaće zbog privremene nesposobnosti za rad prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju, invalidska mirovina isplaćuje se od dana utvrđenog djelomičnog gubitka radne sposobnosti.

Osiguraniku koji ima pravo na invalidsku mirovinu na temelju djelomičnog gubitka radne sposobnosti, a kojem je nakon utvrđenog gubitka radne sposobnosti prestao radni odnos, odnosno osiguranje, invalidska mirovina se isplaćuje od prvoga idućeg dana nakon prestanka radnog odnosa, odnosno osiguranja.

Za osiguranika koji je sam obveznik plaćanja doprinosa za mirovinsko osiguranje (osiguranici iz članka 26. ovoga Zakona), koji nije u cijelosti uplatio doprinose za mirovinsko osiguranje, propisuje se da može ostvariti pravo na invalidsku mirovinu ako ispunjava uvjete za stjecanje prava na invalidsku mirovinu na temelju staža osiguranja za koji je uplaćen doprinos za mirovinsko osiguranje, ali ostvarivanjem prava na mirovinu ne prestaje, za razdoblja za koja doprinos nije u cijelosti uplaćen, obveza uplate dospjelih doprinosa.

Propisano je i da osiguranik kod kojega je djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti nastao kao posljedica radnje za koju je pravomoćnom presudom osuđen prema kaznenom zakonodavstvu za kaznena djela protiv Republike Hrvatske i kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom ne stječe, odnosno gubi pravo na invalidsku mirovinu ostvarenu na temelju tog djelomičnog odnosno potpunog gubitka radne sposobnosti s prvim danom idućega mjeseca od mjeseca u kojem je presuda donesena u kaznenom postupku

postala pravomoćnom. Međutim, članovima obitelji toga osiguranika koji imaju pravo na obiteljsku mirovine isplaćivat će se njegova mirovina u visini obiteljske mirovine.

Uz članak 60.

Ovom odredbom uređeno je trajanje prava stečenih na osnovi smanjenja radne sposobnosti, preostale radne sposobnosti te djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti. Ta prava traju dok postoji takvo stanje radne sposobnosti prema kojem je pravo određeno. Međutim, kada u stanju radne sposobnosti, odnosno preostale radne sposobnosti nastanu promjene zbog kojih se pravo na temelju smanjenja radne sposobnosti, preostale radne sposobnosti te djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti mijenja, ili zbog kojih nastanu uvjeti za stjecanje nekog drugog prava, pravo se mijenja ili stječe novo pravo od dana nastanka promjena u stanju radne sposobnosti. Ako su promjene u stanju smanjene radne sposobnosti i preostale radne sposobnosti takve da osiguranik gubi dotadašnje pravo, to se pravo gubi od prvog dana idućeg mjeseca nakon donošenja rješenja o prestanku prava.

Uz članak 61.

Tjelesno oštećenje je jedan od osiguranih rizika u mirovinskom osiguranju generacijske solidarnosti, koji se definira kao gubitak, bitnije oštećenje ili znatnija onesposobljenost pojedinog organa ili dijelova tijela što otežava normalnu aktivnost organizma i zahtijeva veće napore u obavljanju životnih potreba. Tjelesno oštećenje može ali i ne mora uzrokovati smanjenje radne sposobnosti. Osiguranik ima pravo na naknadu zbog tjelesnog oštećenja ako je uzrok tjelesnog oštećenja ozljeda na radu ili profesionalna bolest i ako tjelesno oštećenje iznosi najmanje 30%. Vrste i postoci tjelesnih oštećenja utvrđeni su Zakonom o listi tjelesnih oštećenja (Narodne novine, br. 162/98).

Uz članak 62.

Osiguranik koji stekne pravo na naknadu zbog tjelesnog oštećenja prema odredbama ovoga Zakona i pravo na naknadu za isto oštećenje prema drugim propisima, može se koristiti samo jednim od tih prava prema vlastitom izboru.

Uz članak 63.

Ovim člankom određena je naknada zbog tjelesnog oštećenja, koja se određuje od osnovice ovisno o postotku tjelesnog oštećenja. Za tjelesno oštećenje od 100% naknada se određuje u iznosu od 40% od osnovice, za tjelesno oštećenje od 90% naknada se određuje u iznosu od 36% itd. Najniža naknada određuje se za tjelesno oštećenje od 30% u iznosu od 12% od osnovice. Osnovicu za određivanje naknade utvrđuje Zavod općim aktom, a naknada zbog tjelesnog oštećenja usklađuje se na isti način kao i mirovine.

Uz članak 64.

Postupak za priznanje prava na naknadu zbog tjelesnog oštećenja pokreće se na zahtjev osiguranika, a pravo na naknadu zbog tjelesnog oštećenja pripada od dana nastanka tjelesnog oštećenja ako je zahtjev za ostvarivanje prava podnesen u roku od šest mjeseci od dana nastanka tjelesnog oštećenja. Ako je zahtjev podnesen nakon isteka navedenog roka, osiguranik ima pravo na naknadu od prvoga dana idućega mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag.

Uz članak 65.

Ovim člankom propisani su opći uvjeti za stjecanje prava na obiteljsku mirovinu koji moraju biti ispunjeni na strani umrlog osiguranika ili korisnika mirovine da bi članovi obitelji iz članka 22. ovoga Zakona mogli ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu. Za osiguranika od kojega se izvodi pravo na obiteljsku mirovinu propisuje se uvjet od najmanje 5 godina staža osiguranja ili 10 godina mirovinskog staža, ili ispunjenje uvjeta za invalidsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti. Članovi obitelji korisnika mirovine mogu ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu nakon smrti korisnika starosne, prijevremene starosne ili invalidske mirovine, a to pravo mogu steći i članovi obitelji umrlog korisnika prava na profesionalnu rehabilitaciju. Članovi obitelji osiguranika čija je smrt posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti mogu ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu neovisno o mirovinskom stažu umrloga.

Uz članak 66.

Ovim su člankom propisani razlozi zbog kojih član obitelji ne može ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu. To pravo ne može ostvariti član obitelji koji je izazvao smrt osiguranika ili korisnika mirovine i za to djelo je osuđen pravomoćnom presudom na kaznu zatvora. Pravo na obiteljsku mirovinu ne može ostvariti niti član obitelji koji se namjerno onesposobio za rad radi ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu.

Uz članke 67. i 68.

Ovim su člancima propisani posebni uvjeti koje trebaju ispuniti udovac, odnosno udovica da bi ostvarili pravo na obiteljsku mirovinu. Propisana je dobna granica od 50 godina života, ili potpuni gubitak radne sposobnosti ili obavljanje roditeljske dužnosti prema zajedničkoj djeci kao osnova ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu.

U stjecanju prava na obiteljsku mirovinu s bračnim drugom izjednačeni su razvedeni bračni drug kojem je sudskom odlukom dosuđeno uzdržavanje, ali se u tom slučaju kad pravo na mirovinu imaju udovica, odnosno udovac i razvedeni bračni drug, a mirovina se određuje u visini koja pripada za jednog člana i dijeli se na korisnike. Pod propisanim uvjetima pravo na obiteljsku mirovinu može steći izvanbračni drug.

Uz članke 69. i 70.

Ovim je odredbama određeno stjecanje i korištenje prava na obiteljsku mirovinu djece kao i uzdržavane djece (pastorčad i unuci) iz članka 22. stavak 1. točke 4. i 5. ovoga Zakona. Pravo na obiteljsku mirovinu ima dijete koje je u času smrti roditelja mlađe od 15 godina života ili je navršilo 15 godina života, ili je mlađe od 18 godina života, a nezaposleno je, ili ako ima utvrđen potpuni gubitak radne sposobnosti. Pravo na obiteljsku mirovinu traje dok traje redovito školovanje djeteta ali najduže do 26. godine života.

Iznimno od tih pravila povoljniji uvjeti korištenja prava na obiteljsku mirovinu propisani su za djecu-osobe s invaliditetom. Prema Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom omogućava se uključivanje u svijet rada i osoba s invaliditetom s preostalom radnom sposobnosti prema tome Zakonu, koji stvara preduvjete za utvrđivanje statusa osobe s invaliditetom i profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje tih osoba, među kojima su i djeca s invaliditetom (teškoćama u razvoju).

Djeca s invaliditetom koja se osposobe i rade prema navedenom Zakonu često nisu u mogućnosti ostvariti vlastitu mirovinu, a zbog rada odnosno obavljanja djelatnosti ne bi mogli kontinuirano primati obiteljsku mirovinu, pa se propisuje kao iznimka da ta djeca imaju pravo na obiteljsku mirovinu nakon smrti roditelja neovisno o činjenici uzdržavanja.

Za vrijeme trajanja radnog odnosa ili obavljanja djelatnosti isplata obiteljske mirovine im se obustavlja, a nakon prestanka zaposlenja se ponovo uspostavlja.

Također se predlaže da niti dijete koje je pravo na obiteljsku mirovinu steklo po osnovi potpunog gubitka radne sposobnosti ako se zaposli ili počne obavljati djelatnost ne gubi pravo na obiteljsku mirovinu, ali se i u tom slučaju za vrijeme rada odnosno obavljanja djelatnosti isplata mirovine obustavlja. U slučaju kada dijete odradi radni vijek i stekne uvjete za svoju mirovinu omogućen je izbor između obiteljske i svoje mirovine.

Uz članak 71.

Ovim člankom uređeno je pravo na obiteljsku mirovinu roditelja osiguranika ili korisnika mirovine, te je propisano da roditelji mogu ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu ako ih je osiguranik odnosno korisnik mirovine uzdržavao do svoje smrti i ako su navršili 60 godina života, a ako su mlađi od 60 godina mogu ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu pod uvjetom da je kod njih nastupio potpuni gubitak radne sposobnosti prije smrti osiguranika ili korisnika mirovine od kojega izvode pravo.

Uz članak 72.

Ovim člankom uređeno je stjecanje prava na obiteljsku mirovinu. Propisano je da se pravo stječe se od dana ispunjenja uvjeta ako je zahtjev za mirovinu podnesen u roku šest mjeseci do tog dana, a ako je zahtjev podnesen kasnije pravo se stječe od prvoga dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag, ali najranije od prvoga sljedećeg mjeseca od mjeseca u kojem je korisnik mirovine umro. Obiteljska mirovina se ne isplaćuje za vrijeme zaposlenja ili obavljanja djelatnosti na temelju koje je član obitelji obvezno osiguran.

Uz članak 73.

U ovom članku uređeni su slučajevi obustave ili prestanka prava korisnika obiteljske mirovine. Pri svakoj promjeni u pravu (prestanak prava ili obustava isplate) obiteljska mirovina ponovno se određuje ostalim korisnicima.

Uz članak 74.

Ovom odredbom propisan je način podjele obiteljske mirovine između članova obitelji (udovica ili udovac i djeca osiguranika, roditelji osiguranika ili samo druga djeca bez roditelja) kada neki od njih žive odvojeno te način podjele obiteljske mirovine u slučaju privremene obustave isplate. Propisuje se da ako pravo na obiteljsku mirovinu ima samo dijete, odnosno samo djeca, nakon smrti oba roditelja, djetetu, odnosno djeci, određuje se i isplaćuje obiteljska mirovina po svakome od roditelja.

Uz članak 75.

Ovim člankom uređeni su razlozi za gubitak prava na obiteljsku mirovinu članovima obitelji umrlog osiguranika. Pravo na obiteljsku mirovinu gube stupanjem u brak, odnosno postojanjem izvanbračne zajednice članovi obitelji (udovac ili udovica, djeca osiguranika pod propisanim uvjetima, braća, sestre i dr.), osim u slučaju kada su pravo ostvarili zbog potpunog gubitka radne sposobnosti, te djeca s invaliditetom s preostalom radnom sposobnošću prema Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju. Udovici odnosno udovcu (i izvanbračnom drugu) može se ponovo uspostaviti pravo na obiteljsku mirovinu ako po novom bračnom drugu/izvanbračnom drugu nije ostvario obiteljsku mirovinu i ako u trenutku prestanka novog braka/izvanbračne zajednice ima dijete iz prijašnjeg braka koje koristi obiteljsku mirovinu i obavlja roditeljske dužnosti prema tom djetetu.

Uz članke 76. do 78.

Ovim člancima uređeno je pravo na naknadu putnih troškova u vezi s ostvarivanjem, odnosno korištenjem prava iz mirovinskog osiguranja. Pravo na naknadu putnih troškova (troškova za prijevoz, prehrane i smještaja za vrijeme putovanja i boravka u drugom mjestu) ima osigurana osoba odnosno osiguranik kada je Zavod uputi ili pozove u drugo mjesto radi davanja nalaza i mišljenja ovlaštenog vještaka, odnosno tijela vještačenja ili uputi u drugo mjesto radi profesionalne rehabilitacije.

Zavod općim aktom utvrđuje vrstu i način uporabe prijevoznog sredstva, uzimajući u obzir zdravstveno stanje osiguranika i dužinu puta, potanje uvjete i način ostvarivanja naknade putnih troškova i svotu naknade za troškove prehrane i smještaja za vrijeme putovanja i boravka u drugom mjestu. Naknada putnih troškova i naknada za troškove prehrane i smještaja za vrijeme putovanja i boravka u drugom mjestu određuju se i usklađuju prema odlukama Vlade Republike Hrvatske za korisnike državnog proračuna.

Uz članak 79.

Prema ovom članku, svota mirovine određuje se tako da se osobni bodovi (koji ovise o mirovinskom stažu, plaćama/osnovicama ostvarenim u radnom vijeku i polaznog faktora koji ovisi o starosnoj dobi osiguranika) pomnože s mirovinskim faktorom (koji ovisi o vrsti mirovine) i aktualnom vrijednošću mirovine (utvrđena svota mirovine za jedan osobni bod).

U svotu mirovine uračunava se dodatak na mirovinu određen na način i pod uvjetima propisanim Zakonom o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju. Svota mirovine koja se određuje, odnosno ostvaruje prema posebnom propisu pod povoljnijim uvjetima računa se tako da se osobni bodovi cijele ili dijela te mirovine pomnože s mirovinskim faktorom i aktualnom vrijednošću mirovine koji vrijedi za te mirovine.

Uz članak 80.

Ovom odredbom propisuje se način razdvajanja, odnosno izračun dijela mirovine koji se ostvaruje na temelju posebnih propisa koji propisuju blaže uvjete za stjecanje prava i/ili povoljniji način određivanja mirovine od uvjeta propisanih Zakonom o mirovinskom osiguranju i dijela mirovine ostvarenog prema općem propisu na osnovi staža osiguranja iz članka 25. ovoga Zakona. Stavkom 1. propisuje se koje mirovine podliježu postupku razdvajanja, a stavkom 2. predlaže se da se dio mirovine ostvaren prema posebnom propisu

utvrđuje tako da se mirovina određena prema ukupnom mirovinskom stažu umanju za dio mirovine ostvarene za staž osiguranja iz članka 25. ovoga Zakona.

Izračun dijela mirovine za staž osiguranja iz članka 25. ovoga Zakona predlaže se stavkom 3. ovoga članka na način da se cijela mirovina podijeli s ukupnim mirovinskim stažem i tako dobivena vrijednost mirovine po godini mirovinskog staža pomnoži s faktorom preračuna iz stavka 4. ovoga članka i sa ukupnim stažem osiguranja iz članka 25. ovoga Zakona i preračuna u osobne bodove primjenom aktualne vrijednosti mirovine iz članka 88. stavka 1. ovoga Zakona.

Pri određivanju dijela mirovine prema stavku 3. ovoga Zakona koji se odnosi na staž osiguranja iz članka 25. ovoga Zakona, za svaku skupinu osiguranika koji ostvaruju prava iz mirovinskog osiguranja na temelju posebnih propisa koji propisuju blaže uvjete za stjecanje prava i/ili povoljniji način određivanja mirovina od uvjeta propisanih Zakonom o mirovinskom osiguranju, propisuje se odgovarajući faktor preračuna te se predlaže da faktor preračuna iznosi za:

1) mirovinu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata od 30. svibnja 1990. do 30. lipnja 1996. i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih hrvatskih branitelja:

a) starosnu, prijevremenu starosnu, invalidsku i obiteljsku mirovinu prema općem propisu koje su povećane prema posebnom propisu 0,85

b) invalidsku i obiteljsku mirovinu ostvarenu prema posebnom propisu, kao i obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti korisnika invalidske mirovine ostvarene prema posebnom propisu, ili ostvarene prema općem propisu i povećane prema posebnom propisu 0,40

c) invalidsku mirovinu određenu razmjerno utjecaju pojedinih uzroka na invalidnost ostvarenu prema posebnom propisu 0,45

2) mirovinu pripadnika Hrvatske domovinske vojske mobilizirane od 17. travnja 1941. do 15. svibnja 1945. i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih pripadnika 0,85

3) mirovinu sudionika Narodnooslobodilačkog rata i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih sudionika:

a) sudionika Narodnooslobodilačkog rata prije 9. rujna 1943., odnosno 13. listopada 1943. 0,70

b) sudionika Narodnooslobodilačkog rata od 9. rujna 1943., odnosno 13. listopada 1943. do 15. svibnja 1945. 0,85

4) mirovinu bivših političkih zatvorenika i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih osiguranika 0,55

5) mirovinu članova Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih osiguranika 1,0

6) mirovinu zastupnika u Hrvatskom saboru, bivših članova Vlade Republike Hrvatske, sudaca Ustavnog suda Republike Hrvatske i glavnog državnog revizora i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih osiguranika 0,45

7) mirovinu ovlaštenih službenih osoba unutarnjih poslova i pravosuđa i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih djelatnika 0,60

8) mirovine bivših članova Izvršnog vijeća Sabora i administrativno umirovljenih saveznih javnih službenika i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih osiguranika 0,75

9) mirovine ostvarene prema Zakonu o posebnim pravima iz mirovinskog osiguranja i pravima po osnovi nezaposlenosti zaposlenika u Istarskim ugljenokopima "Tupljak" d.d. Labin i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih korisnika 0,75

10) mirovine radnika profesionalno izloženih azbestu i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih korisnika 0,90

11) mirovine djelatnih vojnih osoba koje su ostvarene i određene na temelju Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika koji je 8. listopada 1991. preuzet u Republici Hrvatskoj kao republički zakon 0,65

12) mirovine djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba te radnika na poslovima razminiranja, koje se ostvaruju i određuju na temelju Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba, Zakona o humanitarnom razminiranju i Zakona o posebnim pravima iz mirovinskog osiguranja zaposlenika na poslovima razminiranja i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih osiguranika 0,65

13) mirovine osiguranika članova posade broda u međunarodnoj i nacionalnoj plovidbi i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih osiguranika 0,90 i

14) mirovine osiguranika kojima je u ukupan mirovinski staž uračunat i staž osiguranja navršen do 8. listopada 1991. prema Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika, i plaće (osobni dohodak i posebni dodaci) ostvarene u bivšoj JNA u iznosu od 63,22%, i za obiteljsku mirovinu ostvarenu nakon smrti tih osiguranika iznosi 0,90.

Stavkom 5. propisuje se način izračuna osobnih bodova i to tako da se za dio mirovine ostvaren prema posebnom propisu ukupni osobni bodovi umanje za osobne bodove izračunate prema stavku 3. ovoga članka.

Stavkom 6. propisuje se da se za izračun mirovine prema ovome članku pod stažem osiguranja iz članka 25. ovoga Zakona smatra uz efektivno razdoblje provedeno po osnovi rada u obveznom mirovinskom osiguranju i vrijeme staža osiguranja koje se osiguraniku koji je radio na osobito teškim i za zdravlje štetnim radnim mjestima ili zanimanjima računalo s povećanim trajanjem prema propisima koji su bili ili su na snazi u razdoblju u kojemu je staž osiguranja ostvaren. Stavkom 7. ovoga članka predlaže se da se na mirovine pripadnika bivše JNA, preuzete sukcesijom bivše SFRJ, čije je korištenje osigurano na temelju općeg propisa koji je bio na snazi do stupanja na snagu ovoga Zakona, mirovine pripadnika Hrvatskog vijeća obrane i mirovine bivših službenika u savezima tijelima bivše SFRJ preuzetih člankom 38. prijašnjeg Zakona o mirovinskom osiguranju ne primjenjuju odredbe o razdvajanju, budući da se te mirovine u cijelosti isplaćuju na teret državnog proračuna.

Uz članak 81.

Vrijednosni bodovi računaju se tako da se plaća i osnovica osiguranja ostvarena od 1. siječnja 1970., nadalje do godine koja prethodi godini ostvarivanja prava podijeli za svaku pojedinu godinu osiguranja s prosječnom godišnjom plaćom svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj za istu kalendarsku godinu.

Ako osiguranik od 1. siječnja 2003. godine ostvari plaću odnosno osnovicu osiguranju veću od najviše osnovice, za izračun vrijednosnih bodova uzima se najviša godišnja osnovica za godinu za koju se utvrđuju vrijednosni bodovi razmjerno stažu osiguranja ostvarenom u toj godini. Prema članku 208. Zakona o doprinosima najviša godišnja osnovica je umnožak iznosa prosječne plaće, koeficijenta 6,0 i brojke 12.

Iznimno od stavka 2. ovoga članka za utvrđivanje vrijednosnih bodova za kalendarske godine počevši od 1. siječnja 2009. godine, ako je osiguranik uz plaću, odnosno osnovicu, ostvario i ostale primitke prema kojima se utvrđuje obveza doprinosa, za utvrđivanje vrijednosnih bodova uzima se osnovica prema kojoj su obračunati doprinosi za mirovinsko osiguranje, ali najviše do iznosa najviše godišnje osnovice propisane za tu godinu, bez obzira na ostvareni staž osiguranja u toj godini.

Korisnicima invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad koji rade s polovicom punog radnog vremena, ali im se staž osiguranja računa kao da rade dvostruko, a najviše puno radno vrijeme, za utvrđivanje vrijednosnih bodova se uz plaću uzima i osnovica za obračun doprinosa za mirovinsko osiguranje razmjerno stažu osiguranja koji im se po toj osnovi priznaje, a korisnicima invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti, koji mogu raditi najmanje 70% radnog vremena za obračun uzima se za razdoblje koje preostaje do punog radnog vremena osnovica za obračun tih korisnika prema propisima o doprinosima. Pri izračunu vrijednosnih bodova uzimaju se u obzir i drugi dohoci za koje je plaćen doprinos za mirovinsko osiguranje.

Uređene su situacije kada osiguraniku nisu evidentirani podaci o plaćama niti za jednu godinu osiguranja. Također, određeno je da se prosječni vrijednosni bodovi (koji služe za izračun osobnih bodova) dobivaju tako da se vrijednosni bodovi podijele s razdobljem za koje su obračunati. Vrijednosni bodovi ne računaju se na temelju plaća ostvarenih za godinu u kojoj se ostvaruje pravo na mirovinu (podatak o prosječnoj plaći za tu godinu poznat tek u prvoj polovici slijedeće godine), već se za tu godinu uzimaju prosječni vrijednosni bodovi razmjerno stažu osiguranja u toj godini.

Mirovinski staž se prilikom izračuna osobnih bodova iskazuje u decimalno izraženim godinama tj. godine, mjeseci i dani se izražavaju kao decimalni broj.

Izražen je i odnos između plaće osiguranika i prosječne plaće u Republici Hrvatskoj u jednoj kalendarskoj godini.

Ujedno je utvrđeno do koje visine plaće pripadnika bivše JNA mogu ući u obračun vrijednosnih bodova za mirovinu ostvarenu prema ovome Zakonu.

Uz članak 82.

Vrijednosni bodovi osiguranika (korisnika mirovine) koji su pravo na plaću ostvarili pravomoćnom sudskom presudom, sudskom nagodbom ili izvansudskom nagodbom potvrđenom kod javnog bilježnika, računaju se na temelju plaća koje bi mu pripadale, bez uračunavanja kamata, budući da kamata u tim slučajevima predstavlja obeštećenje za nepravodobno isplaćenu plaću.

Uz članke 83. i 84.

Za izračun vrijednosnih bodova za invalide rada, koji su prema propisima koji su bili na snazi do 31. prosinca 1998. godine, primali naknadu plaće, za izračun vrijednosnih bodova uzimaju se osnovice od kojih su određene te naknade, a u slučaju naknade plaće zbog manje plaće na drugom poslu, za izračun vrijednosnih bodova se uzima ostvarena naknada. Za korisnike profesionalne rehabilitacije od 1. siječnja 1999. godine, koji su primali naknadu plaće, za izračun vrijednosnih bodova se uzima ostvarena naknada. Za osiguranika koji je tijekom kalendarske godine ostvario naknadu plaće prema kojoj je propisana obveza obračunavanja doprinosa, za izračun vrijednosnih bodova uzima se iznos naknade odnosno osnovice prema kojoj su obračunati doprinosi. Iznimka od navedenih pravila je razdoblje za koje je osiguranik primao naknadu plaće zbog privremene nesposobnosti za rad prema propisima o zdravstvenom osiguranju do 31. prosinca 1998. godine, za koje se uzimaju prosječni vrijednosni bodovi iz razdoblja u kojem je osiguranik ostvario plaću, odnosno osnovicu osiguranja, a ne ostvarena naknada.

Uz članak 85.

Praćenjem primjene navedene odredbe uočeno je da, uzimajući u obzir trajanje života korisnika, postojeće smanjenje prijevremene starosne mirovine nije razmjerno pogodnosti ranijeg odlaska u mirovinu, a djeluje i destimulativno na kasniji odlazak u mirovinu. Stoga se predlaže određivanje postotka smanjenja polaznog faktora također razmjerno mirovinskom stažu s tim da se, znatno više nego do sada, stimulira odlazak u mirovinu u starijoj životnoj dobi i sa dužim mirovinskim stažem.

Prijevremena starosna mirovina i nadalje bi se najviše, kao i do sada, umanjivala korisnicima koji imaju kraći mirovinski staž, odnosno do 20,4% ako se mirovina ostvari 5 godina prije dobi za starosnu mirovinu i s mirovinskim stažem manjim od 37 godina. Korisnicima s mirovinskim stažem od 41 godine mirovina ne bi umanjivala, dok se prema važećem zakonu umanjuje do 9%.

Propisuje se da se osiguranicima, koji nakon navršene 65. godine života prvi puta ostvaruju pravo na mirovinu, a koji imaju 35 i više godina mirovinskog staža, mirovina povećava po 0,15% po mjesecu kasnijeg odlaska u mirovinu. Ukupno povećanje ograničeno je na najviše pet godina i iznosilo bi do 9%. Na isti način bi se povećavao polazni faktor za obiteljsku mirovinu iza osiguranika koji je umro nakon navršene 65. godine života i nije stekao mirovinu. Povećanje mirovine odnosno polaznog faktora stimulira kasniji odlazak u mirovinu i duži mirovinski staž.

Uz članak 86.

Osobni bodovi kao faktor izračuna mirovine su osobno uvjetovana veličina od koje se polazi pri izračunu svih vrsta mirovine. Prilikom utvrđivanja osobnih bodova uzimaju se u obzir tri osobno uvjetovana faktora, a to su: prosječni vrijednosni bodovi (kojima se mirovina dovodi u ovisnost o plaćama odnosno osnovicama osiguranja), mirovinski staž (iskazuje trajanje sudjelovanja osiguranika u osiguranju i trajanje razdoblja plaćanja doprinosa) i polazni faktor kojim se mirovina umanjuje korisnicima prijevremene starosne mirovine, odnosno uvećava korisnicima starosne mirovine ostvarene nakon dobi propisane za starosnu mirovinu.

Također, regulirano je utvrđivanje osobnih bodova za izračun invalidske mirovine kada je uzrok djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti u cijelosti ili djelomično ozljeda na radu ili profesionalna bolest.

Određeno je da se osobni bodovi umrlog osiguranika za određivanje obiteljske mirovine određuju na temelju mirovinskog staža od najmanje 21 godinu, a ako je smrt uzrokovana ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću, na temelju mirovinskog staža od 40 godina.

U slučaju smrti zaposlenog korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad ostvarene do stupanja na snagu ovoga Zakona, odnosno korisnika invalidske mirovine ostvarene zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti prema ovome Zakonu, osobni bodovi se određuju na temelju vrijednosnih bodova i mirovinskog staža ostvarenih do smrti osiguranika, a ne samo do dana nastanka profesionalne nesposobnosti za rad, odnosno djelomičnog gubitka radne sposobnosti prema ovome Zakonu uz primjenu odgovarajućeg mirovinskog faktora.

Regulirane su situacije određivanja osobnih bodova obiteljske mirovine nakon smrti korisnika mirovine (osim zaposlenog korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad ostvarene do stupanja na snagu ovoga Zakona, odnosno korisnika invalidske mirovine ostvarene prema ovome Zakonu zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti) i to na način da se obiteljska mirovina određuje od osobnih bodova korisnika mirovine u trenutku smrti.

Uz članak 87.

Mirovinski faktor je faktor koji određuje odnos između visina različitih vrsta mirovine, a za starosnu, prijevremenu starosnu i invalidsku mirovinu zbog potpunog gubitka radne sposobnosti iznosi 1,0. Mirovinski faktor za invalidsku mirovinu zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti prema ovome Zakonu ovisi o uzroku djelomičnog gubitka radne sposobnosti i činjenici radi li korisnik mirovine ili ne. Propisuje se određivanje invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti za vrijeme zaposlenja primjenom mirovinskog faktora 0,5 kao odgovarajuće razine te mirovine, a u slučaju ako je djelomični gubitak radne sposobnosti nastao zbog profesionalnih uzroka (ozljeda na radu ili profesionalne bolesti) propisuje se da mirovinski faktor za tu mirovinu iznosi 0,6667.

To stoga što bi invalidsku mirovinu zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti ostvarili osiguranici kod kojih postoji smanjenje radne sposobnosti iz članka 39. stavka 1. ovoga Zakona, i kod kojih ne postoji preostala radna sposobnost iz stavka 2. istoga članka (nisu za profesionalnu rehabilitaciju zbog prirode svoje bolesti ili starosne dobi), ali imaju dio radne sposobnosti s kojom mogu raditi najmanje 70% radnog vremena unutar svojeg zanimanja na prilagođenim poslovima te bi ostali u radnom odnosu kod istog poslodavca i kao invalidi rada iz stavka 3. ovoga članka uz plaću za najmanje 70% radnog vremena ostvarivali bi i pravo na umanjenu invalidsku mirovinu zbog djelomične nesposobnosti za rad za dio preostalog radnog vremena do punog radnog vremena koje ne rade.

To znači da bi u tom slučaju invalid rada primao plaću za najmanje 70% pa sve do punog radnog vremena, ovisno o izmijenjenom ugovoru o radu, ostvarivao bi također staž osiguranja prema članku 27. stavku 6. ovoga Zakona, kao i invalidsku mirovinu zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti, koja bi iznosila 1/2 invalidske mirovine koja bi pripadala za slučaj potpunog gubitka radne sposobnosti. Ujedno bi se zadržao u svijetu rada, što u uvjetima ranijeg Zakona o mirovinskom osiguranju nije bio slučaj. Također bi se spriječilo daljnje pogoršavanje njegovog zdravstvenog stanja i nastanak potpunog gubitka radne sposobnosti prilagođavanjem radnog mjesta i radnog vremena.

Za privremenu invalidsku mirovinu predlaže se mirovinski faktor 0,8. Za obiteljsku mirovinu mirovinski faktor ovisi o broju članova obitelji koji koriste mirovinu, a u određenim slučajevima i o srodničkom odnosu članova obitelji koji koriste mirovinu.

Uz članak 88.

Aktualna vrijednost mirovine (AVM) je utvrđena svota mirovine za jedan osobni bod. Propisuje se da se AVM utvrđuje za svako polugodište, tako da se AVM uskladi po stopi koja se utvrđuje prema stavku 3., odnosno stavku 4. ovoga članka. Stopa usklađivanja AVM koja se primjenjuje 1. siječnja 2014. godine i 1. srpnja svake kalendarske godine određuje se tako da se AVM uskladi po stopi koja se dobije kao polovica zbroja stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u prethodnom polugodištu i stope promjene prosječne bruto plaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u prethodnom polugodištu u odnosu na polugodište

koje mu prethodi (fiksna formula 50% : 50%), a da se konačna stopa usklađivanja AVM koja se primjenjuje 1. siječnja svake kalendarske godine počevši od 1. siječnja 2015. godine određuje u visini razlike između stope godišnjeg rasta mirovina određene prema stavku 5. ovoga članka (prema rotirajućem omjeru stope indeksa potrošačkih cijena i bruto plaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u prethodnoj godini u odnosu na godinu koja joj prethodi) uskladi sa usklađenom AVM utvrđene za 6 mjeseci prije toga dana prema stavku 3. ovoga članka.

Propisani su mogući promjenjivi omjeri stope usklađivanja AVM svote AVM na godišnjoj razini. Ako je udio stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u zbroju stopa manji od 45%, stopa usklađivanja aktualne vrijednosti mirovine određuje tako da se zbroji 30% stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i 70% stope promjene prosječne plaće. Nadalje, ako je udio stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u zbroju navedenih stopa u rasponu od 45% do 55%, stopa usklađivanja aktualne vrijednosti mirovine određuje se tako da se zbroji 50% stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i 50% stope promjene prosječne plaće.

Ako je udio stope promjene potrošačkih cijena u zbroju stopa veći od 55%, stopa usklađivanja aktualne vrijednosti mirovine određuje se tako da se zbroji 70% stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i 30% stope promjene prosječne plaće. U slučaju kada je stopa usklađivanja jednaka ili manja od nule, mirovine se neće usklađivati. To znači da u uvjetima kada padaju potrošačke cijene i/ili plaće u promatranj godini u odnosu na prethodno polugodište do ili ispod razine mirovine se neće usklađivati.

Uz članak 89.

Ovom odredbom propisuje se različit način određivanja i usklađivanja mirovine za mirovine koje se određuju isključivo prema odredbama ovoga Zakona i mirovine koje se određuju, odnosno ostvaruju prema posebnim propisima o mirovinskom osiguranju, a s obzirom na aktualnu vrijednost mirovine. Aktualna vrijednost mirovine za mirovine utvrđene prema posebnom propisu utvrđuje odlukom Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra nadležnog za mirovinski sustav, uz prethodno pribavljeno mišljenje ministra nadležnog za financije i to na način da aktualna vrijednost mirovine može biti utvrđena najviše do stope usklađivanja AVM iz članka 88. ovoga Zakona.

Uz članak 90.

Osiguraniku koji ostvaruje mirovinu samo prema odredbama ovoga Zakona, a kojem je mirovina manja od minimalne mirovine, odredit će se minimalna mirovina. Minimalna mirovina određuje se za svaku godinu mirovinskog staža u visini od 100% od aktualne vrijednosti mirovine.

Minimalna mirovina korisnika invalidske mirovine, čiji je djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, te obiteljske mirovine nakon smrti osiguranika čija je smrt posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, određuje se za 40 godina mirovinskog staža.

Minimalna mirovina korisnika invalidske mirovine, čiji je djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti djelomično posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, a

djelomično posljedica bolesti ili ozljede izvan rada, određuje se od zbroja minimalnih mirovina obračunatih u razmjernom dijelu za oba uzroka invalidnosti.

Minimalna mirovina određuje se uz primjenu polaznog faktora i mirovinskog faktora, a minimalna mirovina ne pripada korisniku starosne i invalidske mirovine ostvarene zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti za vrijeme zaposlenja ili obavljanja samostalne djelatnosti, a nakon prestanka zaposlenja određuje se primjenom mirovinskog i polaznog faktora prema ovome Zakonu.

Uz članak 91.

Ovim se člankom uređuje određivanje mirovine za osiguranika osiguranog i u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju individualne kapitalizirane štednje, tako što se dio mirovine odnosno mirovina koja pripada za staž osiguranja ostvaren od početka primjene tog osiguranja određuje kao osnovna mirovina. Članu obitelji osiguranika osiguranog u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju individualne kapitalizirane štednje čija su sredstva kapitaliziranih doprinosa s osobnog računa naslijeđena, obiteljska mirovina određuje se kao osnovna mirovina.

Uz članak 92.

Ovim se člankom uređuje način određivanja invalidske, odnosno obiteljske mirovine i postupak sa sredstvima kapitaliziranih doprinosa u slučaju potpunog gubitka radne sposobnosti, odnosno smrti osiguranika osiguranog i u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju individualne kapitalizirane štednje.

Uz članak 93.

Ovim se člankom uređuje način određivanja osnovne mirovine tako što se osobni bodovi određeni na temelju staža navršenog od početka primjene obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje pomnože s faktorom osnovne mirovine. Faktor osnovne mirovine određuje se kao prosjek udjela stope doprinosa za mirovinsko osiguranje generacijske solidarnosti za osiguranike osigurane u oba obvezna osiguranja u ukupnoj stopi doprinosa za mirovinsko osiguranje u razdoblju od 1. siječnja 2002. godine do godine u kojoj osiguranik stječe pravo na mirovinu. Faktor osnovne mirovine primjenjuje se i na minimalnu i najvišu mirovinu određenu na temelju mirovinskog staža ostvarenog od 1. siječnja 2002. godine.

Uz članak 94.

Mirovine ostvarene prema općem propisu usklađivat će se prema članku 88. ZOMO-a, a mirovine ili dijelovi mirovine određene, odnosno ostvarene prema posebnom propisu pod povoljnijim uvjetima usklađivat će se prema članku 89. stavku 2. ovoga Zakona. Odluku o usklađivanju mirovina ili dijela mirovina određenih odnosno ostvarenih prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima donosit će Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra nadležnog za mirovinski sustav, pod uvjetom da je realni rast bruto društvenog proizvoda prema podacima Državnog zavoda za statistiku u svakom od tri prethodna uzastopna tromjesečja najmanje 2,0% i da deficit Državnog proračuna bude manji od 3%.

Uz članak 95.

Propisuje se da se mirovina i ostala novčana primanja iz mirovinskog osiguranja utvrđuju u mjesečnoj svoti i isplaćuju unatrag. U slučaju smrti korisnika mirovine, dospjela mirovina i ostala primanja pripadaju do zadnjeg dana u mjesecu u kojem je korisnik umro.

Uređuje se detaljnije slučaj obustave isplate mirovine i ostalih novčanih primanja u okolnostima koje je izazvao korisnik primanja, utvrđuje se minimalni rok u kojem se na zahtjev Zavoda trebaju dostaviti traženi podatak ili dokument od strane korisnika primanja, određuje se kada će se nastaviti isplata obustavljenog primanja i za koje razdoblje se mogu isplatiti dospjela neisplaćena primanja u tom slučaju. Utvrđuje se i da se ta primanja mogu naknadno isplatiti najduže za razdoblje od dvanaest mjeseci unatrag računajući od dana kada su Zavodu dostavljeni traženi podaci, isprave ili obavijesti.

Uz članak 96.

Za korisnike mirovina i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja ostvarenih do 31. prosinca 2013. godine, zadržava se dosadašnji način isplate tih primanja putem banaka u Republici Hrvatskoj ili u inozemstvo i putem pošte na adresu korisnika u Republici Hrvatskoj. Zadržavanje dosadašnjeg načina isplate putem pošte za korisnike koji su mirovinu i drugo primanje iz mirovinskog osiguranja ostvarili do 31. prosinca 2013. godine, znači da će i nadalje troškove isplate putem pošte snositi državni proračun.

Za korisnike mirovina i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja koji su ta primanja ostvarili od 1. siječnja 2014. godine, propisuje se isplata samo putem banaka u Republici Hrvatskoj ili u inozemstvo.

Uz članak 97.

Ovom odredbom uređuju se odnosi Zavoda s bankom i poštom u vezi s načinom i uvjetima isplate i povrata mirovine i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja. Mirovine i druga primanja koja su isplaćena nakon smrti korisnika primanja pripadaju državnom proračunu RH, a na zahtjev Zavoda banka i pošta su ih obvezne vratiti. Iz tih se primanja ne mogu naplaćivati potraživanja banaka ni drugih vjerovnika koja imaju od umrle osobe. Ako bi se tim sredstvima raspolagalo nakon smrti korisnika primanja banka i pošta su u obavezi dati Zavodu podatke o tome. Uređuje se i pitanje odgovornosti za naknadu štete za banku i poštu u slučaju postupanja protivnog ugovornoj obvezi ili odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju u vezi raspolaganja tim sredstvima.

Uz članak 98.

Ovom odredbom omogućuje se izbor između dviju ili više mirovina ostvarenih prema ovom Zakonu ili nekom drugom zakonu Republike Hrvatske u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti, budući da se može koristiti samo jedna mirovina.

Uz članak 99.

Prema ovoj odredbi, korisniku mirovine koji se zaposli ili počne obavljati djelatnost na temelju koje postoji obveza na mirovinsko osiguranje, isplata mirovine se obustavlja. Iznimno, mirovina se ne obustavlja:

- korisniku starosne mirovine koji je ostvario starosnu mirovinu prema člancima 33. i 180. ovoga Zakona i neposredno nakon ostvarene mirovine nastavi raditi do polovice punog radnog vremena uz izmijenjeni ugovor o radu,
- korisniku starosne mirovine koji je ostvario starosnu mirovinu prema člancima 33. i 180. ovoga Zakona ili u skladu s člankom 175. stavkom 2. ovoga Zakona koji se tijekom korištenja prava zaposli do polovice punog radnog vremena,
- korisniku invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad, ostvarene do stupanja na snagu ovoga Zakona,
- korisniku invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti prema ovome Zakonu,
- korisniku koji obavlja sezonske poslove u poljoprivredi prema propisima o poticanju zapošljavanja i drugim propisima kojima je ovo pitanje uređeno na drugačiji način, kojima je izričito određeno da se isplata mirovine ne obustavlja,
- korisniku koji ostvaruje drugi dohodak, odnosno obavlja drugu djelatnost (članak 17. ovoga Zakona).

Uz članak 100.

Ovom odredbom uređuje se određivanje prijevremene starosne i starosne mirovine u slučaju kada se mirovina ponovno određuje nakon što je korisnik ostvario najmanje jednu godinu staža osiguranja. Nova mirovina odredit će se prema ukupnom mirovinskom stažu i ostvarenim vrijednosnim bodovima prije i poslije ostvarivanja prava na prijašnju mirovinu.

Korisniku prijevremene starosne mirovine polazni faktor se određuje tako da se polazni faktor na temelju kojeg je bila određena prijašnja prijevremena starosna mirovina, poveća za 0,15% za svaki mjesec za koji je bila obustavljena isplata mirovine zbog zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti, a može iznositi najviše 1,0.

Korisniku starosne mirovine kojem je za vrijeme zaposlenja odnosno obavljanja samostalne djelatnosti bila isplaćivana starosna mirovina, polazni faktor se određuje u visini polaznog faktora na temelju kojeg je bila određena prijašnja starosna mirovina. Ako mu je bila obustavljena isplata starosne mirovine za vrijeme zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti, a navršio je 35 godina mirovinskog staža, polazni faktor se određuje tako da se polazni faktor na temelju kojeg je bila određena prijašnja starosna mirovina, poveća za 0,15% za svaki mjesec za koji je bila obustavljena mirovina, a najviše do 1,09.

Korisniku prijevremene starosne mirovine koji je ostvario pravo na mirovinu prema članku 35. ovoga Zakona navršanjem uvjeta za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu prema članku 33. i članku 180. ovoga Zakona, ne povećava se polazni faktor za određivanje starosne mirovine prema članku 85. stavku 3. ovoga Zakona.

Uz članke 101. i 102.

Ove odredbe uređuju mogućnost isplate mirovine i naknade za tjelesno oštećenje putem opunomoćenika i u slučaju kada je korisnik mirovine stavljen pod skrbništvo kao osoba potpuno lišena poslovne sposobnosti ili lišena poslovne sposobnosti glede raspolaganja prihodima, te kada je smješten u ustanovu za zbrinjavanje starijih i nemoćnih osoba. Propisuje se mogućnost isplate mirovine i naknade u skladu s odlukom nadležnog centra za socijalnu skrb, te isplata ustanovi u kojoj je korisnik smješten u svrhu pokrića troškova smještaja u toj

ustanovi, kao i obveza prijave Zavodu svake promjene nastale u osobnim ili u stvarnim okolnostima koja utječe na pravo ili na opseg korištenja toga prava.

Uz članak 103.

Ovom odredbom uvodi se potpuniji nadzor i kontrola rada, postupanja ili rješavanja o upravnim stvarima u postupcima u kojima je doneseno rješenje protiv kojeg se ne može podnijeti žalba niti pokrenuti upravni spor. Naime, ovom odredbom uvodi se mogućnost da Središnja ustrojstvena jedinica Zavoda po službenoj dužnosti provodi nadzor i kontrolu postupanja ili rješavanja o upravnim stvarima u kojima je doneseno rješenje protiv kojeg se ne može podnijeti žalba, odnosno protiv kojega se ne može podnijeti žalba niti pokrenuti upravni spor. Također, uvodi se mogućnost da Središnja ustrojstvena jedinica Zavoda u postupku navedenog nadzora i kontrole provede i provjeru svih činjenica koje utječu na ostvarivanje, korištenje, gubitak i ponovno određivanje prava na mirovinsko osiguranje i iz mirovinskog osiguranja.

Uz članke 104. i 105.

Ovim odredbama obvezuje se Zavod na vođenje evidencija o osiguranicima (članci 9. do 18. ovoga Zakona), osiguranicima invalidnim osobama kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem u skladu sa Zakonom o stažu osiguranja s povećanim trajanjem, korisnicima mirovina, korisnicima profesionalne rehabilitacije i korisnicima novčane naknade zbog tjelesnog oštećenja, obveznicima doprinosa koji su definirani odredbama Zakona o doprinosima te osobama koje nisu osigurane ali im je utvrđen mirovinski staž.

Uz članak 106.

Ovom odredbom određuje se da je Zavod pri uspostavi prijave za vođenje matične evidencije obvezan utvrditi točnost podataka unesenih na prijave u odnosu na priloženu dokumentaciju, te utvrditi potpunost podataka na prijavama na način da provjeri je li obveznik popunio sve podatke na prijavama za vođenje matične evidencije. Netočni podaci mogu se mijenjati samo na način propisan ovim Zakonom a Zavod je obvezan osigurati tajnost podataka unesenih u matičnu evidenciju kako to propisuje Zakon o zaštiti osobnih podataka i opći akt Zavoda. Način i postupak evidentiranja podataka detaljnije se uređuje općim aktom Zavoda, a za vođenje matične evidencije Zavoda utvrđuju se metodološka načela i kodeks šifara.

Uz članak 107.

Ovom odredbom određuje se korištenje podataka unesenih u matičnu evidenciju, odnosno propisuje se da se podaci koriste za ostvarivanje prava propisanih ovim Zakonom, provedbu obaveznog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti, a mogu se koristiti i za druge svrhe propisane Zakonom i općim aktom Zavoda. Na zahtjev osiguranika Zavod je dužan izdati potvrdu o podacima koji su putem odgovarajućih prijave uneseni u matičnu evidenciju, a takva potvrda ima dokaznu snagu javne isprave o podacima koje se na njoj potvrđuju, u svim postupcima pred tijelima javne vlasti što je u skladu sa člankom 159. stavkom 2. ZUP-a. Osiguranik može osporavati podatke iz potvrde i tražiti da mu Zavod izda novu potvrdu na kojoj će se nalaziti nedostajući podaci odnosno ispravljeni netočni podaci.

Uz članke 108. i 109.

Ovom odredbom propisuje se obveza dostavljanja i odgovornost za točnost podataka koji se vode u matičnoj evidenciji Zavoda. Podatke su dužni dostavljati obveznici doprinosa definirani Zakonom o doprinosima, Središnji registar osiguranika (REGOS), Porezna uprava i druge nadležne institucije, a dužne su omogućiti i provjeru dostavljenih podataka.

Zavod je ovlašten kontrolirati pravilnost primjene zakonskih propisa i drugih podzakonskih akata obveznika doprinosa koji se odnose na podatke o stažu osiguranja i osnovicama za obračun doprinosa koje služe za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti, kao i kontrolu evidencija iz oblasti rada koju je poslodavac dužan voditi prema Zakonu o radu u odnosu na pravilnost i točnost podataka bitnih za priznanje i prestanak svojstva osiguranika. O provedenoj kontroli Zavod sastavlja zapisnik koji se u slučaju utvrđivanja nepravilnosti dostavlja Poreznoj upravi, a postupak i način kontrole pravilnosti podataka detaljnije se uređuje općim aktom Zavoda.

Uz članak 110.

U postupcima utvrđivanja svojstva osiguranika, mirovinskog staža, osnovica osiguranja i naknade plaće koji izdaju poslodavci odnosno obveznici doprinosa, koriste se isprave nadležnih tijela izdane u skladu s odredbama ZUP-a, odnosno potvrde izdane u skladu s odredbama Zakona o radu i podzakonskih akata donesenih na osnovi Zakona o radu.

Uz članak 111.

Ovom odredbom određuje se mjesna nadležnost ustrojstvenih jedinica Zavoda za vođenje matične evidencije i za zaprimanje prijava obveznika doprinosa.

Uz članak 112.

Ovom odredbom propisani su rokovi u kojima su obveznici doprinosa odnosno obveznici podnošenja prijava dužni dostavljati podatke za vođenje matične evidencije na propisanim prijavama.

Uz članke 113. do 115.

Ovim odredbama uređen je način unosa, čuvanja i pohranjivanja podataka u Zavodu dostavljenih na prijavama, rokovi čuvanja dokumentacije i tijelo Zavoda nadležno za odabir i izlučivanje registraturne građe u skladu s odredbama Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (Narodne novine, br. 105/97, 64/2000, 65/2009 i 125/2011).

Uz članak 116.

Odredbama se propisuje nadležnost Zavoda za odlučivanje o pravima na mirovinsko osiguranje (priznanje svojstva osiguranika) i iz mirovinskog osiguranja (priznanje prava na mirovinu i druga mirovinska davanja). U prvom stupnju rješava područna ustrojstvena jedinica Zavoda, a u drugom stupnju središnja ustrojstvena jedinica Zavoda.

Uz članak 117.

Ovom odredbom propisuje se da se pravo na mirovinsko osiguranje za osobe koje se obvezno osiguravaju na mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti i za osobe koje se osiguravaju na produženo osiguranje utvrđuje prijavom svojstva osiguranika u Zavodu na osnovi prijave osiguranja koju podnosi obveznik doprinosa.

Iznimka od pravila propisana je za roditelje koji obavljaju roditeljske dužnosti u prvoj godini života djeteta koji sami uspostavljaju Zavodu prijavu na osiguranje i roditelje njegovatelje kojima je taj status utvrđen na osnovi članka 74. Zakona o socijalnoj skrbi za koje prijavu na osiguranje podnosi nadležni centar za socijalnu skrb.

Za osobe osigurane u određenim okolnostima pravo na osiguranje utvrđuje se tek kad nastane osigurani slučaj koji daje pravo na osiguranje (invalidnost i tjelesno oštećenje zbog ozljede na radu ili profesionalna bolest).

Uz članak 118.

Ovom odredbom uređuje se priznanje svojstva osiguranika i način utvrđivanja staža osiguranja za osobe koje ostvaruju drugi dohodak u skladu s člankom 32. Zakona o porezu na dohodak (Narodne novine, br. 177/2004, 73/2008, 80/2010, 114/2011, 22/2012, 144/2012, 43/2013, 120/2013 i 125/2013) i obveznici su doprinosa za obvezna osiguranja po osnovi primitaka od kojih se utvrđuje drugi dohodak na osnovi članka 111. Zakona o doprinosima.

Uz članke 119. i 120.

Ovim odredbama daje se mogućnost osobi (npr. radniku) za koju obveznik doprinosa (npr. poslodavac) ne podnese prijavu ili odjavu na osiguranje, da podnese Zavodu zahtjev za donošenje rješenja o priznanju ili prestanku svojstva osiguranika nakon provedenog postupka u skladu s odredbama ZUP-a.

Ako osobe kojima se svojstvo osiguranika priznaje upisom u odgovarajući registar (npr. obrtni registar, registar domaće radinosti i sporednog zanimanja, registar RPO, sudski registar) ili evidenciju (npr. imenik odvjetnika, javnih bilježnika) u roku od 30 dana od dana upisa u odgovarajući registar ne podnesu Zavodu prijavu na osiguranje, Zavod će po službenoj dužnosti pokrenuti upravni postupak u vezi s člankom 42. stavkom 1. ZUP-a i donijeti rješenje o priznanju svojstva osiguranika.

Ako Zavod, nakon što obveznik doprinosa uspostavi prijavu na osiguranje, osiguraniku ne prizna svojstvo osiguranika (nisu se ispunile okolnosti za priznanje svojstva osiguranika po nekoj od obveznih osnova osiguranja ili produženo osiguranje), ili svojstvo osiguranika prizna po nekoj drugoj osnovi osiguranja, donijet će rješenje po službenoj dužnosti nakon provedenog upravnog postupka.

Uz članak 121.

Ovom odredbom propisuje se da svojstvo osiguranika osobama koje se obvezno osiguravaju na mirovinsko osiguranje prestaje prestankom okolnosti na osnovi kojih im je priznato svojstvo osiguranika (npr. prestanak radnog odnosa na način propisan Zakonom o radu, brisanjem obrta iz obrtnog registra, brisanjem trgovačkog društva iz sudskog registra,

brisanjem nositelja ili članova obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva iz upisnika), a nositelju ili članu obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva i svećeniku i drugom vjerskom službeniku vjerske zajednice prestaje svojstvo osiguranika i ako mu je priznato pravo na mirovinu.

Uz članak 122.

Prava iz mirovinskog osiguranja ostvaruju se u Zavodu, a na osnovi isprava koje se prikupljaju tijekom radnog vijeka osiguranika i prigodom ostvarivanja prava. Mirovinski staž, plaće, osnovice i druge činjenice koje utječu na ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja uzimaju se na osnovi podataka utvrđenih u matičnoj evidenciji, a za njihovo utvrđivanje ne mogu se kao jedino dokazno sredstvo koristiti izjave svjedoka.

Uz članak 123.

Postupak za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja vodi se kao upravni postupak prema ZUP-u i prema odredbama ovoga Zakona. Postupak za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja pokreće se na zahtjev osiguranika, a iznimno, postupak za ostvarivanje prava na temelju smanjenja radne sposobnosti ili djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti prema ovome Zakonu pokreće se i na prijedlog izabranog doktora medicine primarne zdravstvene zaštite.

Uz članak 124.

Za kompletiranje zahtjeva za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja primjenom međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju ili uredbi Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti, zbog sudjelovanja više država i institucija, treba više vremena u odnosu na zahtjeve po kojima se pravo iz mirovinskog osiguranja ostvaruje u Republici Hrvatskoj, pa se ovom odredbom propisuje da se spomenuti zahtjev smatra urednim kada Zavod od nadležnog inozemnog nositelja osiguranja zaprimi kompletirane podatke potrebne za ostvarivanje prava.

Člankom 37. stavkom 2. ZUP-a propisana je obveza određivanja opunomoćenika za primanje pismena u Republici Hrvatskoj, sa sankcijom odbacivanja zahtjeva. Budući da se prava iz mirovinskog osiguranja ostvaruju primjenom međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju (zahtjevi se primaju, kompletiraju i obrađuju u državi u kojoj se nalazi podnositelj zahtjeva, tijela država ugovornica su obvezna jedna drugima pružati administrativnu i pravnu pomoć i dr.), a ulaskom u Europsku uniju i primjenom navedenih uredbi Europske unije, postoji potreba za izuzimanjem od te obveze osiguranika koji ostvaruju prava iz mirovinskog osiguranja. Ovom odredbom osiguranicima je omogućen pristup tijelu koje rješava o njihovom pravu, a time i pristup pravu koje im pripada na temelju mirovinskog staža navršenom u hrvatskom mirovinskom osiguranju. Osim toga, navedena odredba ZUP-a u suprotnosti je s obvezama javnopravnih tijela i ustanova koje proizlaze iz Uredbe EU 883/2004 o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti i Uredbe 987/2009 o primjeni navedene Uredbe.

Uz članak 125.

Ovim člankom uređuje se obveza liječnika primarne zdravstvene zaštite da pokrene postupak za ocjenu radne sposobnosti kada ocijeni da se zdravstveno stanje osiguranika stabiliziralo i

da daljnje liječenje i medicinska rehabilitacija neće dovesti do ponovnog uspostavljanja radne sposobnosti. Uz podneseni zahtjev doktor medicine je dužan prethodno pripremiti cjelokupnu medicinsku dokumentaciju i zajedno sa svojim nalazom i mišljenjem dostaviti je Zavodu radi vještačenja ili tijelu vještačenja. Vještačenje u prvom stupnju o činjenici smanjenja radne sposobnosti odnosno potpunog gubitka radne sposobnosti i drugih činjenica o kojima ovisi pravo prema ovome Zakonu (tjelesnom oštećenju) te potpunom gubitku radne sposobnosti osiguranika, odnosno člana obitelji osiguranika obavlja ovlašteni vještak, odnosno tijelo vještačenja. Vještačenje se obavlja na temelju dostavljene medicinske dokumentacije te se o činjenici postojanja ili nepostojanja smanjenja radne sposobnosti i preostale radne sposobnosti te djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti obvezno donosi rješenje.

U drugom stupnju odnosno u povodu žalbe na rješenje vještači ovlašteni viši vještak Zavoda. Odredbom stavka 3. omogućuje se da i ovlašteni viši vještak Zavoda, odnosno tijelo vještačenja prije donošenja ocjene zatraži od Centra za medicinsko vještačenje Zavoda ili druge nezavisne ustanove provjeru medicinske dokumentacije ili dodatne medicinske obrade, kao i od izabranog doktora medicine. Ako je činjenica o smanjenju ili gubitku radne sposobnosti utvrđena u povodu žalbe putem ovlaštenog višeg vještaka Zavoda drugostupanjsko rješenje donosi se na temelju nalaza i mišljenja ovlaštenog višeg vještaka Zavoda. Centar za medicinsko vještačenje Zavoda provodi i provjeru medicinske dokumentacije u slučaju kada je nastupila zastara kaznenog progona ili je počinitelj umro, ili je nepoznat, a pri vještačenju je učinjeno kazneno djelo, a ta okolnost je ustanovljena putem Državnog odvjetništva ili drugog nadležnog tijela kaznenog progona.

Uz članak 126.

Ova odredba obvezuje ovlaštenog vještaka, odnosno tijelo vještačenja i ovlaštenog višeg vještaka Zavoda da u roku od 3 godine od dana utvrđene smanjene radne sposobnosti, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, utvrdi kontrolni pregled osiguranika, što se obvezno navodi i u rješenju o priznanju prava. Svrha kontrolnog pregleda je provjera zdravstvene i radne sposobnosti osiguranika, a podliježu mu svi korisnici invalidske mirovine i naknade zbog tjelesnog oštećenja. Na kontrolnom pregledu može se odrediti novi kontrolni pregled. U slučaju osiguranika kod kojega je smanjenje radne sposobnosti, djelomični ili potpuni gubitak radne sposobnosti utvrđen na temelju medicinske dokumentacije dostavljene od inozemnog nositelja mirovinskog osiguranja koji nije utvrdio i obvezu kontrolnog pregleda korisnika invalidske mirovine, može se odrediti da navedeni korisnik ne podliježe kontrolnom pregledu.

Ministarstvo nadležno za mirovinski sustav i Centar za medicinsko vještačenje Zavoda u postupku nadzora i kontrole mogu obavljati kontrolni pregled po službenoj dužnosti za prava utvrđena na temelju smanjene radne sposobnosti ili djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, tjelesnog oštećenja ili potpunog gubitka radne sposobnosti članova obitelji tijekom korištenja tih prava, a o tome donosi nalaz i mišljenje. U slučaju kada se korisnik ne odazove na kontrolni pregled a za to nema opravdane razloge (bolest, smrt člana obitelji, neodgodivo putovanje i drugi opravdan razlog), obustavlja se isplata mirovine, odnosno novčanog primanja iz mirovinskog osiguranja, s time da se isplata mirovine ponovno uspostavlja prvog dana idućeg mjeseca nakon mjeseca u kojem je obavljen kontrolni pregled a najviše za dvanaest mjeseci unatrag.

Uz članak 127.

Odredbom se ovlašćuje Vlada Republike Hrvatske da uredbom detaljno propiše način i postupak medicinskog vještačenja u mirovinskom osiguranju.

Uz članak 128.

Ovom odredbom propisuje se koji dan se uzima kao dan nastanka smanjene radne sposobnosti, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, odnosno tjelesnog oštećenja, što je važno s obzirom na činjenicu da se najranije od dana nastanka odnosno tjelesnog oštećenja može priznati pravo na invalidsku mirovinu, odnosno naknadu zbog tjelesnog oštećenja.

Uz članak 129.

Ovom odredbom ustanovljen je kao obvezan institut revizije nalaza i mišljenja ovlaštenog vještaka, odnosno tijela vještačenja, odnosno ovlaštenog višeg vještaka Zavoda. Revizija se obavlja u ministarstvu nadležnom za mirovinski sustav prije donošenja rješenja o pravu osiguranika, a mora biti obavljena u roku od 10 dana od dana davanja nalaza i mišljenja, a iznimno u roku od 20 dana ako je potreban i pregled osiguranika ili dodatna medicinska obrada. Način obavljanja revizije detaljno uređuje Vlada RH općim aktom.

Uz članak 130.

Propisuje se koje je tijelo nadležno za izvršenje i način izvršenja izvršnog rješenja o priznanju prava na profesionalnu rehabilitaciju. Navedeno rješenje izvršava nadležna područna ustrojstvena jedinica Zavoda rješenjem o upućivanju osiguranika na profesionalnu rehabilitaciju, u kojim se obvezno određuju poslovi za koje se osposobljava, trajanje i poslodavac, odnosno ustanova u kojoj će se profesionalna rehabilitacija provoditi.

Uz članak 131.

Ovom odredbom uređuje se način postupanja u slučajevima kada podaci o kojima ovisi visina mirovine nisu kompletirani, ali se na osnovi raspoložive dokumentacije nedvojbeno može utvrditi da su ispunjeni minimalni uvjeti za priznanje prava na mirovinu. Radi materijalne i zdravstvene zaštite osiguranika propisuje se mogućnost donošenja rješenja o priznanju prava na mirovinu i određivanju isplate predujma mirovine prema raspoloživim podacima. Nakon donesenog rješenja nastavlja se postupak kompletiranja podataka radi određivanja pripadajuće visine mirovine i donošenja drugog rješenja.

Uz članak 132.

Uređuje se izvršenje rješenja o priznanju prava iz mirovinskog osiguranja. Zbog prirode prava iz mirovinskog osiguranja koji su osnova socijalne sigurnosti korisnika i njegove obitelji, rješenja o pravima iz mirovinskog osiguranja izvršavaju se nakon donošenja. Ovom odredbom propisuje se i iznimka, u slučaju donošenja rješenja kojim je priznato pravo na profesionalnu rehabilitaciju te se predlaže izvršenje tog rješenja nakon što postane izvršno prema ZUP-u. Iznimka je i rješenje o nepripadnoj isplati koje postaje izvršno prema odredbama ZUP-a (jer time postaje ovršna isprava prema Ovršnom zakonu). Rješenja o pravima iz mirovinskog osiguranja izvršava Zavod.

Uz članak 133.

Ovom odredbom provodi se, odnosno ostvaruje načelo dvostupanjskog odlučivanja u rješavanju o pravima iz mirovinskog osiguranja prema ovom Zakonu, a koje je ustanovljeno općim odredbama Zakona. Propisuje se da je u okviru Zavoda za rješavanje o žalbama na rješenja o pravima i obvezama iz mirovinskog osiguranja donesenih u prvom stupnju nadležna Središnja ustrojstvena jedinica Zavoda.

Uz članke 134. i 139.

Uređuje se obnova postupka u mirovinskom osiguranju. Prava iz mirovinskog osiguranja su osobna prava koja ne zastarijevaju, ne mogu se prenijeti na drugu osobu, a svrha im je socijalna sigurnost, pa se u skladu s tim načelima uređuje i obnova postupka u kojem se ostvaruju ta prava. Obnova postupka uređuje se na povoljniji način u odnosu na odredbe ZUP-a, bez propisivanja rokova za provedbu obnove postupka.

Naime, nakon ostvarivanja prava na mirovinu, osiguranici naknadno dokazuju mirovinski staž ili prilažu dokaze o plaći za pojedine godine, što utječe na visinu mirovine pa je nužno, uvažavajući navedena načela, omogućiti im da u obnovljenom postupku ostvare pravo na temelju svih podataka i dokaza kojima raspolažu. Osim toga, moguće je da je o nekom pravnom pitanju izmijenjeno pravno shvaćanje i zauzeto drukčije stanovište koje je povoljnije za stranku ili je povrijeđen zakon na štetu stranke, pa je potrebno propisati zakonsku mogućnost da se i u takvim slučajevima postupi u korist osiguranika odnosno korisnika mirovine.

Također, ne isključuje se mogućnost obnove postupka, odnosno poništavanja, ukidanja ili izmjene rješenja predviđenih ZUP-om, već se radi zaštite prava iz mirovinskog osiguranja s pravnim djelovanjem unaprijed omogućava rješavanje onih pravnih situacija na koje se ne mogu primijeniti odredbe ZUP-a, zbog proteka rokova. ZUP daje mogućnosti za poništavanje odnosno ukidanje rješenja ali u rokovima predviđeni člankom 131. ZUP-a. Nezakonito rješenje može se poništiti u roku od dvije godine, a ukinuti u roku od jedne godine od dana dostave rješenja stranci. Nakon proteka navedenih rokova korisnici mirovina više ne mogu ostvariti povoljnije pravo od onog ostvarenog na osnovi rješenja o priznanju prava na mirovinu u slučaju kada je tim rješenjem povrijeđen zakon ili opći akt Zavoda na štetu osiguranika, odnosno osigurane osobe, kada se sazna za nove činjenice koje utječu na pravo osiguranika, odnosno osigurane osobe, a koje su nastale nakon donošenja rješenja o pravu ili ako je o nekom pravnom pitanju kasnije zauzeto pravno shvaćanje povoljnije za osiguranu osobu.

Prava utvrđena rješenjem donesenim u obnovljenom postupku, pripadaju od prvoga dana idućega mjeseca nakon podnošenja zahtjeva za obnovu postupka, odnosno od prvoga dana idućega mjeseca nakon donošenja rješenja u obnovljenom postupku pokrenutom po službenoj dužnosti.

Uz članak 135.

Propisuje se da se korisnicima mirovina bivšim osiguranicima samostalnih djelatnosti kojima je mirovina priznata na osnovi dijela mirovinskog staža za koji su do dana priznanja prava na mirovinu uplaćeni doprinosi, donese novo rješenje o mirovini na zahtjev osiguranika kada se u cijelosti uplate doprinosi prema potvrdi nadležnog tijela. Mirovina bi se odredila i na

temelju staža osiguranja za koji su naknadno uplaćeni doprinosi, a isplata nove svote mirovine prema novom rješenju pripadala bi od prvog dana idućega mjeseca od mjeseca u kojem su uplaćeni doprinosi.

Uz članke 136. do 138.

Ovim odredbama uređuje se revizija rješenja kojima se rješava o svojstvu osiguranika i mirovinskom stažu. Reviziju obavlja središnja ustrojstvena jedinica Zavoda koja osim kontrole zakonitosti rješenja ima i instruktivnu svrhu radi jednoobraznosti postupanja u Zavodu. Revizija rješenja odgađa njihovo izvršenje (članak 136.). Propisuje se da se u slučaju kada je protiv rješenja u prvom stupnju koje podliježe reviziji izjavljena žalba, da se o reviziji i žalbi rješava istim rješenjem (članak 137. stavak 1.). Time se provodi načelo ekonomičnosti upravnog postupka. Propisuje se i rok od tri mjeseca u kojem treba biti obavljena revizija. Rok je instruktivne naravi i obvezuje na pravovremeno postupanje, radi zaštite interesa osiguranika i sprečavanja odugovlačenja postupka, a njegovim protekom smatrat će se da je dana suglasnost na rješenje.

Navode se odluke koje se mogu donijeti u sklopu revizije donesenih rješenja u prvom stupnju koja podliježu reviziji. Propisuje se obveza da se u povodu poništenja prvostupanjskog rješenja u ponovljenom postupku osigurava da sadržaj novog rješenja odgovara pravnim shvaćanjima i primjedbama iz rješenja tijela nadležnog za reviziju, a stavkom 4. propisuje se da rješenje kojim je u reviziji izmijenjeno rješenje nadležne ustrojstvene jedinice Zavoda, ima svojstvo upravnog akta protiv kojega se može voditi upravni spor, te da se upravni spor ne može voditi protiv rješenja donesenog u reviziji, odnosno u povodu žalbe, ako je s tim rješenjem rješenje prvog stupnja poništeno i predmet vraćen na ponovni postupak.

Uz članak 140.

Ovom odredbom predlaže se oslobađanje od plaćanja upravnih i sudskih pristojbi u postupku ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja.

Uz članke 141. i 142.

Ovim odredbama Zavod se definira kao javna ustanova, koja je osnovana i posluje prema Zakonu o ustanovama (Narodne novine, br. 76/93, 29/97, 47/99 i 35/2008) osim u slučaju kada je ovim Zakonom drugačije propisano. Zavod ima svojstvo pravne osobe sa sjedištem u Zagrebu s pravima i odgovornošću utvrđenim ovim Zakonom, a osnovala ga je Republika Hrvatska. Zavod ima javne ovlasti u rješavanju o pravima i obvezama iz mirovinskog osiguranja, a rad Zavoda je javan. To se očituje u činjenici da je Zavod obavezan izvješćivati o svom radu i poslovanju Hrvatski sabor najmanje jedanput godišnje.

Uz članak 143.

Zavod obavlja poslove iz svoje djelatnosti u središnjoj ustrojstvenoj jedinici i područnim ustrojstvenim jedinicama. Središnja ustrojstvena jedinica Zavoda je Središnja služba, sa sjedištem u Zagrebu. Područne ustrojstvene jedinice Zavoda obavljaju poslove iz djelatnosti Zavoda pod nazivom Zavod, Područna ustrojstvena jedinica.

Uz članak 144.

Ovom odredbom propisuje se da Statut Zavoda donosi Upravno vijeće, a potvrđuje ga Vlada Republike Hrvatske te se određuju pitanja koja se detaljnije uređuju Statutom Zavoda. Propisuje se da se tim aktom uređuju djelokrug i naziv ustrojstvenih jedinica, prava, obveze i odgovornosti tijela upravljanja, obavljanje stručno - administrativnih, pravnih i njima sličnih poslova kao i druga pitanja propisana zakonom značajna za rad Zavoda. Također se propisuje da se Statut i drugi opći akti Zavoda kojima se uređuju prava i obveze osiguranika i korisnika prava objavljuju u Narodnim novinama.

Uz članak 145.

Pobliže se navode poslovi koje Zavod obavlja, to su poslovi u vezi s ostvarivanjem prava osiguranih osoba iz mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti, provedbom uredbi Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti, međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju, osiguravanjem zakonitosti ostvarivanja prava osiguranih osoba i pružanjem stručne pomoći pri ostvarivanju prava, provedbom politike razvitka i unapređivanja mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti i drugi poslovi u vezi s provedbom i ostvarivanjem prava iz tog osiguranja. Uvodi se mogućnost da Zavod prenese obavljanje određenih poslova u vezi s rješavanjem o pravima iz mirovinskog osiguranja na tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i Hrvatsku poštu, u svrhu racionalizacije troškova u vezi s pružanjem usluga većem broju korisnika na širem području Republike Hrvatske.

Uz članak 146.

Ovom odredbom propisuje se da Zavodom upravlja Upravno vijeće Zavoda, koje ima 9 članova koje imenuje Vlada Republike Hrvatske i to: četiri člana na prijedlog ministra nadležnog za mirovinski sustav, dva člana na prijedlog udruga umirovljenika, jednog člana na prijedlog Gospodarsko-socijalnog vijeća iz redova sindikata, jednog člana na prijedlog Gospodarsko-socijalnog vijeća iz redova poslodavaca, jednog člana predstavnika radnika Zavoda. Predsjednika upravnog vijeća biraju članovi upravnog vijeća iz svojih redova, a mandat članova upravnog vijeća traje četiri godine. Detaljniji djelokrug rada, ovlaštenja i odgovornost upravnog vijeća utvrđuju se Statutom Zavoda.

Uz članak 147.

Ovom odredbom propisuje se da Zavod ima ravnatelja, a ravnatelj ima zamjenike i pomoćnike te način imenovanja. Propisuje se da Vlada Republike Hrvatske imenuje ravnatelja na četiri godine nakon provedenog javnog natječaja, a što je u skladu sa Zakonom o ustanovama. Zamjenike ravnatelja i pomoćnike ravnatelja, na prijedlog ministra nadležnog za mirovinski sustav također imenuje Vlada Republike Hrvatske. Djelokrug rada, ovlasti i odgovornosti ravnatelja, zamjenika ravnatelja i pomoćnika ravnatelja pobliže se uređuju Statutom Zavoda.

Uz članak 148.

Ovom odredbom propisuje se da Zavod može imati nadzorna, stručna i savjetodavna tijela, a njihov sastav, osnivanje i poslovi tijela utvrđuju se Statutom.

Uz članak 149.

Ovim člankom propisuje se da Zavod ima jedinstvenu stručnu službu radi obavljanja stručnih, administrativnih, pravnih, ekonomskih i drugih poslova Zavoda. Propisuje se i da se stručna služba Zavoda ustrojava na način koji osigurava nesmetano, racionalno i uspješno obavljanje djelatnosti Zavoda, kao i ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja na način dostupan svim osiguranim osobama u Zavodu. Detaljnija pitanja, radna mjesta (položaje) koji se popunjavaju putem natječaja, vrijeme na koje se imenuje radnik na položaj, način oglašavanja, razloge za razrješenje prije isteka vremena imenovanja na položaj i druga pitanja u vezi s obavljanjem poslova na tim položajima, vezana za stručnu službu uređuju se općim aktom Zavoda.

Uz članak 150.

Ovom odredbom propisuje se da upravni nadzor nad Zavodom provodi ministarstvo nadležno za mirovinski sustav.

Uz članak 151.

Odredbom ovoga članka utvrđuju se prihodi mirovinskog osiguranja kojima se pokrivaju rashodi mirovinskoga osiguranja iz članka 152. ovoga Zakona. Doprinosi za obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti osnovni su izvor prihoda za financiranje prava iz ovoga Zakona jer se prikupljaju namjenski od obveznika doprinosa radi buduće isplate davanja korisnicima prava.

Prihode iz državnog proračuna osigurava Republika Hrvatska za pokriće rashoda taksativno navedenih u članku 155. ovoga Zakona a odnose se na: pokrivanje dijela obveza mirovinskog osiguranja koje nastaju priznavanjem i određivanjem mirovine pod povoljnijim uvjetima prema posebnim propisima, za povećanje mirovine ostvarene prema zakonu koji uređuje to pravo ovisno o datumu stjecanja prava na mirovinu (prema posebnim propisima), za pokrivanje nedostatka prihoda koji je posljedica uvođenja obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje i za doprinose osiguranika po osnovi (poljoprivrednika), roditelja ili osobe koja obavlja roditeljske dužnosti i korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad s nepunim radnim vremenom.

Prihodi su i kapitalizirani doprinosi članova mirovinskih fondova čiji se doprinosi u slučajevima isključivog korištenja prava prema ovom Zakonu prenose u državni proračun za financiranje ovih mirovina. Ostali prihodi mogu biti kamate, pozitivne tečajne razlike, povrati od mirovina, naknade štete od osiguravajućih zavoda i drugo, a vlastiti prihodi su primjerice prihodi Zavoda od najamnine.

Uz članak 152.

Uređuju se rashodi mirovinskog osiguranja odnosno namjene za koje Zavod može rezervirati odnosno trošiti sredstva mirovinskog osiguranja, kojima raspolaže kao nositelj osiguranja. Svi rashodi koji su ovdje taksativno navedeni, pa tako i nespecificirani troškovi u funkciji su provedbe mirovinskoga osiguranja na temelju generacijske solidarnosti.

Uz članak 153.

Propisuje se obveza Zavodu o podnošenju izvješća o godišnjem poslovanju Hrvatskom saboru. Izvještavanjem Hrvatskom saboru Zavoda s podacima o osiguranicima i korisnicima te financijskim izvješćem za prethodnu fiskalnu godinu kojim se utvrđuje način odvijanja financijskog poslovanja Zavoda u odnosu na financijski plan za tu godinu te o drugim podacima o poslovanju Zavoda u prethodnoj godini potvrđuje se javnost rada Zavoda.

Uz članak 154.

Ovom se odredbom upućuje na Zakon o doprinosima u dijelu kojim je propisana obveza plaćanja doprinosa za obvezna mirovinska osiguranja, vrste doprinosa i stope za obračun, obveznik doprinosa, osnovice za obračun i način njihova utvrđivanja, obveza i način obračunavanja, obveza plaćanja i rokovi za uplatu, obveza izvješćivanja i druga pitanja vezana uz prikupljanje doprinosa. Također su poslovi prikupljanja doprinosa od 1. siječnja 2003. godine prema Zakonu o poreznoj upravi (Narodne novine, br. 25/2012 i 112/2012) preneseni u nadležnost porezne uprave. S tog aspekta bilo bi nepotrebno odredbama ovoga Zakona dodatno uređivati doprinose i stopu doprinosa, međutim smatra se nužnim utvrditi značaj doprinosa za mirovinsko osiguranje u okviru ovoga Zakona koji su namjenske naravi, odnosno osnovni izvor iz kojeg se financira glavnina davanja korisnicima.

Uz članak 155.

Predlaže se taksativno utvrditi namjene za koje Republika Hrvatska u provedbi mirovinskog osiguranja prema ovom Zakonu ima obvezu osigurati sredstva.

Uz članke 156. i 157.

U rješavanju o pravima iz mirovinskog osiguranja Zavod ima javne ovlasti, a davanja iz mirovinskog osiguranja koja proistječu iz priznatih prava te troškovi nastali poslovanjem Zavoda u provedbi tih prava dio su javnih financija čiji se prihodi i rashodi utvrđuju u državnom proračunu. Rashodi mirovinskog osiguranja pokrivaju se prema proračunskom načelu jedne godine i uravnoteženosti s prihodima u istoj godini, a način i potreba uravnoteženja odvija se prema proračunskim propisima.

Budući da Zavod kao izvanproračunski korisnik proračuna u financijskom poslovanju podliježe tim propisima, sredstva za financiranje rashoda mirovinskoga osiguranja i njihov raspored utvrđuje se financijskim planom Zavoda koji je sastavni dio državnog proračuna. Prihodi Zavoda kao nositelja obveznog mirovinskog osiguranja iskazuju se u općem dijelu proračuna s ostalim prihodima i sastavni su dio državnog proračuna, dok se rashodi mirovinskog osiguranja iskazuju u razdjelu ministarstva nadležnog za rad i mirovinski sustav te se u načelu pokrivaju prihodima planiranim u jednoj godini. Financijsko poslovanje Zavoda odvija se preko jedinstvenog računa državnog proračuna, a samo se iznimno propisuje potreba korištenja transakcijskog računa u nekoj od poslovnih banaka u Republici Hrvatskoj preko koje se isplaćuju mirovine i druga primanja iz mirovinskog osiguranja korisnicima u inozemstvo.

Uz članke 158. do 160.

Uređuje se imovina Zavoda i prava i obveze koje proizlaze iz raspolaganja i vlasništva na toj imovini. Imovinu Zavoda čine nekretnine, pokretnine, dionice, poslovni udjeli, vrijednosni papiri, potraživanja, novac i ostala imovina na kojoj su republički fondovi mirovinskog i invalidskog osiguranja i njihovi pravni prednici imali pravo raspolaganja, odnosno pravo vlasništva, a Zavod ima neograničenu pravnu i poslovnu sposobnost u pravnom prometu u raspolaganju tom imovinom. Radi povećanja imovine Zavod ima pravo osnivati trgovačka društva, društva za upravljanje fondovima, odnosno investicijska društva, kreditne i financijske institucije i ustanove.

Uz članak 161.

Jasnije se propisuje kada Zavod ima pravo zahtijevati naknadu štete za davanja iz mirovinskog osiguranja koja se isplaćuju na teret mirovinskog osiguranja, određuje se način izračuna i naplate te utvrđivanja visine naknade stvarne štete.

Uz članak 162.

Ovim člankom uređuje se odgovornost za štetu koju Zavod ima pravo potraživati u slučaju nastanka smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, tjelesnog oštećenja ili smrti osigurane osobe.

Uz članak 163.

Ovom odredbom uređeno je pravo Zavoda na naknadu štete od poslodavca ili Fonda, ako je šteta nastala povezano s neispunjenjem obaveza u vezi s profesionalnom rehabilitacijom.

Uz članak 164.

Propisuje se pravo Zavoda zahtijevati naknadu štete izravno od društava za osiguranje, od vlasnika, odnosno korisnika motornog vozila i Hrvatskog ureda za osiguranje te se određuje način utvrđivanja visine te štete.

Uz članak 165.

Ovom odredbom propisani su za Zavod rokovi zastare za potraživanje naknade štete, početak tijeka zastare i od kada teče zatezna kamata na ta potraživanja.

Uz članak 166.

Po uzoru na praksu zemalja članica Europske unije propisuje se pravo Zavoda da rješenjem utvrdi da je određenoj osobi izvršena isplata koja joj ne pripada i da odredi svotu te nepripadne isplate (stjecanja bez osnove) i namiri se za ta potraživanja i iz primanja korisnika mirovine.

Uz članak 167.

Ovom odredbom obvezuje se poslodavac da vrati nepripadno isplaćeno novčano davanje ako nije dao ili je dao neistinite ili netočne podatke o činjenicama o kojima ovisi stjecanje ili

gubitak prava, a osiguranik je na osnovi tih podataka ostvario neko pravo iz mirovinskog osiguranja.

Uz članak 168.

Odredbom se propisuju rokovi zastare za Zavod za pravo na utvrđivanje i pravo na povrat nepripadno isplaćenih davanja (stjecanja bez osnove) i kada ti rokovi počinju teći.

Uz članak 169.

Utvrđuje se kada na potraživanje nepripadno isplaćenih davanja zastara ne teče, kada se prekida, kada ponovo počinje teći.

Uz članak 170.

Odredbom se propisuje supsidijarna primjena Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 35/2005, 41/2008 i 125/2011) za naknadu štete nanesene Zavodu i nepripadne isplate.

Uz članak 171.

Ovom odredbom regulira se provedba inspekcijskog nadzora. Inspektor rada će usmenim rješenjem u zapisniku, na određeno vrijeme dok ne otkloni nedostatke u poslovanju, a najkraće u trajanju od petnaest dana, ako su nedostaci utvrđeni prvi put, odnosno u trajanju od trideset dana, ako su istovjetni nedostaci utvrđeni drugi i svaki sljedeći put računajući od dana donošenja prvog usmenog rješenja, zabraniti poslodavcu obavljanje djelatnosti u nadziranom poslovnom objektu, odnosno prostoru, ako utvrdi da je tijekom nadzora za poslodavca radio radnik, kojeg poslodavac nije prijavio na obvezno mirovinsko osiguranje s prvim danom početka rada ili na odgovarajuće radno vrijeme.

Rješenje se izvršava pečačenjem poslovnih prostorija, postrojenja, uređaja i druge opreme za rad ili na drugi pogodan način, bez donošenja posebnog akta o dozvoli izvršenja rješenja, u roku od pet dana od dana donošenja usmenog rješenja u zapisniku. Iznimno, mjera zabrane obavljanja djelatnosti iz stavka 1. ovoga članka neće se izvršiti, a usmeno izrečeno rješenje će se ukinuti ako poslodavac kome je mjera izrečena u roku od pet dana od dana izricanja mjere, nadležnom inspektoru rada dostavi dokaz da je otklonio nedostatke u poslovanju i izvršio uplatu iznosa od 30.000,00 kuna, za svakog radnika iz stavka 1. ovoga članka, u korist državnog proračuna.

Također, poslodavac na koga se odnosi usmeno rješenje može pisanim putem, u roku od 24 sata od dana pečačenja prostorija, zatražiti da se zapečaćene prostorije privremeno otpečate i u prisutnosti inspektora rada odmah izuzeti pokvarljive namirnice i poduzeti druge sigurnosne mjere radi sprječavanja štete. Rješenje iz stavka 1. ovoga članka neće se provesti pečačenjem prostorija, objekata, postrojenja, uređaja i druge opreme za rad u djelatnostima opskrbe električnom i toplinskom energijom, plinom, parom i klimatizacijom; opskrbom vode; skupljanjem i zbrinjavanjem otpada; u obrazovnim ustanovama; ustanovama u kulturi; zdravstvenim ustanovama; ustanovama socijalne skrbi; ustanovama obveznog osiguranja; prijevoza pokojnika; biljnoj i stočarskoj proizvodnji. Izvršenje rješenja može se provesti samo na drugi pogodan način, a žalba izjavljena protiv rješenja ne odgađa izvršenje rješenja.

Uz članke 172. do 174.

Ovim odredbama propisuju se kazne za nepoštivanje obveza odnosno rokova propisanih ovim Zakonom.

Uz članak 175.

Ovom odredbom korisnicima prava iz mirovinskog osiguranja (korisnicima starosne mirovine, prijevremene starosne mirovine, invalidske mirovine, obiteljske mirovine, minimalne mirovine, zaštitnog dodatka uz mirovinu, doplataka za pomoć i njegu kao i na novčane naknade zbog tjelesnog oštećenja, najniže mirovine) koji su ta prava ostvarili prema propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju koji su bili na snazi do stupanja na snagu ovoga Zakona, jamče se ta prava i nakon stupanja na snagu ovoga Zakona u istom opsegu, a propisuje se da se ta prava usklađuju kao i prava ostvarena prema ovome Zakonu.

Nadalje, jamče se stečena prava korisnika invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad ostvarena prema propisima koji su bili na snazi do stupanja na snagu ovoga Zakona na temelju invalidnosti iz članka 34. stavka 1. i članka 174. Zakona o mirovinskom osiguranju, koje se određuju odgovarajućom primjenom mirovinskog faktora iz toga Zakona ovisno o statusu zaposlenosti ili nezaposlenosti i uzroku invalidnosti (mirovinski faktori 0,1667, 0,5, 0,6667 i 0,8). Propisuje se da se najniža mirovina ne isplaćuje korisnicima za vrijeme zaposlenja odnosno obavljanja djelatnosti.

Nadalje, stavak 4. sadrži odredbe o korisnicima prava kod kojih postoji nesposobnost za rad za poslove svojeg zanimanja za više od polovice, a koji su prema preostaloj radnoj sposobnosti raspoređeni na rad s punim radnim vremenom na druge odgovarajuće poslove na kojima su isključeni zahtjevi radnog mjesta koji su kontraindicirani zdravstvenom stanju i radnoj sposobnosti. S obzirom da se radi o invalidima rada s profesionalnom (smanjenom) nesposobnosti za rad koji su nastavili raditi na temelju preostale radne sposobnosti na drugim odgovarajućim poslovima puno radno vrijeme, visina te mirovine im se određuje ovisno o statusu zaposlenosti/nezaposlenosti i ovisno o uzroku invalidnosti uz primjenu odgovarajućeg mirovinskog faktora iz članka 80. prijašnjeg Zakona utvrđenog za te korisnike ovisno o tome statusu. Propisuju se mirovinski faktori za određivanje te mirovine ovisno o statusu zaposlenosti ili nezaposlenosti i uzroku invalidnosti (0,5, 0,6667, 0,8). Također, jamči se za prijašnje korisnike na temelju preostale radne sposobnosti koji su 1. siječnja 1999. prevedeni na invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad, stečena prava na tu mirovinu, uz primjenu mirovinskog faktora za te korisnike određenog člankom 174. dosadašnjeg Zakona o mirovinskom osiguranju, dakle i za te korisnike visina te mirovine ovisi o statutu zaposlenosti/nezaposlenosti i radi li se o profesionalnim uzrocima invalidnosti ili ne te se u skladu s time odgovarajuće određuje primjenom mirovinskog faktora iz članka 174. stavka 3. dosadašnjeg Zakona o mirovinskom osiguranju (0,1667, 0,5, 0,6667 i 0,8). Korisnicima invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad koji su mirovinu ostvarili prema općim propisima prije stupanja na snagu ovoga prijedloga zakona, sa navršenjem dobi za starosnu mirovinu izvršit će se prevođenje na starosnu mirovinu u istoj svoti.

Zbog složenosti provedbe ove odredbe predlaže se odgoda primjene odredbi članka 58. i 175. stavka 7. ovoga Zakona kojim je uređeno prevođenje invalidske mirovine zbog potpunog gubitka radne sposobnosti i invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad s danom navršenih godina starosti za starosnu mirovinu iz članka 33. odnosno 180. ovoga Zakona započeti sa 1. siječnja 2015. Predlaže se da se zatečenim korisnicima ovih mirovina koji će

starosnu dob za starosnu mirovinu navršiti do 31. prosinca 2014. prevođenje obavi u roku od godine od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, odnosno najkasnije sa 1. siječnja 2015.

Uz članak 176.

Ovom odredbom određuje se da je aktualna vrijednost mirovine važeća na dan 31. prosinca 2013. godine polazna veličina za određivanje i usklađivanje za sve mirovine prema ovome Zakonu. Mirovine ostvarene odnosno određene prema općim propisima o mirovinskom osiguranju određuju se i usklađuju prema aktualnoj vrijednosti mirovine koja važi za te mirovine, a to je ona iz članka 94. ovoga Zakona. Za mirovine, odnosno dio mirovine ostvarene, odnosno određene prema posebnim propisima primjenjuje se aktualna vrijednost mirovina iz članka 89. i 94. ovoga Zakona, koja se u 2014. godini primjenjuje na cijelu mirovinu tih korisnika. Od 1. siječnja 2015. godine, nakon razdvajanja tih mirovina na dio određen/ostvaren prema posebnom propisu i na dio određen prema članku 80. stavku 3. ovoga Zakona, svaki od tih dijelova će se usklađivati prema odgovarajućoj aktualnoj vrijednosti mirovine.

Uz članak 177.

Odredbom ovoga članka propisuje se visina obveza državnog proračuna za dio mirovine koje su korisnici mirovine ostvarili prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima do 31. prosinca 2014. godine. Propisuje se da će se na mirovine sadašnjih korisnika koji su mirovinu ili dio mirovine ostvarili prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima na odgovarajući način primijeniti odredbe članaka 80. i 89. ovoga Zakona, što znači da će se njihove mirovine razdvojiti na dva dijela, na dio koji im pripada prema općim propisima i na dio koji im pripada prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima. To je potrebno radi usklađivanja navedenih mirovina.

Uz članak 178.

Prijedlogom ovoga članka propisuje se obveza Zavoda da korisnicima mirovine kojima je dio mirovine određen prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima, da u roku od godinu dana od stupanja na snagu ovoga Zakona dostavi rješenje o razmjernim dijelovima mirovine koji im pripadaju na dan 31. prosinca 2014. godine. To je potrebno radi propisane mogućnosti različitog usklađivanja dijelova tih mirovina.

Uz članak 179.

U svrhu osiguranja materijalne i socijalne sigurnosti korisnika ovom odredbom propisuje se da se na mirovine ostvarene prema Zakonu o posebnim pravima iz mirovinskog osiguranja i prava po osnovi nezaposlenosti zaposlenika u Istarskim ugljenokopima "Tupljak" d.d. Labin i Zakonu o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu primjenjuje aktualna vrijednost mirovine iz članka 88. ovoga Zakona, što znači da se te mirovine usklađuju prema općim propisima odnosno prema aktualnoj vrijednosti mirovine iz članka 88. ovoga Zakona.

Uz članke 180. i 182.

Ovom odredbom postupno se izjednačavaju uvjeti za starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu za žene i muškarce tako što se za žene postupno povećava dobna granica za stjecanje prava na starosnu mirovinu te mirovinski staž za prijevremenu starosnu mirovinu.

Uz članak 181.

Ovom odredbom uređuje se način i uvjeti za sniženje dobne granice za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu prema članku 33. i 180. ovoga Zakona za osiguranike koji su ostvarili staž osiguranja s povećanim trajanjem do stupanja na snagu ovoga Zakona i kasnije. Članovima posade broda u međunarodnoj plovidbi čiji je poslodavac, brodar ili kompanija domaća ili strana pravna osoba (stavak 2.), kao i članovima posade broda čiji je poslodavac, brodar ili kompanija domaća ili strana osoba pravna osoba, a imaju trajan ugovor o radu, staž osiguranja s povećanim trajanjem računa se samo u razdoblju od ukrcaja na brod do iskrcaja s broda na osnovi podataka o ukrcaju-iskrcanju upisanih u pomorskoj knjižici osiguranika i za to razdoblje postoji i obveza dodatnog doprinosa za staž osiguranja s povećanim trajanjem.

Uz članak 183.

Ovim člankom predlaže se dinamika izjednačavanja polaznog faktora kojim se umanjuje prijevremena starosna mirovina u razdoblju od 2014. do 2030. godine, tako što se za žene uvjet mirovinskog staža prema kojem se određuje postotak umanjenja polaznog faktora svake godine povećava za propisanu starosnu dob. Od tada za žene bi se, kao i za muškarce, primjenjivao polazni faktor prema redovitoj odredbi članka 85. ovoga Zakona.

Uz članak 184.

Ovom odredbom uređuje se mogućnost ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja osoba koje nakon 1. siječnja 2014. godine nemaju svojstvo osiguranika, ali su svojstvo osiguranika imale prema prijašnjim propisima. S tim osobama izjednačavaju se i osobe koje su bile osigurane kod inozemnog nositelja socijalnog osiguranja u zemlji s kojom je sklopljen međudržavni ugovor o socijalnom osiguranju ili na koje se primjenjuju uredbe Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti te članovi obitelji korisnika mirovine ostvarene prema prijašnjim propisima, ako ispunjavaju uvjete propisane ovim Zakonom za članove obitelji.

Uz članak 185.

Ovom odredbom uređuje se način ponovnog određivanja mirovine pripadnicima bivše JNA koji su se u Republici Hrvatskoj zaposlili i stekli svojstvo osiguranika te na osnovi toga ostvarili pravo na mirovinu. Za određivanje visine mirovine, odnosno utvrđivanje mirovinske osnovice tim osiguranicima prema važećim propisima uračunat je mirovinski staž, ali nisu uzimane plaće ostvarene u bivšoj JNA. Zbog te činjenice kao i načina određivanja mirovine na temelju plaća ostvarenih od 1970. godine do godine koja prethodi godini stjecanja prava na mirovinu, mirovine tih osiguranika su nepovoljnije u odnosu na mirovine pripadnika bivše JNA koje su ostvarene u vojnoj zajednici, a Hrvatska ih je preuzela i redovito ih isplaćuje. Stoga se propisuje da se pripadnicima bivše JNA kojima je priznato pravo na mirovinu od 1. siječnja 1992. do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, prema općim propisima iz mirovinskog osiguranja Republike Hrvatske i kojima je u ukupan mirovinski staž uračunat i

staž osiguranja navršen do 8. listopada 1991. prema Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika (Narodne novine, br. 53/91) ponovo odredi mirovina na način da se za razdoblja toga staža osiguranja uračuna plaća ostvarena u bivšoj JNA u iznosu od 63,22%.

Visina plaće od 63,22%, određena je prema iznosu mirovine prema kojem su preuzete i isplaćuju se mirovine pripadnika bivše JNA. Naime, te mirovine isplaćuju se u visini od 63,22% od mirovine ostvarene u prosincu 1991. u vojnoj zajednici JNA, a to je odnos između najviše isplaćene vojne mirovine i najviše isplaćene mirovine u Republičkom fondu mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske (u daljnjem tekstu: RFMIORH). Najviša svota vojne mirovine utvrđena je u visini 63,22%, što je odgovaralo svoti najviše mirovine određene prema općim propisima u RFMIORH-u, pa je u tom postotku (omjeru) određena visina svih preuzetih vojnih mirovina.

S obzirom na činjenicu da prema preuzetom Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika (Narodne novine, br. 73/91) i Pravilniku o osobnim dohocima i drugim uvećanim primanjima aktivnih vojnih lica i vojnika po ugovoru na određeno vrijeme (Službeni list, broj 15/90) plaću čine osobni dohodak i posebni dodaci (osobni dohodak po činu odnosno klasi, osobni dohodak prema položaju, osobni dohodak po osnovi minulog rada, armijski dodatak), te da je bolovanje isplaćivano u ukupnom iznosu mjesečnog dohotka, predlaže se da se u obračun za određivanje visine mirovine, odnosno utvrđivanje mirovinske osnovice uzmu plaće ostvarene u bivšoj JNA u visini 63,22%. Propisuje se da se mirovina ponovo odredi na zahtjev korisnika od prvog dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva, te da se ne primjenjuje ako je osoba na temelju staža osiguranja navršenog u bivšoj JNA ostvarila pravo na mirovinu izvan hrvatskoga mirovinskog osiguranja.

Uz članak 186.

Ovom odredbom omogućava se osiguranicima-poljoprivrednicima kojima je svojstvo osiguranika-poljoprivrednika priznato u određenom razdoblju od 1. siječnja 1980. godine do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, a koji su navršili 65 godina života (nevezano uz spol osiguranika), da na svoj zahtjev istupe iz osiguranja s danom s kojim su navršili 65 godina života. Na ovaj način omogućuje se istup iz osiguranja za one osiguranike-poljoprivrednike koji su navršili dob za starosnu mirovinu i nisu u mogućnosti plaćati doprinose za obvezna osiguranja, a zbog neplaćanja doprinosa i provedbe ovrhe dovedeni su u teški materijalni položaj, iako je razvidno da zbog dobi i zdravstvenog stanja neće biti u mogućnosti ostvariti prava iz ovoga Zakona.

Također, propisano je da se šumoposjednici i članovi njihovih obiteljskih domaćinstava mogu obvezno osigurati sukladno članku 11. ovoga Zakona od stupanja na snagu istog, odnosno od 1. siječnja 2014. godine.

Uz članak 187.

Ovom odredbom propisuje se da će se postupak za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja koja se ostvaruju do 31. prosinca 2013., kao i postupak za utvrđivanje mirovinskog staža pokrenut do 31. prosinca 2013., završiti prema propisima koji su važili do toga dana.

Uz članak 188.

Predlaže se da za korisnike invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti, kako bi ih dodatno zaštitili da im ne prestane radni odnos nakon utvrđenog djelomičnog gubitka radne sposobnosti, ugovor o radu ne prestaje dostavom izvršnog rješenja o mirovini.

Uz članak 189.

Ovom odredbom se propisuju rokovi u kojima je potrebno donijeti podzakonske akte iz ovoga Zakona.

Uz članak 190.

Ovom odredbom propisuje se da je u razdoblju od stupanja na snagu ovoga Zakona do osnivanja centara za profesionalnu rehabilitaciju istu dužan osigurati poslodavac kod kojega je osiguranik bio posljednji puta zaposlen prije nastanka smanjenja radne sposobnosti uz preostalu radnu sposobnost. Ako se profesionalna rehabilitacija ne može obaviti kod poslodavca Zavod je dužan osigurati profesionalnu rehabilitaciju u ustanovi za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida. Ta obveza trajala bi do početka 2015. godine kada bi, kako je to predviđeno prijedlogom Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, profesionalnu rehabilitaciju obavljali centri za profesionalnu rehabilitaciju za sve osobe, uključujući i osiguranike, za koje nadležno tijelo utvrdi takvu potrebu.

Uz članak 191.

Odredbom se propisuje prestanak važenja dosadašnjeg Zakona o mirovinskom osiguranju.

Uz članak 192.

Ovom normom određuje se dan stupanja na snagu Zakona.

III. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Predloženi zakon sadrži brojne novine koje će utjecati na prihode i rashode mirovinskog osiguranja generacijske solidarnosti. Naime, predloženi zakon će utjecati na prihode državnog proračuna prema više osnova. Predloženi način određivanja prijevremene starosne i starosne mirovine prema kojem će se povoljnije određivati mirovina za osiguranike s dužim mirovinskim stažem, a nepovoljnije za osiguranike s kraćim stažem, poticat će osiguranike da duže rade i kasnije ostvare mirovinu. Iako je teško razlučiti i kvantificirati pojedine elemente koji utječu na kretanje broja zaposlenih i plaćanje doprinosa, evidentno je da će se odredbe o određivanju prijevremene starosne i starosne mirovine povoljno odraziti na prihode od doprinosa za mirovinsko osiguranje, osobito u dužem razdoblju. Procijenjeno je da će se prema ovoj osnovi povećati prihodi od doprinosa za 1 mil. kuna u 2014. godini i za 2 mil. kuna u 2015. godini.

Procjenjuje se da će predloženo povećanje osnovne mirovine imati za posljedicu povećanje broja korisnika koji će mirovinu, umjesto samo u I. stupu, ostvarivati iz oba stupa.

U tom slučaju sredstva s njihovog osobnog računa u obveznom mirovinskom fondu neće se prenositi u državni proračun, već u mirovinsko osiguravajuće društvo koje će isplaćivati mirovinu iz II. stupa, pa će se s tim u vezi smanjiti prihodi državnog proračuna za 33 mil. kuna u 2014. godini i za 49 mil. kuna u 2015. godini. Istodobno će se smanjiti troškovi za njihove mirovine u I. stupu, što je uzeto u obzir u procjenama rashoda za mirovine.

Po osnovi predloženog načina izračuna naknade štete će se povećati prihodi državnog proračuna za 11 mil. kuna u 2014. godini i za 12 mil. kuna u 2015. godini. Stoga se procjenjuje se da će se prema navedenim osnovama smanjiti prihodi državnog proračuna ukupno za približno 21 mil. kuna u 2014. godini i za 35 mil. kuna u 2015. godini u odnosu na prihode koji bi se u istom razdoblju ostvarili prema važećem Zakonu o mirovinskom osiguranju.

Nadalje, predloženi zakon će utjecati i na rashode državnog proračuna prema više osnova. Predloženi način usklađivanja mirovina je povoljniji od usklađivanja prema važećem Zakonu, međutim usklađivanje mirovina ostvarenih prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima ovisit će o kretanjima bruto društvenog proizvoda, odnosno državnom proračunu. Stoga se procjenjuje da će se po osnovi usklađivanja mirovina smanjiti rashodi za mirovine i mirovinska primanja u odnosu na važeći način usklađivanja mirovina za približno 100 mil. kuna u 2014. i 190 mil. kuna u 2015. godini.

Po osnovi predloženih odredbi o uvjetima ostvarivanja i određivanju starosne, prijevremene starosne, invalidske, obiteljske, minimalne mirovine i osnovne mirovine te odredbi o profesionalnoj rehabilitaciji, procjenjuje se da će se povećati rashodi za mirovine za približno 55 mil. kuna u 2014. godini i za 100 mil. kuna u 2015. godini. Po osnovi predloženih odredbi o isplati mirovina putem banaka, odnosno Hrvatske pošte, procjenjuje se da će se rashodi za isplatu mirovina putem Hrvatske pošte smanjiti za približno 4 mil. kuna u 2014. godini i za 11 mil. kuna u 2015. godini.

Rashodi za mirovine i mirovinska primanja prema navedenim osnovama smanjili bi se ukupno za približno 49 mil. kuna u 2014. godini te za 101 mil. kuna u 2015. godini u odnosu na rashode koji bi se u istom razdoblju ostvarili prema važećem Zakonu o mirovinskom osiguranju, što znači da nisu potrebna dodatna sredstva iz državnog proračuna Republike Hrvatske za provedbu predloženog zakona.

IV. RAZLIKE IZMEĐU RJEŠENJA KOJA SE PREDLAŽU KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA U ODNOSU NA RJEŠENJA IZ PRIJEDLOGA ZAKONA I RAZLOZI ZBOG KOJIH SU TE RAZLIKE NASTALE

U odnosu na tekst Prijedloga zakona o mirovinskom osiguranju koji je prihvaćen u Hrvatskome saboru 22. studenoga 2013. godine, u Konačnom prijedlogu zakona o mirovinskom osiguranju izvršene su određene promjene koje su posljedica uvažavanja prijedloga i mišljenja saborskih odbora i rasprave u Hrvatskome saboru, kao i potrebe preciziranja pojedinih odredbi i nomotehničkog poboljšanja teksta.

Odredba članka 8. dopunjena je točkom 14. na način da je pojašnjeno značenje pojma *uredbe Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti*. Naime, to su sekundarni izvori prava Europske unije koji se izravno primjenjuju u Republici Hrvatskoj, a obuhvaćaju

Uredbu (EZ) br. 883/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti i Uredbu (EZ) br. 987/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o utvrđivanju postupka provedbe Uredbe (EZ) br. 883/2004 o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti, kako su posljednji put izmijenjene Uredbom br. 1224/2012. Radi provedbe navedenih uredbi donijet je Zakon o provedbi uredbi Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti. Slijedom toga, u članku 15. stavku 1., članku 16. stavku 1., članku 18. stavku 2. točki 6., članku 32. stavku 4., članku 96. stavku 4., članku 124. stavku 1., članku 139. stavku 1., članku 145. stavku 2. točki 2. i članku 184. stavku 2. ovoga zakonskog prijedloga riječi „pravni propisi“ zamijenjeni su riječju „uredbe“ u odgovarajućem padežu.

U članku 10. točki 3. riječ „šahist“ je brisana, budući da šahisti, kao i ostali vrhunski sportaši ostvaruju pravo na obvezno osiguranje na temelju rješenja Hrvatskog olimpijskog odbora o statusu vrhunskih sportaša.

Dopunjena je odredba članka 11. stavka 1. na način da je propisana mogućnost da se obvezno osiguraju i šumoposjednici i članovi njihovih obiteljskih domaćinstava. Također, u stavku 2. brisane su riječi „za rad“ kao suvišne i ispravljeno je pozivanje na odgovarajuće stavke iz članka 175. ovoga zakonskog prijedloga te su dodane riječi „odnosno šumoposjednika i članova njihovih obiteljskih domaćinstava“ sukladno dopuni stavka 1. istoga članka.

Brisana je odredba članka 33. stavka 4. ovoga zakonskog prijedloga, budući je riječ o dvojbenom institutu u mirovinskom sustavu.

Podnaslov 2. *Prijevremena starosna mirovina* premješten je iznad članka 34., polazeći od činjenice da novi institut koji se uvodi za dugogodišnje osiguranje s navršених 60 godina života i 41 godinu staža osiguranja, nije starosna mirovina nego prijevremena starosna mirovina, budući da se ostvaruje znatno prije godina života potrebnih za stjecanje prava na starosnu mirovinu, s time da se ta mirovina ne umanjuje. Slijedom navedene izmjene, članak 34. je postao članak 35., a članak 35. postao je članak 34. te je u članku 36. stavku 1. i 3. korigirano pozivanje na relevantni članak 34.

U članku 59. stavku 5. i 6. korigirano je pozivanje na odgovarajuće mirovinske faktore iz članka 87. stavka 1. ovoga zakonskog prijedloga.

Dopunjena je u članku 80. stavku 4. točka 1. podtočka b) vezano za preciziranje vrsta mirovina za koje faktora preračuna iznosi 0,40 (invalidska i obiteljska mirovina ostvarena prema posebnom propisu, kao i obiteljska mirovina ostvarena prema općem propisu nakon smrti korisnika invalidske mirovine ostvarene prema posebnom propisu). Također, isti stavak članka 80. dopunjen je novom točkom 11., na način da je propisano da je faktor preračuna za mirovine djelatnih vojnih osoba koje su ostvarene i određene na temelju Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika koji je 8. listopada 1991. preuzet u Republici Hrvatskoj kao republički zakon 0,65. Slijedom navedene izmjene, točke 11. do 13. postale su točke 12. do 14.

Dopunjena je odredba članka 85. stavka 1. na način da je dodana točka 5., koja se odnosi na propisivanje polaznog faktora za prijevremenu starosnu mirovinu iz članka 35. i 36. ovoga zakonskog prijedloga.

Brisani su stavci 4. i 6. navedenog članka, a stavak 5. postao je stavak 4., budući da je povećanje polaznog faktora ograničeno do 9% tj. po 0,15% po svakom mjesecu kasnijeg odlaska u mirovinu nakon navršenja propisane dobi za starosnu mirovinu i pod uvjetom navršenog mirovinskog staža od 35 godina. S tim u vezi korigiran je i članak 100. stavak 5.

U članku 86. stavku 7. i 8. korigirano je pozivanje na odgovarajuće mirovinske faktore iz članka 87. stavka 1. ovoga zakonskog prijedloga.

U članku 87. stavku 2. korigirano je pozivanje na odgovarajući mirovinski faktor iz članka 87. stavka 1. točke 9. ovoga zakonskog prijedloga.

Izmijenjen je članak 96. ovoga zakonskog prijedloga na način da se za korisnike mirovina i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja ostvarenih i isplaćivanih do 31. prosinca 2013. godine, zadržava dosadašnji način isplate tih primanja putem banaka u Republici Hrvatskoj ili u inozemstvo i putem pošte na adresu korisnika u Republici Hrvatskoj. Zadržavanje dosadašnjeg načina isplate putem pošte za korisnike koji su mirovinu i drugo primanje iz mirovinskog osiguranja ostvarili i kojima su ta primanja isplaćivana do 31. prosinca 2013. godine, znači da će i nadalje troškove isplate putem pošte snositi državni proračun. Za korisnike mirovina i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja koji su ta primanja ostvarili od 1. siječnja 2014. godine, propisuje se isplata samo putem banaka u Republici Hrvatskoj ili u inozemstvo.

U članku 99. stavku 2. točki 1. brisano je kao suvišno pozivanje na članak 34. sukladno prethodno objašnjenim izmjenama članka 34. i 35. ovoga zakonskog prijedloga te riječi „neposredno nakon ostvarene mirovine“. U točki 2. istog stavka također je kao suvišno brisano pozivanje na članak 34. i 175. stavak 2.

Odredba članka 126. stavka 3. dopunjena je na način da uz ministarstvo nadležno za mirovinski sustav postupak nadzora i kontrole po službenoj dužnosti za prava utvrđena na temelju smanjene radne sposobnosti, djelomičnog ili potpunog gubitka radne sposobnosti, tjelesnog oštećenja ili potpunog gubitka radne sposobnosti članova obitelji tijekom korištenja tih prava, može provoditi i Centar za medicinsko vještačenje Zavoda. Također, u stavku 3. umjesto riječi „može“ upisana je riječ „mogu“, a u stavku 4. istog članka brisane su riječi „nadležna ustrojstvena jedinica“ kao nepotrebne.

U članku 129. brisano je kao suvišno u stavku 3. riječ „izravni“ i u stavku 5. istog članka riječ „neposredni“ radi ispravka izričaja u tekstu i otklanjanja mogućnosti različitog tumačenja brisanih riječi.

Izmijenjena je odredba članka 142. stavka 2. na način da Zavod o svom radu najmanje jedanput godišnje izvješćuje Hrvatski sabor.

U odredbi članka 153. stavka 1. ovoga zakonskog prijedloga propisano je da Zavod podnosi izvješće o godišnjem poslovanju do 30. lipnja za prethodnu godinu Hrvatskom saboru.

U članku 155. stavku 1. točki 5. ovoga zakonskog prijedloga brisano je kao nepotrebno pozivanje na stavak 7. članak 175. ovoga Zakona.

Brisana je kao suvišna druga rečenica u stavku 4. članku 166. ovoga zakonskog prijedloga („*Postupak prijetoja uredit će Zavod općim aktom.*“) jer se sukladno članku 195. i 196. Zakonu o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 35/2005, 41/2008 i 125/2011) kod prijetoja radi proceduralno samo o tome da Zavod korisniku mirovine dostavlja obavijest, tj. izjavu o prijetoju na njegovoj mirovini za potraživanja Zavoda te ne treba posebno propisivati obvezu Upravnom vijeću Zavoda za donošenje općeg akta. Slijedom navedene izmjene, brisano je u članku 189. stavku 3. pozivanje na članak 166. stavak 4.

U članku 175. stavku 1. dodane su riječi „i članka 11.“ budući da se ovom odredbom o izuzimanju iz obveznog osiguranja moraju obuhvatiti i osobe iz navedenog članka. U stavku 4. istog članka, umjesto pozivanja na mirovinske faktore iz članka 87. ovoga zakonskog prijedloga, nužno je bilo umjesto navedenog članka pozvati se na članak 80. važećeg Zakona o mirovinskom osiguranju, budući da se radi o osobama na koje će se nakon stupanja na snagu ovoga Zakona i dalje primjenjivati odredbe važećeg Zakona. Također, dodan je stavak 8., kojim se zbog složenosti provedbe ove odredbe predlaže odgoda primjene odredbi članka 58. i 175. stavka 7. ovoga Zakona, kojim je uređeno prevođenje invalidske mirovine zbog potpunog gubitka radne sposobnosti i invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad s danom navršanih godina starosti za starosnu mirovinu iz članka 33., odnosno 180. ovoga Zakona. Predlaže se da se zatečenim korisnicima ovih mirovina koji će starosnu dob za starosnu mirovinu navršiti do 31. prosinca 2014. godine prevođenje obavi u roku od godine od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, odnosno najkasnije sa 1. siječnja 2015. godine.

U članku 180. stavku 2. ispravljena je pogreška vezana za prijelazno razdoblje za određivanje polaznog faktora za osiguranika ženu koja prvi put stječe pravo na mirovinu (31. prosinca 2029.).

U članku 186. brisan je stavak 2. kao suvišan budući je člankom 96. isplata mirovina i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja uređena na način da se za korisnike tih primanja ostvarenih i isplaćivanih do 31. prosinca 2013. godine, zadržava dosadašnji način isplate putem banaka u Republici Hrvatskoj ili u inozemstvo i putem Hrvatske pošte na adresu korisnika u Republici Hrvatskoj te da troškove isplate putem Hrvatske pošte snosi državni proračun. Ujedno je dodan novi stavak 2. kojim je propisano da se šumoposjednici i članovi njihovih obiteljskih domaćinstava mogu obvezno osigurati na mirovinsko osiguranje sukladno članku 11. ovoga Zakona, najranije od 1. siječnja 2014. godine.

Dopunjena je odredba članka 188. ovoga zakonskog prijedloga na način da je precizirano da ugovor o radu ne prestaje dostavom izvršnog rješenja o invalidskoj mirovini zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti.

V. PRIJEDLOZI I MIŠLJENJA DANI NA PRIJEDLOG ZAKONA KOJE PREDLAGATELJ NIJE PRIHVATIO, S OBRAZLOŽENJEM

Razmotrene su primjedbe, prijedlozi i mišljenja Odbora za rad, mirovinski sustav i socijalno partnerstvo, koji nisu prihvaćeni te u vezi istih navodimo sljedeće:

- Razmotreno je mišljenje da su člankom 34. kojim je regulirano pravo na prijevremenu starosnu mirovinu zbog dugogodišnjeg osiguranja za osiguranike kada navršše 60 godina života i 41 godinu staža osiguranja osiguranici sa završenom VSS stavljeni u neravnopravan položaj budući da oni ulaze u svijet rada kasnije. Sa stajališta ustavnog načela

o jednakosti i ravnopravnosti u stjecanju prava nije moguće propisati različite uvjete za ostvarivanje prava na prijevremenu starosnu mirovinu po osnovi stručne spreme. Jedina iznimka od toga propisana je za stjecanje prava na invalidsku mirovinu i to samo za uvjet mirovinskog staža.

- U vezi s mišljenjem po kojemu ovaj prijedlog zakona ne nudi cjelovite izmjene, već se radi samo o tzv. kozmetičkim promjenama, a na to ukazuje, primjerice: postupno povećanje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu i za prijevremenu starosnu mirovinu, kao i ostvarivanje prava na starosnu mirovinu osiguranicima s dugogodišnjim stažem, umjesto da se odmah pristupilo povećanju životne dobi za odlazak u mirovinu, ističe se da prijedlog zakona ima značajnih novina koje će unaprijediti sustav kao cjelinu. Na primjer, promijenjena je definicija invalidnosti, unaprijeđena je profesionalna rehabilitacija koja će omogućiti bolju zapošljivost osiguranika i duže ostajanje u svijetu rada, omogućeno je ostvarivanje prava na mirovinu osiguranicima zbog dugogodišnjeg osiguranja i prije dobi propisane za redovnu starosnu mirovinu i drugo. Zadržano je postupno povećanje životne dobi za starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu zbog primjerenosti takvog rješenja stanju na tržištu rada, mogućnosti planiranja odlaska u mirovinu i dr.

- Razmotren je prijedlog da treba napraviti analizu radnih mjesta, odnosno zanimanja na kojima su otežani uvjeti rada zbog kojih će zaposlenici odnosno osiguranici teško moći obavljati poslove u životnoj dobi do 67. godine. Zakonom o stažu osiguranja s povećanim trajanjem (Narodne novine, br. 71/99, 46/2007 i 41/2008) uređena su prava iz mirovinskog osiguranja zaposlenih na osobito teškim i za zdravlje i radnu sposobnost štetnim radnim mjestima, osiguranika kojima nakon određenih godina života, zbog naravi i težine posla, fiziološke funkcije organizma opadaju u toj mjeri da onemogućavaju daljnje uspješno obavljanje toga posla te osiguranika invalidnih osoba koji ostvaruju prava iz obveznog mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti prema odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju i prema odredbama Zakona o stažu osiguranja s povećanim trajanjem. Istim su Zakonom utvrđena radna mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, staž osiguranja s povećanim trajanjem osiguranika - invalidnih osoba, kao i snižavanje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu. Planira se preispitati spomenuti zakon, osobito radna mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem pa će se u tom postupku razmotriti i mogućnost obavljanja određenih poslova do 67. godine.

- Razmotreno je stajalište po kojemu nije potrebno nabrajati taksativno članove obitelji (čl. 22. kojim su uređena prava u slučaju smrti osiguranika), već je dovoljno pozvati se na poseban propis kojim je regulirano koji članovi čine obitelj. U svim dosadašnjim zakonima koji su uređivali prava iz mirovinskog osiguranja taksativno su navođeni članovi obitelji koji su osigurani u slučaju smrti osiguranika ili korisnika mirovine. To su članovi obitelji koji mogu ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu u slučaju smrti korisnika što je i svrha toga članka. Naime, krug članova obitelji je definiran s više propisa ovisno o pravima koja se ostvaruju pa je s toga stajališta i ovim prijedlogom Zakona taksativno naveden krug članova obitelji koji ostvaruje prava iz mirovinskog osiguranja.

- Mišljenje prema kojemu je potrebno brisati odredbe stavaka 5. i 6. u članku 69. ne može se prihvatiti. Ova odredba uvrštena je u prijedlog zakona na traženje udruga koje zastupaju interese osoba s invaliditetom, kako bi se poboljšao položaj djece sa statusom osobe s invaliditetom s preostalom radnom sposobnosti utvrđenom prema propisima o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom. Nakon smrti roditelja te osobe su u teškom socijalnom položaju zbog nemogućnosti da odrade cijeli radni vijek i zbog činjenice da uglavnom rade na slabo plaćenim radnim mjestima. Odredba je uvrštena u Prijedlog zakona o mirovinskom osiguranju imajući na umu da je Ustavom osobita zaštita predviđena za djecu s invaliditetom.

- Mišljenje po kojemu bi majkama za svako rođeno dijete trebalo smanjiti za 1 godinu dobnu granicu za odlazak u starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu, nije prihvatljivo zbog činjenice da bi takva odredba stimulirala raniji odlazak u mirovinu, a povećala bi i izdatke. Također, očevi koji obavljaju sami roditeljske dužnosti bili bi u neravnopravnom položaju u odnosu prema majkama u istoj situaciji. Navedeni prijedlog odstupa od načela uzajamnosti (iz članka 2.) jer davanja iz mirovinskog osiguranja trebaju odgovarati ulaganjima osiguranika u to osiguranje tijekom njegovog radnog vijeka. Prema odredbi članka 14. ovoga zakonskog prijedloga na osobni zahtjev obvezno je osiguran roditelj koji obavlja roditeljske dužnosti u prvoj godini života djeteta, a nije obvezno osiguran po drugoj osnovi, ako je dijete hrvatski državljanin i ako roditelj i dijete imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj. Za to osiguranje sredstva se osiguravaju u proračunu, pa bi daljnje širenje prava po toj osnovi dodatno povećalo i izdatke.

- Mišljenje da treba članak 70., kojim je utvrđeno pravo djece na obiteljsku mirovinu dok su na redovitom školovanju, uskladiti sa Zakonom o obveznom zdravstvenom osiguranju (Narodne novine, br. 80/2013) ne može se prihvatiti iz financijskih razloga. Izdvajanja za obiteljske mirovine znatno su veća od izdvajanja za obavezno zdravstveno osiguranje osoba na redovitom školovanju te bi takvo usklađivanje dovelo do povećanja ukupne mase sredstava potrebnih za isplatu mirovina.

- U odnosu na primjedbe da je potrebno preispitati odredbe koje se odnose na novi institut minimalne mirovine i najniže mirovine te usklađivanje mirovina iz članka 94. jer postoji bojazan da se nepravde prodube umjesto da se isprave ističe se da predložena minimalna mirovina zadržava značajke najniže mirovine propisane važećim Zakonom o mirovinskom osiguranju i nju će ostvarivati osiguranici čija je mirovina određena prema plaćama/osnovicama osiguranja manja od minimalne mirovine. Minimalnu mirovinu će ostvarivati osiguranici koji su tijekom radnog vijeka ostvarivali plaću/osnovicu u visini manjoj od približno 76% prosječne plaće u RH. Predložena minimalna mirovina približno je za 3% veća od najniže mirovine prema važećem zakonu, čime se jača njen socijalno zaštitni karakter. Kao što vrijedi za druge vrste mirovina koje će se ostvarivati prema predloženom Zakonu, minimalna mirovina ne određuje se u istom iznosu za sve korisnike, jer njena visina ovisi o dužini mirovinskog staža i starosti osiguranika u trenutku odlaska u mirovinu, te vrsti mirovine koju ostvaruje, što stimulira osiguranike na duži ostanak u svijetu rada i kasniji odlazak u mirovinu.

- U vezi s usklađivanjem mirovina iz članka 94. napominjemo da je za mirovine ili dio mirovine određene, odnosno ostvarene prema posebnim propisima pod povoljnijim uvjetima propisana jednaka dinamika usklađivanja i primjena iste stope usklađivanja kao i za mirovine ostvarene prema općim propisima. Odluku da se mirovine ostvarene prema posebnim propisima usklađuju Vlada će donijeti ako je porast BDP-a u svakom od tri prethodna uzastopna tromjesečja najmanje 2,0% i ako je deficit Državnog proračuna manji od 3%. Ovaj način usklađivanja prilagođen je gospodarskim kretanjima i mogućnostima državnog proračuna iz kojega se i financiraju te mirovine.

Nadalje, tijekom rasprave u Hrvatskome saboru izraženo je mišljenje, da nije provedena niti jedna relevantna analiza ocjene učinaka predloženih promjena te da je potrebno puno detaljnije analizirati financijske efekte predloženih promjena. Prije pristupanja izradi ovoga zakonskog prijedloga, provedena je sveobuhvatna analiza sustava te su uzimajući u obzir očekivana nepovoljna demografska kretanja i aktualne gospodarske prilike predložena odgovarajuća održiva rješenja. Budući da će predloženi zakon utjecati kako na prihode tako i na rashode državnog proračuna prema više osnova, na taj način se i pristupilo procjeni potrebnih sredstava za provedbu zakona te je detaljno polazeći od predloženih izmjena

izrađena i procjena učinka propisa koja je opširno navedena u Glavi III. Prijedloga zakona, odnosno ovog zakonskog prijedloga.

U raspravi u Hrvatskome saboru istaknut je prijedlog za izmjenu članka 157. u napomenu da se financijsko poslovanje Zavoda ne obavlja preko računa državnog proračuna nego preko riznice. Naime, nije točno da „nema računa državnog proračuna“ jer je u Jedinstvenom registru računa, Zakonu o izvršavanju državnog proračuna u 2013. (Narodne novine, br. 139/2012 i 53/2013), Pravilniku o načinu i uvjetima izvršavanja državnog proračuna te o načinu povrata sredstava u državni proračun i vođenja evidencija o povratu sredstava (Narodne novine, br. 48/2011) i Naredbi o načinu uplaćivanja prihoda proračuna, obveznih doprinosa te prihoda za financiranje drugih javnih prihoda u 2013. (Narodne novine, br. 2/2013) propisan naziv „račun državnog proračuna Republike Hrvatske“ ili „račun proračuna“.

Također, nije prihvaćena primjedba iznesena na raspravi u Hrvatskom saboru, da se podizanjem godina života za starosnu mirovinu tek od 2030. godine ništa ne rješava te da je uvođenje instituta punog radnog staža odnosno dugogodišnjeg osiguranja u koliziji sa ostalim rješenjima, koja pretendiraju duži ostanak u procesu rada. Naime, novi Zakon o mirovinskom osiguranju donosi se za dugoročno razdoblje, a podizanje dobne granice od 2031. godine propisano je polazeći od demografskih procjena starenja stanovništva, kao i razloga što je do kraja 2029. godine u tijeku prijelazno razdoblje za žene. Tako da će u 2030. godini biti izjednačeni uvjeti za žene i muškarce za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu sukladno Odluci i Rješenju Ustavnog suda Republike Hrvatske br. U-I-1152/2000 i dr. od 18. travnja 2007. godine (Narodne novine, br. 43/2007) te će slijedom toga od 1. siječnja 2031. godine, započeti postupno podizanje dobi zaključno do kraja 2037. godine.

Nije prihvaćena niti primjedba da je ostvarivanjem prava na mirovinu dugogodišnjih osiguranika sa 60 godina života i 41 godinu staža osiguranja onemogućen fakultetski obrazovanim osobama raniji odlazak u mirovinu. Naime, ovaj institut uveden je kao odgovarajuća zaštita osoba koje su rano ušle u svijet rada i ostvarile dugogodišnji staž često na izuzetno zahtjevnim poslovima s otežanim uvjetima rada i uglavnom s relativno manjim plaćama. Propisivanje posebnih uvjeta za starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu prema kriteriju naobrazbe nije prihvatljivo sa stajališta jednakosti i ravnopravnosti svih građana u stjecanju prava.

Također, nije prihvaćena primjedba da se omogućavanjem ostvarivanja prava na prijevremenu starosnu mirovinu muškarcu koji je dvije godine nezaposlen otvara prostor za zlouporabe. Smatramo da je ovim zakonskim prijedlogom na primjeren način zaštićena ova izuzetno osjetljiva kategorija radnika, koji su nakon prestanka osiguranja prouzročnog stečajem, a neposredno prije ispunjenja uvjeta na prijevremenu starosnu mirovinu bili neprekidno prijavljeni kao nezaposleni u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje u trajanju od najmanje 2 godine. Ostvarivanje prava na prijevremenu starosnu mirovinu bez umanjivanja je primjerena zaštita ovih osiguranika koji su navršili dugi staž, a provođenjem odgovarajućeg nadzora i kontrole mjerodavnih službi onemogućit će se svaki oblik eventualne zlouporabe ovoga instituta.

Nije prihvaćena primjedba koja se odnosi na minimalnu mirovinu. Naime, tijekom rasprave izneseno je da se vraća pojam minimalne mirovine te da će svi koji su primali plaću u visini između minimalne i prosječne plaće imati istu mirovinu, pa će se ponovno početi

događati pojava isplate dijela plaće na ruke. Predložena minimalna mirovina nije povratak na minimalnu mirovinu koja se ostvarivala prema propisima važećim do 1998. godine. Predložena minimalna mirovina zadržava značajke najniže mirovine propisane važećim Zakonom o mirovinskom osiguranju i nju će ostvarivati osiguranici čija će mirovina biti određena prema plaćama/osnovicama osiguranja koje su manje od minimalne mirovine. Minimalnu mirovinu će ostvarivati osiguranici koji su tijekom radnog vijeka ostvarivali plaću/osnovicu u visini manjoj od približno 76% prosječne plaće u RH. Predložena minimalna mirovina približno je za 3% veća od najniže mirovine prema važećem zakonu, čime se jača njen socijalno zaštitni karakter. Kao što vrijedi za druge vrste mirovina koje će se ostvarivati prema ovom prijedlogu zakona, i minimalna mirovina ne određuje se u istom iznosu za sve korisnike, jer njena visina ovisi o dužini mirovinskog staža i starosti osiguranika u trenutku odlaska u mirovinu te vrsti mirovine koju ostvaruje, što stimulira osiguranike na duži ostanak u svijetu rada i kasniji odlazak u mirovinu.

Tijekom rasprave u Hrvatskome saboru iznijeta je primjedba u vezi nemogućnosti ostvarivanja obiteljske mirovine uz osobnu mirovinu. Naime, prijedlog ocjenjujemo neprihvatljivim u uvjetima aktualne gospodarske situacije i održivosti mirovinskoga sustava. Prema važećem Zakonu kao i prema ovom prijedlogu, omogućuje se izbor između dviju ili više mirovina ostvarenih prema ovome Zakonu ili nekom drugom zakonu Republike Hrvatske u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti, budući da se može koristiti samo jedna mirovina. Također, kumulacija ostvarivanja prava na osnovi dva rizika (starosti i smrti) nije do sada primijenjena u našem mirovinskom sustavu.

Također, iznijeta je primjedba da su upitni motivi uvođenja mogućnosti rada do polovice radnog vremena bez umanjjenja mirovine, što smatramo neosnovanim. Omogućavanje korisnicima starosne mirovine da rade do polovice punog radnog vremena, s jedne strane omogućava se toj kategoriji korisnika mirovine da dulje ostane u svijetu rada i ostvare dodatni prihod, veću socijalnu sigurnost, a time u konačnici i veću mirovinu. Ova mjera je primjerena u aktualnim gospodarskim uvjetima, dok se paralelno kroz aktivne mjere zapošljavanja nastoji omogućiti podloga za zapošljivost mladih i njihovo uključivanje u svijet rada.

Nije prihvaćena primjedba da novi mehanizam usklađivanja mirovina komplicira sustav te da su potpuno nejasni i nepoznati efekti. Novi model usklađivanja predlaže se radi bolje zaštite umirovljenika, na način koji će biti povoljniji za umirovljenike od važećeg modela usklađivanja mirovina (70:30, 50:50 ili 30:70, ovisno što je povoljnije), a u slučaju kada je stopa usklađivanja jednaka ili manja od nule, mirovine se neće usklađivati. To znači da se u uvjetima kada padaju potrošačke cijene i/ili plaće u promatranom polugodištu mirovine neće usklađivati u odnosu na prethodno polugodište. Naime, radi uvođenja različitog načina usklađivanja mirovina, predlaže se razdvajanje na dio mirovine ostvarene prema posebnom propisu i na dio mirovine ostvarene na temelju staža pokrivenog doprinosima. Osnovni kriterij za razdvajanje je navršen staž osiguranja (radni staž) i faktor preračuna. Propisuje se odgovarajući faktor preračuna koji je utvrđen na osnovi prosječnog broja korisnika, prosječne mirovine, prosječnih rashoda za mirovine, prosječnog staža na osnovi kojeg je ostvarena mirovina, prosječnog staža osiguranja i njegovog udjela u mirovini, rashoda za mirovine ostvarene prema povoljnijim uvjetima i njihov udio u ukupnim rashodima za mirovine te činjenice da se ove mirovine ostvaruju u prosjeku u mlađoj životnoj dobi nego mirovine ostvarene prema općim propisima te se u prosjeku duže koriste. Za korisnike mirovina koji ostvaruju prava iz mirovinskog osiguranja na temelju posebnih propisa koji propisuju blaže uvjete za stjecanje prava i/ili povoljniji način određivanja

mirovina od uvjeta propisanih ZOMO-om, uvodi se poseban način usklađivanja mirovine ili dijela mirovine. Te mirovine, odnosno dijelovi mirovine usklađivat će se prema aktualnoj vrijednosti mirovine koju utvrđuje Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra nadležnog za mirovinski sustav, uz prethodno pribavljenu suglasnost ministra nadležnog za financije. Mirovine, odnosno dijelovi mirovine ostvarene prema posebnim propisima usklađivale bi se ako je realni rast BDP-a u svakom od tri prethodna uzastopna tromjesečja najmanje 2,0% u odnosu na isto tromjesečje prethodne kalendarske godine i ako je deficit državnog proračuna manji od 3%.

Također, nije prihvaćena primjedba iznesena tijekom rasprave u Hrvatskome saboru, da će se prijavom u roku od 24 sata maltretirati poduzetnici kojima se nameće ovakva obveza. Naime, skraćivanjem roka za prijavu/odjavu na obvezno mirovinsko osiguranje postići će se transparentnost sustava, ažurnije vođenje prijavno/odjavnih podataka, osigurati bolji nadzor i kontrola, kao i učinkovitija zaštita radnika i njihovih prava. Pri tome je važno istaknuti da su ovu mjeru podržali sindikati u cilju osiguranja bolje radno-pravne zaštite radnika i borbe protiv „rada na crno“.

Također, nije prihvaćena primjedba iznesena na raspravi u Hrvatskome saboru da sve veći broj ljudi neće doživjeti punu starosnu mirovinu, odnosno raditi do 67 godine života, jer neće moći raditi na svojim radnim mjestima i morat će ići u prijevremenu starosnu mirovinu za koju su manji izdaci iz proračuna, pa će država na osnovu toga štedjeti. Naime, činjenica je da postoje poslovi s otežanim uvjetima rada na kojima nije za očekivati da će radnici raditi do navedenih godina života. Međutim, pri tome treba istaknuti da se radi uglavnom o radnim mjestima na kojima se staž računa s povećanim trajanjem te se slijedom toga snižava dobna granica za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu. Osim toga, mnogi radnici su rano ušli u svijet rada te će ispuniti uvjete za starosnu mirovinu prije 67 godine života zbog dugogodišnjeg staža. Uz to, nije točna konstatacija da korisnici prijevremene starosne mirovine manje koštaju državu, nego je upravo suprotno. Korisnici prijevremene starosne mirovine u pravilu duže koriste mirovine u odnosu na korisnike starosne mirovine, koji mirovine ostvaruju u višoj životnoj dobi, pa njihovo ulaganje u mirovinsko osiguranje doseže optimalnu kombinaciju nastanka rizika i ulaganja.

Nije prihvaćena primjedba da se mirovina za dugogodišnje osiguranike sa 41 godinu staža osiguranja ostvaruje bez obzira na navršene godine života. U mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti osigurava se rizik starosti, invalidnosti i smrti, a ne rizik mirovinskog staža pa je za stjecanje prava na starosnu mirovinu potrebno propisati dobnu granicu.

Tijekom rasprave u Hrvatskome saboru, istaknuto je da 550 000 umirovljenika ima mirovinu do 2000 kuna te da time ne mogu osigurati plaćanje režija niti prehranu. Činjenica je da prosječna mirovina iznosi oko 39% prosječne plaće te da su mirovine relativno niske, međutim one se u najvećoj mjeri odraz navršenog mirovinskog staža i ostvarenih plaća. Činjenica je da se u Europskoj uniji prosječna visina mirovine računa za 40 godina mirovinskog staža, a u Hrvatskoj svega oko 12 % umirovljenika ima tako dugi staž. Također, polazeći o potrebe poboljšanja standarda umirovljenika predlaže se drugačiji, odnosno povoljniji način usklađivanja mirovina te povećanje minimalne i osnovne mirovine prema ovome zakonskom prijedlogu.

Tijekom rasprave u Hrvatskome saboru, predloženo je da se za žene odredi povoljniji uvjet za odlazak u mirovinu žena posebno za pojedina zanimanja, primjerice odgajateljice,

učiteljice i dr., uzimajući u obzir da rade zahtjeve poslove, slabije su plaćene i rade trostruko više od muškaraca i kod kuće. Naime, polazeći od Odluke i Rješenja Ustavnog suda Republike Hrvatske, broj U-I-1152/2000 i dr. od 18. travnja 2007. godine (Narodne novine, br. 43/2007), muškarci i žene trebaju biti izjednačeni u pogledu dobi za stjecanje prava na mirovinu. Budući je dotadašnjim propisima o mirovinskom osiguranju za žene bila propisana niža dobna granica za pet godina, 2010. godine izmijenjen je ZOMO, tako da se dob za stjecanje starosne i prijevremene starosne mirovine za žene postupno (svake kalendarske godine za 3 mjeseca) povećava tako da do 2030. bude jednaka kao i za muškarce. Time je ostvareno načelo jednakosti i ravnopravnosti spolova odnosno jednakosti pred zakonom kao jedna od najviših vrednota Ustava. S tim u vezi ovim zakonskim prijedlogom nije moguće propisivanje različite dobi za stjecanje starosne i prijevremene starosne mirovine u odnosu na spol. I nadalje je do 2029. godine propisana niža dobna granica za starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu za žene (članci 179. i 181.).

Tijekom rasprave iznijeta je primjedba u vezi nepodržavanja prijedloga da se pripadnicima bivše JNA uskladi mirovina. Naime, predlaže se da se pripadnicima bivše JNA, hrvatskim državljanima, za razdoblja staža osiguranja navršenog do 8. listopada 1991. godine prema Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika uzmu plaće (osobni dohodak i posebni dodaci) ostvarene u bivšoj JNA u iznosu od 63,22%, osim ako su na temelju tog staža ostvarili pravo na mirovinu izvan hrvatskog mirovinskog osiguranja ili ako je ukupni mirovinski staž navršen u Republici Hrvatskoj kraći od 12 mjeseci. Time će se za 573 građana Republike Hrvatske koji su se stavili na raspolaganje Republici Hrvatskoj ali nisu ušli u Hrvatsku vojsku a nastavili su raditi te su u konačnici ostvarili iznimno nisku mirovinu u prosjeku od oko 700 kuna mjesečno, ispraviti nepravda.

Tijekom rasprave postavilo se pitanje svrsishodnosti i opstojnosti odredbe o privremenoj invalidskoj mirovini. Ističemo da je korisnik s preostalim radnom sposobnošću još uvijek osoba koja može raditi, ali zbog nemogućnosti da mu se osigura posao može ostvariti mirovinu. Ponovnu ocjenu radne sposobnosti može tražiti svaki osiguranik kod kojega je došlo do promjena u zdravstvenom stanju ali ne i zbog činjenice dugotrajne nezaposlenosti.

Također je tijekom rasprave istaknuto da će uvođenje minimalne mirovine dovesti do nejednakosti između starih i novih korisnika mirovina na način da će novi korisnici biti u povoljnijem položaju te da se ne radi o uvođenju novog instituta. Institut minimalne mirovine uvodi se jer je, za razliku od dosadašnjeg instituta najniže mirovine, jače nego do sada istaknut element solidarnosti. Radi se o kategoriji korisnika koji su tijekom svog radnog staža uplaćivali doprinose za mirovinsko osiguranje, a prilikom odlaska u mirovinu radi niskih plaća, nisu ostvarili niti zajamčenu minimalnu mirovinu. Minimalna mirovina određivala bi se za svaku godinu mirovinskog staža u visini od 100% od aktualne vrijednosti mirovine.

Također, nije prihvaćena primjedba iznesena tijekom rasprave u Hrvatskome saboru u odnosu na prijedlog članka 80. Naime, pogrešno je shvaćeno da se ovom odredbom propisuje smanjenje mirovina koje se ostvaruju pod povoljnijim uvjetima i/ili se određuju na povoljniji način od mirovina ostvarenih prema općem propisu. Cilj ove odredbe kao i uvođenje faktora preračuna je razdvajanje mirovine ostvarene prema posebnom propisu na dio mirovine koji se odnosi na staž osiguranja, dakle na staž iz radnog odnosa za koji se iz plaća, odnosno osnovica osiguranja plaća doprinos za mirovinsko osiguranje i na dio mirovine koji se odnosi na pogodnosti iz posebnog propisa (kao što su povoljniji uvjeti za raniji odlazak u mirovinu i/ili povoljniji način određivanja mirovine) što se financira iz državnog proračuna. Krajnji cilj

je uspostaviti takav sustav usklađivanja cijele mirovine ili dijela mirovine s obzirom na izvor iz kojeg se financiraju ta prava (doprinosi i državni proračun). Treba naglasiti da u pravilu većina korisnika mirovine ostvarene prema posebnom propisu u trenutku priznanja prava na mirovinu ne ispunjava uvjete i za mirovinu prema Zakonu o mirovinskom osiguranju (vojska, policija, branitelji, pirotehničari, bivši zaposlenici tvornica azbesta i drugi). Obzirom na tu činjenicu, mirovina se razdvaja na dio mirovine ostvaren prema posebnom propisu i dio mirovine koji se odnosi na staž osiguranja. Time se razdvajanjem mirovine s obzirom na različit način usklađivanja mirovine štite korisnici koji ostvaruju pravo na mirovinu prema posebnom propisu, u dijelu koji ostvaruju na osnovi staža osiguranja, odnosno „radnog staža“. Osnovni kriterij za razdvajanje je navršen staž osiguranja i faktor preračuna. Faktor preračuna je utvrđen na osnovi broja korisnika, prosječne mirovine i mjesečnog rashoda za mirovine za svaku od posebnih kategorija korisnika mirovine, prosječnog ukupnog mirovinskog staža na osnovi kojeg je određena mirovina, prosječnog staža osiguranja i njegovog udjela u ukupnom mirovinskom stažu, rashoda za mirovine ostvarene prema povoljnijim uvjetima, odnosa prosječne svote mirovine prema vrstama prava (starosnu, invalidsku i obiteljsku) za svaku posebnu kategoriju korisnika i prosječne mjesečne (starosne, invalidske i obiteljske) mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju. Na utvrđivanje visine faktora preračuna za pojedine skupine osiguranika, uzeta je u obzir i činjenica da se te mirovine ostvaruju pod povoljnijim uvjetima i/ili je mirovina određena na povoljniji način te se u prosjeku ostvaruje u mlađoj dobi i s kraćim razdobljem uplaćivanja doprinosa i u prosjeku duže koristi u odnosu na mirovine ostvarene prema općim propisima o mirovinskom osiguranju. Odredbom predloženog članka 80. propisuje se način razdvaja starosne mirovine, prijevremene starosne mirovine, invalidske mirovine i obiteljske mirovine, na dio mirovine ostvaren prema posebnom propisu i dio mirovine ostvaren na temelju staža osiguranja iz članka 25. ovoga zakonskog prijedloga. Pri tome treba istaknuti da faktor preračuna za mirovine članova Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti ima vrijednost 1, jer je cijela mirovina određena prema općem propisu, tj. Zakonu o mirovinskom osiguranju, a pogodnost je dodatak mirovini koji ne potpada pod režim usklađivanja.

U vezi primjedbe o blažem umanjenu potencijalnih korisnika prijevremene starosne mirovine sa navršenih 36 godina mirovinskog staža, ista nije prihvatljiva budući da je praćenjem primjene navedene odredbe uočeno da, uzimajući u obzir trajanje života korisnika, postojeće smanjenje prijevremene starosne mirovine nije razmjerno pogodnosti ranijeg odlaska u mirovinu, a djeluje i destimulativno na kasniji odlazak u mirovinu. Stoga se predlaže određivanje postotka smanjenja polaznog faktora također razmjerno mirovinskom stažu s tim da se, znatno više nego do sada, stimulira odlazak u mirovinu u starijoj životnoj dobi i sa dužim mirovinskim stažem. Prijevremena starosna mirovina i nadalje bi se najviše, kao i do sada, umanjivala korisnicima koji imaju kraći mirovinski staž, odnosno do 20,4% ako se mirovina ostvari 5 godina prije dobi za starosnu mirovinu i s mirovinskim stažem manjim od 37 godina. Korisnicima s mirovinskim stažem od 41 godine mirovina ne bi se umanjivala, dok se prema važećem zakonu umanjuje do 9%. Stavkom 3. propisuje se da se osiguranicima, koji nakon navršene 65. godine života prvi puta ostvaruju pravo na starosnu mirovinu, a koji imaju 35 i više godina mirovinskog staža, mirovina povećava po 0,15% po mjesecu kasnijeg odlaska u mirovinu. Ukupno povećanje ograničeno je na najviše pet godina i iznosilo bi do 9%.

U odnosu na primjedbu da će podizanje dobne granice na 67 godina onemogućiti mladim ljudima zapošljavanje, napominje se da statistički podaci ukazuju na konstantno smanjenje radnog kontingenta u Republici Hrvatskoj koje će se od 2 630 000 u 2011. godini smanjiti prema projekcijama Državnog zavoda za statistiku na 2 064 000 u 2051. godini, dok

udio starijeg radnog kontingenta (55-64 g.) u ukupnom stanovništvu i radno aktivnom stanovništvu (15-64 g.) sve više raste. Navedeni podaci ukazuju na važnost održanja starijeg radnog kontingenta (55-64 g.) u svijetu rada i na potrebu povećanja participacije kroz aktivaciju starijeg radno aktivnog stanovništva. Kako bi se stariji radnici zadržali u svijetu rada, osim reformskih mjera u mirovinskim sustavima koje se odnose na povećanje zakonske dobi za odlazak u starosnu mirovinu, veću penalizaciju za raniji odlazak u mirovinu, veću isplativost dulje zaposlenosti, potrebno je poduzeti i mjere aktivnog zapošljavanja starijih radnika koje su usmjerene na dostupnost poslova starijim radnicima i veću zapošljivost u smislu razvijanja vještina i očuvanja zdravlja radnika te mijenjanje percepcije poslodavca u odnosu na sposobnosti i vještine starijih radnika s jedne strane te osiguravanje atraktivnosti i adekvatnosti sadržaja rada i oblika zaposlenosti, koje će starije radnike zadržati u svijetu rada s druge strane.

Također, prijedlog iznesen tijekom rasprave u Hrvatskome saboru da se primjerenije i selektivnije uredi penalizacija za žene u članku 182. nije prihvaćen. Naime, uzimajući u obzir trajanje života korisnika, postojeće smanjenje prijevremene starosne mirovine nije razmjerno pogodnosti ranijeg odlaska u mirovinu, a djeluje i destimulativno na kasniji odlazak u mirovinu. Stoga se predlaže određivanje postotka smanjenja polaznog faktora također razmjerno mirovinskom stažu s tim da se, znatno više nego do sada, stimulira odlazak u mirovinu u starijoj životnoj dobi i sa dužim mirovinskim stažem. Prijevremena starosna mirovina i nadalje bi se najviše, kao i do sada, umanjivala korisnicima koji imaju kraći mirovinski staž, odnosno do 20,4% ako se mirovina ostvari 5 godina prije dobi za starosnu mirovinu i s mirovinskim stažem manjim od 37 godina. Korisnicima s mirovinskim stažem od 41 godine mirovina se ne bi umanjivala, dok se prema važećem zakonu umanjuje do 9%. Pri tome je važno naglasiti, da polazeći od Odluke i Rješenja Ustavnog suda Republike Hrvatske broj U-I-1152/2000 i dr. od 18. travnja 2007. godine (Narodne novine, br. 43/2007) u mirovinskom sustavu nisu dozvoljene spolne razlike, u ovom slučaju različiti polazni faktori za žene.

Nadalje, prijedlog da se pri izračunu vrijednosnih bodova uzima i plaća u godini u kojoj se ostvaruje pravo na mirovinu nije prihvaćen. Naime, za izračun vrijednosnih bodova potrebno je utvrditi prosječnu godišnju plaću svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj za istu kalendarsku godinu. Podatke o navedenoj plaći objavljuje Državni zavod za statistiku u ožujku svake godine za prethodnu godinu. Iz tog razloga nije moguće donijeti konačno rješenje o mirovini kroz duže razdoblje jer bi se u tom slučaju osiguraniku donijelo privremeno rješenje što znatno poskupljuje i produžuje postupak ostvarivanja prava.

Prijedlog iznesen tijekom rasprave u Hrvatskome saboru da se briše članak 58. vezano za prevođenje po službenoj dužnosti invalidske mirovine zbog potpunog gubitka radne sposobnosti s danom navršene starosne dobi u starosnu mirovinu u istoj svoti, nije prihvaćen. Naime, većina država članica EU prevodi invalidske mirovine na starosnu mirovinu s navršenjem određenih godina života te slijedom toga iskazuju i statističke podatke koje je potrebno ujednačiti, odnosno iskazivati na isti način kako to čine druge države članice EU.

Također, nije prihvaćen prijedlog za dopunu članka 34., kojim bi se propisao posebni stavak koji bi se odnosio samo na profesionalne vatrogasce. Ova kategorija osiguranika ostvarivat će pravo na starosnu i prijevremenu starosnu mirovinu pod istim uvjetima, kao i druge kategorije osiguranika koji rade na osobito teškim i za zdravlje i radnu sposobnost štetnim radnim mjestima i kojima se slijedom toga staž računa s povećanim trajanjem.